

P. 11
18

ANUARUL

LICEULUI „PETRU-RAREȘ” PIATRA-NEAMȚ - ANII 1936-40

DIN CUPRINSUL ANUARULUI:

Anuarul școlar în slujba cunoașterii regiunii

G. T. KIRILEANU	: Despre biserica lui Ștefan cel Mare din Piatra	
ST. GR. BERECHET	: Documente vechi din Piatra	
C. A. STOIDE	: Documente din ținutul Neamț, secolele 16-18	19
VICTOR ANDREI	: Moldova bistrițeană și ținutul Neamț în cartografia străină a veacului 18	33
VICTOR ȚARANU	: Plutăritul pe Bistrița	
D. FURTUNĂ	: Un vechiu obicei nemțean: dajdia culbecilor	
A. A. ROTUNDU	: Județul Neamț, centru de viață	67
CONSTANTIN TURCU	: Wilhem von Kotzebue—călător german acum un veac prin jud. Neamț	
C. BOBULESCU	: Sihăstriile nemțene Secu și Sihla.	

*
Note despre profesorii pensionați: *I. G. Vasilco, Alberto Cirillo și Neculai Borș.*

*
Anuarul are și 8 planșe în afară de text.

058

CUPRINSUL ANUARELOR ANTERIOARE

(In care s'au tipărit studii regionale)

Anuarul pe 1930-31

AURORA (GARSA) TURCU : Plutăriul pe Bistrița (mie studiu antropo-geografic).

Anuarul pe 1931-32

IOACHIM BOTEZ : Calistrat Hogas
CONSTANTIN TURCU : Mișcarea populației scoolare a liceului de băieți din Piatra-Neamț, pe ultimii 20 ani (1912/13—1931/32) (Statistice, grafice, comentarii).

Anuarul pe 1932-33

(Inchinat prof. Panaitie Criu ț, cu ocazia ieșirii la pensie)

CONSTANTIN TURCU : Vieata, personalitatea și activitatea profesorului Panaitie Criu ț
IOACHIM BOTEZ : Ion Creangă, scriitorul pământului
ION DANDESCU : Câmpul lui Dragoș
P. GHEORGHEASA : Aluneceările de straturi din muntele Cozla (cu hărți și schițe geografice)
Câteva splendori din graiul popular depe Valea Bistriței
IOAN V. CHEREANU : Turismul în județul Neamț
D. L. STĂHIESCU : Vechile școli din județul Neamț (contribuție la un istoric al școlilor din județul Neamț)
ION TĂZLĂVUANU : Considerații geologice asupra muntelui Petricica.

Anuarul pe 1933-34

(Inchinat prof. Gh. Mihăilescu, cu ocazia ieșirii la pensie)

V. GHITESCU : Profesorul Gh. Mihăilescu (cu o fotografie)
CONSTANTIN TURCU : Un călător francez, acum un veac, prin județul Neamț : J. A. Vaillant (cu traducerea călătoriei prin jud. Neamț, însoțită de o schiță geografică).
D. HOGEA : Contribuție la un istoric al mănăstirii Durban (cu o vedere a mănăstirii)
P. GHEORGHEASA : Urme de rotacism pe Valea Bistriței și două legende necunoscute despre Ștefan cel Mare
IOACHIM BOTEZ : Casa cu olandri
GEORGE JUVARA : Două scrisori inedite (a lui Emil Costinescu și Al. Odobescu — cu un facsimil al scrisorii lui Costinescu)
GH. UNGUREANU : Fabrica de hartie a lui Gh. Asachi dela Petrodava
AL. GHIROVICI : Expedițiile Regelui Sobieski în Moldova și ținutul Neamțului (cu o vedere actuală a Cetății)

(continuare pe pagina 3-a a copertii)

Nu se împrumută acasă.

ANUARUL

LICEULUI DE BĂIEȚI PETRU-RAREȘ - PIATRA-NEAMȚ

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
GRĂDINIȚA PIATRA NEAMȚ

13459
165

ANUL ÎNFIINȚĂRII 1869

ANII ȘCOLARI 1936-37, 1937-38, 1938-39 și 1939-40

Anuarul școlar în slujba cunoașterii regiunii.

După o întrerupere de patru ani — pe care nu am dorit-o — reluăm firul muncii noastre pentru adâncirea cunoașterii ținutului Neamț, din toate punctele de vedere.

În cele șase volume apărute până acum — exceptând pe acesta de față — un număr de 27 colaboratori au redactat 52 studii, înscrind 650 pagini, în afară de numeroase fotografii, diagrame, schițe, hărți, facsimile etc.

Cum a fost apreciată munca noastră de până acum, de către oamenii de cultură, revistele de specialitate și alte publicații, ne permitem să o arătăm prin câteva spicuiri din multele și elogioasele rânduri referitoare numai la anuarul din urmă :

...vă felicit pe toți pentru minunatul anuar scos. E un exemplul tuturor, nu numai pentru pioasa amintire a unui bun profesor, dar și pentru că anuarul e o adevărată revistă serioasă, ce cuprinde interesante lucrări regionale. Așa ar trebui să fie toate anuarele.

I. Simionescu

(scrisoare din 5 Oct. 1937)

Revista Istorică Română, vol. VII, fasc. III—IV, dări de seamă sem-nate de Damian P. Bogdan (p. 434, 469—470, 434, și I. M. Neda, p. 425).

Asemenea publicații sunt de mare folos și ale cărușec temelile pentru studii mai înfinse, în multe ramuri de activitate științifică...

General R. Rosești

(scrisoare din 11 Octombrie 1937)

...Toate felicitările mele pentru anuar...

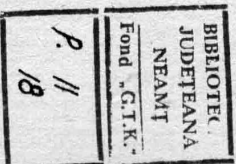
S. Mehedintzi

(scrisoare din 13 Nov. 1937)

...Deei săvârșiți un lucru de mare pret, într'o societate atât de indiferentă, atât de incultă și, totuși, atât de prezumțioasă...

Pr. C. Bobulescu

(scrisoare din 9 Februarie 1938)

Revista *Preocupări literare*, anul II, nr. 10 (Decembrie 1937) ... o carte plină, nouă, care ne aștează ca: minunți în vremea noastră, tot văd a se mai face, un anuar care ne adevărește că „mult pot face puținii buni împreună”... un anuar (care) poate fi oricând o carte interesantă... (colaboratorii) par a-și fi dat mâna, pricepera și ostentala să facă din acest anuar unul din cele mai sigure mijloace pentru cunoașterea regiunii și o comoră nescăpată de evocării imbiătoare.

P. I. Papadopol

Curentul, anul XI, nr. 3607 (16 Febr. 1938), scoate în evidență importanța directivei dată de noi: anuarul școlar în slujba cunoașterii regiunii, „capitalizându-se an de an, tot mai multe cercetări asupra județului”.

Reformatorul, anul XX, nr. 888 (19 Sept. 1937), sub semnătura d-lui prof. D. Stăhiescu: „noi aflăm cu bucurie că înstituiția pe care a dirigit-o M. Stamatin, și-a făcut o datorie de onoare închinând anuarul anului expirat — prin truda unuia din cei mai buni foști elevi, Constantin Turcu — ca binemeritat omagiu fostului ei profesor și director”.

În sediința Academiei Române de Vineri 1 Octombrie 1937, d-l prof. univ. Ion Simionescu — membru al Academiei a prezentat, între altele cartii, și anuarul liceului „Petru-Rares” din Piatra-Neamt, închinat memoriei fostului profesor și director M. Stamatin.

Timpu, anul I, nr. 176 (29 Octombrie 1937) sub semnătura d-lui prof. univ. I. Simionescu, vorbește despre însemnătatea anuarului în general, apoi se ocupă în special de anuarul nostru pe 1935/36:

„Însemnă că s'a creiat o tradiție la școala unde a funcționat Calistrat Hogas. S'a creiat tradiția datorită profesorilor, perseverenței directorilor și mai ales a secretarului C. Turcu, stăruitor în păstrarea prestigiului școlii”.

Se ocupă apoi de omagiat: fostul prof. și director M. Stamatin, după care trece în revista articolele...

„Prezentându-l Academiei Române, ca un primos adus muncii colegilor mei dela liceul din Piatra, mă gândeam ce operă pozitivă culturală s'ar săvârși dacă exemplul lor ar fi general urmat... dacă s'ar generaliza, prin vreun indemn oarecare, din partea ministerului culturii naționale; școlarele noastre secundare ar fi învaluite într'o altă atmosferă decât cea actuală.”

Materialul de cercetat există protulndenti din belsug. Cu puțină osteneală s'ar deservăli multe din cele care azi se pierd în uitarea vremii sau din nesocotirea oamenilor...”

Revista Istorică, anul XXIII, nr. 10—12 (Oct.—Dec. 1937), sub semnătura prof. N. Iorga, pag. 379, semnalează, cu aprecieri favorabile, articolele din cuprinsul anuarului.

Revista Straja Moldovei, anul I, nr. 4 (1—15 Februarie 1938).

„... O carte de mare însemnătate culturală și istorică, nu numai pentru ținutul Neamtului, unde s'a zămislit, ci pentru întreaga viață școlară și culturală a Țării. Anuarul liceului „Petru-Rares” din Piatra-Neamt este una din cele mai reușite opere ale genului. Bogățiile de material cu grija selecționat, atenția și migăloasă redactare, alături de adevăr și frumos...”

Revista belglandă „Irenikon”, Tome XVI (1939) pag. 512.

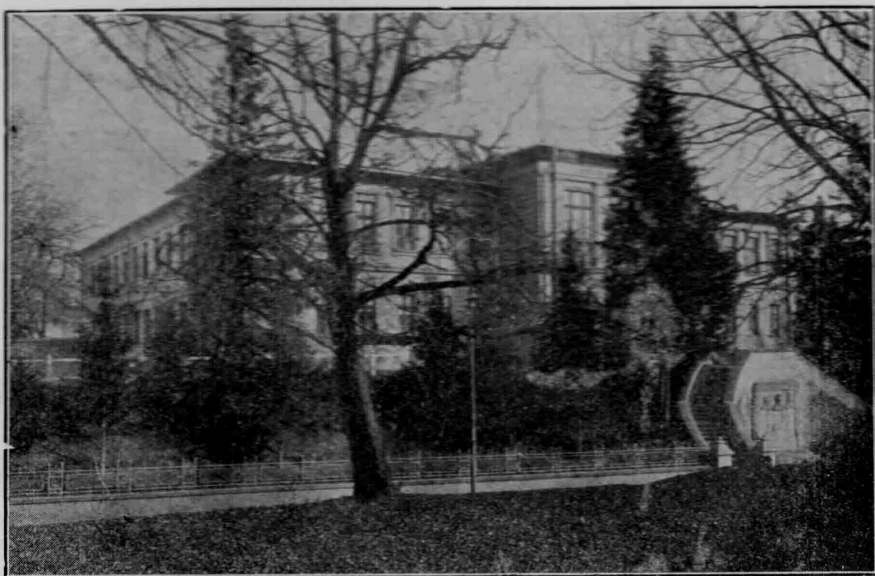
Ce tome dédié à la mémoire du professeur M. Stamatin, présente les mêmes qualités peu communes relevées dans les volumes précédents (cfr. *Irenikon*, 13 (1936 p. 752). Signalons la traduction roumaine d'un article du professeur Stăhiescu, sur le trésor artistique de Valeni (paru d'abord dans *Byzantion*, 1935). L'étude sur une série de villages et églises du județ de Neamt, nommés dans un acte d'Alexandre le Bon (1428). L'existence d'une Cour seigneuriale à Piatra est prouvée par le professeur C. Turcu. Le professeur C. A. Stoide continue la publication des documents et registres, cette fois du seigneur Istratie Dabija Voevodă, ou de son temps (1661—5) avec un index.

D. I. D.

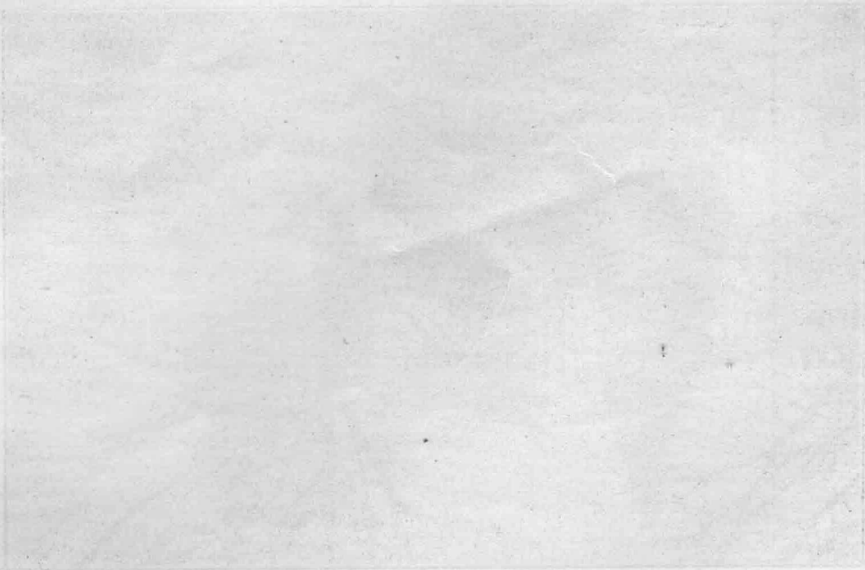
Luând cele de mai sus drept un înalt indemn de încurajare la muncă, deschidem paginile acestui nou volum, pus în aceeași slujbă a cunoașterii străvechului nostru județ, care e sigur că ființa ca organizația socială cu mult înainte de întemeierea Moldovei.

Constantin Turcu

licențiat în literă — secretarul școlii

Localul Liceului „Petru-Răres” — Piatra-N.

PARTEA I
CONTRIBUTII
PENTRU O MONOGRAFIE
A REGIUNII

**DESPRE BISERICA LUI ȘTEFAN CEL MARE
din Pia tra - Neam ț**

de G. T. Kirileanu

Străvechea așezare omenească, încă din vremea preistorică, la ieșirea Bistriții dintre munți, nu este amintită decât legendar sub numele de *Petrodava*, iar documentar numai din vremea când se numea *Piatra lui Crăciun*, alăturarea de numele slav *Camena* și de cele ungurești *Carassontó* și *Cueltilu*, care însemnează tot *piatra*.

Amintiri documentare despre bisericile din Piatra iarășă nu avem decât dela zidirea, în anii 1497—1498, lângă noua curte a lui Ștefan cel Mare, a mănăstirii cu hramul Nașterea sfântului Ioan Botezătorul. Probabil însă că, înainte de înălțarea acestei puternice clădiri, care a înfruntat veacurile, va fi fost o biserică sau două de lemn, unde este acum Biserica Pre-cista sau cea dela Valea-Viei, sau acea pomenită în documentul dela Alexandru cel Bun (1428) publicat de Păr. Mihaliovici și comentat de Păr. C. Mătasă, pentru trebuințele sufletesti ale strămoșilor meșteri butnari și merari de care pomenesc documentele din jurul Pietrii cu îndatorirea de a avea grijă de cele trebuincioase slujbei bisericesti.

Pe lângă știrile ce găsim asupra bisericilor din Piatra în Bandinus, în calendarele lui Gh. Asachi și ale Preotului Gr. Muscelanu 1), în Notitele Episcopului Melchisedec, Pantazi Ghica, Gr. Toculescu, în însemnatele publicații ale Inginerului G. Balș și în tabela din 1859 a tagmei bisericesti din târgul Pietrii publicată de d-l C. Turcu — pentru timpurile mai nouă avem ceva material istoric în *Sinodicele* alcătuite la 1872 din îndemnul Mitropolitului Calinic Miclescu, precum și în *Anuarul Casei Bisericilor* din 1909.

Aceste *Sinodice* se păstrează acum la Arhiva Statului din

1) *Preotul Grigore Muscelanu* în Calendarul său pe anul 1863 tipărit în București, la pag. 59 suprt titlu *Monastirea Domnesca*, face descrierea bisericilor zidite în Târgul Pietrii de cătră Ștefan cel Mare, dând textul inscripției slavone cu traducerea în românește făcută de Ioan Grigărov. Zice că această biserică fiind prădată de mai multeori la năvălirile Tătariilor, Polonilor și Ungurilor, sau pierdută toate doazele hărăzite de cătră Voievodzii Ciltori. Pentru serviciul divin are 6 preoți, doi diaconi și 4 cântăreți, plătiți din venitul unei mici moșii ce mai are biserică.

Iași, datorită actualului vrednic Director Gh. Ungureanu care le-a scăpat de peire, împreună cu un bogat material privitor la istoria bisericii noastre, prin mutarea arhivei Mitropoliei Moldovei din subsolul în care muzezeau fără nicio îngrijire.

Publicăm Sinodicele bisericilor din Piatra, începând cu cel al bisericii lui Ștefan cel Mare, iar la sfârșit vom adăoga *Insamăritile vechi* de pe cărțile ce se mai găsesc la această biserică.

Sinodic nr. 129

Biserica făcută de Ștefan Voievod cu hramul Nașterea Sf. Ioan Botezătorului, care se serbează la 24 Iunie, dăruind acestei biserici moșia încunjurătoare orașului Piatra. Din timp în timp, tot s'a cuprins de mai mulți, așa că astăzi au rămas pădurea cu locul ei și câteva emășuri și locuri ce poartă numirea de domnesc (gospod).

Răposatul monah Daniil Haği Dima, prin dania sa din 1835 Mart 23, donând moșia Sarata m-rii Varaticului, însă cu condiție ca să se dea de cătră m-re pe fiecare an câte o mie lei la biserica gospod din Tg. Pietrii. Acești bani s'au primit regulat în trecut de cătră epitropii părții răzășești, iară acum, după noile dispoziții, se primesc de casa comunală, cum și celelalte venituri.

În anul 1871 s'a început facerea unei mari reparații în interiorul bisericii, cu cheltuiala bisericii și a comunei, și anume: tencui-tul păreților cu ciment și vâpsitul lor; facerea calaptezmei din nou; prefacerea candelor vechi ce erau mici, în mai mari; cumpărarea a două policandre și a trichelelor la icoanele împărătești; pardosirea bisericii cu marmură; facerea mai multor veșminte ș. a. care s'au ridicat la suma de 5000 galbeni. Osebit că de cătră d. Nicolai Albu s'au prefăcut din argintul bisericii îmbrăcămintea la icoana Maicii Domnului, poleindu-se cu aur; asemenea și trei candelor mari, și altele, de cătră alți binevoitori. Această reparație s'au terminat la anul 1873 Iunie 1, când s'a făcut și sfințirea de cătră înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei și Suzevei Calinic Miculescu.

Citorii: Ștefan Voievod, Maria Doamna,
Elena Doamna, Bogdan Voievod,
Monahul Dima,
Nicolai, Maria ș. a.

Paroh David Vicol, Iconom,
Protoieru N. Conta

1874 Fevr. 28.

În acest Sinodic avem știrea interesantă a marilor reparații făcute înlăuntrul bisericii între anii 1871-73, când din nenorocire s'a înlocuit vechea catapetează (care nu se știe unde o fi fost dusă) prin cea nouă de astăzi zugrăvită de P. N. Savulescu, al cărui nume se vede în josul icoanei hra-

mului. S'au prefăcut și candelor vechi în altele nouă, dar de sigur inferioare ca artă. Păcat, mare păcat!

La 1879 s'a asezat pe păretele de mazănoapte a pronaosului o mare placă de marmură lucrată la Viena de R. Masini, în amintirea ostașilor morți în războiul Independenței din 1877, având următoarea inscripție (cu destule greșeli și ciudată ortografie):

GLORIE ȘI AMINTIRE ETERNĂ

fiilor județului Niamitu căzuți vitezește în reșbelulu pentru independentia a Patriei Romane în Iupta dela 6/18 September 1877 în Bulgaria.

Officerii: Major Nicolae Ioan, Capitan Gregore Nastase Ioan, Sublocoten. George Valentinianu, Sublocot. Alesandru Danescu, Sublocot. George Nicolescu.

Sergentii: Dochitza Costache, Chiriac Ioan, Login Petre.

Caporalii: Diaconu Dumitru, George Nicolae, Iordache Vasile, Ungureanu Alesandru, Costea George.

Soldatii: Sirbu Ioan, Stolerulu Costache, Amica George, Catana George, Sararulu Costache, Tiura Alecu, Filohie Ioan Angelina, Toder Caea Nicolae, Pricu Ioan, David George, Angelina Vasile, Taritia Vasile, Dumitru a Todiresi, Chitila Pavel, Dochitza Ioan, Ionascu Ioan, Heisu Ioan, Sandu Ioan, Barnat George, Arhip George, Ostaoni Toder, Iordache alu Christinei, Manole George, Crustilu Ioan, Naforeanu Ioan, Ferestiarulu (în loc de: Ferestioarulu) Ioan, Timam Toder, Romila George, Ioan George, Chiritza Vasile, Ciobanu George II, Mihaiu al Dragului, Tatarulu Toder.

Profesorele V. A. Urechia Incredintata muritoru

Santului Ștefan-celu-Mare din Pétra
acesta piosa marmora commemorativa
la anulu dela Christie MDCCCLXXXIX
în alu 13-le annu domniei

Attelul Sele Regale Carol I

fiind Presedinte Ministeriului Ioan Brattianu
Ministru de Interne Mihail Kogalniceanu
Prefectu Major Boyan
Primariu Urbel Teodor Dorrescu.

Deoparte și de alta a plăcii de marmură sânt două mari portrete în pictură pe pânză cu chipurile lui Ștefan cel Mare și al Doamnei Maria.

Tencuielul și vâpsitul păreților dinlăuntrul Bisericii, ajungând într'o stare foarte rea, iar partea exterioră și temelia fiind stricate în multe părți, Comisia Monumentelor Istorice a început în anul 1937 reparații mari și bine chibzuite, datorită stăruin-

telor Parintelui Paroh D. Nourescu și a Consiliului parohial.

Pe dinlăuntru, s'au răzăluit păreții de vechea tencuială coșcovită, tencuindu-se din nou. S'au spălat icoanele și catedraza. S'a refăcut cafasul pentru cor în proporții mai potrivite. S'au făcut din nou stranele frumos sculptate în lemn de stejar de către elevii Gimnaziului Industrial sub conducerea d-lui C. Năvodaru, după modelul vechilor strane dela Mânăstirea Hangul (Buhănița).

Pe dinafară s'a consolidat temelia, sub conducerea plină de râvnă a d-lui Carol Zani, înlocuindu-se pe toți păreții pietrelor și cărămizile măcinată de vechime, și desființându-se acel pridvor nepotrivit, care acoperea icoana hramului, inscripția și frumoasa ușă cu săpături gotice din vremea ctitorului Ștefan cel Mare. În locul acestui urt pridvor s'a zidit o platformă pentru intrarea în biserică, în capătul cărreia s'a așezat usa gotică de piatră rămasă din păretele vechiu despărțitor al naosului de pronaos, și o masă de piatră menită pentru serviciul religios atâră din biserică.

Acum se așteaptă continuarea reparațiilor la turn și la zidul înconjurător.

De când s'a daos în vârful turnului vechiu pavilionul neestetic, pentru paza de foc, și ceasornicul, *) apele ploilor prelingându-se pe păreți îl amenință să fie stricați de umezeală. Va trebui deci să se revie la forma veche a acoperământului apărător de ploii, reparându-se în același timp și cele trei chilii din turn, în care s'ar putea păstra arhiva și cărțile vechi ale bisericii, precum și celelalte lucruri scoase din întrebuintare.

Parte din zidurile vechii împrejuriri, ajungând în stare de ruină, au nevoie de a fi refăcute. De curând Primăria orașului începuse repararea zidului în partea sa cea mai ruinată, spre stradă, dar privegherea Inginerului-Arhitect al orașului a avut ca rezultat dărâmarea întregului zid refăcut, fiind acum într'o stare și mai de jale ca înainte!...

Duminică 22 Iunie 1941, în marea zi istorică a începerii războiului pentru liberarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, Generalul Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român și Comandant al trupelor aliate pe frontul de Sud, aflându-se în Piața-N., înainte de plecare, venind să îngenucheze și să se roage în Biserica lui Ștefan cel Mare, a binevoit a face făgăduiala că, după victoria armatelor aliate, va avea grijă de această ctitorie a Marelui Ștefan.

*) Într'o ocazie dinafara turnului este această inscripție: Ceasul din acest turn este donat de Vasile Mileanu în memoria moșnului seu Nicolae Gridov în anul 1890.

INSEMĂRI DE PE CĂRȚILE VECHI dela Biserica sf. Ioan Domnesc din Piața-Neamț

Episcopul Melchisedec, în ale sale „*Noțite istorice și arheologice* de pe la 48 mânăstiri și biserici antice din Moldova” (București, 1885) zice că în urmă cu 40 de ani, în pridvorul Bisericii Sf. Ioan Domnesc din Piață, „era o ladă mare plină cu cărți vechi și cu manuscrise slavone și române. Astăzi nu se mai găsește nici una”.

Cât despre Evangheliarul slavon scris de Ieromonahul Spiridon în M-reă Putna la 1502 și dat de Ștefan cel Mare la Biserica din Curțile Sale dela Piața, pe Bistrița, Preotul Gr. Muscelanu și Gr. Tocilescu ne dau știri despre păstrarea lui!*). Astăzi nu se mai știe unde este acest prețios manuscris.

Din odorele vechi nu se mai află acum decât acestea: O cruce mare de lemn, îmbrăcată în argint lucrat frumos în filigran cu inscripție din 1819, stricată în parte.

Două cruci mai mici de lemn, îmbrăcate în argint cu aceeași lucrătură în filigran, dar fără nicio inscripție.

Un poitr de argint cu inscripția aceasta: Alexandru Bald (ovin) 1798 Fev. 9.

Un poitr de argint lucrat în filigran, cu inscripția: Anastasi Apostol, Marie, Gheorghie, 1819.

Un chivot mic de argint în formă de cutie, cu inscripția: Această stăntă cutie s'au făcut din banii discului, ci lăste în târgu Petrii. Iar cine a fură-o or ar mișca-o să fie suplu blestemu bisâricii și a Sfântului Ion Botezător, 1784.

Un chivot mare de argint aurit cu chipurile sculptate în metal a doi îngeri, în partea de sus și Sfinții Apostoli Petru și Pavel în partea de jos. Căteva icoane emaliate pe părțile laterale. Jos este inscripția aceasta: Harăzit bisericii cu hramul Nașterii Sf. Ioan Botezătorul de C. Nicolae Albu și C. Calipso Albu 1850, Piața.

Alte două chivote mari de argint mai nouă, fără inscripții. Icoane cu inscripții sânt următoarele:

Icoana Maicii Domnului așezată în strana din fața altarului, îmbrăcată cu argint și cu această inscripție: „Această slăntă icoană s'au prefăcut de Nicolai și soția sa Maria la anul 1873, Mart 15 zile, fiind argintul bisericii”.

*) A se vedea: C. Turcu, *Curtea Domnească din Târgul Petrii*, Piața-N. 1935-36.

Icoana cu sfinții mari mucenici Teodor și Mina, îmbrăcată cu argint și cu inscripția: Necolai, Maria Albu, 1865 luni.

Icoana Maicii Domnului, așezată dedesubtul Icoanei celei mari din strană, îmbrăcată cu argint și având inscripția: Ruxanda Ghimici, 1875 Aug. 7.

Icoana mare a Sf. Nicolae îmbrăcată cu argint și având data: Dech, 1875. Se zice că îmbrăcatul în argint s'a făcut de Nicolae Albu.

Icoana Maicii Domnului, îmbrăcată cu argint de Niculai și Ecaterina Theodorescu, August 1929.

Icoana mică a hramului, îmbrăcată cu argint, având în față inscripția: Filaret Ierodiacon, 1859, Iunie 24. Iar pe dos este următoarea inscripție cu slove tiparnice, săpate în lemn în mijlocul unui frumos chenar înflorit, săpat în lemn :

Icoana hramului Nașire Sf. Ioan Botezător, îmbrăcată cu argint, împreună cu o candelă de argint, le hărăzesc la sf. mănăstire domnească cu hramu Nașire Sf. Ion Botezătorul din Târgul Pietrii, unde sânt născut eu smeritul eroditecon Filaret Costadinu din sfânta Episcopie Huș, spre v(egh)nica pomente. 1859 Iuni 24.

* * *

Pomelnicul vechiu de asemenea s'a pierdut și acum se află numai un pomelnic din 1792, alcătuit după cel vechiu și scris de Dascălul Alexandru Athanasiu. A fost descoperit de Păr. D. Nourescu într'o ascunzătoare din altar, încredințându-l d-lui C. Turcu, care pregătește asupra lui un studiu deosebit. Acum dăm titlul pomelnicului în facsimile.

Se vede că exista și un hrîsov dela Ștefan cel Mare, deoarece în Buletinul Oficial al Moldovei anul IV, nr. 73 din 13 Sept. 1836, pag. 473, este publicată următoarea înșușințare din partea „Gîndecătoriei fhnutului Neamf” :

„Supt nr. 5392 s'au încredințat o copie scoasă de pe Anaforoa Târgului Pietrii; precum și supț nr. 5391, s'au încredințat mărturia lui Ionihă Romoșcan în pricina cu Hagj Gheorghj pentru un hrîsov dela Domnu Ștefan VV.”

Biserica Sf. Ioan Gospod avea și o „Condică” în care erau copiate toate documentele privitoare la privilegiile domnești și la chestiile de proprietate ale moșiei încununătoare, dăruită de Ștefan cel Mare.

În această privință avem lămuriri în notița istorică a lui V. A. Urechia despre „Sigiliul Târgului Petrei, jud. Neamf”, publicată în Analele Academiei Române din 1889, unde se arată ce documente ale Mănăstirii Sf. Ioan Domnesc din Piatră se mai

păstrau atunci, publicându-se în întregime hrîsovul din 7 Iulie 1814 al lui Scarlat Alexandru Calimach V. V., întăritor al săpănirii și folosirii locurilor Borzochianul și Avramul, precum și a îndatoririlor târgoveților față de Biserica Sf. Ioan Domnesc. În acest hrîsov se zice că vînderile de locuri între târgoveți se fac prin scrisori întărite de Epitropia Bisericii Sf. Ioan și sânt trecute în „Condica Bisericii Domnești”.

V. A. Urechia adaugă că „prin trecerea, în puterea legii comunale, a bisericilor din orașe ca biserici comunale, unele Primării au ridicat de pe la acele biserici arhivele lor de documente și proprietăți” și că la Primăria din Piatră a aflat încă în ființă câteva din vechile documente ale Bisericii Sf. Ioan, zidită de Ștefan cel Mare, dar nu poate spune ce s'au făcut cele mai vechi documente ale acestei Biserici.

Cât despre *Arhiva Protopopiei Jud. Neamf*, ea se păstrează într'o chilie din turn, unde acum 20 de ani am văzut numai rămășițe din ea, cu dosare rupte și descoperite, în cea mai mare neorânduială, din cauza lipsei de grijă și de evlavie a celor răspunzători pe vremuri.

* * *

Dăm mai jos însemnările de pe folie cărților vechi dela Biserica Sf. Ioan Domnesc din Piatră, pe care le-am copiat acum 20 de ani, precum și cele copiate în acest an de d-l C. Turcu, din cărțile ce s'au mai găsit în altar de cele cercetate de mine.

Avem aici interesant material istoric și cultural asupra trecutului acestui frumos fhnut. ¹⁾

Evangelhile, București, 1723. Are o însemnare cu scriere foarte frumoasă : Aciastă sfință carte ce s'ă chiamă Evghile o am cumpărat-o eu Toder Orde dimpreună cu femeie din Cărstina, ș'am dat-o sfintei biserici în târgu în Piatră, unde este hramul (tăiată foaea, dar se cunosc cuvintele : Iui Sfeti Ioan), de pomana pîntru sufletile noastre și a părinților și a fililor noștri, lar cine ș'ar ispiți din preoți sau din miriani s'ă o fure sau s'o ducă la altă biserică, s'ă fie blăstămat de Domnul Dumnedzeu și de Malca Precurată și de 12 Apstli și de 318 pînțiși dela Nichela, și dat anahimii :

Eu robul lui Dumnedzeu Toder Orde cu femeie me Cărstina am cumpărat-o în dzilele marți-sale lui Mihaiu Vod, când inbla vleit 7232 (1724).

Robul lui Dumnedzeu Dima și Foșca. ²⁾

¹⁾ Pe unele cărți este o pecete cu următoarea inscripție : *Târgul Piatra, fhnutul Neamf, hr(ava)l(u)l Sf. Nașire Sf. Ioan Botezător 1834.*

²⁾ Aciastă carte se află acum în posesiunea d-lui C. Turcu, care a cumpărat-o dela un anticar.

Evangheliile, Iași, 1762.

Aciașă sfântă și dumnezeiască Evangheliile s'au dat dela Preosfințitul Părintele nostru Gavriil Mitropolit, purtând turma păstoriasă în zilele preluminatului Domnu Ioan Grigorie Ioan Voievod, la vlet 7275 (?) 7271 Săpt. 6.

Intăi începători au fost la datul banilor Preutul Iremie, Preutul Ion Baronci, Preutul Vasilachea Ionas, Preutul Lupul sin Popa Irinția și alții. Diiacoonul Lupul Blaga, Vasili Șoldan ștarosti, Erachea Șoltuz, Staroste) de ciocli (lipsă) Dumnezeu și dela sfânta biserică din târgu din Piațră, să nu-s prifacă nici să-s schimbi într'alt loc. Unde să prăznuiașe hramul Nașterii Sfântului Ioan Botezătorului. amin!

Evangheliile, M-rea Neamț, 1821. Legătură frumoasă în catifea vișnie și îmbrăcată în argint cu frumos curpân de vie și struguri. Pe păretele din față, în colțuri, icoanele celor patru Evangheliști, iar la mijloc icoana Învierii. Pe păretele din dos: Răsfiguirea. Cele două încuetoari de argint întâișează chipurile Apostolilor Petru și Pavel.

In jurul folior dela început este această însemnare cu scriere bună: Aciașă Svântă și Dumnezeiască Evangheliile am cumpărat-o eu dela Sf. mânăstire Neamțu, prin svînțlia sa chir Maxim, marile arhimandritul svînței mânăstiri, și am dat-o svînței bisericii gospod din Târgul Pietrii, undi să cinșești și să prăznuiești hramul Nașterii cînștitului și sfântului prooroc, înaltime mergătorul și botezătorul Domnului Ioan — spre pomemire sufletului meu, a soției și a filior miei.

Iar cine șar ispiți să o înstrăinezi dela această svântă biserică, să fie blăstămat de Domnul nostru IS. HS, de pre curata sa Maică, purre fecioră Maria și de acești patru svînți Evangheliști, a cătora evangheliili sânt scrisă în această svântă carte.

lordachi Stan Sărdar. 1882 Mart 31.

Evangheliile, Sibii, 1844. Imbrăcată în argint.

Evangheliile, Buzeu, 1869. Imbrăcată în catifea neagră și argint.

Apostol, București, 1743.

Să să știe că aciașă sfântă carte am cumpărat-o eu, Parascheva Cojocorita Iacoboe, și am dat 10 lei bani draști. De șar întâpila să o ee cineva, să fie neertat de mine și de sfânta biserică, că o am dat de pomână biserici.

Apostol, M-rea Neamț, 1851.

Liturghie, Iași, 1759.

Aciașă dumnezeiască (rup) ș'au cumpărat cu bani dela (rup) și bani au dat acești numiți preoți: preotul Irinția, pr. (rup) oncea,

preotul Vasilache, preotul Stefan zăt Ba (rup), Lupul diiacon sânt Blaga. Și s'au dat cu voința a tuturor înapoi numiți, svînței biserici în târgu în Piațră, unde să prăznuiașe hramul Nașterea (rup) luminatului Ioan Grigorie Ioan Voievod, purtând turma arhierii svînție sa Gavriil Mitropolit la vlet 7271 (1763) Avg. 30.

Liturghie, Iași, 1759.

Liturghie, Eși, 1794.

Liturghii, Iași, 1818.

Dumnezeieștile Liturghii, Iași, 1845. Două exemplare.

Octoihos, Iași, 1726. Pe păreții legăturii lipite foi dintr'un frumos ms. ritual slav, având pe una din foi această însemnare: Si se știe de când am scris eu loii în zilele părintelui Mitropolitului Gavril.

Octoih slavon, 1699/1742. Legătură solidă bine păstrată; pe păreții cărții lipite foi dintr'un frumos ms. slavon.

O însemnare: Pomeni gspdi dușu Ionichie Monah Botezatu. Triodion, Buda, 1816.

Triod, M-rea Neamț, 1847, cu frumoase gravuri.

Aciașă carte să numește „Triod”, fiindu trebutor la Biserica Domnească din Târgu-Pietrii, cu patronul Nașterea Sf. Ioan Botezătoru, ș'au cumpărat și s'au dănuit zisăi bisericii de cătră noi susprșiți membrii comunei Urbil Piațră, pentru a noastră veșnică pomemire. Prețul cumpărării este șasazece lei. Anul 1868, luna Fevruarie 25. Iancu Albu, Ion Ghiorguiu, A. Manoliu, Costachi V. Andrieș, C. Șoarec, A. Stan, Corbu, I. N. Grigorie, Gavril Marcovici, Ion Cojocariu.

Strashtic, Blaj, 1773. Legătură solidă bine păstrată. Însemnare cu scriere bună și iscălitură interesantă:

Aciașă carte ce să chemă Trishtiru l-am dat la mânăstire la sfetii Ion, din pofta părintelui Ion Tofan și cu a părintelui Ionită, fiind că era ștăicat Treodul, zicând părinții că m'or pune și la pomelnicu cel mare, și să rămde pomemire pentru sufletele noastre: Toma, Marie și cu filii lor. Și acești carte să nu o strămute nimene din locu care o-m dat-o. 1796, Mart 21. Toma... zăt Ion Orza.

Însemnare grecească cu slove chitlice din 1798, Mart 28. Însemnare pe foile albe dela sfășit, cu scriere mai slabă:

Acest Strashtier este a mânăstirii a Sfântului Ioan celui dir Piațră. Iar cini șar ispiți ca să-l înstrăineze, adică să-l furi, să fie supt blăstănmul hramului sfântului acestue. Iar cine a cei să zică

adică Dumnezeu să-l erte di toate păcatele celi în știință și întru neștiință pi cel ce au scris aice: ca și acee cari să vor îndeplini a ceti să fii ertați și de Hristos blagosloviți, de Precista ni ertați, di îngeri în rai băgați. Și s'au iscălit cu mâna sa anume Gheorghie Leon, 1810 Mai 19.

Și aciasta încă să știi că s'au scris în zălele mele cele scârbite și amărăte. Pentru aciasta am zis mai sus ca toți să zică: Dumnezeu să-l erte pi cel mai sus iscălit...

Numai mă pornescu să plângu, uitându-mă în pământ dintru cari sânt zădit. Acum condetul meu să scurtează, ochii mei nu încează de lacrimi și de plânsoare. Și la patru locuri s'au iscălit anumi în zălele celi amărăte și scârbite. Ca să știi, 1810 Mai 19.

Și iar mă rog tuturor cari vor ceti să nu bânuiască, fiind scrisă di mână di țamnă, aflându greșală ori în cuvinte sau în slove, că precum a trăi omul în lumi și nu a păcălui, așa și eu păcătosul fără di greșală. Domnul Dumnezeu carile au dat tuturor cinste, măriri și bogăție, dreptate a păză și a cinsti pre tot omul, a nu zavistui, a nu păra, a nu țâne mână, a nu țâne mințe răul, a nu faci cliviri, a nu vorbi în zadar, ci totdeauna a vorbi cu oamneni di cinsti, cinsti și mai ales la toți plecat și la mic și la mare. Aciasta s'am de și mi mai micului păcătos scriitori, a păză pre toate de mai sus arătate în toate zălele vieții mele, până la eșire păcătosului meu suflet. Cari și după moarte me cini le va ceti și de le va ceti și de le va păză pre aceste toate, mari plată va ave dela însuș Hristos carile va răsplăti fiști carile după cum au făcut. Și s'au iscălit Gheorghie Leon, 810 Apr. 10.

Pentecostar, Râmnic, 1767.

Acest (Pentecostar) s'au cum(părat de) cine cu ce s'a îndurat a agiuta. Dimitrie Orza au dat 20 părăle. Costantin Pastramagiul. Ecaterina...

Minele, pe 12 luni tipărite la Râmnic în anii 1779-1780, bine legate. Fiecare volum are în josul foilor dela început câte o însemnare cu scriere bună, din care dăm pe aceasta:

Acesti Minee s'au cum(părat cu bani din discu și din milostenie a sfânta biserica în Târgul Pietri unde să cinstește și să prăznuiește Naștirea cinstului slăvituului Prorocului și înainte mergătorului și botezătorului Ioan, și cine l-ar înstrăina să fie supțu qlastâmul sfântului Ioan.

leromonah Mitrofan. Let 1787.
Aici am însămnat eu Mitache Vidrașcu 1787.

Acest Mineiu este a mânăstirii Sfântului Ioan din Piață ci este făcut pi luna Iuli, di oară(ce) fiind făcut din banii bisâricii ci să strâng la discu, deci pentru aciasta să înștiințază cu aciastă scrioari, fiind făcută cu mână di țamnă, ca cini l-ar înștiința că este

a bisâricii și s'ar anirisă ca să-l streineză, adică să-l furi, să fie blăstămat în vecul acesta și în cel ce va să vii, cari pi toți ni așepta ca să dăm samă de lucrurile celi ce am făcut, prin știință și prin neștiință. 1813 August 10. Pleacăți slugă Gheorghie Leon păcătosul.

1827 Martie 28, lordache Letter

Insemnare cu scriere mai proastă în urma însemnărilor lui Mitrofan: Ierei Simeon Orza, cini a ceti să zică Dumnezeu să-l ierti, amin. Cel mai întâi osti(nitor) au fost la strânsul banilor cu preotul Iorijă Orza.

Minele pe 12 luni tipărite la M-rea Neamț în anii 1845, 1846, și 1847. Bine legate. Cu această însemnare pe Mineul Iulie:
Spre amintire subscriu acest Minei al sfintei Biserici (Sf. Ioan Domnesc) la care servesc în calitate de paraclisiearh. 1885 Fevroar 7 zile.
V. Spătărescu

Viețile Sfinților pe luna Octomvrie, M-rea Neamțului, 1809.
Insemnări cu scriere proastă: Aciastă carte este dreptă al me cupărată cu prețu 19 lei. Și cini va fura-o să aibă a mă pomini în toată veșta sa. 1886 Iulii 20.
Anton Patrașcu

Aciastă carte ce să coprinde pre ea Viețile Sfinților pe luna Iulii Octom. am dat-o bisericii Snt. Ion spre pomnire noastră.
Neculai Dafinescu

Prolog, adică adunare în scurt de viețile sfinților. Mânăstirea Neamț, 1854. Legătură bună în piele cu pajura Rusiei.

Didachii sau cuvinte de învățătură la Duminielle Sfintei Paresime și la sârbătorile împărătești ale lui Iulie Miniat Iași, 1837.
Cu precuvântarea lui G. Seulescu Paharnic.

Insemnare în josul folior: Aciastă carte, Ilie Miniat, iaste cum-părată pentru biserica gospod din târgul Piatra, hramul Naștirea Sf. Ioan Botezătorul, cu drepti bani el. 1842 Mart 20.

Molitvenic, Iași, 1749, cu o însemnare slavonă. Altă însemnare românească: Ierei Simion Orza, cine a ceti se zică Dumnezeu se-l erti, amin.

Tipicon, Iași, 1816, în stare foarte rea.

Paraclichi, Venezia, 1770.

Slujba Mucenicilor Mannii, Savel și Ismail, Iași, 15 Oct. 1836.

Panahidă, Iași, 1837.

Ce este cum-părată de Gheorghie Răducanu cu prețu ii un leu.
Ion hotței ficiorul lui Toader.

INSEMĂNĂRI DE PE CĂRȚILE VECHE dela Bisericile din județul Neamț

După unirea Basarabiei cu Patria Mamă în 1918, fiindcă se credea că după răpirea Basarabiei s-au înălțurat și ars toate cărțile de ritual în limba română, Mitropolitul Moldovei, Pimen, a dat ordinul nepotrivityt de a se strânge toate cărțile vechi de ritual, aflate pe la bisericile din Eparhia Mitropoliei, spre a fi trimise la bisericile din Basarabia.

În vara anului 1918 am văzut un teanc mare de asemenea cărți în pridvorul Bisericii Sf. Ioan Domnesc din Piatra. Nu știu câte din aceste cărți se vor fi trimis peste Prut, dar văd că se mai păstrează aici câteva din ele și acum.

Iată însemnările din aceste cărți, culese de mine în vara anului 1918.

Evanghelle, Snagov, 1697. Inscriptie tăiată la legat: ...a priotului Vasile ot... și am scris ca să-s știe. Let 7270 (1761) Dech. 29.

Evanghelle, București, 1742. Gregore Lozonschi, Marilia cu fiu săi. Tratații legăturii sunt căpușți cu fol dintr'un ms. slavonesc.

Evanghelle, București, 1750. Insemnare în josul follor cu scriere foarte frumoasă:

Aciastă sfântă Evanghelle am cumpărat eu Preutu Ursu din Turturești, și cu Pentecostariu, pintru păcatile noastre și a părinților noștri și le-am datu amândoo cărțile... sfinții biserici la Turturești, unde este hramul Adormire Precisiti. Iară cine le-ar înstrădina să fiia neertat de Dmnuul Hs, Luna Dechev, 24, vâlet 7278 (1770). În veaci să fie a sfinții biserici.

Liturghie, Iași, 1759. Insemnare cu scriere frumoasă pe foi rupte:

Aciastă sfântă... anume... priotul Vasile sin Abrohie(?) ...și am cumpărat-o dela Sfinișe-sa ...protopoapa Theodora din Gălați cu bani gata taleri... fie mie... întâmpla la vro prădăciune, sau să o fure cineva... vinde-o cineva... și a tăgădui-o.. să fie supt blășămul Domnului nostru Is. Hr. și pre sfinții Născătorii de Dumnezeu și de 318 otet dela Nechia și afunișiți. Ferul și piatra să putrezască, iar trupurile lor să nu putrezască. Și s'au scris în zilele pre luminațului și pre înălțatului Costantin Voivod Mavrocordat, și umbra veletul 7282 (sic) ghenar 13.

Și am scris eu erei Vasile ot... și când... eram la Gălați de un an și slujiam la bisăria Jupânului Stavri și îndedescă... în casa lui Lișcă ce o cumpărasă Jupânul Stavri. Și dascal avem pe finul Ion... Ștefan Bușilă din Pisc. Și avem pe Strățulat clisiarc, ficiorul lui Moș Sandul din Gălați, frații lui Marin băcalul.

Anul 1871 Februaru 28. Crețu Dimitrie și Grințescu Teodor am fost aice la domnu Alicsandru Gheleasie ficeor preutului Alicsandru Stăjereanu, în Duminița a treia din postu spre zi întâi, a Dochii sau a Marii Cojocărița 1871.

Evanghelle, Iași, 1762. Insemnare cu scriere frumoasă:

Aciast stu izvor de miere și dumnezeiască carte ce-s numește Ev(ă)ng(h)elle am cumpărat-o eu robul lui Dumnezeu Nechia Dandul, dinpreun cu soțul meu Marilia, cu osteneala noastră, și am dat-o sfinței beserici din Gura-Văii, unde să prăznueste Tăere cinstului cap a sfântului Ioan Botezătorul și înainte mergătorul, pentru ușurare sufletelor noastre și a părinților noștri, și mai ales pentru răpăusetu fiu nostru Pașcu, care la aciastă sfântă beserică s'au îngropat, de acești preoți carii mai gios sint iscăliți:

Erei Iacov Vicovan

Erei Anastasi Frăsîn

Erei David Unguran

Erei Ștefan

Irod. Ioan sin Tofan. Velet 7271, (1762) Sept. 1.

Macarie Egipteanul, Omilii, București, 1775. Insemnare cu scriere foarte frumoasă:

Aciastă sfântă carte iaste a sfinței mânăștiri Bisericiani.

Evanghelle, Blaj, 1776. A preutului Gavril Ropotă. Să-s știe și aciasta de când a murit mama, velet 1763.

Evanghelle, Râmnic, 1794.

Aciastă Evanghelle au dăruit-o sfințița-sa monahiia Evdochiia, preutesa a preutului Leun (?). Au dăruit-o la mânăștire Războeni ci iaste cu hramul Sfinții Voevodzi, și au dăruit-o spre neștearsa lor pomenire.

Apostol, București, 1743.

Cumpărat de Paraschiva Cojocoricia Iacoboe, cu 10 lei bani drepti, pomana la biserică din Răpăciune.

Alt exemplar fără însemnări.

Apostol, Râmnic, 1747. Cu scriere foarte frumoasă:

Acest sfânt Apostol l-am cumpărat eu Alexandru Med.

Cu alta scriere:

Să să știe că acestu dumnezeescu Apostol l-am cumpărat eu preutul Constantin din satul Iapa, cu bani miei și cine aru... și de Dumnezeu și de Maica Precista... și să aibă bubele lui Iovu și să aibă în locu cu Iuda și să fie blestemat și nafteama. Și clopotul l-am cumpărat eu Costantin din satul Iapa Rospetis (?). Și am dat și la temelie și la catapitazmă și la sfetele icoane cât învednicit

Dumnezeu. Ca să fie spre eritare păcatelor mele și a preoției mele și ficțiilor miei și a tuturor neamurilor mele.

Acest sfânt Apostol este legat de dascălul Ioan sâmb Diaccon III din satul Iapa, și este dat bisărici, 1850 Fevruarii 10 zile.

Apostol, București, 1774. Dela biserică din Pângăăcior-Neam, cu această însemnare :

La anu 1848 di la Iulie și până la Sâftenevre o fostu bola holeri. Sau însămnat aici ca să fie ținut minte.

La anu 1849 la Dicemvrie 21 o eșit Muscali.

Apostol, București, 1774.

Cumpărată de Măcsin în 1805.

Două însemnări șterse. În una se spune că l-au dat giupănu Dumitrașcu băcal cu ai săi la Sfânta bisărică ce să prăznuiaște Adormire Precistii, din Târgul Neamțului.

Liturghie, Eși, 1794. Cu scriere foarte bună :

6 lei am priimit pentru legarea aceștii sfinte liturghii dela sfa Parintele Vasile proin protopop din satul Răuceștii, pentru care am însemnat aicea. 1823 Iunie 28.

David monah. legătoriu de cărți.

Liturghie, Iași, 1794.

Aiceastă Leturghii am plătit-o robul lui Dumnezeu Timofti Răvar, să fie pentru pomenirea lor. Constantin Popovici.

Alt exemplar al Preutului Dumitru din Grumăzești.

Liturghie. Eși, 1794.

...sau cumpărat dela Ionu Corchez rășpop (?) fiind din sat Roznov, și s'au dat danei la sfinții Apostoli Petru și Pavil din sat Iapa, cars- slujăscă în vici, spre pomenire nemurilor ce au cumpărat, adică : Post. Zamfir Jăt. și Ion Mărelanu și Vasile Pinteleu și Ion Stroza (?)... și Neculatu a Meronesăi și priut Ion Strugar, Dumitrașcu Chebar (?)... 1813 Mart 17.

Liturghii, Iași, 1834.

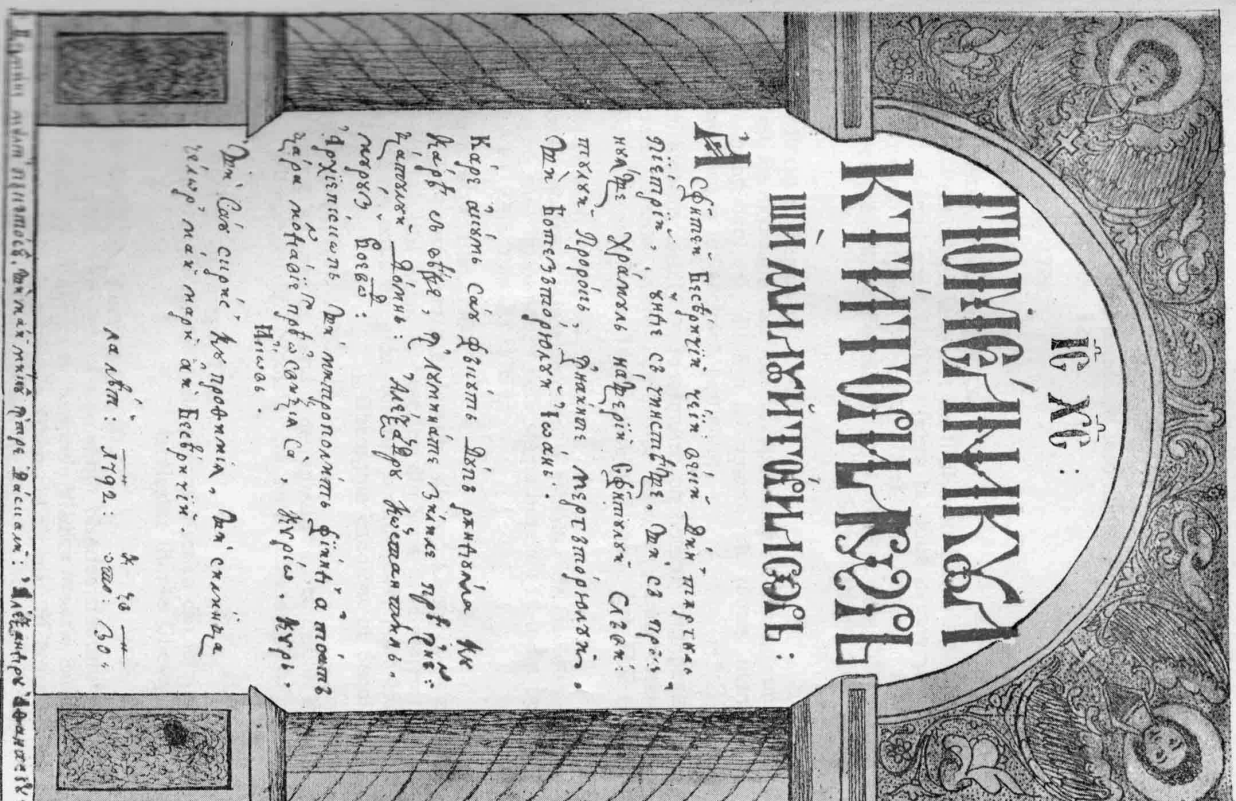
Aiceastă Liturghie s'au (dat) la Preotul Costandin, cari au fost slujitorii S. Schit și este dreptă a Schitului Almaș.

Liturghii, Iași, 1818.

Aiceastă sfântă și dumnezeiască Leturghie s'au afferosit la sfânta bisărică cu hramul Adormirii din sat Grumăzeștii, de mine nevednicul Theodor Dobrin. 835 Apr. 14.

Cumpărată de Gheorghie Preutu cu 25 lei.

Alt exemplar al Preutului Dumitru din Grumăzești.

Titlul pomelnoului bisericii lui Stefan Vodă (Piatra-Neamț)

Psaltire, Râmnic, 1779.
Cumpărată cu 4 lei 30 parale de ieromonah Procopie, Varlaam Vasile, Iftinca.. 1797 Fev. 12.

Psaltire, Iași, 1794.

Triod, Iași, 1747.

Penticostar, București, 1743.
Acestu Penticostar este dat de fiul meu Dimitrie Sturdza vel Cămăraș la svântul schit Ciahău (șters ca două degete și adaos : unde este hramul Uspenie Precistii). Deci cine l-ar lua, sau l-ar fura, sau l-ar prăpădi, să fie blăstămat și afurisăt. Let 7259 (1751) Avg. 16.
Saffa Păl(ade) Log.

Penticostar, București, 1743.

Acest Penticostariu au fost a răpăosatului Cozma, cumpărat pe a lui drepti bani, și după a lui moarte au rămas mânăstirii Niamțului întru a lui vecinică pomenire.

Penticostar, Iași 1753. Insemnare cu scriere frumoasă :

Aciastă sfântă carte Pănticostar este a sfântii biserici la Gura-Văi, unde este hram Tăere cinstiului cap... Let 7262 (1754),

Pnticostar, Iași, 1753.

Acest pnticostar este sătenescu a sătenilor de Buciuiești; să-ști. Nime să nu-l instrăinedză dela sfânta beserică că-u dat beserici pomână. Viet 7268 Mart 23 (1760).

Penticostar, Blaj, 1768.

Acest Penticostari este al biserici din sat Cărnu și s'au dat pe o vreme la satul Secu, la beserica din Secu fiind marea nevoia de cărți, și l-am adus eu gios iscălitul la anul 1844, Mart 25.
Gheorghie candidat ot Secul

Penticostar, Blaj, 1768.

Cumpărat de preotul Sandul de împreună cu ctitori Sf. biserici unde să prăznuiește Sf. Nicolaiu în satul Căndești, cu prețul 12 lei. Let 179.

Penticostar, București, 1768.

Cumpărat de Iftimie Ghelasie pentru biserica din Pângărăcior. Iscălște : Iftimie Ghelasii.

Penticostarion, București, 1800

La anul 1832 Fevruari 14 s'au sfințit bisătrica sfântului marii mučenic Gheorghii di sfinția sa părintele Vlădica Meletie Burdujanu, Ikonom fiind sfinția sa părintele Gheorghii Eșanu. Și am scris eu mult păctosul ca să să șite, și am iscălit,

Iordachi Lefter

Carte la Catedrala Sf. Ioan Domnesc, dela Biserica Sf. Gheorghe din oraşul Piatra, având pe scoarţe aceste două însemnări :

1. Pentru nideptati scrii la Oltăcinic că diavolul ş'au adus aminte într'o zi ca să-ş' ia mueri să facă fete să le măriti şi pre gineri lui să-i ducă în muncă, împreună cu dânsul.
Deci luă pre Nideptati muere şi făcu sapți feli.
Şi ce dintăi era Trufia şi o mărită după oamnenii cei mari.
A dooa era Scumpete(a) şi pe aceia o mărită după norodul cel di optşi.
A triia era Înşăluclune(a) şi o mărită după tărani.
A patra era Pisma şi o mărită după meşteri.
A cince era Făţânicia şi o mărită după cei bisâriceşti.
A şasa era Înălţarea şi o trimise la mueri.
A şapte era Curvia şi pre aceasta nu vru să o mărite, ci o ţinu în casa lui, şi căruia om îi trebuşti curvia mergi în casa lui di o altă şi estî ginerile cel mai moştenitor.
2. Zis'au un filosof, trii lucruri gonesc pre om din casă :
fumul, picătura şi muere ră.

Octoih, Bucureşti, 1746.

Acest Octoic... opşitimi Staritului Paisie. Târgul Nemţului.

Octoih mare, Bucureşti, 1792.

Aciastă carte Ohtoih ce să numeşte greceşte Paraclichi am cumpărat-o eu şi am afferosit-o la Sfânta mânăstire Nicorita, unde să cinstesti şi să prăznueste hramul mare mucenic Ioan Novi, pentru neuitată pomenire părintelui meu. Şi nimine să nu îndrăznască, ori din parte bisârică ori mirâniască, a înstreina aciastă carte dela aciastă sfinţă mânăstire... fiindcă eu l-am dat cu voia me la anul 1800 Oct. 6.
Iordachi Logofăt

Acestu octoih cine vra să ştie cum s'au adusu aicia (la biserică Precista din Piatra), să cetiască la mineul cel pe 4 luni care tot odată s'au adus dela mânăstirea Sf. Sava din Iaşi. De supţ iscălitul, la velet 1866 Sept. 10 zile. Dimitrie Găucă psalt la aciastă biserică.

Octoih, Bucureşti (veacul 18).

Să să ştie pentru aciastă sfinţă carte anume *Ohtalc* că o am cumpărat eu Popa Precup di Rece dela Marcu Diliuc di Costa, drept zeece florinţi, şi să fie moşie mie şi pruncilor mei. Şi o am luat-o în curgere anilor dela zidire lumii 7240, dela Hs. 1731, meşe Mai 16 zile.

Pe dosul păreţelii din faţă încep aceste versuri, urmând apoi pe o foae ruptă :

Fuziţi aceste toate
Neamuri, norode, gloate
Să o înţeleagă omul
De preste tot pământul).
Lumi să sfârşeşte şi giu
Căzu la giudeşi ne vor strin(ge)...
Toşi vor plânge
Ius Hristos le va (zice) :
Te de ferice, veniţi dreptilor,
Care aşi slujit mie bine
De cum împărăţiţi împărăţie mea ce bună
(Cu) Ingeri împreună.
Celor păcătoşi cu groază şi cu price :
Duceţi-vă că n'ăşi slujit mie bine.
Atuncea... cu diavolii în soşie
Plânge-va... văzindu păcătoşi în muncă,
Iară... vor plânge văzind iadul cum...
Pre păcătoşii să-i înghiţă
De să... apuce de la morte..

Octoih, Râmnic, 1811.

Aciastă sfântă carte ce să numeşte „Ohtoih” este cumpărată de mine păcătoşul Misail monah şi am afferosit-o la schitul Măstacăn ce este pe apa Nechitului. Să prăznueste hramul Schimbării la faţă în 6 August. Deci cine ar îndrăzni a o înstreina de la acest Schit, să nu fie erlat de cele şapte soboară şi de mine păcătoşul până când a aduce-o înapoi.

Octoih mic, Iaşi, 1818.

Dărut de arhimandritul Aftanasii igumenul sfinţei mânăstiri Pângăreţului, la vâlet 1823 dela Hs. Dărut unui fii al sfinţii-sale preutului Ştefan blagocin ot satul Ştejarul, slujitor la dumnezeescul lăcaş unde să prăznueste hramul sfântului şi marelui făcător dea multe minuni, Ierarlul Nicolae.

Octoih din veacul al 18-lea, lipsindu-i foile dela început şi dela sfârşit.

Are această însemnare cu scriere bună :

Aciastă sfântă carte ce să numeşte Ohtoih este cumpărată de mine păcătoşul Misail monah, şi am afferosit-o la Schitul Măstacăn ce este pe apa Nechitului (unde) să prăznueste hramul Schimbării la faţă în 6 August. Deci cine ar îndrăzni a o înstreina dela acest Schit să nu fie erlat de cele şapte soboară şi de mine păcătoşul, până când a aduce-o înapoi.

Anthologhion, Iași, 1755.
Carte de la mânăstirea Războeni.

Anthologhion (fără foaia cu titlu).

La sfârșit este tipărit: Aciasta carte se numește Anthologhion... Rafail monah din Sf. M-re Hurezii.

Dela biserică din satul Râpiciune-Neamț.

Anthologhion (fără foaia cu titlu).

Cumpărat de Ion Iancu cu preutul Zaharie, și I-au dat la sfânta biserică în Pângărăcior. Let 7287 (1779).

Anthologhion (lipsește foaia cu titlu).

A besearici dela moșia Ocul, unde să prăznuiește hramul Sfintei Mari Muceniței Varvarii. 1838 Fevr. 9.

Molitvenic, Iași, 1749.

Eu Ioan Botezatu am adus carte aciasta dela besearică acasă și eu m'am lăscălit întrînsa la anul 1813, Dech. 25.

Patru lei pol am datu pe acestu molitvnic la moarte lui... Sava de I-au grifitu. 1801, Ghen. Sandul Hmd...

Molitvenic, Iași, 1764. La sfârșit cu scriere foarte frumoasă :

Al diaconului Ion Tofan ot Gura-Văii.

O pecete cu fun : Ion sin diacon Tofan.

Molitvenic, Iași 1785.

Acest Molitvenic Popi lu Vasile ot Răucești, cumpărătura lui 4 lei dela Eș, dela Gavril Mitr.

Cu însemnări de tipic adaose cu cernelă roșie și scriere foarte bună. „Până aici și troparele după a doa hărtii, cum învață tipicuțul acela”.

Molitvenic, lipsă foaia cu titlu.

Să să știi de când m'ă'n preoțit eu erei Aristarhu snă diacon.. Vasile ot Vârtop. Let 7280 (1772) Iulii 28.

Chiriacodromion, București, 1801.

Aciastă carte am cumpărat-o eu la anu 1808 Maiu 10. Zamfira Scorțasca Sulgereasa. Dăruită bisericii Adormirii Maicii Domnului din orașul Platra, de ieromonah Ieremia Petrescu dohovnic, spre a părinților miei pomenire : Petru, Maria și Gheorghii la anu 1869 Avg. 1.

Viețile Sfinților din luna August, M-rea Neamț, 1815.

Sau dăruit de mine nevednicul Mihail shimonah agăpian din sfnta Sihăstrie Durău, la sfânta biserică în satul Cărnău, unde să prăznuiești praznicul sîntului marilui mucenic Pantelimon, spre ertarea păcatelor miei și a părinților miei Simion, Ioana și a tot niamu. Ca să fie spre mângădere sluitorilor bisericii și a tot norodul. Și de ar îndrăzni cineva dela acest sînt lăcașu a o înstrăina, unu ca acela va căde în lipsă și în sărăci mari, până ce va întoarci cartia la biserică, apoi va fi blagoslovit. 1827 April.

A cedit și nevednicu dascalu Ioan ot Gura Bicăzului, Pavel Apostol zice : mlađița vii face roadă bună și pe om înțelept.

77

DOCUMENTE VECHI DIN PIATRA
de Șt. Gr. Berechet—profesor universitar

Orașul Piatra-(Neamț) este o străveche așezare moldovenească. Râvna cărturărească locală, îi desgroapă acum „actul de naștere” din preistoria pământului și îi descriează sbucimata-i viață, *din rarele zapise și ispisocace* aflate în vechile arhive sau prin lăzile părăsite în fundul podurilor de biserică și conace.

Am subliniat anume *rarele zapise și ispisocace*, pentru că în colecțiile și publicațiile de vechi documente, Piatra-(Neamț) este aproape singurul târg, care are cunoscute cele mai puține asemenea acte...

Cine știe unde vor fi documentele Pietrei, cu iscăliturile și pecețile marilor Domni moldoveni și vestițiilor boieri!

Poate mai zac încă ascunse în vreo arhivă... poate mai mucelesc înfundate în vreo ladă... poate mai stau ascunse în sacii vreunui anticar, vândute de cine știe ce negustor de lucruri vechi bisericăști...

Ori, poate, mai degrabă, au fost mistuite de focul ucigător care a prăfăcut în ruine acest oraș, în câteva rânduri!

Cine știe!

De aceea, deocamdată, cred că bine se face că în acest anuar, cum și în alte reviste și ziare, râvna cărturărească locală publică orice petec vechiu de hârtie găsește...

Incredințat de acest lucru, transcriu mai jos un act din Piatra, datând din anul 1738.

7247 (1738), 5 Octomvrie, Galata (lângă Iași)

Grigore Ghica, domnul Moldovei delegat pe Iordache Roset vel vornic ad judece plângerea lui Constantin Cătruță din târgul Pietrei, care plângere areea trei obiecte:

1) Nemulțumirea lui contra egumenului mănăstirii Biserican, pentru o moștenire a sa de pe Cuediul;

2) Supărarea ce l-a făcut-o Gavril Boțul din Dărnănești, care l-a pră-

știt de colț de pânză supțire.

3) Paguba ce l-a făcut-o Gavril Boțul din Dărnănești, care l-a pră-

știt de colț de pânză supțire.

4) Ne cere, vel vornicuții, măturle de judecată.

Ion Grigore Ghica Voievoda, bojiu m(t)l(ros)(tinu), g(o)-
sp(o)dară zămii Moldavscoi. 7)

Scrim domneia mea la cinsitt și credincios boiariul no-
stru, dummalui Iordache Rusăt, vel vor(nic),

Facem știri dum(itale) că, aicea, la domnie mea, ne-au
jălut această om, anumea Costantin Cutruță, din țargu din
Platră, pe egumeanul de Bisăricani, dzăcând că avea el o
moar(ă) pe apa Cujeului, 2) la fântutul Neamțului, pe moșia ce
o are de la părintă. Și avându și egumenul de Bisăricani
moar(ă), tot pe apa Cujeului, mai din sus de moara acestue.

Și tămplându-să-s de au vinit apa mare au stricat gârta
morii lui Costandin și din sus de moara egumianului n'avia
de unde să-i vie apă, căce au fost pus egumenul p'cin(ă) că
moara lui n'area ap(ă). Apoi vădzând acesta, că este pri-
cină, au cheltuit 15 lei bani, de au săpat o gârta pe ntegu de
70 de stănjân(i) pă(nă) au adus apa la gârta morii lui și dzăce
că de odat(ă) și egumenul a (ve)nit la locul de tocmală; pe
urnă s'au sculat egumenul dea iznoavă) și au îndreptat apa
pe gârta cea veche și moara acestue au si(ă)lut căl(ă)va vream
și au păgubt omul din viitul morei.

Pintru care scrim dum(nitale) să chemi pe egumeanul de
Bisăricani de faț(ă) și să ei dum(nea)la sama foarte cu dreptate.
Și preacum vei socoti dum(neata) și vei cunoaste, să-i giudeci
și să-i azez(i). Și după cum vei giudeca, să dai și o măturie
de giudecat(ă) la mâna cui să va căde.

Așidere mai jălui pea tărgoveți de Peatră, zăcând că
trage mult(ă) strămbătate despre ei. Deci, și cu tărgovețai să-i
ei dum(neata) sama, și cum vei socoti să-i azezi.

Așiderea mai jălui pe Gavrilu Boțul din Dărmănești, că
i-au prăpădit lui 44 de coț(i) de pânză supfire. Deci, și cu acel
om să ei sama. Și fiind așe de să va alta, că i-au luat făr(ă)
cale, să-i plinaști și cu tofă carii hai sam(a) mai sus să-i
azezi, să nu ni vie să (mai) jăluască. Iar, fiind altă poveste,
să avem șfire.

Scrim 7)

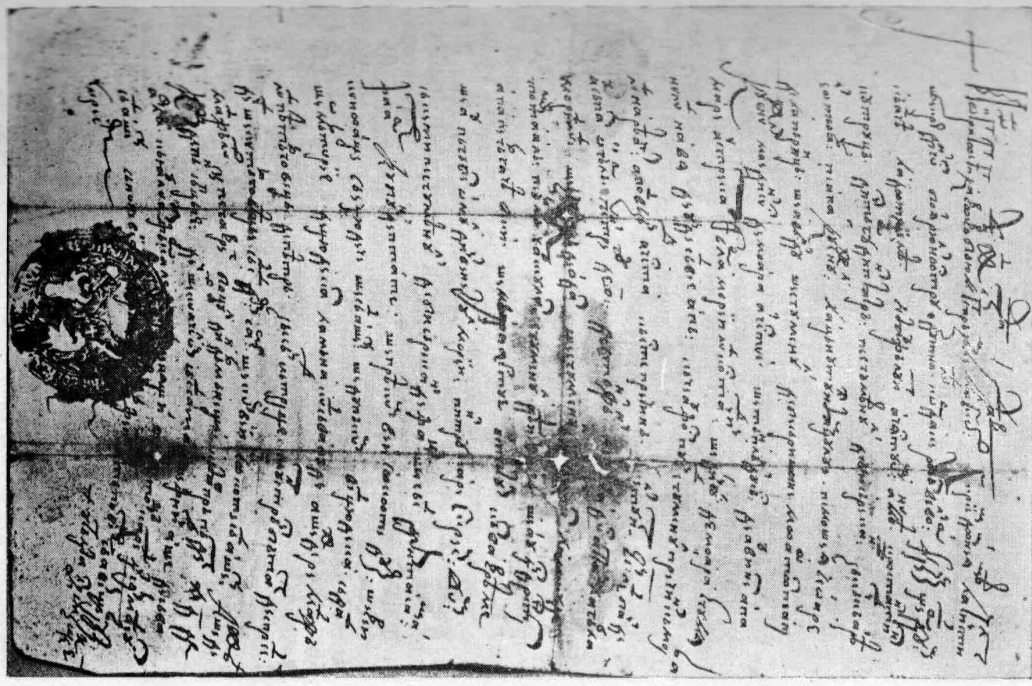
U Gălata. L(ea)t 7247 (1738) Oc(tomvrie) 25. 7)

1) Ion Grigore Ghica voievod, cu mila lui Dumnezeu, domn țării
Moldovei.

2) de fapt: Cujeiului

3) Pecetea domnească, având capul de bour și acvila munteană ca
simbol al unirii celor două Principate. Este aplicată cu cerneală roșie, peste
care s'ra semnat numele îndescrăbii, și marelui logofăt. Scris pe hârtie de
dimensiunile 19/31 cm.

4) La Gălata, în anul 7247 (1738) Octombrie 5. Actul acesta-1 în
biblioteca Institutului „Andronache Donici” din Iași.

Document dela Grigore Ghica Vodă (1738)

DOCUMENTE DIN ȚINUTUL NEAMȚ
— secolele XVI-XVIII —

de C. A. Stoide

Introducere

Se dau mai jos trei unsprezece documente în legătură cu Ținutul Neamțului. Ca și cele publicate anterior — fie în colaborare cu profesorul C. Turcu, fie numai de mine — și actele de față au un conținut isprăvit și oferă, uneori, informații care întregesc sau chiar rectifică unele lucruri cunoscute.

În documentul din 15 Sept. 1581 dela Petru Voevod, se înțelegesem împrejurările lui Danilcan Cârstoicului uricariului, o măturărie după un zăpăla a părcălabilor de Neamț, Draxin și Roman. Intre schimbători și Ionagiu sîn Ion Stăngaciu fost părcălab în vremea lui Alexandru Lăpușneanu (anexa I). Documentul din 4 Mai 1584, aduce date noi pentru cunoașterea boerimii mică din nordul Gârbiului, Tulești, Cârliști și Pădureni (anexa II). Documentul din 1 Mai 1641 dă toponimia în legătură cu hotarele actualului Aldești, stăpânire a lui Gheorghe Cârliș, fost năpăd (anexa III). O măturărie din 1 Octomorie 1656, a părcălabului Lupul Bogza, ne introduce mai adânc în pătînușele prefacerii actuale de achimbarea prilejuită de răscoala lui Gheorghe Ștefan (anexa IV). Anexa V ne vorbește de-o danie făcută de răzărășii din Boldesti, lui „Constantin păharnic mare și giupănesci dănilade Săfta”. Un doc. din 1 Aprilie 1695 ne ajută să rectificăm, cu douăzeci de ani, data fundării schitului Runcu (anexa VI). Tot în legătură cu schitul Runcu și o danie din 13 Iunie 1729, a unei Nazarie, fata Tofaniei (anexa VII). Documentele din anexele VIII, IX și X, dau date în legătură cu stăpînirea măntărilor Bogdana în satul Pelituci. Se vorbește aici de mînuala Tătarilor (prilejuită de hărnirea lui Dimitrie Cantemir) și de „răscăltile” din epoca lui Constantin Cantemir. Apoi ceva despre Mitropolitul Teodosie și despre episcopul Lavrentie (casele sale în Pelituc). Ultimul doc. (anexa XI) sunt însemnările autobiografice ale unui călugăr originar din Ardeal și refugiat împreună cu părinții în Moldova, încă din prima copilărie. Se dau unele rețeluri asupra venirii la Neamț a lui Paisie Velicouschi, cunoscutul reformator al vieții călugărești la noi, despre un fost în

linerele, „dascal domnesc“, „părintele Aurghan proin egumen din Neamt“. Se dă vârsta, la 1783, a acestui fost dascal, 80 de ani. Se dă, de asemenea, aici și practica curioasă a unui al doilea botez săvârșit asupra povestitorului, de un călugăr dintre pașteni.

Documente

I

15 Septembrie 1581 (7090)

Suret după un uric vechiu de la Petru Voevod din let 7090
Săpt. 15, scris în Iasi de Gavril Cernat.

Înștiințare facem cu această carte a noastră tuturor cui vor căuta spre dânsa sau o vor auzi cehindu-se, precum au venit înaintea noastră și înaintea a tuturor boerilor noștri a Moldovei a mari și mici, Ionascu sîn Stângaciul păcălab și de-a lui bună voie, de nime sălfit nici asuprit, ș-au vândut a lui ocină și cumpărătura din ispisoc de cumpărătura ce l-au avut tatăl său, Ion Stângaciul păcălabul, de la Alexandru Volevod—partea lui ce i să va alege din sat. Du (*lipsă*) aceea o au vândut slugii noastre lui Dămian Crăstovici drept trei sute și doazăci zloți tătărăști. Și sculându-se sluga noastră Dămian Crăstovici au plătit toți acei de mai sus arătați bani, trei sute și doo zăci zloți tătărăști, în mâinile lui Ionascu sîn Ion Stângaciul păcălab, dinaintea noastră și dinaintea boerilor noștri. După aceea iarăși au venit înaintea noastră și înaintea boerilor noștri a Moldovei, a mari și mici, Ionascu sîn Stângaciul ce-au fost parcălab și de nime sălfit nici asuprit, ci de a lui bună voie ș-au vândut giunătăte de sat din Corni, din ținutul Neamtului, din ispisoc de cumpărătura ce l-au avut tatăl său Stângaciul păcălab de la Alexandru Voevod. Acea o au vândut slugii noastre lui Damian Uricariul drept 450 zloți tătărăști; însă cu acești de mai sus arătați bani ș-au plătit capul de către păcălabul Neamtului, pentru că au firat de la un grec trei mii de aspri. Apoi, sculându-se sluga noastră Dămian Uricariul au plătit toți deplin acei patru sute cincizeci zloți tătărăști, în mâinile de mai sus numitului Ionascu, ficiorul Stângaciului păcălab, precum au măturisit dinaintea noastră, precum au măturisit cu sufețele lor dinaintea noastră, credincioasele slugile noastre, Draxin și Roman, păcălabii de Neamt, denaintea noastră și dinaintea statului nostru. După aceia iarăși au venit înaintea noastră și înaintea a toți boerii noștri a Moldovei, a mari și mici, sluga noastră Pătrașcu sîn Dragne Ciolpan, și de nime sălfit nici asuprit și pe al său drept rob țigan, anume Ion și femeia lui Rada, l-au vândut slugii noastre lui Dămian Uricariul, drept

geat sute aspri; și sculându-se sluga noastră Dămian uricariul au plătit toți deplin acei de mai sus arătați bani, șesă sute de aspri, în mâna lui Pătrașcu. Deci, văzând noi a lor cea de bună voie tocmală și deplină plată, noi încă iarăși și de la noi am dat și am întărit slugii noastre lui Damian Uricariul acele de mai sus numite ocini, ca să-i fie lui și de la noi uric—și ocinile și drepti robi țigani, cu tot venitul, fiilor lui, nepoților, preștră-nepoților și la tot neamul lui, cine i să va alege mai de aproape, neștrămutat nici odinioară în veaci. Și spre aceasta este crezduța a fraumii domniei mele, de mai sus numitul Petru V-vod și credința a pre iubiți fii a domniei mele Vlad și Ștefan V-vod și credința a tuturor boerilor noștri a Moldovei, a mari și micel, și spre mai mare tărie și întăritură acestor de mai sus scrise, am porocnit cinstit și credincios boerului vostru Stroici loghatul să scrie și să lege și pecete la această adevărată carte a noastră.

După sârbie, pe limba moldovenească, s'au tălmăcit la anul 1800 Mart 10, de polcovnicul **Pavel Debrîți**.

Academia Română, pachetul 79, documentul 150.

II

4 Mai 1584

Suret de pe un zapis sârbesc den velet 7092 Mai 4.

Ateacă eu Toma Birtoc și cu fratele meu Mattei, din sat din Galbini, noi măturisăm cu acest zapis a nostru, precum noi, de nime sălfit ci de-a noastră bună voie, am vândut a noastră parte dreaptă de ocină și de moșie din giunătăte de sat din Tulești, din parte din glos a treia parte, giunătății Toader Boade și Iakine-scu, lui Cheorgho Boide, drept 15 zloți tătărăști cu tot venitul, din câmp și din pădure și din bălți și din vatra satului. Penante a mulți oameni buni de prin pregitur meșteș, înaintea lui Cheorgho Moșoc din Aldești și a Cozmi Ciocărlie din Gârbi și a Nechiti din Aldești și a Cozmi Ciocărlie din Carbiș și a lui Mihaila Bucur din Pădureni. Și eu, Ionascu diae din Galbeni, am scris în casa popii Elchibal din Galbini și n-au pus și pecetile.

Eu Tonder Munte am scris acest zapis sârbesc.

(Acad. Rom. pach. 68 doc. 05).

III

1 Mai 1641

Io Vasilii Voevod Bojlu milostiu gospodar zemli Moldav-

scol. Dar-am cartea domniei mele giupănului Gheorghe Arapu ce-au fost sulger și altor răzăși a dumnisale ce va avea dlui, să fie tare și puternici, cu cartea domniei mele a-și ține a lor dreaptă ocină și moșie, anume Aldeștii, despre alte hotără, să nu să strice nici de o parte, să fie pe hotarul cel bătrân, pe unde au fânul din vac: pe din sus, alături cu hotarul Munteilor din lunca Săretilui, unde să împreună cu hotarul Oneșcanilor, în dreptul locului la câmpu, peste drumul cel mare, în fântâna Armanului și de acolo la deal în dreptul locului, la Ulmi și de acolo în dreptul locului, alături cu hotarul Hărmeștilor, până în hotarul Hărmeștilor, unde trec Turbata, pre la Morigă la deal; acel rând de pământuri să împreună cu altu din sus și din gios să împreună cu Cărligii (?) și trec Aldeștii în gios, alături cu hotarul Hărmeștilor și cu hotarul Cărligilor, iară până în lunca Săretilui, să împreună iarăși cu hotarul Oneșcanilor în lunca Săretilui. Să fie volnici a luare a zecca din fân și din pâine, din tot locu. Și nime să nu cuteze a sta înaintea cărții domniei mele. Iar cui va păre cu strămbul, se vie să stea de față înaintea domniei mele.

U Iasoh, let 7149 Aug. 1.

Toe pișem.
Saam gospodină vealel.

(Copie. Acad. Rom. pach. 69, doc. 34).

IV

1 Octomvrie 1656

Mărturie

Adecă eu Lupul Bogza, păcătlabul, mărturisesc cu cest zăpis al meu, pentru nește ispișoace a dumnisale a vistiarnicului *Jordache*, carele au fost pre giunătate de sat de Căcăceani la fînutul Neamțului și pe a patra parte de sat de Vătămăni, iar la acel fînut, și pentru sat pentru Cărbunesti, iar la acel fînut și pentru sat pentru Blănești la fînutul Bacăului, care ispișoace acele toate au fost dumnisale de cumpărătură de pre la omeni carele au avut moșie într'acestea sate ce mai sus scrim, și când am fost în pribegie cu Măria sa Iisafita, Doamna lui Gheorghe Ștefan Vodă în Țara Ungurească, atunci au fost luat tot dresele dumnisale vistiernicului, de Gheorghe Ștefan Vodă și le-au trimis la Doamna în Țara Ungurească, iar acele ispișoace, toate câte mai sus scriem, le-au dat Măria Sa la mâna mea. Intr'aceia eu, având băgat lucruri cu scarbă în protivra dumnisale vistiernicului, le-am băgat toate în foc de-au ars. După aceia, dacă au adus Dumnezău lucrul la pace și la așezare, de s'au împăcat toate vrajbe și prepunsurile, care au fostu

inceput dinții, dumnicalui vistiernicul au înfeles de acele zăpisi, de tot cum au fost dat de Măria Sa Doamna Iisafita pre mâna me și dumnicalui vistiernicul m'au întrebat ce le-am făcut, de vor fi la mine să l le dau. Eu i-am spus dumnisale drepti cum le-am băgat în foc, toți, de au ars. Deci dumnicalui au pofit ca să l fac dumnisale mărturie de la mâna mea, precum au vinit acelele zăpisi toate la mâna me și eu le-am băgat în foc. Pentru care lucru că de se va scula cândva în vr'o vreamă dintr'acel vînzătoril ce au vîndut acele moșii, sau dintru să-mărtie lor să zică: arată-ne zăpisiil care le-ai cumpărat acele moșii ce-a mai sus scriese, dumnicalui să alba a răspunde cu nește zăpis de la mine, și pre urma dumnisale, cuconii dumnisale și să a creasă fie în ce leage, pentru toate acelea zăpisi, căci eu le-am băgat în foc și eu mărgur mărturisesc și cu mâna mea am scris și am înscrit, ca să fie de mare credință în veaci.

U Ias, vlet 7165 Oct. 1.

Ac Lupul Bogza păcătlab

(Orig. harte, Acad. Rom. pach. 89, doc. 150).

V

4 Iunie 1675

Adecă eu Andrei Roman de Mărășăști, feciorul Anușcăi, nepot Agatiei fetel Tigului, scriu și mărturisesc cu cest zăpis al meu, de oime alitit nici asuprit, ce de a mea bună voe, am dat și am dăruit a mea dreapta ocină și moșie din sat din *Boșogel*, în fînutul Neamțului, ce să va aleage partea mea despre fînul meu, din partea de mijloc, care parte o am luat noi de la papa *Yaghi (?)* cu'n ispișoc de la Pătru Vodă, o am dăruit dumnicalui *Constantin păharnicul cel mari și giupănească dinimale Șafel*, ca să l hie dumnisale dreapta ocină și moșie și dante de la noi, în vecl și cuconilor dumnisale și nepoșilor și strănepoșilor și oime dintru frații mei, sau dintru altă să-meniele a mea să n'abă treabă; și să alba a-și face dumnicalui și dres domnicalui și acesta [zăpis s'au făcut] dinaintea dumnicalui lui *Zosim Bagoș* și dinaintea.... cămătrașul și dinaintea lui *Vasile Bimolecanul păharnic* ot Bacău și dinaintea lui *Vasile Varov* și a lui *Constantin Beldiman* și dinaintea a mulți oameni buni, hidoșil di boeri. Și pentru mai mare credință am înscrit și eu și accepți boeri cari mai sus sint scriși. Și eu Dră-

gan de Zmeești de la Neamțu, am scris zapsitul să o știe.
U Ias, lt 7183 Iuni 4°

- Az Andonie Roman iscal,
  - Az Vasile Vârnav iscal.
  - Az Drăgan iscal.
  - Zosim Bașotă iscal.
  - Vasile Simiceanu iscal.
- (Orig. hârtie. Acad. Rom. pach. 32, doc. 20).

VI

1 Aprilie 1695 (7203)

Adecă noi Alexa și Gavril Bută și sora me Vârvara și vara noastră Trofana, ⁴noi înde noi ne-am învoit și ne-am socotit de nime siliți nici asupriți, ce de a noastră bună voe, ne-am învoit și am dat danie și moșie să fie în veac partea noastră, ce să va alege din Runcu, cu vad de moară, cu tot venitul, ce să va alege, am dat-o mânăstirii Runcului să-i fie ocină și moșie și să albu a-și face și dres domnesc de prezapsul nostru cel de danie, iar cine s'ar scula din feciorii noștrii sau din nepoții noștrii sau din seminția noastră să să ispitească la ceva, sau să zică c'or întoarce, să fie trecelet și procelet și anatema și ahurisit de trei sute și optăsprezece oței ce au fost în Nicheia, Așiderea și eu Andrei, nepot Mogăi i Ursul nepot Mogăi i Melinte nepotul Mogăi și Ioan Donici nepot Mogăi ne-am învoit noi, de nime siliți nici asupriți, ce de a noastră bună voie, am dat danie și moșie așiderile mânăstirei Runcului, partea noastră ce să va alege din giunătăte de sat din Gioseni, cu vad de moară, cu potana Bocăi și până în hotarul Luncanilor; și cu tot venitul ne-am învoit și am dat danie și moșie să le fie în veaci de veaci; și pe zapsul nostru cel de danie să fie volnicii a-și face ispisocu și dres domnesc. Iar cine s'ar afla din nepoții noștrii sau din feciorii noștrii, sau din seminția noastră să să ispitească la ceva, sau să zică c'or întoarce, să fie trecelet și procelet și anatema și să fie urgisit de trei sute optăsprezece oței. Și pentru credință ne-am pus degițiile și care am știut carte ne-am iscalit pentru să să creadă.

- Călugărul Ion Bută
- Andrei nepot Mogăi Simion
- Melinte Trofana
- Ion Donici Gavril Stan

Let 7203 April 1.

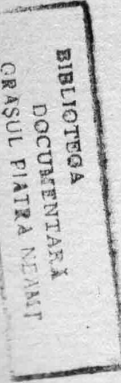
Așidere eu Ion Bută și Gavril Stan și Trofana și Alecsa ne-am învoit noi și am mai dat danie mânăstirii Runcului patru delnițe, iar să le fie dreptă ocină și moșie în veaci de veaci, din partea lui Pășăel și din partea Lupeșilor din Poiana ce amară, să le fie dreptă ocină și moșie. Și pentru credință ne-am pus degițiile.

- Ion Buta Alecsa
  - Gavril Stan Varvara
- 7203 April 1
- Art. Stat. Buc. Condiția Mitrop. Moldovii, nr. 57, fila 11.

VII

20 Decembrie 1724 (7233)

Io Mihai Racoviță Voevod boiun milostiu gospodar zemli Moldavscoi, facem știne cu această carte a Domniei mele tuturor cui se cade a ști pentru satul Pelituci de la tinutul Neamțului, din care sat giunătăte au fost a boerului nostru Ursul căpitanul și a frățării-său Miron Vătavul de păhărnice, feciorii Stratului Ionasco logotătu, iar giunătăte sat au fost a mânăstirii Bogdaniei, ce ne fiind încă ales până acum, în trecuttele zile au fost jeluit boerii noștrii Ursul căpitan și cu fratele său Miron că au împresurată despre călugării și Domnia me am trimis acolo hotarnici pe slugile noastre pe Techirle Picioroaga piteclăbul și pe Gheorghe Racitș, ca să chema și pe călugării de Bogdana față și să strângă și alți oameni megeși și să ia mama să aleagă cine pe câtă parte ar ave. Ci amu văzum și marturisită acelor hotarnici de mai sus numiți, scriind într'aceea multurte că mergând acolo, la acel sat Pelituci, au strâns pre mulți oameni bunii megeși și de pe pregiur anume Ioan Diaconul de Sărbesți și Neculai fratele diaconului și Ștefan țif fratele diaconului, feciorii lui Istratie de Sărbesți și Trifan Lupeș și Gavril Lupeș vornicului și Ștefan Arsănie din Cătătești și Dumitrasco, nepot Zmarandei de acolo și Miron Tințariu de acolo și Pavel Nițu din Albotești și Grigore Grapă din Itești și preotul Pintilie din Pelituci și Lupul Răcovanu de acolo și Parie din Albotești și alții, s'au fost și călugării de Bogdana față, anume Sava egumenul și preotul Aftanasie de acolo și împreună cu toți cu acești megeși au făcut o funie de 11 stănoeni și au măsurat tot locul cu funie și s'au aflat 63 de funii în curmezis pe mîjioc și au măsurat și pe obrățile al doilea pe despre deal și s'au aflat 65 de funii pe di la dial de drumul de mîjiocaci; s'au măsurat și capitele de despre balta cu siliște cu tot și s'au aflat din hotar în balta 71 de funii și

gînmătate și scoțându-și ciniși dreasele ce-au avut și arătând și Ursul căpitan câteva zapise de schimbătură și de cumpărătură încă de la moșul său Ionașco vâlav, osăbit de moșia de baștină ce au mai avut la acest sat Pelitucii și alară de zapisă, întrebând pre toți megiașii cum știu cu sulețele lor c'au stăpănit bătrânii, s'au aflat un om bătrîn, anume Constantin Ojog moșan de Itești, ce să hotărăsc Pelitucii, carile au dat sama că fine mînte de la Vasile Vodă și el au mai apucat pe Ionașco cel bătrîn cu casă și cu sat cu oameni în Pelituci și au apucat și moară făcută de Ionașco cel bătrîn în gîrta Pelitucilor; s'au stăpănit Ionașco până ce-au murit de bătrîn, și au arat, și au cosit, și au avut prisăci la luncă, cari sânt și locurile față.

Și mai în urmă au stăpănit și Stratul Ionașco logofătul în tot locul ca și părinții săi și încă Stratul logofătul și au făcut și moară în Săret și pod și cărcimă și au stăpănit și el locul până au murit și pe nime n'au avut că să zică că n'ari moșie, sau să-l poprească de undeva. Într'acesta chip au măr-turisit acest om bătrîn cu sulețele lui. Și iarăși au mai măr-turisit și alt om bătrîn, anume Gheorghe Bătrîn cămărașul din Misihănești, carele au fost de mic la casa Stratului Ionașco logofăt și au fost în sama lui moșia și podul și cărcima și pe nime n'au auzit să-l poprească de undeva. Și așiderea și alți megieși cari s'au întămplat, toți au mărturisit c'au apucat podul și moara și cărcima, până ce au venit *Tătarii de li-au răsipit* și au arat, și au cosit și cu toată hrana au lucrat pe acest loc și pe nime n'au auzit să-l poprească de undeva. Și iarăși au mai mărturisit și Gligoraș Purice cluciarul, cu sulețul lui, cu o mărturie, precum au auzit din gura răposatului părintelui Lavrintie episcopul, zicând sfinția sa precum numai gînmătate de sat de Pelituci au cumpărat de la Ioan Buhuş hatmanul și au mai arătat și altă mărturie de la Vasile Hăbășescu medelnicer, scriind precum și dumnia lui au trăit pe acele locuri, pe când *rascoalile* și așa știe pe cum și atunci Ioan Buhuş hatmanul fine numai gînmătate de sat, așa au auzit din gura oamenilor bătrâni ce-au fost trăind atunci pe acele locuri. Deci și pe mărturiile a oameni bătrâni ci s'au întăplat și pe drese zărise ce s'au arătat, așa au socotit că este drept acești hotărânici de mai sus numiți și au dat locul în două cu săliști cu tot și au pus și stâlpi și s'au vinit gînmătate de sat călugărilor de Bogdana în partea de sus c'un heleşteu ce l'au făcut vîldica Lavrintie, iar gînmătate de sat, partea din gîos, și cu'n iaz și au venit să-l fie Ursul căpitanul și cu fratele său Miron vătavul, fiiciorii Stratului Ionașco logofăt și cu alți frați ai săi, iar niște casă ce-au făcut vîldica Lavrintie încă s'au venit pe partea

din gîos; și de la casă în sus sunt încă trei funii și gînmătate tot din partea din gîos, cari casă s'au aflat făcute pe locul lui Ionașco și n'au pus sîmni în malul bălții câmpului, iară lunca va merge dintr'altă (?) sa până în apa Siretelui cu livezi de lîn precum s'au înșimnat, precum văzum și mărturia hotărânicilor, scriind într'acesta chip și altă mărturie osăbită de la toți megiașii cari mai sus scria anume, cu pecețile și cu iscăiturile lor, în care mărturie au înscris și călugării de Bogdana. Pentru aceia dară și domnia mea, dacă am văzut acele mărturii încredințat cu multe iscălituri și cu iscăliturii călugărilor de Bogdana, am crezut și am dat și de la domnia mea și am întărit, de mai sus numiții boerilor noștrii, Ursului Ionașco căpitan și fratelui său Miron vătavul, pre această moșie, gînmătate de sat de Pelituci, partea din gîos, cari l s'au ales cu hotarele din dreasă ce-au avut ca să le fie lor și de la domnia mea dreaptă ochină și moșie și uric de întăritură cu tot hotarul și cu tot venitul stăpînitorii în veci. Iar hotarul aceștii de mai sus zisă gînmătate de sat de Pelituci, partea din gîos, ca să fie în sîm-nile pe unde s'au înșimnat de hotărânici cei mai sus scriși. Și nîm altul să nu să amesteci.

Pred sim listom gospodsvami.

U Ias, velet 7233, Dech. 20

Mle Catargiul vel logof.

Vasilie Buhăescu

Comisia hotărâturii moșii Pelitucii.

Copla aceasta poseduindu-să din cuvânt în cuvânt cu originalul ce să găsește la dlui paharnic Ioan Ionașco și fiind întocmă, se încredințează.

1845 Apr. 22, satul Pelituci.

Arh. St. București, m-rea Bogdana, pach. I. doc. 1.

VIII

Mai 1726 (7234)

Adeceț eu Aurim, egumenul și cu tot soborul de la sînta mîntăvire Bogdana, care mînaștie este zidită de Teodosie mitropolitul, care să să știe că cumpărînd părintele Lavrintie o parte de loc de la sat de la Pelituci, din fîntul Neamțului, de la răposatul Buhuş hatmanul și nefiind locul ales și nehotărârl, au făcut sfinția sa pe acel loc și casă și tîmplîndu-să

sfințitel sale moarte, au răstas acele casă și acea parte de loc a sfinței mânăstiri a Bogdanii, fiind și sfinția sa de postrig de Bogdana.

Iar în urma sfinției sale s'au sculat dlui Ursul biv vel căpitan și cu fratele său Miron vătavul de păharnice și și ș'au luat de la măria sa Ioan Racoviță Voevoda hotarnici și au mers la acel sat la Peletuci și au venit și călugării de la sfânta mânăstire Bogdana ș'au rămas casăle părintelui Lavrintie pe locul dlui. Deci, noi, văzând că nu am putea să le fimem acele casă și nelinundu-ne de nici un folos și rămâind și casăle să să strice, ne-am socotit ș'am venit la sfinția sa părintile chir Gheorghe mitropolitul Moldovei și la dlui Iordache Cantacuzino vel visternic, fiind dlui ctitor la sfânta mânăstire și am primit ca să le vindem și cu știrea măriei sale lui Vodă. Deci noi le-am vândut dlui Ursului căpitan și frăține-său lui Miron vătav, fiind pre locul dumneelor, numai lemnul caselor drept (loc gol) lei bătuți, ca să fie dumneelor în veci și ne-au făcut plăcă depin întru mânăle noastre. Și acest zapis l-am făcut dinaintea sfinției sale părintelui mitropolit și a dumniaului Iordache Cantacuzino vel vist. și a altor boeri, cari mai glos ș'au iscălit: iar cine ș'ar scula în urmă cu vr'o păcă pentru acei casă să aibă păcă cu mânăstirea, iar dlui să rămăe în pace. Pentru credință am iscălit cu blegoslovenia sfinției sale mitropolitului și cu voe dlui ctitorului nostru, cari mai sus ș'au pomenit.

Aceasta încredințăm
7234 Mai
Si acest zapis și tocmală s'au făcut înaintea noastră și am iscălit în Esî.

Gheorghe mitropolit Moldovei
Antim egumen Bogdanii
Iordache Cantacuzino vel vist. *belli in scilicet, scilicet*

Comisia hotărâturilor moșii Peletucii.
Această copie poseduindu-să din cuvânt în cuvânt cu originalul ce este la dlui paharnicului Ioan Iunașco și fiind înlocuim, adiverim.

1845 Apr. 22
în Peletuci
Arh. St. Buc. Bogdana, pach. 1, doc. 2.

IX
13 Iunie 1729 (7237)
Pentru parlea Nazarie, fata Tofanei, ce are parte de mo-

șie la Turcani, ș'au aflat și la moșul meu *Chiriac Sturza* vândută de bărbatul său Iacobu Boțul și mai pe urmă au vândut-o copilul lui Ionașco Boțul, tot acea moșie de satru, lui Ionașco Iacobscu, care mai pe urmă, tâmplându-să de am scos și zapisul (lipsuri în aci) Ionașco Isăcescului (lipsă) de cumpărătură mai veche.

Deci m'am îndurat și am dat-o mânăstirii Runcului, ca să fie și neamul nostru pomenit la sfânta leturghie.
Și pentru credință m'am iscălit.

Let 7237 Iunie 13
Mihalache Sturza biv vel șătrar.
Arh. Stat. Buc. Condica Mitrop. Moldovei, nr. 57, fila 11 și 11'.

X
16 Ianuarie 1742 (7250)

Io Costandin Nicolai Voevod boiuru miostiu gospodară zemli Moldavscoi, scriem Domnia mea la cinsitt dumnaului Iordache Ruset vel vornic și la boerul nostru Costantin Alcaz biv vitori sulgeriu, facem știrea dumitale că Domniei mele ș'au jellut rugătorul nostru Nicanu, egumenul de la svânta mânăstire Bogdana, zicând că are mânăstirea o moșie la tinutul Niamtului, pe Sirel, anume Peletuci, carea au fost stălpită și hotărâtă de către alte hotare și având și Ursul Iurașco căpitanul o bucătă de loc acolo, alături cu moștea Bogdanii, ș'au luat hotarnic și în trecuții ani și ș'au hotărât moștea, nefiind călugării față și scoțând hotarale cele ce despărțeau între moșia lui și între moșia mânăstirii, au împresurat cățva loc din moșia mânăstirii. Pentru cari, văzând cartea domniei mele, să vă sculați și mergeți acolo să strângăți oameni bunii megiași din preglur și fiind și Ursul Iurașco față cu mărturia hotarnicilor lui ce i-au hotărât și să luați sama cu oameni bunii megiași și de-ți cunoaște că are împresurare moșia mânăstirii de către Ursul Ionașco, să îndreptați hotărătura și pe unde să va cădea cu dreptati pe acolo să puneți stâlpi și cărei părți să va cădea să dați.

Lt 7250 Gen. 16
Orig. pecete mică chinovar
Procit vel log.
Arh. St. București, m-rea Bogdana, pach. 1, doc. 3.

XI
La anul 1770 April m'am născut eu om în Iune, anume

Gheorghe din botez, în țara Ardealului, pe apa Murașului, în satul Ereneriului.

Anul 1777 Sept. au eșit părinții mei cu totul aice în țara Moldovenească, cu frații mei, cu surorile, tocmăi la un sat Dămăneștii pe apa Cuelidului. Cu mare osteneală au fostu eșire noastră, și au săzut tatăl nostru trei ani la numitul satu. La anul 1780 Sept. au eșit tatăl nostru cu noi cu toții de la acel sat Dămănești, au mârșu în sus tocmă în fănuțul Sucevii la un sat Ilișăști și acolo au săzut câțiva ani cu noi cu toții, feciorii și fetele și rămăind ace parte de țară supt stăpânirea Nemților. (la) anul 1783 Sept. au fugit părinții mei cu noi cu toții, lăsând multă strânsură în vreme aceea, toate ale casăi și viind înapoi la mânăstire Neamțului, la schitul Vovedenia, s'au așezat la numitul Schit, fiind la numitul schit egumen sfințea să părintele Ioan Ciuntuț, nepotul vădlicăi Ioaniche de la Roman și (în) sfântă mânăstire Neamțu fiind egumen părintele Varlaam Dinga și pre mine ticălosul Ghiorghie m'au dat la un cinstit părinte *Auroram*, proin egumen din Neamțu, iar în vremea tinereții lui sale (sic) au (fost) dascal domnescu și m'au luat de la părinții mei ca un fecior de suflet, fiind vechi ca de 80 de ani și am început a învața sfânta carte la numitul părinte și în vreme aceea au venit părintile Paisie starețul de la svânta mânăstire Săcul la mânăstirea Neamțului, cu un sobor de părinți și au umplut toate chiliile cu părinții săi și părinții cei vechi au eșit la alte mânăstiri, numai dascalul au rămas din părinții vechi, deo-dată și alți vr'o câțiva bătrâni, iară la urmă toți au venit înapoi și acolo s'au săvârșit toți și eu ticălosul am rămas din toți băeții, ce era peste 30 băeți pe la părinți. Eu am primit... de cu blagoslovenie din cinstită mână părintelui meu duhovnicescu Irnarh eroschimonașului cel întâi al soborului din Neamț. Și eu ticălosul am fost în ascultare la dascalul meu pân la o vreme, apoi m'au luat în feii de feliu de ascultări trei ani încheiați. Acole voi să arăt câte pătimește omul treind în lume. Acum într'acești trei ani trecuți, până nu să rădicasă păriații vechi — oameni cu satele lor — un părinte Teodos ce sluje la Vovedenie, unde era și părinții mei găzător, văzând un alt părinte Chisarie monah — iar dascal foarte bun, din soborul părintelui starețului Paisă și el au vorbit cu acel părinte Teodosă ermonah. Văzu că mă chiamă pe mine și pe frați meu mai mic și pe tatăl meu și ne-u dus în păduri și acolo era o groapă cu apă slobozită și acolo ne-au botezat pe amândoi frații și ni-au cetit ceva sau n'au cetit, nu pot ști, alăta știu că m'au acofondat de trei ori și m'au primit în locu de naș tatăl meu și pe mine și pe frate meu și ne-u și

întruit și ne-u cetit și molitva de lepădare la vreme când ne-au chlugărit, după cum voi arăta la vremea aceea.

Și fiind noi mici nu putem ști ce-i botezul, fiind că în țara aceea știut este că ne-u mîrșuit; care și aceste le-m pătimul. Și după ce s'au rădicat omenii de la mânăstire, având o mare scorbă, am fugit iarăși la Suceava și cum m'au văzut un arhimandrit Meletti ce era pus de mai marie Nemților în toată Bucovina cel întâi pe toate mânăstirile, îndată m'au rânduie la mânăstire la Ilișăști, unde au fost și părinții mei mai înainte și au rânduie pe un părinte Antonie ce era egumen în locul arhimandritului Melete la mânăstire Ilișăști și m'au făcut călugăr în rașofor în Săcu, însă cu sîla, iară voia me. La luna Iul August 15 zile m'au tuns în sfânta mânăstire a Ilișăștii.

La anul 1786 Aug., am mai zăbovit pol an pân în postul mare și iar am fugit înapoi la mânăstirile starețului Paisie. Și apoi mi-au dat voe la sfânta mânăstire Agapie unde era părintele Varlaam Dângă egumen, nemțan vechi, unde știe pe părinții mei și pe mine de băet și îndată m'au primit și pe mine și pe fratele meu cel mai mic și peste doi ani ne-au făcut călugări în sfântul schit mic, pe amândoi frații, în Martie; și iarăși ne-au cetit molitve de lepădare, după cum am spus mai sus și pe mine peste doi ani m'au hirotonisit preot.

La anul 1784 (sic) Ghenar 1 m'am învrednicit darului preotesc în sfânta mânăstire în Iași la Beleroae Stratenie în mitropolie m'au hirotonisit presfinție sa mitropolit în țara sa, anume Paisă *Neonil* din mânăstire Trei Șteftele 1 mitropolit Gavril Calimani. Domn era Grigore Ghica Callimah (sic) și viind la mânăstire la Agapia am mai săzut câțiva ani și au seos pe starețul Ion din egumenie și au venit egumen un Ioasof putnean, la Agapia.

Arh. Stat. Buc. m-rea Brazi, pachet 69, doc. 1.

**MOLDOVA BISTRITEANĂ ȘI ȚINUTUL NEAMȚ
IN CARTOGRAFIA STRĂINĂ A VEACULUI XVIII
de Victor Andrei — profesor**

Ne-am oprit asupra secolului XVIII, hotărâți de faptul că, în ceea ce ne privește, prin manifestările cartografice, el ocupă un loc aparte. În adevăr, în acest timp, au loc marile și necontentiile războaie între Ruși, Austriaci și Turci. Țările Române și mai ales Moldova, ajung teatrul acestor războaie. Opinia publică din apusul și centrul Europei, se interesează din ce în ce mai mult de regiunile noastre. Interesul era hrănit, în bună măsură, de zărele care apar tot mai numeroase în apus și chiar în Viena habsburgică¹⁾.

Pentru informarea publicului și a cercetărilor, până la jumătatea sec. XVIII, stăteau la îndemână destul de numeroase hărți, care, încă din evul mediu, circulau în apus, înfățișând însă Țările Române foarte sumar și în chip cu totul deformat²⁾.

Cartografia, la scară mare, ia avânt numai în a doua jumătate a sec. XVIII, sub imboldul noulor preocupări militare, de valorificarea terenului, pornite din lumea franceză. Prețutândeni se încep ridicări topografice, în care scop, fiecare stat se silește să-și formeze buni topografi.

Rușii și Austriacii, războinicii noștri vecini, nu rămân în urmă. Mai ales Austriaci pun, în Viena, bazele unei adevărate școli topografice. Pe lângă autoritatea superioară militară din Viena „Hof-Kriegs-Rath“, ia ființă, după războiul de șapte ani (1754), un stat major general „General-Quartier-Meister-Staab“. Din îndemnul viitorului împărat Iosif II-lea, se fac marile ridicări, dând colecția numită „Härftle Iosefine“, la scările 1:28.000 și 1:57.600, cuprinzând: Austria, Ungaria, Transilvania, Țările

de Jos austriace, o parte din Italia și Germania de Sud.

Important pentru noi e faptul că, totodată, sunt ridicate și regiunile vecine graniței țărilor noastre. Rezultatul e înfățișat în 103 planșe sub denumirea: „General-Charte deren Litzeres von der Moldau und Walachey, worinnen zu entnehmen ist, wie die sectionen siebenbürgen zusammen zu stellen sind“. (=Harta generală a hotarelor Moldovei și Munteniei din care se poate vedea cum sunt așezate semnele de hotar ale acestora, față de acelea ale marelui principat al Transilvaniei, cu care se mărginesc).

Partea moldovenească cuprindea regiunea până la Piatra Neamț, M-rea Neamțului etc., cu principalele drumuri. Un volum, în folio, descrie topografic regiunea de graniță³⁾.

Asemeni ridicări pe zonele de frontieră mai făcuseră ofițerii austriaci și mai înainte. Astfel notam hărțile ridicate între 1751 și 1754 de căpitanul Lutsch von Luchsenstein. Numeroși ofițeri de stat maior vin în țara noastră cu oștrile beligerante și fac ridicări topografice în lungile perioade ale campaniilor.

În războiul din 1769-74, statul maior austriac face încercări să ridice cartografic, principalele. Rezultatul, trei hărți cu numeroase planșe, e însă slab.

Mai fericiți se arată Austriacii în răstimpul războiului din 1787-91⁴⁾. Cuprinzând atunci aproape toată partea de apus a Moldovei, ei fac numeroase ridicări. Dat fiind timpul relativ scurt, hărțile apar bine executate. Iată cele care înfățișează regiunea dintre Carpați și Siret.

1. Plan des Dislocirten Corps d'Armée, S-r Durch des Printzen von Sachsen-Coburg, wie solches in winter in Jahr 1789 in der Moldau verlegt worden.

(=Planul corpului de armată, dislocat, făcut de Alțeta Sa Prințul de Saxa-Coburg, astfel cum a fost mutat acesta în iarna anului 1789 în Moldova).

Semnat: Geringer ob(er) Lieut. von Barco (Reg. de husari Barco). Harta cuprinde zona dintre satul Fântânele (N. Roman) și Fundul (S. Bacău) și dealungul Bistriței până la Piatra-Neamț.

2. O hartă fără titlu și nesemnată, în 4 foi, cuprinde regiunea din vecinătatea Transilvaniei.

3. Alță hartă alcătuită din 3 planșe, dă drumurile spre Carpați.

1) V. p. aceeași: Const. Karadža. Zăre contemporane despre bătaia dela Guruslan. Mem. S. Ist. tom. XXI (1939).

2) v. M. Popescu-Spîneni: „Romania în istoria cartografiei până la 1600“. Buc. 1938, 2 vol.

3) v. și I. Bacik: „Insemnări asupra cartografiei Moldovei în sec. XVI-XVIII“, în B. I. Soc. Rom. Reg. Geogr. 1925.

1) Partea privitoare la Moldova are 206 pag. inclusiv un indice.

2) N. Docan: „Lucrările cartografice despre războiul din 1787-91“ în Analele Ac. Rom. Secția Ist. No. 34, 1911-12. Un studiu bine informat, de unde luăm o parte din datele de mai sus.

4. O hartă militară, denumită : „Operations-Plan der Moldau von Jahr 1789 in zeh'n Boegen bestehend (=Planul operațiilor din Moldova în anul 1789, constând din 10 foi . . .), la scara 1 : 57.600 cu numeroase detalii, dà regiunea dintre Carpați, Siret, Bacău și Maxineni (la vârșarea Putnei în Siret),

5. În slășit notăm aci pe cea mai bună. E vorba de harta celor cinci ținuturi apusene ale Moldovei, ridicată de căpitanul Hora von Otzelovitz. Importanța ei ne împune să revenim la locul cuvenit.

Intrebunțând destul de serioase metode topografice ¹⁾, cu ofițeri bine pregățiți, fără îndoiala trecând peste eroriile de ordin toponimic, hărțile acestea militare austriace sunt astăzi, pentru țara noastră, bune izvoare de informație pentru trecutul așezărilor omenești, drumurilor, vegetației etc. Din nefericire, interesul militar și politic austriac le-a ținut închise în arhiva războiului din Viena până la începutul sec. XX, așa că influența lor asupra cartografiei de publicitate a timpului a rămas aproape ștearsă.

Cartografia militară rusă se arată slabă. Cu toate că au înălțat deseori Moldova, ridicările rusești sunt puține și me-diocre, ofițerii ruși arătându-se mai slab pregătiți și mai puțin zeloși ca cei austriaci.

Cea mai cunoscută lucrare în tot acest răstimp, aparține generalului Bauer (el ortografiază Baw). Cu toată reclama pe care generalul o face hărții sale în întreaga Europă, harta e slabă. Lucrată de ofițeri și având oarecum un caracter secret, harta e dată publicității spre folosul personal, se pare, al generalului șef, noțiunea de proprietate fiind se vede, în Rusia de atunci ca și în cea de astăzi, un fapt cu totul relativ.

Dacă ridicările austriace nu folosesc marelui public, are căutare în schimb, pentru informații asupra Moldovei, harta nereușită a lui Bauer. Era primul străin care înfățișa prin lucru propriu o țară intrată în atenția obștească.

Era primul străin, nu însă primul cartograf, căci înaintea generalului rus, Moldova fusese cartografiată de Domnitorul Dimitrie Cantemir. Harta domnitorului moldovean găsită la Bibliothèque Nationale din Paris în 1926 de către profesorul George Vălsan, ne dă o Moldovă împărțită în ținuturi. Gravată la Amsterdam după moartea sa, harta domnitorului purtând unele deformări topografice ²⁾ a căpătat acolo și greșeli topo-

nimice. E fără îndoială, greu de lămurit partea de contribuție personală în această primă manifestare cartografică românească, Cantemir însuși lăsând să se înțeleagă că s'a servit de hărți străine, anterioare lui ³⁾. Cu toate deformările generale, în trăsura apelor, în așezarea localităților, cu toate că e făcută la scară mai mică, harta Cantemir rămâne superioară celeia a lui Bauer.

Cu alt prilej ⁴⁾ am arătat cum se reflectă în harta domnitorului cărturar, imaginea ținutului Neamț. Subliniem acum nu-mai influența pe care a exercitat-o harta asupra cartografiei străine contemporane.

Cercetările de până acum, indică numai câteva nume de geografi în frunte cu francezul D'Anville. Bănuim însă că numărul complatoților e mai mare.

Mai ales cartografia austriacă cunoștea bine harta Cantemir, fapt ce va răsări din cercetarea ce o facem mai la vale, a hărților mai cunoscute ale vremii,

Dar la Viena, geograful nostru își găsește și un oponent. Este vorba de Sulzer, fostul dascăl al copiilor domnitorului Suțu din Muntenia, autor al cunoscutei istorii a Daciei ⁵⁾ unde de altfel întrebunțează larg pe Cantemir. Domnitorul moldovean arăta că hotarul răsăritean al ținutului Neamț stă pe Moldova și Siret. Sulzer însă, contestă acest fapt, afirmând că ținutul Neamț se întinde în aceste părți între râurile Bistrița, Cracău și Neamț. Fără să aducă probe, istoriograful austriac, în stilul foarte alambicat care îi e propriu, obiectează că dacă în adevăr ținutul Neamț s'ar întinde până în râul Moldova, n'ar rămâne pentru ținutul vecin al Cărligăturii, decât spațiul îngust dintre confluența Moldovei cu Siretului. El încheie astfel:

„Admițând că am lăsa să curgă Moldova dela Baia direct în jos spre Roman, sau că i-am fixa (Moldovei i. n. n.) curgerea și albia obiar mai aproape înspre hotarul țin. Neamț și cât despre mine deasupra sau înapoi a acestuia, ceace însă nu se poate întâmpla, atunci Cantemir nu putea niciodată să scrie cu temei că acest ținut se întinde în lungime între Moldova și Bistrița“ ⁶⁾.

Ce argumente l'au hotărât pe Sulzer să pretindă această

1) P. P. Panulescu : „Contribuții la opera geografică a lui Dimitrie Cantemir“. Buc. 1923 pag. 8.

2) Victor Andrei. Desvoltarea teritorială a vechiului ținut Neamț extras din Anuarul Llc. Petru Rareș pe 1934/35. Plata-Neamț 1935. pag. 11 și urm.

3) Franz Joseph Sulzer : „Geschichte des transalpinischen Daciens“ Wien 1781.

4) Op. cit. pag. 414.

1) Spre deosebire de Francezi (ridicările Cassin) Austriacii nu ținneau seama de curbura feței pământului. De acest fapt va suferi valoarea unghiurilor a liniilor pământesti. M. Botez : „Istoricul cart. vechi românești“ în Arhivele Basarabiei No. 2-3 Aprilie-Sept. 1935 pag. 95.

2) Cf. Vălsan „Harta Moldovei de Dim. Cantemir“ An. Ac. Rom. 1926.

hotărâncile, nu putem ști. Harta Moldovei, care însoțește lucrarea lui Sulzer, datorită cartografului vienez Iacob Adam, poartă hotărância astfel determinată.

Adevărul stă însă de partea lui Cantemir, căci așa cum am arătat în pomenita lucrare¹⁾ mărturia documentare numeroasă, întăresc delimitarea făcută de domnitorul moldovean.

Teza lui Sulzer a avut însă mai multă crezare în cartografia austriacă. Hotărância lui va fi produsă de toate hărțile administrative ce apar la Viena sau chiar alurea după 1781.

* * *

Prezentarea cât de sumară a unor hărți privind o regiune limitată nu e lucru ușor, dat fiind lipsa unei colecții complete a hărților privitoare la țara noastră.²⁾

Lucrarea noastră e deci neîndolnic lacunară, conduși cum suntem de obligația de a nu înfățișa aci decât material cercetat personal.

Totuși, putem face o clasificare. Două categorii de hărți străine privesc țara noastră: a) ridicările directe și b) compilațiile. Cu toate că au o importanță științifică redusă, acestea din urmă își au totuși importanța lor. Numărul lor mare,³⁾ arată interesul iscat în Europa timpului, de existența fărîșoarelor noastre; descriindu-le, surprindem material întrebunțat, cărui nu i se găsește paternitatea în ridicările cunoscute. E o latură ce ne scapă aci, dar care va trebui să fie luminată prin cercetări viitoare.

Cum n'am găsit hărți speciale asupra ținutului nostru, ne vom adresa hărților la scară mare, spicuind desigur ceace ne poate folosi din hărțile administrative la scară mică. Enumerarea și prezentarea lor s'a făcut și alurea. Dacă o facem și noi aci, suntem determinați de nevoia de a examina de aproape materialul întrebunțat. Aceste din urmă hărți, compilate, sunt:

1. C. M. Roth. "Carte speciale de la Principauté de Moldavie divisée en ses districts" (=Harta specială a Principatului Moldovei împărțită în ținuturi) St. Petersburg 1771. E prima hartă administrativă străină cunoscută asupra Moldovei.

1. V. Andrei op. cit.

2. O încercare vrednică de menționat e atlasul Dim. Dinănescu, tipărit anul trecut la San-Francisco. E însă foarte rar, scos fiind numai în 3 exemplare.

3. Pentru sec. XVIII-lea putem cita (editori sau compilatori) pe: francezii: H. Jallot, A. M. Mallet, N. Sanson, G. de L'Isle, D. Anville (compilatorul lui Cantemir); englezii: W. Berry, Andrew Dury, H. Moil; holandezii: Giacomo Carilli, Cassini-Roma, Antonio Zotto; germanii: G. Valk, F. Schenk, T. C. Lotter, Schagen, Euler, H. C. Schütz, Schmeck etc. etc.

Secoita de Valsan¹⁾ ca fiind o hartă întemeiată pe observații proprii, e în realitate o compilație destul de fidelă a hărții lui Cantemir.²⁾ Unii termeni (Nenci la Cantemir, Niamets la Roth) ne face să credem că Roth a avut la Petrograd o copie de pe harta originală a lui Cantemir.

2. J. A. Rizzi-Zannoni: "Carte de la Pologne, divisée par provinces et palatinats et subdivisée par districts, cons-truite d'apres quantité d'arpentages et d'observations et de mesures prises sur les lieux, dédiée à son altesse le Prince Prusse-Vindes Joseph Alexandre Jablonowski palatin de Nowograd. par J. A. R. Z. de l'Acad. R-le des Sciences de Gotingue, d'Altorf, geographe de la Marine de France. (=Harta Poloniei împărțită în provincii și palatinats și subdivizată în ținuturi întocmită după o sumă de măsurători și observații și măsurători făcute la fața locului, închinată alteții sale" etc.). 1772. Harta cuprinde pe lângă Polonia și o parte din țările vecine. Din țara noastră, cuprinde întreagă Moldova de Nord până la o linie Bogdănești — sud Trotuș — Hlibești — Faraoani — Sud Vaslui — Plopi pe Prut — Căușani (Sud Tighina).

Moldova e colorată în roz, Polonia în galben, Transilvania și Podolia în verde, Ucraina în galben iar Bugacul în verde mineral.

Ținutul Neamț e mai corect înțeles ca în harta-Cantemir. Un element cartografic mai mult la Zannoni: drumurile. Deformări are și harta aceeași: Transilvania apare așezată mai la Nord față de Moldova. Mercurua Ciucului se găsește în dreptul M-rii Neamțului spre N. V. de Ceahlău.

Munții sunt tot în perspectivă înălțșiți, însă desenul e mai îngrijit iar conturul munților redat mai potrivit cu realitatea. Numărul localităților cam acelaș în ambele hărți. Intrebunțează două limbi: polona și turca. Numele provinciei: Hospodarostwa Moldawskiego (turc: Bogdan Begligh).

Socotim că Zannoni a utilizat harta lui Cantemir și cum crede Doacan și izvoare rusești și turcești, cu toate că italianul pretinde cum am văzut în titlu, că harta sa e originală.

3. Iacob Adam: "Karte von der Moldau und Bessarabien". Tipărită la Viena în 1780. Basarabia din harta aceasta e Bugacul. E tot o hartă administrativă, folosită de Sulzer în pomenita lui lucrare.

4. F. L. Güssefeld. "Charte von der Moldau und Wala-chey nach den astronomischen Beobachtungen des Russisch-

1 G. Valsan: "O fază în popularea Țării Românești" pag. 8.

2 V. I. Bacilă op. cit. apoi M. Popescu-Spinetti: Rumänien anlei-
an der Kartographie" in B. S. R. R. G. Buc. 1937.

Kaysers Major Isleniet und denen charten und Beschreibung des H. Hauptman Sulzer, ing. den charten des ehma. Russ. Kays. Gen. Lieut. v. Bauer über die Moldau u. a. m. entworfen. Nürnberg, bey denen Homaenschen mit Rom. Kaysers, alegen. Freyheit 1785.

Cum se arată în titlu chiar, harta e o compilație după Bauer și lucrarea lui Sulzer.

5. **F. A. Schraembl.** „Karte von der Walachey, Moldau und Bessarabien nach geometrischen Messungen und astronomischen Beobachtungen verfasst von Herrn I. F. Schmid neu herausgegeben von Herrn. Wien 1788 (=Harta Munteniei, Moldovei și Basarabiei, după măsurători geometrice și observații astronomice făcute de D-l I. F. Schmid, din nou dată la iveală de domnul...). E o hartă apărută imediat după răpirea Bucovinei. Schraembl a întrebuițat harta lui Roth și a lui Schmid din 1774. Aceasta din urmă, neimpărțită în tinuturi, întrebuițase la rândul ei harta lui Cantemir și a Stolnicului Const. Cantacuzino. Schraembl a modificat după datele oficiale numai hotarul de Nord al Moldovei, ținutul Neamț învecinându-se acum cu Bucovina.

6. **I. F. Karl.** Mappa nova Principatus Moldaviae et Bucovinae cum finitimis Regionibus 1789. Augsburg. (=Harta nouă a Principatului Moldovei și a Bucovinei cu regiunile vecine). Seamănă cu harta Güssefeld.

7. Editorul **Pazzini Carli** din Siena scoate în 1790 două hărți administrative asupra Principatelor Române. Prima care ne interesează e intitulată: „La Moldavia e la Bessarabia divise nel loro particolari distretti“.

Harta e copiată după Zannoni, Güssefeld, harta Turciei de M. Borne și „alcuni altri pezzi particolari“ cum spune o notă din colțul din stânga jos al hărții.

8. **I. Wassin et A. Wenzely** publică o hartă asupra Ungariei și țin. vecine, care probabil e copiată după cellalți cartografi și editori vienezi.

9. Idem o hartă a lui **Gerstner** din aceeași epocă.

10. **Rhigas Velestini Thessaliani** publică în Viena la 1797, în grecește, pentru uzul helenilor și filhelenilor cum spune în titlu, o „Hartă generală a Moldovei și a unei părți a provinciilor vecine cu ea“. O ediție românească a acestei hărți a apărut în lași la 1925 litografiată de Al. Rosculescu. Cu toată pretenția de originalitate, e fără îndoială o compilație după diferite hărți, purtând păcatele cartografiei vieneze. La tot pasul întâlniești deformări, numiri pochte (Gianghei=Hangul, Cnachen=Cricăuanii), confuzie de localități și repetări. (Un Băhnășeni e trecut pe la Tazlau iar altul pe la Biczaz).

Ridicările directe ce ne interesează în deosebi, sunt două în număr: harta Bauer și harta Ottzellovitz.

1. „Carte de la Moldavie pour servir à l'histoire militaire de la guerre entre les Russes et les Turcs, levée par l'Etat Major sous la direction de F. G. de Bawr Marechal Général de logis, Lieutenant Gen. des Armées de S. M. Imp. de toutes les Russies. Chevalier de l'ordre de St. Alexandre Newsky, de St. George et de St. Anne. (=Harta Moldovei pentru a sluji la istoria militară a războiului dintre Ruși și Turci, ridicată de Statul Major sub conducerea lui F. G. de Bawr etc.).

A apărut în 1781 la Amsterdam și are scara de 10 ceasuri moldovenești, corespunzând la 50 verste rusești. E alcătuită din 6 foi mari în mărime de 54/86 cm.

Harta a fost ridicată în timpul războiului din 1769-70, pe bază de observații astronomice. Vâlsan afirmă¹⁾ să fi lucrat la ea chiar Români, desigur în calitate de informatori.

Rostul hărții, după cum arată o însemnare pe foaia I-a și cum arată titlul, era să lămurească mișcările de trupe din cursul campaniei. Adevăratul rost era însă altul și faptul răsar din observarea atentă a categoriei alfitoare în această hartă. Străjunită de ochiul Tatălui, stă pe un nor Ecaterina II-a către care caută un grup format din un boer moldovean cu lanțurile rupte, o femeie cu coroaă, scut și lance simbolizând Rusia și un ofițer rus. În dreapta, ies buluc dintr'o cetate năpădită de buruieni, Turcii.

Vulturul rusesc cu două capete, planând sub norul Ecaterinei, poartă în ghiare stemele Moldovei și a Munteniei. Alegoria deci ne arată îndestul că harta lui Bauer e și primul document cartografic rus care atestă dorința de acaparare a țărilor noastre. Acest fapt lămurește și marea reclamă făcută hărții în Europa. Harta întrebuițează în redarea reliefului, hașuri la un diapazon foarte încercat care îngreuiază citirea. Mai mult, hașurile sunt uniforme, ceea ce face ca dealurile Moldovei să apară tot atât de înalte ca și Carpații.

Apele, carlionate, nu urmăresc traseul real. Exagerările și confuziile din această hartă au făcut ca valoarea ei să fie mult scăzută, iar astăzi, ea mai este întinucată de bogăția datelor din hărțile austriace.

2. **Harta Ottzellovitz.** „Brouillon oder original aufnahme der fünf Moldavischen Districten nemlich des Sutschawaer, Roman, Niamtz, Bakev und Putnaer Bezikes, welche im Jahr 1788 von der Kayserlich Königlichen Armée occupirt, und im Jahr 1790 unter der Direction des Teutsch Bannatischer Gräntz

1) G. Vâlsan O fază, etc. pag. 8 și urm.

Regiments Hauptmans Hora von Otzellovitz durch civil ingineurs augenommen worden". (=Bruion sau ridicarea originală a celor cinci ținuturi și anume: Suceava, Neamț, Roman, Bacău și Putna, care în anul 1788 au fost ocupate de armata cheșarocrășcă și în anul 1790 au fost ridicate de ingineri civili sub conducerea căpitanului Hora von Otzellovitz din regimentul svab de grăniceri bănățeni).

E o hartă topografică, la scara 1 : 28.000, lucrată în hașuri și cuprinde 108 foi și o schiță — crochiu. Originalul se află la Viena. Ac. Română posedând numai copii fotografice.

Harta e destul de puțin cunoscută și pe nedrept. Pentru cunoașterea regiunii noastre ea este de o importanță covârșitoare așa cum apare harta Specht pentru Oltenia și Muntenia. "Beschreibung" în 2 volume *) datorită tot lui Otzellovitz, unde sunt trecute planșă cu planșă toate localitățile și la fiecare, numărul de case, capii de familie birnicii, fiții de parte bărbătească și angații ce au, apoi capete de vite, păduri, fânețe s. a. Relieful, în hașuri, e completat pentru șesuri și locuri joase cu culori deosebite.

Elementele planimetrice și de nivelment sunt cu grijă și bogat redată. Nume de dealuri, munți, păduri, așezări omenești, abundă. Drumurile sunt cu îngrijire arătate. În stabilirea măsurii populației în trecut, a așezărilor omenești, a vegetației și culturilor, a căilor de comunicație, harta Otzellovitz e un izvor de informație de primul ordin.

Iată de ce ea întuneacă în această privință toate hărțile prezentate mai înainte, îmbogățind în același timp imaginea cartografică a ținutului Neamț din multiple puncte de vedere: a numelui, hotarelor, vegetației și culturilor agricole, așezărilor, căilor de comunicație etc. Vom cereța aceste fapte geografice sprijiniți pe materialul cartografic arătat.

* * *

Numele ținutului. Pentru ținut în genere, cartografiia austriacă întrebunțează obișnuit termenul latin *districtus*, ortografiat nemtește, *districten* sau italian, *distretto*, francez — *district*. La Zannoni găsim și apelativul polon — *sestwo*.

Numele propriu al ținutului nostru e redat uneori fonetic corect Niantz (Güssefeld, Schraemb), sau Niamntz (Otzellovitz), alteori stălcit Niametz (Roth), Niamciu (Pazini Carl), Nems (Bauer) sau Niemeckie (în termenul polon al hărții lui Zannoni). **Nomenclatura localităților** e în deoște foarte barbar

1) O copie depe originalul vienez se află la Bibl. Acad. Române secția manuscriselor.

redată, trecerea prin filiera a 2-3 compilatori ajungând să facă de nerecunoscut unele numiri. Dar chiar Bauer care pretinde să fi lucrat cu îngrijire și să fi recoltat numirile direct, dă multe numiri pochte (Goturkasche = Cotârgași; Forgassch = Farcașa; Galn = Galu; Wons = Oaniu ș. a.) ceea ce arată chipul usuratic cum s'au făcut ridicările.

Mai corecte ne apar numirile în hărțile influențate de Cantemir. Numai că harta Cantemir însăși, a cunoscut o deformare toponimică trecând prin filiera olandeză.

Destul de corecte sunt numirile în harta Otzellovitz. Cartograful străin s'a silit să ortografizeze cât mai fidel numirea care isbea timpanul lui nemțesc.

Multe numiri sunt corect transcrise: Isvorul Alb, Boul, Galul, Borka, Glodu, Largu, Buhalniza etc. Cum vocalele slave a și â lipsesc din pronunția și ortografia germană, Otzellovitz le-a înlocuit prin vocala e (Krepeturile, Versatul, Kelugereni, Kernul etc.). Grupul *ci* e redat *tsch* (Reptschune, Sotsch); *je* redat prin *sch* (Perul Kersch) = Părul Cârjei; Kueschdial = Cuedial).

Hotarele. Privitor la granițele ținutului Neamț, constatăm în hărțile cercetate de noi o sumă de nepotriviri, hărțile care stau sub influența lui Sulzer, păstrând bineînțeles un punct de vedere comun.

În citata noastră lucrare, arătând evoluția acestor granițe dela primele mărturii documentare până astăzi, stabilim că harta Cantemir. Delimitările ținutale din această hartă sunt în bună parte aceleași din veacurile dinainte.

După domnul moldovean, hotarul nemțean de apus urma cumpăna apelor dintre bazinul râurilor Bistrița și Mureș, hotarul de miazăzi mergea pe linia Tazlän—Mesteacăn—Roznov—Buhuși, hotarul de răsărit pe râurile Moldova și Siret iar hotarul de miazănoapte se spunea pe Dorne înglobând valea Bistriței dinspre Crucea-Broșteni.

Pentru primele trei hotărânci, numeroase dovezi documentare anterioare și contemporane hărții Cantemir întăresc delimitarea făcută.

Sărăcia documentară a regiunii Broșteni ne îngăduia să afirmăm că și hotarul de miazănoapte a fost bine trasat de Cantemir.

Un document, e drept publicat de multă vreme, dar care ne-a căzut în mână mai târziu ¹⁾, ne obligă să revenim asupra afirmației făcute,

1. Prin bunăvoința D-ului G. T. Kirileanu,

E vorba de „Stămile mănăstirilor”, un inventar al mănăstirilor închinăte, întocmit la Iași la 20 Ianuarie 1743 cu ocazia prezenței tradiționale la serbarea Bobotezei a tuturor egumenilor mănăstirilor.¹⁾ Lista moșilor și satelor poartă însemnarea tinutului aparținător. Sate de pe valea de sus a Bistriței ca: Holda, Crucea, Cojoci, Mădeul, sunt arătate în tinutul Sucevei. Documentul acesta întocmit puțină vreme după harta Cantemir, lovește în inserția administrativă a domniului moldovean.

E drept că n'am găsit alt document paleografic care să sprijine una din cele două afirmațiuni. Totuși nu putem trece ușor peste un document de valoarea celui arătat, alcătuit în chip oficial în fața unei comisii compusă din episcopii Romanului și Hușului și marelui spătar.

E încă interesant de subliniat că, dacă pentru celelalte hotare există nepotriviri în trasarea lor, pentru acest hotar de nord, toate hărțile administrative străine, anterioare răpirii Bucovinei, dau hotarul pe linia Dornelor.

Iată deci o nepotrivire între datele cartografice și cele documentare. De partea cui stă adevărul?
Chestiunea aceasta a delimitărilor administrative, mărunță la prima vedere, poate însă să conducă la concluzii interesante. Poate cu alte cuvinte să minimalizeze valoarea însăși a unor documente cartografice sau paleografice, cum ar fi cazul hărților prezentate aci, sau să scoată la iveală procedeele de lucru dicțate de interese lătrănice ale oficialității de ordinărie. Făgăii întregi dinspre marginea unui tinut, cu moșii mânăstirești sau ale unui anumit boer interesat, erau trecute când apărînd unu tinut când celui vecin, fapt determinat poate de cerbicia administrativă a păcălăbilor tinutului respectiv, de interesele de moment sau de „puterea politică” a proprietarului. Faptul însă putea fi cu puțință numai în regiunea muntelui, unde lipsa satelor sau proaspătia lor așezare nu statornicise legătura administrativă trebuitoare câtă era pe acea vreme. E cazul văii Bistriței, a cărei populaie intensă începe târziu. Desigur nu e locul aci să conținăm această discuție.

Ne mulțumim deocamdată să arătăm nepotrivirea dintre aceste două categorii de izvoare, accentuând că fără îndoială pentru hotarul de miazănoapte, hărțile străine, chiar Bauer, s'au inspirat din Cantemir.

Pentru hotarul de apus, hărțile sunt neprecise, afară de harta Otzelovitz care arată clar două hotare: unul vechi pe cumpăna de ape și altul nou împins spre răsărit cu aproape

1. Municeps No. 110 în Bibl. Ac. Rom. Publicat de I. Bogdan: Sămile măn., de țară din Moldova pe anul 1742.

30 Km. Hotărnicia aceasta nouă, tocmai atunci fusese făcută de Austriaci, iar fâșia rămasă spre apus, a fost încorporată Austriei.

Pentru hotarul de Sud, aflăm abatere numai la Bauer care îl trasează cu mult mai departe de cel real, mergând pe p. Tazăku până la Tg. Trotuș iar de aci, pe Trotuș, până la vărsarea acestui râu în Siret, la sud de Adjud.

Delimitarea aceasta a generalului rus, ar arăta doar, odată mai mult, ușurătatea sa de lucru.

Pentru hotarul de răsărit, nepotrivirile sunt mai mari, hărțile austriace arătând hotarul pe r. Cracău, după Sulzer, iar Bauer, Otzelovitz și evident Roth-compilatorul, trăsând hotarul pe r. Moldova și Siret.

Vegetația. Pădurile sunt arătate deslușit în harta Otzelovitz. Se observă că atunci, ca și astăzi, depresiunea Neamtului ca și a Cracău-Roznovului (în jurul Roznovului mai ales) erau libere de păduri, constituind fâșii agricole ale tinutului.

În sudul tinutului, pădurea se întindea mai compactă ca astăzi pe toată platforma Mărgineni, scoborîndu-se până în marginea terasei medii, pe la Siliște, Români, Dornești etc. În dreapta Bistriței, pădurea se scobora până aproape de albia majoră, confundându-se cu lunca și lăsând în jurul satelor, locuri defrișate. (Astfel satele: Valea lui Ion, Soci, Căndești, Polboc, Redin, Calul, Tapa, Balan, Borlești, Mastacăn). De la Borlești, o limbă de pădure mergea spre terasa înaltă dela Rusești de astăzi.

Spre răsărit, linia pădurilor mergea Est Mărgineni — Est Hoisești — Est Hârtești — trimițând limbi de pădure spre Bârcu și Gogșmani iar dela Mărgineni spre N. E. pădurea ocupa aproape p. timite de astăzi, lăsând liberă curmătura Girov-Bozieni.

Dincolo de aceasta, un masiv păduros mai compact și mai întins ca cel de astăzi se lega cu cel din regiunea muntoasă, lăsând libere valea Cracăului și în rest ochiurile de ogoare din jurul satelor.

Spre valea Siretului, pădurea se revărsa ca o cascadă de verdeață până aproape de lunca Siretului, pe locuri astăzi defrișate.

Vechile sate răzășești, Porcești, Hociungri, Broșteni, Bahna, apăreau ca niște insule de culoare deschisă pe fondul verde întunecat al pădurilor.

În regiunea de munte, harta Otzelovitz ne arată povârnișuri și culmi cu poteni „Wald Blössen în hohen Gebürg” cum spune în legendă autorul. Acesta era „plaurile” de comunicație dar și curăturile deschise de ciobani sau călugări, pentru pășunat, prin tăierea pădurilor sau mai simplu prin ar-

derea lor, preluatul vandalismului, „civilizat” de mai târziu. Depresiunile și runcurile din jurul satelor din regiunea dealurilor, erau fără îndoielă cultivate. Natura culturilor nu ne este însă arătată.

Așezările omenești se pot urmări pe larg în hărțile Bauer și Otzellovitz. Timpul apropiat al ridicării lor și mai ales imperfecțiunea toponimică a celei din urmă, ne face să preferăm harta Otzellovitz.

În adevăr, aceasta cuprinde un număr important de sate. Afliăm unele sate astăzi dispărute: Troița cam între Slobozia și Roznov pe terasa medie a Cracăului (Prisaca), Hărmanești între Bahna și Carligi (astăzi sate în jud. Roman) etc.

Afliăm apoi așezarea geografică a localităților, permițându-ne prin comparație cu o hartă actuală să prindem dacă „vatra” satului a suferit sau nu deplasări din motive geografice (inundații, defrișări) sau social-agrare.

Dar harta aceasta constituie cel mai vechi document antropogeografic și împreună cu „Descrierea topografică” și cel mai vechi document statistic.

În adevăr, dacă pentru regiunea subcarpatică documentele numeroase ne înlesnesc indentificarea satelor existente înainte de sec. XIX, pentru valea Bistriței, raritatea documentelor nu ne îngăduie acest lucru.

Harta Cantemir nu are menționat pe valea Bistriței în afară de mănăstirile Schit Hangu (Buhănița), Pangarati, Biserici și Bistrița decât Satul Dorna și ipoteticul Bistrița (la Zanon) Bistrița de Sus) pe unde se află Bora.

În harta Otzellovitz, am numărat între Dorna și Piatra circa 50 de sate, aproape numărul lor de astăzi, față de 33 sate câte am găsit la Bauer.

De ce n'a trecut Cantemir mai multe sate de pe valea Bistriței, în harta sa?

Nu credem să fi fost determinat la aceasta numai din tendința de simplificare cartografică, ci mai de grabă socotim, că pe vremea lui Cantemir, satele erau mai puțin numeroase și mai mici ca cele de astăzi. Trăitori în cătune la umbra zidurilor mănăstirești sau în stănițe de pe platouri, strămorăți de deșul codrilor și torenții puștitori al apei din vale, acești locuitorii ai văii Bistriței erau și puțin cunoscuți de „țărani” de dincolo de hotarul lor muntos.

Satele erau umbrite de însemnătatea mănăstirilor și pentru un însemnător al așezărilor importante, acestea din urmă erau mai bătătoare la ochi.

Populara vâii Bistriței cunoaște punctul său culminant tocmai în acest secol XVIII, când mase puternice de imigranți

ardeleni mai cu seamă, vin să se așeze într-o regiune mai săracă în înlesniri de viață, dar mai sigură pentru existența lor politic-socială¹⁾.

Sate nouă apar și cele vechi se măresc. Otzellovitz ne înfățișează deci cartografie dar și statistic, situația antropogeografică dela finele acestui secol de puternică populație.

Tot scheletul antropogeografic al văii e acum încheiat. „Descrierea topografică” ne prezintă numărul caselor în fiecare localitate, a capilor de familie etc.

Examinarea atență a hărții ne mai arată că și regiunea agricolă apropiată, depresiunea Cracău-Roznov și vecinătățile, cunoșteau un proces de creștere a populației. Destul de numeroase grupuri de case vecine satelor, poartă mențiunea: „Hausen zu . . .” cunoscutul „ieșiți din . . .” al documentelor paleografice. Toate aceste grupe de case, roite din sate (ieșiți din: Mastacăn, Borlești, Rădăuți, Vânători etc.) au devenit astăzi, la rândul-le, sate.

Fără îndoielă, avem aici de-a-luce cu un fenomen de pulverizare a așezărilor, datorit intensificării ocupației agricole; dar e în același timp și un moment colonizator, care nu angajează numai valea Bistriței, ci și ținutul agricol din regiunea subcarpatică vecină.

Aci, se pare că, mișcarea de populație se face mai ales dinspre părțile răsăritene băntuite de fiscalitatea fanariotă.

Deci, în această privință, harta Otzellovitz constituie un document de o mai mare valoare ca binecunoscuta condică a înzilor din 1803.

Căile de comunicație au fost studiate în lucrarea apărută de curând, a prof. Emil Diaconescu asupra drumurilor moldovenești²⁾, „Drumul Pietrei” pe la Girov-Dulcești-Roman, care lega acest din urmă oraș cu Piatra Neamț, sau „drumul cel mare” făcând același legătură pe la Mărgineni-Bogzești-Trifești, apoi drumul spre Tg. Neamț-Timișești ca și cel spre Bacău, legau valea de munte a Bistriței cu marele drum „moldovenesc” de pe valea Siretului.

Un drum însemnat era și acel al „Neamțului” care, ca și astăzi, pleca din Tg. Neamț și apoi pe la Petru Vodă dădea în valea Bistriței spre trecătoarea Prisăcani.

Celelalte drumuri erau pe vremea aceea poteci cum era

1. V. Emigrările de peste munți* de I. Nistor. An. Ac. Rom. s. I. Buc. 1913.

2) Emil Diaconescu: „Vechi drumuri moldovenești” în: Lucrările Soc. geografice „Din Cantemir” vol. II Iași 1939. Greșeala de mențiune referitoare la numărul hărților lui Otzellovitz — opt în loc de una sută opt — o punem pe seama tiparului.

„drumul Borleștilor” spre Tazlău sau mai ales poțeca nemensionată la Diaconescu, dar arătată la Zamoni și Otzelovitz, pe valea Bistriței spre satele din susul ei.

De altfel, Otzelovitz distinge cu îngrijite drumurile principale (Haupt Strassen) de drumurile de țarină (Landwege) și poteci (Fuss steige).

Orașul Piatra Neamț în harta Otzelovitz. Nu e lipsit de interes socotim să arătăm sumar — cât ne îngăduie mijlocul de informație — cum e înfățișat acest însemnat oraș de pe valea Bistriței, în harta austriacă. Aceasta, cu atât mai mult, cu cât nu cunoștem să existe planuri sau descrieri amanunțite (afară de scurtele referințe date de Bandinus în 1646) asupra orașului, înaintea de sec. XIX.

Orașul ne apare sub forma unei cunune care încinge pe două părți muntele Cozla. Actualul cartier Marăței forma pe atunci, cum atestă și documentele, un sat aparte de trupul orașului.

Luna Bistriței era mai lată ca astăzi, ca și a Cueidului în cursul inferior iar pârâul Borzoghlanul se vărsa mai spre sud. Așezarea orașului era mai sărăcătoasă pe acea vreme, casele ocupând terasa medie și mai ales cea inferioară, aici, formând o bandă de așezări mai îngustă ca astăzi. Mai ales vituriile Cueidului, se vede bine că au silit orașul să fie foarte îngustat spre partea estică a Cozlei. Două biserici se observă bine: Sf. Ioan Domnesc și Sf. Nicolae Bordeele.

Lipsește de pe plan, bisericile celelalte ale orașului.

* * *

Materialul cartografic, pe care îl avem la îndemână pentru a lumina părțile apusene ale Moldovei, e deci de o înegălată valoare. Hartile Otzelovitz rămân totuși, pentru secolul cercetat cel mai însemnat izvor de informație. Harti la scară mare, destul de îngrijit lucrate, cu mare bogăție de date planimetrice, ele rămân documente cartografice neîndestul de scoase în evidență în literatura geografică românească. E ceea ce vom încerca să facem cu alt prilej.

PLUTĂRIȚUL PE BISTRITĂ

de Victor Tăranu — profesor

Fără să fie ocupație de predilecție pentru oamenii de pe această vale, plutăritul este totuși caracteristic regiunii. În vederea formării pluteilor, lemnele de mărimi deosebite sunt cărate dela *tason* sau dela *raças*, adică dela gura ighiaburilor, a ulucilor, ori dela poalele corhanelor, la malul Bistriței și stivute *acătării* (estetic) pe mal, în lung (paralel) cu apa. Când lemnele nu s'au așezate în ordine, adică nu s'au *ricuit*, atunci grămezile stau *măglă*; când sunt bine aranjate însă pe *măzgari* așternuți înspre vale (perpendicular), atunci grămezele poartă numirea de *stive*. Din stivele depe mal, lemnele sunt *date* (rostogolite) în baltă, cu ajutorul *topinelor* sau a unor *parti* numiți *manele*, făcându-le să alunece tot pe măzgari sau pe brațe de butuci. Butucii mai grei se trag în baltă cu ajutorul câinilor sau al boilor și astfel se începe *făcutul* pluteilor, așezându-se în ordine lemnele peste *plisă*. Plutele au diferite numiri după dimensiunile lemnelor, începând dela *macheri* și până la *catarguri*. Butucii prea mari — *galioanele* — care ating 12 m. c. nu s'au practici pentru plute, ci numai pentru *ferăstrău* (cherestea), iar lemnele prea subțiri, cum sunt *sfechirile* de 26 dm. c. sau *lețurile* ceva mai mari, servesc mai mult la *încărcătură*. Din lețuri se construiesc uneori *poște* în clește, tot un fel de plute, însă înepenite, fără puțința de rotație a lemnelor în apă, de aceea, cu ele se merge *can la găci*, cu multă băgare de seamă, spre a nu se oprî pe un *bolohan*; sau se încarcă mai curând în lețuri desăcurte pe plutele de *ghile* și *raele*. Plute cu *încărcătură* sunt și acelea care transportă lemn fasonat: *scânduri, dulapi, dulăpași, tabanuri, cântori, lătmori, draniță*, etc.; dar se construiesc și plute de dulapi sau de dulăpași, tot în clește ca și la lețuri. Dealtele, pe plute se poate transporta orice: alimente, mărfuri, obiecte diferite. Plutăria pe Bistrița începe dela Tîbău, Cărlibaba și Valea Stănei și se înțelege în josul apei cu plutele care ies de pe Dorna, Neagra Șarului, Neagra Broștenilor, etc. Până la răpirea Bucovinei de Austriaci și dela războiu înceace, pe plute s'au transportat fără întrerupere mărfuri și *încărcătură* de lemn, deservind așezările omenești din lungul văii sau din vecinătate, ori alimentând cu lemn *piețe mari*: la Piatra Neamț, Bacău și apoi, pe Siret, la Galați.

Cel mai vechiu cod silvic românesc dat de împăratul Iosif II pentru Bucovina, în 1786, orânduia, pe lângă exploatarea padurilor, și felul de transportare al lemnului pe ape, legatul pluteilor și plutirea.¹⁾ Războiul mondial trecut a întrerupt plutăria. De o parte și de alta a Bistriței s'au amenajat și s'au tăiat din nou drumuri largi de armatele austro-ungare în Bucovina și de acele rusești în Moldova liberă. Cele mai prăpăstioase locuri deasupra Cheilor și a Toanceilor au fost străpunse și tăiate pentru transportul armatelor și al munțiilor. S'au construit și cai ferate înguste de-a-lungul Bistriței, dela Vatra-Dornei și până la Crucea, pe malul stâng, precum și nenumărate poduri peste apă. După război, toate aceste poduri și linii ferate au fost stricate, pentru ca plutăria să renască în voie pe valea Bistriței. Astfel s'a început o intensă exploatare a pădurilor marginase și plutăria a devenit ocupație caracteristică a multor locuitori români de pe ambele maluri, și a cătorva *Tipteri* din Iacobeni.

Pluta se construiește ori este adăpostită în *ștele* (schele). Schelea este aleasa în loc potrivit, unde apa e domoală, valea e largă și apă e îndeajuns, pentru ca plutele să poată staționa, să poată fi învârtite în pornire sau când sunt prinse în drum, iar lemnele să poată pluti. Sunt schele obștești la munte și ale proprietarilor în josul apei; aceste schele se închiriază antreprenorilor de lemnație. În schelele mai mari se fac *diguri* pentru *lezire*, ca să asigure un nivel mai ridicat de apă trebutucios plutirii lemnelor în timpul legatului. În acest caz se construiesc și *racuri*, pentru a feri lemnele rătăcite ori plutele stricate ce ar veni pe apă și ar putea să *hrentiască* schelea.

Din stiva de pe mal, butucii sunt dați sau duși în bălă, unde se leagă, fiindu-se seama de dimensiuni, dela 10 m. până la 30 m. lungime și dela 15 cm. la 50 cm. diametrul mijlociu al butucului. Măsurătoarea în lungime se face cu un compas mare de lemn numit *metru* — care are deschizătura fixă de un metru; grosimea se măsoară cu *clupa* de lemn sau de metal (compas forestier). La aceste lucrări se observă o diviziune a muncii: la stivuit, la dat, la legat, la plutărit etc. Cei care stivuesc au grija să aleagă locul și măzgarii, să rânduiască lemnul la care după dimensiuni și să-i fixeze *fârugi* de susținere; cei care dau în bălă *teșesc* locul cu *cazma* (târâncopu), cu *bosolul* și *lopota*, și așează măzgarii sau brațele pentru lunecare. Lemnele *mălcide*, *mânzoci*, ori cele *crâncele* nu sunt bune pentru plute și nici măcar pentru foc. Oamenii care leagă trebuie

1) Orânduiala de pădure pentru Bucovina, publicată de G. T. Kirileanu, Buc. p. 45, 1908.

să abă *bardă* ori *topor* pentru cioplit, *sileder* (ștredele) de dat găuri, *spranga* de sărmă ori de cânepă *cătrantă* pentru prins pluta la mal, metru în formă de compas, și *clupă*; apoi: *ciocărlă* și *gânjuiri* de nulele de brad, anume pregătite și răsucite prin încălzire. Aceste ciocărlă și gânjuiri se pot face și din alun, carpen, ulm ori mesteacă și servesc la legatul lemnelor în plută sau de prins în culele de lemn. Mai înainte, când sărma nu era la îndemână, plutășii se foloseau numai de *fenchii*, care era format prin rădăcina încălțigată a nulelei — cornu bouului — și din nuițaua propriu zisă: ciocărlă. Pentru condeiul cărnei se aleg *știrhuri* sau lețuri; *racluțele* sau *grinzile* în două muchi sunt bune pentru *chingi*; din lemnul de mesteacă sau carpen se fac cule care se bat în chingi și în lemnul plutei, iar din tabanuri se fac *lopeți* ori *lețe* pentru carne. Legatul în chingi se face la capetele subțiri ale plutei, iar capetele groase se leagă numai în *ciocăcă*, adică în nulelele răsucite care au fost pregătite la *stălp* prin încălzire. Cioanca flexibilă se învârtie uneori după niște *mosoare* tăiate la capătul gros al butucului, la mijloc, în formă de dopuri numite *măgele*, de unde și numirea: *legatul în măgele*, lucrare obișnuită mai ales în timpul antreprenorilor turci. O altă legătură, tot la capetele groase, este aceea în *gânjuiri*. Acestea se vârtă în găurile date cu ștredele și se întepensc cu *plăști* la lemnele din mijloc, ori cu *poinoce* (boinoce) la lemnele din lături. Poinocele se bate așa fel ca să mai rămână și în afară ca un cuiu, pentru a putea prinde ciocărlă în el, în timpul opririi plutei la mal; ori, la nevoie, să poată fi înfiptă și cărna în acest cuiu de lemn. Dealtfel, pluta se mai oprește cu *odgonul* și cu *spranga* prevăzute cu cârlig. Pluta se leagă la capătul din urmă cu o *coardă* de sărmă sau de nulele de alun; chinga de lemn, care ține în jocul apei butucii din urmă, se numește *cordar*, sau cărdău, iar între ele, căpătălele se leagă prin niște gânjuiri, în ochi, care poartă numirea de *cârcei* — nume devenit generic și pentru plute: *cârcei*; sau în *indolitură*, mai ales la *suluri*. Azi, lemnele în plută se mai leagă și cu sărmă, numită *calumbă*. Legarea în chingi, gânjuiri, ciocărlă și în calumbă se face după o întregă cunoaștere a rostului ce-l au lemnele pentru plutire și alunecare peste bolovanii, cât și pentru raportarea la cantitatea și înțeala apei în cele mai prielidoase locuri, ceea ce denotă o pricepere matură și o cultură proprie acestei categorii sociale.

Pluta sistematic construită constituie ea însăși un aparat de flotare, prin felul cum este închingată, cum se face rotația lemnelor, plutirea și alunecarea lor, fiind prevăzută cu un întreg sistem de cârmuire pentru a înfrunta orice obstacol sau pentru a putea fi prinsă ușor în schele. Niciun cuiu, nicio pană, nicio creștătură, nimic nu-l de prisos pus sau făcut de plutăș.

Cu cât lemnele plutei sunt mai subțiri, cu atât construirea e mai migăloasă, legăturile trebuind să fie făcute pentru fiecare lemn în *sui* ori în *fuștel*. Plutele grele de catarguri — *meres* — sau chiar din raiele, se compun dintr'un singur căpătâiu; cele din *ghile* ori din *taftaluci* ciopliti pe o parte se fac din două căpătâie; plutele din raeluțe, din trei ca și *bocurile*, iar acelea din butuci scurți, de patru-cinci căpătâie, fără să depășească în total lungimea de 30—40 m.—pe distanța Dorna—Platra-Neamț, din pricina coturilor scurte ale apei. Pe Siret se înșiră mai multe plute, de unde și numirea de *șiruri* sau *pod*. La o plută mai avem *cârma* și *jugul* înțepenit în *restee*. Lemnul propriu zis al jugului se numește *făleciă*. Plutele mari au cârme duble; cârma dinapoi este a *dălcășului*, adică a plutășului începător; băietan sau femeie, ori un bărbat mai *bicisnic*. Plutașul sau plutășii stau la primul căpătâiu numit *fruntar* sau *buzar*; căpătâiul din mijloc se numește *mijlocar*, iar cel din urmă: *model*, *curar* sau *huzăr*. Plutașul nu poate pleca pe apă fără să aibă și vreun bolovan ori pe vreun *grind* sau *chici*. Pe un lemn din mijlocul plutei se mai bate un fărș subțire, despicat la capătul de sus, pentru animatul hainelor și a *jehelului* (hranei), fărș care poartă numirea de *săcler* (*săncier*), *jehlină* sau *jehelar*.

„Ca de o trebuință”, plutășul își mai ia o bucată de lemn de

tag ori de mestecăcăn pentru cuie, apoi chibrituri ori amnarul cu cremene și lască de aprins focul. La plutele de *măcheri* și de *dălapți* mai deosebim *limbile* și *capacele* în care se ferecă

pluta, când ia numirea de *raclă* în loc de căpătâiu. Mai multe

raele compun o plută sau un *clește*, după cum am mai văzut la

plutele de lețuri, iar jugul, în cazul acesta, nu mai e fixat pe

chingi ci pe *tăturii*.

Odată confecționate cu atâta dibăcie, după un plan tras parcă de cei mai iscusiți meșteri, pomind dela datul în băită pentru legat și până la felul cum se dau găurile *roștite* — în chip oblic sau elipsoidal — începând din primăvară, plutele sunt pornite pe vale. În „România Pitorească”, Al. Vlahuța ne redă plastic și real momentul acesta al plecării plutei din schele: „Dă-i drumu!...”

Comandă moș Vasile dela cârmă, și Toader, desprinzând gănușul din pocimbu, sprinten se aruncă pe plută, își face cruce și înlinge și el lopata în valuri”. (*Pe pluta dela Dorna la Platra*) *Pocimbul* este piotul masiv de care se leagă pluta la mal și mai poartă numirea de *cazăc*. După dețacerea sprângii, pluta — urnită anevoie cu manelele — pornește întâiu *grăpiș* până ce ajunge în *șipotul* apel ca să-și ia cursul normal după dibăcia plutășului, care și-a încheștat volințește mâna pe cârmă, aruncând lopheți de valuri când în dreapta când în stânga, pentru

ă o feri de bolovani, de grinduri, de vârtejul *genunilor* sau de *șforul* gârlilor. Plecarea pluteilor are loc atunci când este apă îndeajuns, când nu-s *puhoate*; iar în lipsă de apă, numai când se dă drumul la *hair*. Când plutele pleacă chiar din hair, atunci cel mai iscusit plutăș dă drumul plutei peste *șprait* și pornește în frunte ca măsura de prevedere, pentru ca nu cumva unul mai puțin obișnuit, ori poate și mai *sucit*, să provoace închisoare pe vale sau *zabată*, ori să spargă pluta, iar lemnele să se adune grămezi în *jeamăi*. Dacă este un transport mai mare de plute, gata să formeze *șiruri*, atunci valea e *cercată* mai înainte de un dragoman. Dragomanul are grija să pue anumite semne: *steag* la poduri ori *cilite* la mal, pentru a indica șipotul apei. Transportul pluteilor cere o grija deosebită și o dibăcie rară din partea plutășului, mai ales că nu merg două plute într'un fel. Plutăria este în funcțiune de construcția plutei și de plutăș. Plutele grele merg mai repede și ajung pe cele dinainte. În acest caz, plutășul din frunte este nevoit să facă loc celui din-dărăt și să *dolească* pluta spre malul cu apă mai liniștită — în băită — și apoi să prindă puteri cu apa strânsă la *homonei*; altfel, plutășul este amenințat să rămăie pe vale, neavând apă îndeajuns, lăsând ca pluta să *pasce la bolovani* ¹⁾. Pluta merge normal, mai repede decât apa. De aceea, orice plutăș își are drama lui și rar îl mai ajută și norocul, încât vorba lui moș Chiruja dela Mădeiu nu-i lipsită de tâlcul unei amărăciuni: „Când is pe vale norocu-i pe deal și când is pe deal, norocu-i pe vale”. Dar pe vale, plutășul e *cu zilele în mână*.

În strânsă legătură cu relieful și noțiunile geografice păs-trate din vechime, avem și comenzile date de cărmaci pentru dălcăuși: *la pădure*, când e să ție pluta la dreapta, fiindcă în dreapta Bistriței de fapt se află muntele și pădurea; și: *la câmp*, când e să ție la stânga; ori „la musteață” și „la pri-chici”. Dela Căleni înainte — aproape de Focșani — se comandă: *li Manteni*, pentru dreapta; *la Moldoveni*, pentru stânga ²⁾. Dacă în cursul plutăritului se bănuiește vreo primejdie, pluta se oprește la mal cu ajutorul *fuacului* și a unui pietruiu numit *gating*, care se pune în coasta căpătâinului pentru a cârni mai ușor pluta la mal, ori a o prinde în plasă. *grăinărește* cu spranga. Dacă pluta n'a fost oprită la timp dinaintea unei închisori, plutășul își poate pierde cumpătul, scapă pluta în *zabata* cauzată de puhoiu ori o izbește de stânci sfărâmându-i legăturile și risipind lemnele în ineamăt. În cazul acesta, negustorii de lemnie, fie și mari antreprenori — cei mai mulți Evrei, — fie simplii *coroboleți* dela Platra, angajează pe plutăși ca să re-

1) Tănase-Teiu, Plutași pe Bistrița — folklor, Platra-N. 1939.

2) Anania: Pădurea Tarcău și plutăritul pe Bistrița.

lăcă plutele, ceea ce constituie o muncă grea și costisitoare; astfel se alcătuiesc *plutele de strănsură*. Tot la fel, în locuri primejdioase și pe timp defavorabil, pluta se desface și se duce în *pitree* câte un căpătâiu—unele cu lemne curmate—până într'un loc prielnic, unde căpătâiele se leagă din nou în plute.

Locurile de staționare și destinație pentru plute pe valea Bistriței sunt: Dorna, Broșteni ori Borca, Piatra-Neamț și Bacău. Lucraturile plutele, vânzarea și transportul lor se socotesc la metru cub. Înainte vreme, prețul se calcula după *pluta de măsura*, socotindu-se numărul, lungimea și grosimea lemnelor.

Mesteșugul plutăriei — după cum se vede — nu este atât de simplu cum s'ar părea, ci dimpotrivă; iar plutăși nu sunt decât Români și rar se întâlnesc cățiva Nemți,

Nu orice muncitor poate fi plutăș. Pentru această meserie se cer deosebite însușiri fizice și sufletești. Plutașul e un voinic bine înfățișat la trup, puternic în mușchi, chipeș la înălțime, isteț și curajos. Estă cam așa cum l-a văzut Vlahuță: sprinten, stăpân pe sine, nepăsător chiar, gata de luptă ca un gladiator, plin de grijă și gata de reculegere ¹⁾; ori așa cum ni-l prezintă Sadoveanu: mergând desculț și suferit până la genunchi; de brațul stâng îndoit îi atârna toporul cu coada în jos. Obrazul lui este bronzat. Ii place să petreacă la crâșmă cu tovarăși și cu sunet. Este iute la harță și crunt. Plutașul nu știe decât muntele și apa; e ca o sălbătâcune. Când îl bat *nahlapii* și furtunile, fuge la mal și s'ascunde în *couru* de piatră. Un plutăș poate muri prea bine ca și tatăl său: ori în niște *zimți* de stâncă, ori într'un vârtej de unde îl leaptă apele pe gura și măl la un *argestru*²⁾. Plutașul este întrădevar un singuratic, desprins din familie și din sat, trăind săbătic pe malul apei, umblând desculț, cu fruntea arsă, necăjit sau crunt, ori gata de a-și hosi căștigul pe băntură, după cum el singur le cântă banilor: *pe apă au venit, pe apă se duc*, pentru a se arunca din nou după *căștig* (câștig) luând valea cu asalt și înfruntând primejdiile dela Colțul Acrii, Chei, Scara, Coif, Moara Dracului, Dâmbu Colacului, Toance, Capșa, Tarcău, Bocancea etc., printre *sprânțuri*, grinduri, colțuri de stâncă, *râgile*, vârtejuri, ștoruri, *cășite* și *căsoi*, ori printre *tarazi* și *nahlapii* înspăimântători dela Toance și Tarcău. Dacă înnoptază pe vale, plutășul își continuă instinctiv drumul, dus parcă de rostația valurilor, după svonurile apei, foșnetul frunzelor, gâlgăitul izvoarelor din coastă, pe care le cunoaște „ca apă”, îndrumat fiind și de anumite semne ori de ochiul cu lumină dela fereastra

unui bordeiu prietenos. Popasurile de noapte, unde sunt nevoiți să *măie* plutăși, nu sunt lipsite de interes. Dacă vremea îl prinde pe plutăș la o casă ospitalieră, amărăciunile se trec repede; dacă este o casă anume știută sau cu talc aliată, poți striga în voia cea bună: nu-ți bea banii, măi voinice; căci cine se mai gândește acum la ziua de mâine? În *surle*, în aceea colibă conică improvizată din bărne, plutăși, learcă de apă, își sbicesc stratele, ospătează și dorm duși lângă *naclad*, sau lângă *celnița* din vreo baracă; ori, de se întâmplă vote bună, urmează *cisla* și cu ceva de ale inimii în „odăta cea mare” a gazdei. Când vremea îl prinde pe plutăș în *drum sec*, atunci *nasul* are loc chiar pe pluta, sub o streșină de *fanc* ori lângă un *porșor* de fân, după vreme, iar plutăși își potolesc foamea cu mămăligă rece, brânză și lapte acru, sau cu *barabule* și păpușoi smuși din grădini megieșe și pe care îi coc, fără multă întrebare, la focul de lângă apă. Din această pricină, nu arareori se aud *tuhițelii* și ocări, ori *făscălituri* amenințătoare. După astfel de popasuri și după ce pluta a fost dusă la destinație și dată pe seamă cu însemnele crestăte ³⁾ ori înfărate și cu *fielă* în regulă, plutășul *ciumurluit* o ia îndărit, pe jos, desculț, ca să-și svânte *opăreala* picioarelor și sudorea trupului, tăind de-a-dreptul poteci scurte, uneori prin zloată, negândindu mai nimic sau moțând până acasă, de unde, după un ceas de somn, o ia din nou spre *stela* cu toporul peste mână și jechela la sold, dacă, întâmplător, „dracul nu i-a ieșit cu oca în cale”. O vieală atât de aspră și de nesigură o cunoaște plutășul de mic. Dela vârsta de doisprezece ani înainte, copilul pune mâna pe topor la pădure și pe cărmă la plute, alături de tatăl sau de bunicul său. Pare că la început e o glumă, un joc distractiv. Curiozitatea și plăcerea de a deveni om se deșteaptă cu atâta repeziune în sufletul micului plutăș, încât el se deprinde repede să cunoască mecanismul plutei. Micul plutăș stă și soarbe acenstă îndeleitrică din mișcățile maestrului său și a fiecărui plutăș de pe vale. Pricepera și înțelegerea fundamentală sunt ale tragerii la cărmă. În cărmuirea plutei stă tot secretul plutăriei. În ce fel este prins în mână condeul acela enorm, cum se răsucesce el în palmele strănase, cum se împântă lopata cărmii în valuri și cum este dată apa peste cap, ca să ajungă atâta amar de lemn o jucărie în mâna unui omuleț, toate acestea vor fi învățate cu precizie de micul plutăș. De aceea, el va încerca să tragă la cărmă acolo unde f se va îngădui, se va obișnui cu primejdia, va țineea minte locurile periculoase sfredelind cu ochii toate *holburile*, toate *fancurile* și adunând în mintea și în sufletul său

1) Th. Plorescă: Pe pluta dela Dorna la Piatra.

2) M. Sadoveanu: Bulboana lui Vălnaș, din vol. Culegeri de povestiri — Cluj, 1933.

3) Th. Burada...., Despre crestăturile plutășilor pe chereștele, Iași, 1880

mănunatele privești, care dăruiesc puinului de om o zestre sufletească bogată, formându-l pentru meserie și dându-i de pe acum maturitate de pricepere.

* * *

Pentru mine n'a fost zi mai importantă în viață, decât atunci când lam convins pe un moș al meu să mă ia cu pluta dela Dorna până la Broșteni. Să fi tot avut zece ani. Am plecat dis-de-dimineală de acasă cu toată seriozitatea unui om, purtând peste mână bărdița, pe care o aveam pregătită mai de mult pentru o zi atât de mare. Am măsurat cu pași pluta din două căpătâie, am implătat adane toporul în butuc, am încercat cărna din urmă ca un dălcăuș de încredere și, când moșul a desprins „ganțul din pociumb”, m'am simțit un altul, într-o nouă lume. Eram un om! Nu citisem pe atunci „România Pitorească” a lui Vlahuța, ci numai „Toancele” lui Neculai Gane și aceeașta nu din plăcerea lecturii, ci numai din curiozitate fiindcă numele de botez al autorului era la fel cu al tatălui meu. Și malurile Bistriței fugeau înapoi și Colțul Acrii mi-a făcut în-tăiași dată pătrul măciucă; Scara m'a copleșit până la umilință, moșul nu le-am priceput cât erau de înspăimântătoare, căci unul cruci să nu mă vadă el. Mi-a rămas însă întipărită în sufletteamă înserării, pe care am trăit-o atunci la Gura Barnarului, în tălăzuirea surdă a văilor ce adună urletele din văgăuni, sub umbrele uriașe ale munților amenințători, împlind parcă glasul urgiilor cu oboseala parcurșului pe apă, cu săltața pluitire a butucilor și cu vuitul nesfârșit al valurilor adânci.

Plutașii dela Dorna înserează de obicei la Gura Barnarului, acolo unde parcă se desțeptă toate valurile apei.

Când am tras pluta la Broșteni, nu-mi mai aduceam aminte de nimic. După un ospăț sumar, am dormit adânc într'osurșă, în preajma nacladului, iar a doua zi, pe valea Barnarului, ca un plutaș vechiu, am mers apăsat și rar spre casă. Mai târziu am călătorit de multe ori cu pluta pentru a-mi ușura drumul spre școli, ori ca vizitarea frumuseților naturale și a liniștii, departe de meschinăria orașelor. În acest fel am încercat să trăiesc cu impresiile lui Gane, Ceangă, Vlahuța, Sadoveanu, Gala Galaction, N. Grigorescu, Băescu și alților scriitori și pictori care au scris despre locuri și despre oameni, ori au zugrăvit pitorescul acestei văi. E de mirat că Hogaș, care a călătorit cu pluta dela Dorna la Piatra, nu ne-a zugrăvit această minunăție vale a Bistriței, cu fermecătorul său dar descriptiv, decât doar în înfățișarea acelei scene comice dela sfârșitul volu-mului „Pe drumuri de munte”, care prefațează călătoria cu pluta; și tot de mirare este și faptul că o viață atât de aspră și de

sălbatică a fost prinsă numai idilic de Coșbuc în „Pe Bistrița” și un alt aspect al fenomenului antropogeografic de pe această vale. Gospodăria plutașului rămâne exclusiv în grija femeii ¹⁾ care trăiește ea în vremurile de matriarhat, în timp ce viața plutașului se machină în cele din urmă, vătămată de loviri, de renunțăminte sau de violu. De aceea, pe lângă minunatele tablouri ale artiștilor, pe lângă unele statistici sau proiecte tehnice, se impune un studiu antropogeografic al văii acesteia, în care plutașii să fie zugrăviți în toată realitatea ei istorică și socială, cu daosul unui tratat de plutașii, pentru a se documenta câtă energie se desțășoară și se consumă pe această vale a Bistriței, de sute de ani, numai în dauna elementului românesc dinamic; cât de crâncenă este munca unei anumite bresle uitate, de câtă rezistență fizică poate da dovadă plutașul, cât debit moral se irrosește în cuprinsul acestei văi, fără ca noi să fi reușit a organiza aceste vrednice energii succesorare ale dendroforilor daco-romani, în vederea constituirii unei elite economice și din acești mândri cățăuși ai celei mai prăpăstioase văi. Într'un articol din „Gazeta Românească”, care apărea în ani din urmă la Piatra Neamț, am mai pus această problemă. Articolul, cu unele rețușiri, a fost reproduș în volumul „Pagini culturale”, pe care l-am publicat în 1938.

Plutașii fiind o îndeletnicire veche și caracteristică a Romanilor, aceeașta ne mai îndreptățește să pretindem și un studiu etnosociologic, pentru a desprinde specificul românesc, pe lângă importanța economică a ocupației, ori motivele de inspirație artistică. Meșteșugul lucrării și a transportului lemnului pe valea Bistriței mai cuprinde elementele de bază ale unei organizații originale de exploatare și germeți unei culturi propriu zise; iar plutașii prezintă și o bogată terminologie și un complex de viață românească. Acest meșteșug are o valoare dinamică, înlesnește o dezvoltare economică, o importanță circulației elementului uman și a celui lingvistic, deschide debușeuri economice, pune în mișcare atâta lume, atrage pe sportivi și excursioniști, născocște unelte și ocupațiuni laterale, ²⁾ stă în legătură strânsă cu alte ocupațiuni, și tot prin plutașie evoluiază munca, se întemeiază gospodări și o solidaritate socială de pe această vale; încât elementul uman arti în stare să ridice această unitate geografică la un nivel foarte înalt, dacă mijloacele reale de organizare și de educație i-ar sta în ajutor.

1) V. zi: Aurora Capșa: Plutașii pe Bistrița...

2) Victor Tăranu, Plutașii pe Bistrița, în rev. Natura, An. XXIX, 1940, nr. 6-7, p. 320.

O pagină vie de istorie a vieţii populare şi religioase din judeţul Suceava, prin anii 1840, ni-a dat d. Artur Gorovei în „*Reuista Fundațiilor Regale*” (V, 1 Iulie 1938, p. 56-84). Cinci galbeni se plătea protopopului dela Folticeni pentru o „despărţenie”.

„Cumplita bătaie” suferau dela dânsul cei care nu-i ascultau duhovniceştile poveşti : „In fiară” erau puşi feciorii, pentru abateri, iar părinţii veneau şi plăteau 392 de lei şi-i scoatau din închisoarea protopopească... Câte şi mai câte!

Era pe vremea vestitului Mitropolit abuziv, Meletie, cel poreclit de legeni : „Mii, mii, mii” — căci trei *M* erau scrişi pe careia sa, adică : „Meletie, Mitropolitul Moldovei”.

Şi, totuşi, astiel de fapte nesăbuite, după concepţia celor de azi, îşi au farmecul lor.

Când am sărşit de citit textele d-lui Gorovei — un cinstit cercetător, cu respect totdeauna de instituţia însăşi a Bisericii, am avut ceva de învăţat din farmecul particular ce se desprinde din iocana reală, dreptă, vie, a întâmplărilor din văltoarea vremurilor apuse. E farmecul vechilor obiceiuri...

Cu aceeaşi intenţie, vom da şi noi acum un câmpeiu din lumea de atunci, într'un judeţ de munte, în Neamţ.

Acum păstorea — nou aşezat în scaun, din 1851 începând — Sofronie, fratele boierului Scarlat Miclescu dela Calineşti Botoşanilor.

Iar protopop principal (al părţii D), la Piatra-Neamţ, era iconomul Gheorghie Vasiliu. Despre necazurile lui preoţeşti vom vorbi acum. El este... *cel cu culbecii!*

Ce fel de culbeci? Ce legătură pot avea *culbecii*... şi cu protopopii de atunci? Şi încă să abă necazuri, anechete, judecaţi, bietul protopop de Neamţ, pentru *culbeci*?

În dosarul Sf. Mitropolii din Iaşi (Nr. 4811 din 1852) ni s'au păstrat însă unele acte foarte pitoreşti în legătură cu astfel de culbeci boclucaşi. Citim, între altele, această hotărâre a Departamentului Bisericesc, comunicată Chirihahlei, la 15 Oct. 1853 :

„Prototereul aceluia fînut Neamţ, abuzând de încrederea

ce i s'a dat încă de către desfiinţata Epitropie a Casei Millelor şi de însăreînarea impusă de Regulamentul Organic, de mai mult timp ar fi dispozind de mitele feşelor săvârşite din viaţă, unele de opt ani, altele de trei şi mai mult, slobozind încă şi adevăriniţă Isprăvniciei ca şi cum acele feţe s'ar afla în fiinţă ; o asămne cuezătoare urmare din partea numitului prototereu, lovitoare în drepturile feşelor nenorocite, cari îşi au tot razi-mul numai în singurul micul ajutoriu ce le-ar putea închipi din Casa millelor şi care, cu necontentie, de mai mulţi ani, stărnesc aşteptând locuri vacante”.

Deci — ori de era lucrul adevărat cu oprirea ajutoarelor, ori de nu era adevărat — „s'au poroncit Sămesei a să opri din leafa sa de prototereu”, banii puşi în seama bietului protopop de Neamţ, Gheorghie Vasiliu.

Bătrân de tot, se vede că acum nu era în graţiile Prefectului (Ispravnicului) — şi necazurile începură să-i vină, pocinogul făcându-se cu această oprire de leafă.

Fapta este arătată de îndată, printr'o circulară, celorlalţi prototereii din Eparhie.

Astfel, avem prilejul să-i cunoaştem pe nume şi câţi erau de toţi : doi în „capitale” în Iaşi ; unul al fînutului Iaşi ; Ioan şi Grigorie la Botoşani ; Dimitrie şi Gheorghie la Suceava ; Teodor şi Ioan la Dorohoi ; şi Gheorghie şi Grigorie la Neamţ.

Grigorie — protopop părţii a doa, cum se zicea pe atunci — e tatăl filosofului Vasile Conta, şi-şi avea reşedinţa în Târgu-Neamţ.

Gheorghie — este aceluia acuzat : Vasiliu. Urmează nota : „Gheorghie de Neamţu... rămâne pe urmă a-i face... *diffellu* de poroncă !”

Este bine că i s'a făcut „altfelu de poroncă” — deoarece aflăm şi acuzaţia... *cu culbecii*...

Sunt două rapoarte ale cinstitei Isprăvniciei. Ispravnic fiind stragnicul N. Cătarăiu : că ar fi reţinut mila unui orb, Durac, cu „rea credinţă” ; că ar fi urmat şi alt „*catohris*” (= abuz), executând „supt numele poroncii Mitropolitului, a stränge însumătoriu număr de culbeci, fără nici un solu de plată... *fiecare din cîrtili aceluia protopopiat, a aduce ei singuri la protopopie câte un număr de culbeci : preotul 100, diaconul 80, şi dascalul câte 60... tot solul de dări şi îndatoriri scandaloase şi compromiţătoare” ; şi, în fine, că vămueşte pe preoţi la înfăşisarea mitri-cilor (actelor de stare civilă).*

„Chiricii”, în graul de atunci, va să zică feşele bisericesti în genere.

Abuzul principal — de care era acuzat bietul protopop Gheorghie, al cărui loc se vede că trebuia lăsat altuia — era

culbeii, pe care ei îi strângea dela fețele bisericesti din secția lui. Curios!

Protopopul secției a doua, Conta — tatăl filosofului — nu e pus sub anchetă. Se vede că era bine cu Ispravnicul.

Despre dânsul, cu privire la culbeci, se zice: „Iar despre protoiereul de Târgul-Neamț, să face *dăzuâlre* că, deși, cu rânduiți din parte-i, au cerut de asămîne *colbeci*, dar în a sa *dispoziție* nu au avut loc *săia* și *evzăcuția*, ci au primit pe cît fiecare au voit a-i aduce!“

Savurăm interesantele cuvinte *nouă*, și înfelegem un lucru clar: și la Târgul-Neamț, la protopopul al doilea, se obișnuia *placozul culbecilor*, nu numai la protopopul întâiu.

Dar pacostea cădea numai pe sărmanul bătrân din Piatra. În adevăr, pe temeiul reclamei dela Ispravnicie, Mitropolia rânduiește pe iconomul Gheorghie dela Pascani — coleg cu vază — ceea ce va să zică: protopopul părtii a doua, a *câmpului*, din tinutul Sucevei — și acesta face cercetare la fața locului.

Iată apărarea ce-i prezintă, la cercetare, protopopul părtii I-a tinutului Neamț, spre a se încredința Mitropolitului Sofronie:

„Înalt Preasfințite Stăpâne,

Întru tot supus am primit înalta poroncă Nr. 1735 din care pătrunzându-mă despre *donosire* (= acuzarea) ce-mi face Ispravnicia acestui tînut, prin două raporturi, cărtă I. P. St. V., prin Departamentul Bisericesc, pentru trei obiecte atîngătoare de funcție, în care raporturi este de luat aminte că nu sînt iscăliite de Dum(nea)lui boierul dregătoriu, ci de Dum(nea)lui Sameșul, care totdeauna stă ca vechil de dregătoriu, care Sameș *tenându-și funcția sa de fiul meu*, să sălește mereru a lovi fără cruțare în soarta me(a), cu raporturi neadevărate, fără a să lua aminte pe sine I-îu. Este netăgăduit că din anul (1)829, fiind rînduit protoiereu la acest tînut, am găsit vechiu obiceiul a da slujători bisăricești, de prin satele dela munte, care să află în nr. de 9 sate a părtii I-a de tînut, iar nume de slujători să găsesc numai 34, care, *deși să însumă 100 colbeci de preut, dar cei mai mulți să arda numai cu 50 sau 60, și dascălii de asemîne*, putându-se socoti ce somă în sămnață ar pute(a) fi, precum să zice, care colbeci să trîmet în săptămăna ce(a) dintăiu a postului mare, spre recunoștință, ca prezent de ziua Sf. Toader. Prin ummare netăgăduit vă mărturisesc că *asa precum am găsit obiceiul, asa s'au tînut până acum, curs de 24 ani, fiind deaia slujitorii bisericesti a-și strînge toamna porția lor de colbeci, cari, la vreme(a) însemnata, cel mai mulți sînguri îi aduce(a) la protopopie, fără a*

pretinde vreo plată, nici în anii din urmă mai acum, iar de acum înainte nu voiu mai îndrăzni a aduna, și opresc asămîne colbeci“.

Așa răspunde protopopul Gheorghie de Neamț pentru „Obiceiul“ culbecilor.

Era foarte obișnuită formula: am făcut.. Nu voiu mai îndrăzni a face.. Cine scria pe hărtie, cu multe plecăcuni, aceeață formula, avea pe atunci cheia de boltă a țertării.

Cine, nu — pătimea ca Ion Creangă, pe sfânta dreptate, absolut nevinovat. În ori ce caz, justificarea protopopului desvăluie un vechiu obicei din vieața satelor dela munte: culbeci... Se răspunde și la celelalte două capete de învinuire:

„Al 2-lea). Mitricile, pe întreg fiecare an, de pe la satele acele numai, care nu au scriitori, după rugămint(e) chiar a preoților, s'au primit tăblițele, a să scrie de scriitorul protopopiei, cu plată de doi și trei sorocoveji totalul mitricilor pe un întreg an, cum trebuie(a) să plătească la tot streinul. Pentru care nici unul din preoți n'au avut vreedată pretenție; iar nu doi lei de nume, cum ar voi a mă apăsa prin neadevărata raporturi; și mai cu osăbire pentrucă acum preoții au de *prubă* sau *formă* tăblițele mitricești a anilor din urmă, prin ummare tăblițele anului conținut (1)852, preoții din cele mai multe sate le-au primit și prin iconomia lor le-au scris pe la sate; foarte puține s'au scris de scriitorii protopopiei; iar pe anul de față nu s'au scris nici măcar o tăbliță de scriitorii protopopiei; asămîne și în viitori rămăne a să scrie toate de cărtă însuș ei prin a lor miștoare.“¹⁾

Al 3-lea). În cât privește pentru orbul de amândoi ochi, Costachi Durac, din satul Borșești, protopopiatul Neamțului, pentru care, prin raportățiile Ispravniciei, să zice că încă din anii (1)848 iaste trecut din vieață, a căruia milă abuziv s'ar fi dispozat de mine cărtă alte feț, slobozind adevărință Ispravniciei, ca și cum numitul ar fi în vieață, spre mai bună încredere I. P. Sfinților Voastre, că Ispravnicia prin *raportățiile* sale, sălindu-să a *apăsa condul*, s'au dipărtat dela adevăr, neștiind ce *raportază*, să alăturază alci actele anului 848, 849 și 850, din care veți lua îndestulă lămurire; cum prin listele fețelor miluitoare, trimisă cu *adresuri* dela Epitropia casii cut(e)l mielor pe anii 848 și 849, nici cum nu să vede în sămnat numitul Durac, că ar ave(a) a primi milă, decât numai în lista ce să vede în *acta* anului 850, trimisă cu *ofitrea* Departamentului Bisericesc, să vede numitul regulat a-și primi milă de

¹⁾ Ce interesant capitol explicativ pentru actele de naștere, cu date diferite, ale lui „on Creangă!“

În fiecare an, se „descopere“ câte un nou act, în mitricile preoțești!

10 lei pe lună, pe care i-au și primit până și pe anul 852, iar pe curgătorul an nici au venit rândul să să slobozi banii mliei și numitul, ca orb fiind, în neputință de a veni în persoană cu biletul ce ave(a), de câteva ori s'au înfătoșat cu biletul fimeia lui, și alle ori vechil din parte(a) lui, pentru că fostul Sameș, fără a-i înfătoșă *vechilimeua*, (= procurat), nu sloboze(a) banii; iar dela protopopie, la fiecare mliuturi i să da o mică fiduică, spre știință, numai că s'au *regularisit* a-și primi mila, iar nu adevărinta precum să zice, care fidule după verbala înfălegere cu dum(nea)lor boierul Dregătoriu și boierul rânduit a fi față la răspundere(a) mliei de cătră Sămeșe¹⁾, sluje(a) numai acele fidule spre știință, ca la înplînire(a) anului, când să cere a să iscăli acele 4 *ciugi*²⁾ pe 4 *ciferturi* a anului, să nu rămăe îndoială că nu s'au dat bani de foștii Sameși.

Și așa, precum am zis, *sferul*³⁾ lăcuinții acestui Durac este în protopopiatul Neamțului; nici am auzit până acum că au murit, pentru că mitricile celui sat să păstrează la Protoierul din Târgul Neamțului. Aceste fiind toate împrejurările *domosiri* mele, întru tot supus le aduc în cunoștința I. P. Sf. Voastre, cu metanii rugându-vă să vă mliostiviți asupra me(a) și asupra casti mele ce(a) împovărată cu 6 copii, să nu mă lăsați în mânlie *mirenlor*, care purure să sălesc a lovi și a vide(a) nenorociți pe noi, protoierei(i), care *reprezentăm* la fânături persoana I. P. Sf. Voastre.

(ss) G(heorghie) V(asiliiu) iconom
nr 912
1853, Noemvrie 11 zile

Precum vedem: vorba „a reprezenta“ era cunoscută bătrânului protoieru. Foarte delicat era el și fin, când atîngea pe adversar cu vorbele că-l „*donosește*“ pe degeaba și... cam *apasă condeul* împotriva-i!

Cât pentru Mitropolit, Stăpânul său, el arată că are o casă de copii și se roagă să-l scoată din mânlie „*mirenlor*“.

Rea ideie avea părintele Gheorghie de civilii de pe la Isprăvnicile de atunci!

Lângă apărarea de mai sus — foarte temeinică — avem și rezultatul anchetei făcute de cătră iconomul dela Pașani.

Acesta a încercat să facă întrebări și la Isprăvnicie.

Dar Ispravnicul N. *Catargiliu*, răspunde cu autoritate că „Isprăvnicia nu poate fi supusă cercetării Sf. Voastre“.

Deci au fost cercetați „*cliricii*“, fețele bisericesti — „despre

bezănuțarea întrebunțată din parte-i, întru strângere a unei hotărâte sume de *culbeci*, de pe la preoții, diaconi și dascăli, tot de prin satele pomenitului ocol Muntele, protopopiatului Pietriș“.

Își găsisse beleaua bietul protopop, mai cu seamă cu acești *culbeci*!

Sunt întrebați, la 20 Ianuarie 1854, preoții și diaconii și dascălii din satele: Vadurile, Tarcău, Stejarul, Secul, Pângărații și altele, și ei, în cuget curat, marturisesc astfel „*despre obiceiul culbecilor*“:

.... In așa caz, noi am apucat un *vechiu obicei* dela foștii noștri părinți și chiar dela intrarea sfinției Sale în slujba de protoieru, fără să-i fie *cunoscută*, singuri duceam câte pușini *culbeci* de fleșcare, rugându-ne ca să-i primească de ziua Sf. Teodor, la sfânta Mitropolie, drept recunoștință; însă nici odată am avut vreo însărcinare din partea Sfinției Sale, cu numele poruncii Chiriarhiei, ci usuz noi, de mai multe dați, ca unora ce nu ni era *cunoscută* timpul și vremea când ar trebui — ne rugam Sfinției sale ca să ne dele de știre prin înadins, ca să nu dăm stînghereală unei a noastre bună voință și plecare, însă și care din noi, dacă nu era înlesnit a-i duce, n'au fost nici cum asuprit ca să cumpere cu bani din pungă, ci rămăne(a) liniștit și fără să ni să pricinuiască vreo supărat“.

Fără îndoială, protopopul de Neamț era nevinovat. Obiceiul *culbecilor* nu mai corespundea vremii, și de aici toată pricina.

Din declarația oamenilor rezultă că — pe atunci — se găseau astfel de *culbeci* și de vânzare, în comerț. La ce serveau ei? Constituiau o mâncare de lux când era sezonul lor?...

Cum aflăm astăzi, în București, — să zicem la băcănia de lux, Dragomir, de pe Calea Victoriei: crevete, stridii, homari, albișoare, icre de Manciușia, rodii, banane, andire, alături de becaține și fel de fel de brânzeturii, în preajma aperitivelor, așa erau pe atunci de vânzare *culbeci*. Dacă n'ar fi fost, n'ar fi răsărit obiceiul vechiu de a se duce la Sf. Mitropolie, ca „prezent“, *culbeci*.

Se vede că el erau socotiți în rândul bunătăților dela munte.

Astfel de bunătăți se întâlnesc prin scrisorile boierescii, care însoțesc trimiteră de daruri: *burdușele* de brânză de oi, *hârzoburi* de păstrăvi afumați, *făscuțe* frumoase și nou-nouțe¹⁾ de unt proaspăt, putinele de marinată de păstrăvi etc...²⁾

La ele, trebuie să se adauge și coșulețele de *culbeci*! Del Chiaro scrie în 1710 — pe vremea Brâncoveanului —

1) Castierle.
2) Carti.
3) Siera!

1) Fedeleșuri de 5-10 Kgr.

că: "Valahii au oroare de mâncare de *broască*. S'au introdus însă, în ultimul timp, *melci*, care se mănâncă de minune, mai ales în postul Paștelui, și se trimit chiar soldații la Târgoviște. În locul unde se afla mănăstirea franciscanilor, ca să caute melci pentru masa Domitorului ¹⁾.

Pentru masa Mitropolitului, protopopul de Neamț, conform aceluiași obicei — avea grija, de Sf. Teodor, în fiecare primăvară, Soldații lui, aici în Moldova, erau preoții și diaconii și dascălii din părțile Neamțului.

În Țara Românească se cheamă *melci*, dincoace — *culbeci*. Melci sau culbeci, — codobeli! — primavara au întrebare: să nu fie însă de cei mici, — ziși "șerpești" —, că-s prea mărunți, și nu-s îndămănoși la desghiocat; ci să fie mari, cu "căsuța" lor, și cu o "vârstă" (dungă) neagră. Așa e tacămul lor — a culbecilor care se mănâncă.

Sunt culbeci mari, de culoare vântată. Alții, mai grași, de culoare cafenie, ajung de mărimea oualor de găscă. Sunt buni de mâncare — crede poporul — „după ce tună întâiu”.

Atunci, în primăvara dulce, ies ei, iar oamenii zic: — a tunat... de-acuma, haidem la *culbeci*... căci a sărit *capacul* de pe ei!

Ei stau ascunși toată iarna în pământ, iar spuma le face un fel de capac întărit de-asupra. Tot atunci, spre bucuria tuturor, apare verdeața cea din-tâiu, de sub frunzele de pe jos, și poporul zice: haidem, băieți, la *grășor*... sau la *curpeni*!

Dintr-acestea se face boș-bun, la începutul primăverii. Iar *culbecii* bine pregătiți — alcătuiesc o minunată mână-care călugărească.

Când dă o ploaie, culbecii iese la pășcut, tot câte doi alături, și e o plăcere să-i străngi.

Pui ceannul la foc și dărumul de vii și astupi bine. În clocoțul apei, li dai drumul de vîi și astupi bine.

Apoi se scurge apa — se toarnă apă rece meru și-i speli în câteva ape, până ce se răcește bine coaja lor.

Pe urmă îi prinzi de cornițe și trupurile lor apar foarte curate, albe, cumu-i cașul. Li toci mărunți, pui sare, piper și-i prăjești de-i faci *cighir*...

Așa-i povestea lor.

Cam într'acolo mergeau și culbecii — după dătină — care-i aduseră necazuri canonice părintelui Gheorghe Vasiliu din Piatra-Neamț.

Citind înfrimînarea și discriminarea energicului protopop

care-și găsisse beleaua cu culbecii — reflectezi, fără să vrei, și la alte obiceiuri și datini specifice muntelui.

Ce interesant studiu s'ar putea face cu privire la "muguri de Paști"!

Printre păstorii noștri — vorbesc unele texte din secolul 18 — s'a pomenit obiceiul împărțării cu muguri de stejar sau cu fructe de-ale pomilor. G. Bogdan Duică ¹⁾ pomenea acest lucru pentru Ardeal.

Noi am cules știri, din popor, din care rezultă că pretutindeni, în munții Moldovei, prin locuri izolate, s'a obisnuit așa. Acolo, lipsind preoții, ciobanii se mărturiseau la palteni și se împărțeau, în legea lor, cu mugurii copacilor ²⁾.

Isbucirea primăverii, a vieții, și curățenia firii — într-întâmpinarea marel taine a Invierii — și izolarea codrilor îi silea la aceasta.

Dar să nu ne depărtăm dela culbecii protopopești... Iată, nu mințeau de loc cei din Piatra-Neamț, în 1853, când afirmau că aducerea culbecilor la protopopie, de Sf. Toader, era un obicei vechiu...

Avem o mărturie, cu data de 8 August 1816.

Atunci, protopopul Dimitrache ³⁾ se adresează protosin-ghelului Isaia dela Sf. Mitropolia din Iași și-i zice într'un grain sincer, moldovenesc:

"Au fost poroncă stăpânească să să străngă *rășină* și *culbeci*, și nu s'au supus poronci preoții și diaconii, prin *biagocini* ⁴⁾, și eu am umblat pre la casele lor, și cu multa sfadă și gâlceava, abea am putut strânge 130 oca *rășină*. Iar *culbeci* nici unul, că nu pot să mă bat cu dânașii, că ei... aceie așteaptă. Că eu am fost în slujbă și la alte ținuturi și n'am văzut preoți și diaconi nesupuși și zurbagii ca aice.

Mă rog stîniței tale, *aghie* protosinghele, învață-mă cum să săvârșesc cu poruncile stăpânești cu unii ca aceștia!"

Muntele îi făcea pe bieții oameni să fie demni. Asta, în răvasul administrației din care nu lipsea "aghiile", însemna nesupunere.

Nu erau nesupuși bieții preoți.

Dar nu prea le venea la socoteală să alege pe câmpuri și prin păduri după *rășină* și după *culbeci*.

Mai ales după *culbeci*, — când? În August... În Martie, da. Tot lucrul și tot "prezentul" e la vremea lui — vorba celor din 1853. Totul e de bună voie și "ca recunoștință".

1) cf. "Universul" 16 Aprilie 1933.
 2) Tradiții comunicate de d psal. V-le Gh. Mihaliescu — Dorohoi, de fel din partea Muntelui.
 3) C. Erhic, *istoria Mitropoliei Moldovei*, București, 1883 p. 355.
 4) Un fel de sub-prototolei; aveau sub control vreo 10-15 preoți.

Erau alte preocupări mai înalte. Stadă, gâlceavă, bătaie — pentru rășină și pentru culbeci? Era prea-prea. În orice caz părintele Dimitrache dela Piatra-Neamț cerea instrucții dela protosinghelul Sfintei Mitropolii — ca să nu fie cumva dat pe lista neagră pentru lipsă de zel.

Isaia știu cine era: în 1827, el se înfulează „*Arhimandritul Mitropoliei*”, personagiu de mare valoare printre personalul administrativ al Eparhiei — și trebuie să-l deosebim de anonimul și contemporanul său, Isaia „*Arhimandritul Râșceni*”¹⁾. Dar oare protopopul Dimitrache?

Din fericire, știu și despre dânsul lucruri interesante.

La 26 Martie 1833 — când e și sezonul culbecilor — însuși Mitropolitul Veniamin îl cinstেște cu următorul răvaș:

„Cucerice iconoame Dimitrie, blagoslovenie! Multămăsc cucericii tale, atât pentru *lostoca* ²⁾, cât și pentru înștiințare despre întâmplarea preotului Nichita dela Cojoci, ³⁾ care priceia am încredințat-o protoprezviterului finut(ului) a o cerceta. Aceasta, și fii blagoslovit. 1833 Martie 26.

Iscălit: Veniamin Mitropolit ⁴⁾.”

Scrisoarea aceasta s'a găsit printre hârtiile preotului Teodor Popescu din Holda — bunicul d-lui G. T. Kirileanu.

Trebuie să fi fost, acum, în 1833, om vechiu acest iconom Dimitrache dela Piatra-Neamț și cu trecere mare, dacă primea scrisori autografe dela stăpânul său.

În ori ce caz, acum în 1833, nu se lupta cu preoții pentru rășină și culbeci, ci trimetea *lostoca* (lostrife), rarități mai valorose dela munte.

Obiceiul se desrădăcească foarte greu.

Urmasul sfinției sale, părintele Gheorghie din 1853, nu se mai interesa de rășină, dar primea încă dela preoți culbeci — și, vai, și-a găsit beleana cu ei!

Se vede că la darurile mari nu se face atâta gâlceavă, cum se întâmplă la cele mici.

Dar mic, sărăcăcios era „prezentul culbecilor”.

În această privință, a valorii în sine, există și o legendă a culbecilor, la Sf. Mitropolie a Moldovei.

Ni-a povestit-o un înalt personagiu bisericesc, la Adunarea noastră Eparhială, la masa care a avut loc în ziua de 30 Mai 1937.

Ea sună cam astfel:

După alegerea ca Mitropolit a lui Meletie — cel cu trei M

1) Document inedit.

2) Adică: *lostrife*, pescuțe din Bistrița.

3) Sat în jud. Suceava, pl. Muntele; pe această moșie se afla schitul Rardul.

4) „Biserica Ortodoxă Română”, pe Mart — April, 1935 p. 121.

pe pereții exteriori ai caretei — se zice că un staret dela munte ar fi sosit, de îndată, cu hiritisiri și cu o banită plină de culbeci, „ca recunoștință”.

Istoria are dovezi clare că acel Meletie a dat mulți, foarte mulți gabeni, pentru alegerea sa.

Constatând că în banită nu sunt bani, ci culbeci — Meletie cel de tristă memorie ar fi strigat, vărsând cât colo banita de *culbeci*: „Dar ce? Nu fi-e rușine? Au doară *culbeci* am dat oamenilor lui Mihai Sturza... ca să mă aleagă Mitropolit?!”

Și l-ar fi schimbat din stăreție.

Că e un pic de adevăr aici — că nu e decât o pură legendă, noi o însemnăm sub benediciu de inventar, căci se potrivește de minune, ca dată și obiceiuri, cu hârtile care vorbesc de darurile sărăcăcioase și nevinovate: de rășină, de lostrife și de culbeci din munții Neamțului.

E o pagină veche din viața reală a Moldovei, așa cum se distace ea din florițele slove chirilice.

Nu totdeauna erau vinovați de „abuzuri” cei reclamați...

Cazul culbecilor dela Neamț este edificator.

O lume nouă, de ordin cultural, ieșea acum la lumină.

Cioimirile erau inevitabile.

În sine, astfel de hârtii mărunte n'ar avea nicio însemnătate...

Dar să nu uităm că acum — în anii când părintele dela Neamț se lupta cu culbecii în plasa Muntele — Vasile Conta se ridică băețel de școală primară, pe acele platouri, iar marea sulet reprezentativ și inovator în bine, Ioan Creangă, intra în seminar...

Așa că astăzi, cine caută să pătrundă taina unor sulete mari ca acestea — are mult de învățat din tot ce e neînsemnat și trecut...

Nota redactiei

După tipărirea acestui interesant articol, pentru care suntem recunoscători Sf. sale părintelui D. Furtună — d. G. T. Kirileanu ne arată următoarele: „*Iconomul Dimitrie, căruia îi mulțămeste Mitropolitul Veniamin pentru lostoca ce i-a trimis, era preot în satul Crucea de pe moșia Broșteni între anii 1820-1833 (vezi Monografia școlilor și bisericilor de pe moșia regală Broșteni de P. Gheorghieasa, M. Lupescu și Gh. T. Kirileanu, București, 1906, pag. 90, 94, 107). — A fost om energic și bogat, ducându-se de încrederea boerului Alecu Bais, proprietarul moșiei Broșteni, căruia îi trimetea scrisori priticitoare la starea și exploatarea pădurilor de pe moșia Broșteni. — Bătrânii povestesc multe despre acești vâinii preot care a fost tovarăș cu voștri dela 1821, când venise până în munții Dornel să urmărească pe Turcii mari negustori de lemnuri...”*

De asemenea, se va citi:

— anonim în loc de omonim, la pag. 64, rândul 9.

— contemporanul în loc de contemporanul, la pag. 64, rândul 9.

JUDEȚUL NEAMȚULUI, CENTRU DE VIAȚĂ ¹⁾

de Aurelian A. Rotundu
dir. liceului „Petru-Rares”

O prezentare a județului Neamț, din care să se poată cu-prinde întreaga viață a acestui ținut, nu s'a făcut până acum pe de-a-ntregul. Lipsește adică o monografie completă despre acest județ și poate va mai lipsi încă multă vreme.

Abia de câțiva ani s'a pornit o muncă mai intensă pentru cercetarea trecutului locurilor noastre și ne putem mândri că această operă a fost începută de către liceul „Petru Rares” din Piatra-Neamț, în anurile cărui a un mănunchiu de oameni, mun-citori și bine pregătiți, au început a publica, fragmentar, anu-mite înfățișări ale Neamțului.

Toate aceste lucrări vor servi pentru alcătuirea unei mo-nografii complete în viitor, când se va fi putut aduna imensul și variatul material, risipit în cursul vremilor trecute și când se va găsi omul cu răbdare și zel care să-și închine osârdia a-cestei desăvârșiri.

Până atunci, în mod fugar, vom încerca să aruncăm o clipă perdeaua după care ghicim că se ascund nebănuitele co-mori ale trecutului moldovenesc — comori a căror focar se pare a fi fost județul Neamțului.

Într'adevăr județul nostru reprezintă, în lumea Moldovei, unul din cele mai de seamă centre de viață, dacă nu chiar cel mai însemnat — după câte se cunosc până astăzi.

Cine a cercetat muzeul arheologic, adunat cu atâta stăruință și dragoste de către părintele C. Mătașă, la Casa Națională din Piatra-Neamț și s'a interesat cât de puțin de bogata zestre pre-istorică a județului, a putut observa că în regiunea aceasta se găseasc urme foarte vechi ale așezării omenești urme care întrec cu mult, în număr, alte ținuturi. Peste 90 de stațiuni preistorice au fost identificate, un mare număr din ele au început a fi cer-cetate, iar unele au fost cu totul scoase la iveală, alcătuind limbelugatul material arheologic ce se vede în acest muzeu.

Dacă facem o cât de umară socoteală comparativă a nu-mărului populației de astăzi, cu numărul așezărilor preistorice

1) Idei dintr'o conferință ținută ofițerilor Școlael de Războiu, la 23 Ianuarie 1942, în Piatra-Neamț.

din județ, ajungem la concluzia că ținutul acesta era, într'o mă-sură, suprapopulat, încă de acum cel puțin patru mii de ani. Căci dacă pe atunci ar fi fost numai aceste peste 90 așezări omenești — fără a socoti și pe acele care încă nu s'au desco-perit — apoi, în proporție cu vremea de astăzi, ținutul Neam-țului a avut o populație foarte numeroasă și prea puțin s'a desvoltat, numericște, ca sate.

Deci, din punct de vedere preistoric și protoistoric, așa cum reiese din cercetările arheologice, județul Neamț se prezintă ca unul din cele mai interesante colțuri de țară. Însă numai continuarea acestor cercetări, peste tot pe unde se pot desco-peri urmele străvechi, preistorice, ne va putea duce la concluzii și mai bogate și mai precise.

Întrând în timpurile istorice, județul Neamțului se situează și de data aceasta în fruntea județelor românești, mai ales din Moldova.

Aici, în ținutul Neamțului, se pare să fi fost inima țării, acolo unde s'a format cea dintâi alcătuire de stat moldovenesc.

Dacă luăm ca punct de plecare cea mai veche știre despre cele mai îndepărtate, în timp, formații politice moldovenești — cronica rusească a lui Nestor — care așează în părțile dintre Carpați și Siret, voevodatul Bolohovenilor, dinainte de venirea Tatarilor — putem crede că aici trebuie să fi fost centrul cel mai de seamă al acestor Valahi, Moldovenii de mai târziu

În adevăr și configurația solului, cu utucul subcarpatic, bine adăpostit — și bogatele ape, ale Bistriței, Cracăului, Neamțului — sunt semne că cel mai prielnic mediu de desvoltare a unei for-mații politice, aici trebuia să se găsească. Nu tot aici s'a inter-meat apoi și cea dintâi fortificație, între fortificațiile naturale — Cetatea Neamțului? Și apoi nu tot aici, în centrul cel mai de seamă de viață și înălțat și cele mai vechi lăcașuri măhăști-rești? Vechimea și mulțimea acestora este un semn hotărâtor pentru vechimea așezării politice a Romanilor din Moldova.

Urmează ca desăvârșirea cercetărilor arheologice să dea la iveală și mai multe știri despre viața preistorică a județului, iar studierea sistematică și amănunțită a documentelor ce au rămas, sau găsiți, ori se vor găsi, să îmbogățească știrile despre in-tenșa viață istorică ce s'a desfășurat pe aceste meleaguri.

Până atunci să ne fie îngăduit a prezenta, în mod cât se poate de sumar, ceea ce s'a putut stabili, cu oarecare siguranță, în privința acestui trecut istoric al Neamțului nostru, plin de a-tâtea amintiri ale timpurilor de demult: „Câmpul lui Dragoș”, din lungul văii Bistriței, dealurile lui „Pătru Vodă”, „Palatele Cnejiilor”, Cetatea Neamțului, etc. — atâtea numiri toate care țâsar pretutindeni ca iarba din pământ, peste toate plaiurile și

văile — sunt semne vădite ale unei intense vieți istorice aici la noi.

Cea mai veche așezare fortificată a Moldovei, ale cărei urme se văd și astăzi, Cetatea Neamțului, din preajma Târgului Neamț și din apropierea pârâului Neamț, este ea însăși o dovadă că în acest județ trebuie să fi fost și cea mai veche așezare politică a țării. Nu este exclus ca această cetate să fi fost un însemnat centru politic și militar, încă din vremea dinainte de întemeierea unui principat moldovenesc.

Această cetate este pomenită ca existând în vremea lui Petru Vodă Mușat (1375—1391). În jurul începutului ei s'a uiscat felurite discuții care, mai toate, duc la aceeași concluzie: cum că cetatea ar fi de origine teutonică; adică ar fi fost ridicată de cavalerii teutoni, în timpul scurtelor lor șederi în Țara Bârsei, între anii 1211 și 1225.

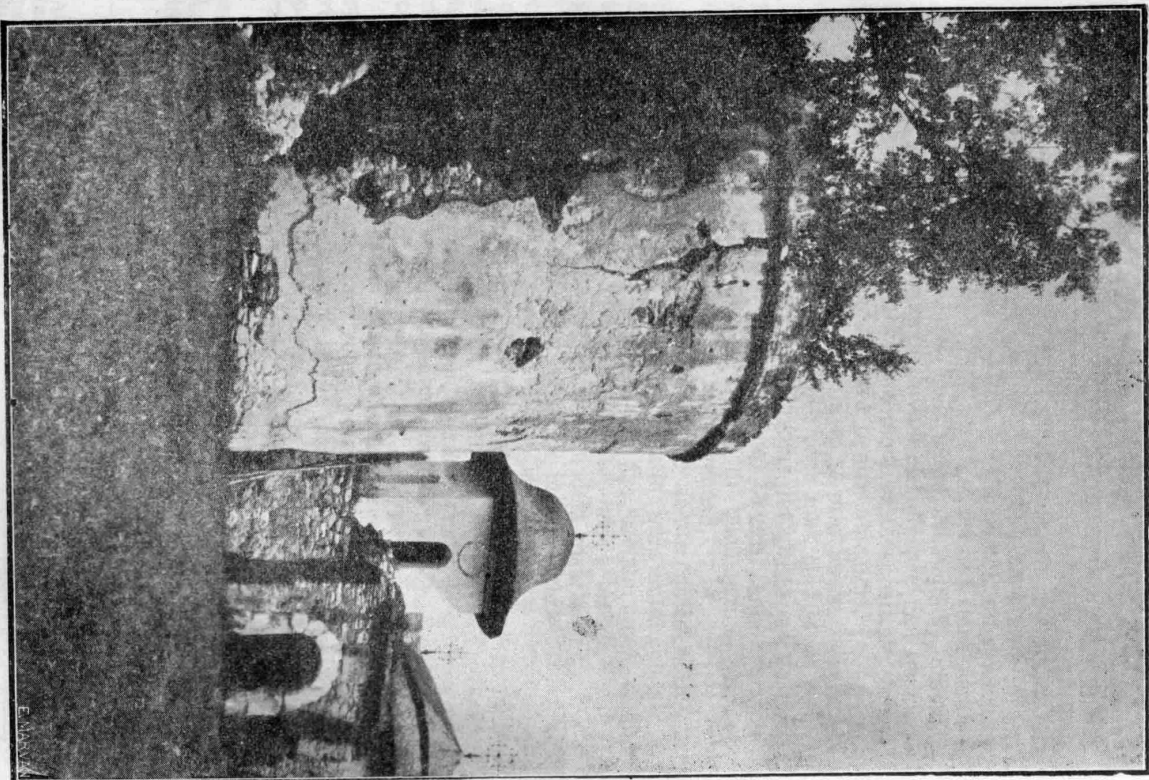
Nimic însă nu poate dovedi cu precizie acest lucru. Dimpotrivă, s'ar putea găsi și argumente care să se opună cu oarecare temeinicie acestei păreri. În adevăr, se pare problematic faptul ca Teutonii aceștia să fi avut timpul suficient, pentru ca din Țara Bârsei să-și fi putut înfinde dominația până în ținutul Neamțului, în scurtul timp de 14 ani cât au stat în acele părți și în care timp au avut, desigur, de întâmpinat multe greutăți, mai ales dacă admitem că s'au extins și spre Sud, în viitoarea Muntenie, către Muscel, Dâmbovița, Prahova, Buzău.

De regulă, credem că se atribuie Teutonilor clădirea acestei cetăți și după numele ei de „Neamț”—adică „German”. Cetatea „Neamțului” ar fi deci cetatea „Germanului”—adică a acelor Germani care au fost pe aici, a Teutonilor.

Cine poate însă ști dacă nu cumva numirea cetății vine dela pârâul Neamț, care curge liniștit și mut în apropiere? Cuvântul acesta, neamț, în limba slavă înseamnă „mut”, neînfeles. Nu cumva oare Slavi care au venit pe aici au numit ei apa lină a pârâului, apa Neamțului, adică apa mută? Și atunci cetatea care s'a clădit în preajmă nu a luat ea oare numele dela apa Neamțului care o oglindește și deci nu dela făuritorii ei nemți, Teutonii, așa precum vechea așezare a Bucureștilor purta numele de cetatea Dâmboviței, după numele apei care o scâldea, sau Târgul Trofusului dela numele râului pe malurile căruia se clădise?

Iată o chestiune ce poate da de gândit aceluia pe care-l interesează trecutul și originea cetății și care poate duce la concluzii ce răstoarnă tot ce s'a spus până acum.

Ba încă se mai poate observa și alt lucru, de către cineva care ar judeca poziția cetății din punct de vedere strategic

Palatul Cneșilor și M-rea Picni

În adevăr, cetatea este așezată la poalele de Sud-Vest a muntelui Țifu, la Nord deci de apa pârâului Neamț. Dacă această cetate ar fi fost făcută de Teutoni, cu scopul de a apăra, precum se spune, granița ungurească de un atac dinspre răsărit, de unde veniau invaziile vremii, apoi credem că nu acest loc ar fi fost ales de marii maieștri ai războiului, care erau aceștia cavalerii. Ar fi împins poate poziția cetății pe celălalt versant al muntelui, spre Nord-Est sau chiar spre Est, ori ar fi durat cetatea pe colinele ce mărginesc la Sud valea Neamțului, punând, astfel, între cetate și eventualele invadatori dinspre Est, obstacolul natural al apei, care, oricât de mică ar fi, constituia, totuși, o linie de zăbavă și de incurcătură pentru atacatori.

Așa însă, cetatea, prin poziția ei și prin însăși zidurile ei, lipsite de intrări înspre Sud și Vest, pare mai curând o cetate făcută pentru a opri o eventuală invazie din spre Apus, de unde puteau veni atacuri ungurești, după ce Ungurii ajunseseră cu săpânirea la linia Carpaților, de unde, de bună seamă, priveau cu jind către mănoasele platouri moldovenești.

Dacă am fi deci seamă de toate aceste considerații, Cetatea Neamțului ar reieși ca o fortificație pur moldovenească, făcută cu scop de apărare către Vest, așa precum mai târziu s'au înălțat de-a-lungul Nistrului șirul de bastioane de plată pentru a feri țara de atacuri ce veneau dela răsărit.

În orice caz, problema rămâne încă deschisă și doar cercetări sistematice și săpături făcute la cetate ar putea lămurii definitiv această chestiune. Aceste cercetări au și fost începute de către *d. Ilie Mina*, profesor universitar de Istoria Românilor la Universitatea din Iași, încă din toamna anului 1939. Imprejurările prin care trece țara, de atunci încolo, au oprit pe loc aceste săpături.

Ceea ce vede astăzi călătorul, când trece dela Tg. Neamț spre m-rea Neamțului, din vechea cetate, nu sunt decât niște ruine impunătoare, cu unele ziduri încă bine și aproape întregi păstrate, care arată cu câtă vrednicie au înfruntat și vremea care macină și felurite cumpene de războiu prin care a trecut. Cetatea a suferit, în adevăr, unele prefaceri în cursul vremii. De două ori chiar știm că a fost dărâmată: Odată de Al. Lăpusneanu ¹⁾ altădată de D. Cantacuzino; dar reținem și înțărîtă din nou, ea a biruit și vremea și atacurile omenești. E destul, poate să amintim aici, doar câteva din încercările

1) Vezi Cronica lui Gr. Ureche în ediția C. Giurescu pag. 211. Acolo se spune că a fost dărâmată din ordinul Turcilor, dar mai probabil este să fi dărâmat Domnul din proprie inițiativă, pentru a strica pe viitor cuibul de rezistență ce-și făcuse acolo un oarecare pretendent, Ștefan zis Măzgia.

mai grele prin care a trecut cetatea în cursul veacurilor. Atacată de Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei, în 1395, ea a rezistat și a fost, prin aceasta, un factor hotărâtor în retragerea armatelor ungurești.

Tot Ungurii, sub Matiaș Corvinul, au încercat s'o ocupe în 1467 când veniau împotriva marelui domn Ștefan, fără însă a izbuti să-i înfrângă rezistența, siliți fiind a grăbi către Suceava, la care însă n'au mai ajuns, în urma dezastriului dela Baia.

Peste câțiva ani numai, în 1476, Mohamed II, marele sultan turcesc, căruia nu i rezistase Constantinopolul, tot în fața cetății acesteia moldovenești a Neamțului a trebuit să zăbovească zadarnic, până ce Ștefan cel Mare a reușit să-și refacă armatele și să-l măture peste hotarul țării.

Mai târziu, la 1686, cetatea cade în mâinile lui Ioan Sobieschi, craiul polon, care însă nu reușește s'o păstreze, după cum tot așa i se întâmplă și peste câțiva ani, în 1691, când cetatea apărată de câțiva plăși s'a predat după o rezistență legendară prin eroismul apărătorilor domniei lui Constantin Vodă Cantemir.

Tot în jurul și pe căile care duceau către această cetate a Neamțului, se înălțesc, în Moldova și cele mai vestite locuri de bălăile din trecutul țării.

Aici, în preajma cetății se găsește, de pildă, la circa 20 km. spre Sud, satul *Ghindăuanii*, pe care o vreme oamenii neștiutori al însemnătății acestei localități l-au botezat Vasile Conta, de oarece aici a fost originea marelui filosof moldovean. Cei care ar fi știut că Ghindăuanii sunt locul unde s'a asigurat, în mare măsură, independența țării Moldovei, poate și-ar fi arătat în alt chip admirația către Vasile Conta, lăsând însă satului numele lui vechiu și adevărat.

În adevăr aici, în 1395, pe când se întorcea dela asediul neisbuit al cetății Neamțului, au fost cu desăvârșire srodite oștile ungurești ale lui Sigismund de Luxemburg, când venise să scoată din domnie pe Ștefan I Musat, care refuza suzeranitatea ungurească. Dela această înfrângere au încetat și pretențiile maghiare asupra Moldovei.

De aceea putem spune că cece ce a fost Posada anului 1330 pentru independența Munteniei lui Basarab I, au fost Ghindăuanii sau Ghindăul (Hindăul) pentru neatârarea moldovenească.

Se pare, în adevăr, că Ștefan I Musat a știut și el să alege locul bălăilei, în hârtopul Ghindăuanilor, în care oștile ungurești să se găsească la strâmtoare, în vreme ce oștile moldovenească le putea nimici orice putere și alunga peste munții care nu-l putuse opri.

Tot către acest drum al Neamțului s'au retras în derută oștirile lui Petru Aron, răvășite la *Orbic* lângă Buhuși, după Ionia mare din 1457, deschizând lui Ștefan cel Mare drumul către domnie la Suceava, iar lui Petru Aron calea pribegiei în Polonia. Și de data aceasta județul Neamțului se arătase ultimul colț în care cineva mai putea nădăjdui să reziste într'o luptă disperată. Se vede de aici, că domnițorul care pierdea Neamțul, pierdea și țara, căci pierdea însăși inima ei.

Spre aceleași locuri de supremă rezistență a atras în 1476 și marelui domn moldovean pe puternicul sultan Mohamed II Cuceritorul, venit cu gând să „stropască țara Moldovei“.

A ales atunci un loc greu Ștefan cel Mare, un loc pe care am putea să-l numim un Termopile moldoveneesc, în răsăritul județului, „la strâmtoare la *Valea Albă*, unde se chiamă acum *Războeni*, de pre acel războiu ce au avut Moldovenii cu împăratul Turcilor“.

Aici, la *Valea Albă*, descălecând oastea mică a lui Ștefan, formată mai cu seamă din boieri — căci gloatele țărănești fuseseră slobozite să-și puie în siguranță avutul și familiile din fața năvalei tătărăști ce se anunțase de peste Nistru — a dat domnului război cu sultanul, la strâmtoare. Locul fusese bine ales, pentru ca o oștire redusă ca număr să fiină pierd imensei forțe a lui însăși Mohamed II, meru impospătată, atacând în valuri, ce se sdrobeau însă de vrednicia armatei moldovene, care, până la moarte se apăra. „Până când, în disperare de a fi venit zadarnic, sultanul a dat atac fără milă și cruțare la 26 Iulie 1476, în cât Moldovenii au fost înfrânți „nici biruși dintru arme, ci stropșiți de mulțimea turcească. Și atâția de ai noștri au pierit, cât au înălbit cu trupurile celor peiși poiana, unde au fost războiul. Și mulți dintre boierii cel mari au pfcăat și vitejii cei buni au perit cu totul atunci, și fu scărpbă mare în toată țara și tuturor domniilor și crailor de prin prejur“.

Această înfrângere a Moldovenilor însă n'a folosit la nimic sultanului. A zăbovit zadarnic în fața Cetății Neamțului și apoi a Sucevii, luând apoi drumul întoarcerii către țară, cu oastea demoralizată, decimată de ciumă, de atacurile furse ale lui Ștefan, care-i „stropșește“ și ei la trecerea apelor Dunării, înădule înapoi prăzile ce adunaseră pe plaiurile și văile Moldovei.

Și, scrie Grigore Ureche cronocarul —, mai apoi, după țesinea neprimitorilor și vrăjmasilor din țară, dacă au strâns Ștefan Vodă trupurile morților, movile de cei morți au făcut și au zidit deasupra oaselor o biserică, unde trăiește și până astăzi întru poimenea acelor sulfete“.

Căltătorul care merge astăzi la Războeni Neamțului poate vedea frumoașa dar acum neingrijita biserică a lui Ștefan,

in care-și înclină vieața Domnului, călugărie pioasă, care, poate, cândva, când toaca sună ceasurile nopții, vor fi auzind și ele din fundul veacurilor trecute, vaienul semnelor de bătălie de altădată.

Am lăsat anume mai la urmă pomenirea unei alte localități istorice a județului nostru: *Soci*, locul unde s'a purtat bătălia din 1471 cu Radu cel Frumos, domnul muntean, venit în Moldova să războie supărările ce-i făcuse Ștefan, prin luarea Chitiei și prin pârlirea Brăilei. Ștefan l-a lăsat pe adversar să pătrundă adânc în Moldova, desigur pentru a-l îndepărta de orice posibilități de improspătare a oștirii. Va fi crezut poate Radu că domnul moldovean fuge din față-i de frica unei înfrângerii; dar se vede că asta era nu frica, ci mai curând o anumită tactică — utilizată în toate luptele mari ale marelui domn — de a atrage pe neprieten la un loc greu, pentru a-l zdrobi cu mai mare siguranță.

În adevăr Ștefan Vodă, „ca un leu gata spre vânat, de sărg s'au porrit și la Soci le-au ieșit înainte și dând războiu vitejește, Marite 7, nu mai puțin de vitejia Moldovenilor, cari erau gata au să moară au să izbândească, decât de *meșteșugul lui Ștefan Vodă*, Radul Vodă pierdu războiul cu multă pagubă de ai săi, că pe toți i-au tăiat și toate steagurile Radului Vodă le-au luat...”

Meșteșugul la războiu a lui Ștefan deci adusese în mare măsură victoria. Unde se găsește această localitate, *Soci*, la care s'a dat bătălia? Unii o situează în Socii din județul Bacău. Nu este exclus să fie și acolo, căci Ștefan, care copilărise în Borești Bacăului putea cunoaște bine locurile prietnice unei bătălii. Dar tot așa de bine ar putea fi și satul *Soci* din ținutul Neamțului — de lângă actualul sat Ștefan cel Mare — unde târâși se găseasc locuri grele și unde locuitorii au găsit pe câmp vârfuri vechi de săgeți de fier, care se poate să fie semnele vechii bătălii. Și cum această localitate se găsește la mlcă distanță spre Sud-Est de Cetatea Neamțului, este foarte probabil ca aici să se fi dat lupta, Ștefan căutând să-și asigure, pentru orice eventualitate, un punct puternic de rezistență în spate, punct care nu putea fi altul, mai bun, decât Cetatea Neamțului.

Iată pentruce credem că județul nostru ar putea revendica drept loc al bătăliei din 7 Marite 1471, satul *Soci* de care pomenim.

Vremurile care au urmat, au fost vremuri de stagnare a forței militare moldovenești. Încăperea țării sub suzeranitatea turcă au făcut să se rărească războaiele în ținutul Neamțului. În afară de invaziile poloneze, pomenite mai înainte, județul

Neamțului a trăit o vieață mai retrasă din calea războaielor care se purtau mai cu seamă către alte fruntării.

Vom mai pomeni doar, în veacul al XIX-lea bătălia dela *Secu* din 1821, de lângă mânăstire, când ultimele forțe ale Eteriştilor lui Ipsilante au fost zdrobite, înainte de a fi aruncate în Rusia de unde veniseră cu gânduri de viclenie.

Cu toată fugară expunere de până acum se poate vedea însă că județul Neamțului este bogat în locuri care amintesc vitejia în luptă a Moldovenilor. Ținutul Neamțului se vădește și prin aceasta, a fi fost unul din centrele cele mai puternice, de vieață a Românilor din Tara Moldovei, iar pământul său se pare a fi unul din cele mai imbeisugat stropite cu sângele jertfii apărării de strămoșească moște, ca unul ce se găsea în fruntea locurilor strategice moldovenești.

* * *

Alături de această strălucită vieață politico-militară, dezvoltată pe „Câmpul lui Dragoș” de pe Valea Bistriței, pe „Câmpul Cracăului” și pe „Câmpul Neamțului” — aici s'a dezvoltat și o veche vieață economică.

Pășoritul oilor a fost favorizat de împrejurimile locului, cu plaiuri pline de pășune bogate, cu ape limpezi de adăpat turmele, cu văi adăpostite pentru iernat.

Albînăritul, cu prisăcile atât de necesare mânăstirilor numeroase care se luminează cu lumini de ceară — trebuie să fi fost în mare cinste.

Iazurile cu pește, hrana în posturile cele mari, sunt mereu pomenite în actele vechi.

Tot așa țesutul lănel — din care se făcea șiacul cuvios al călugărilor, ori abaua și sumanul aspru al plășilor care înfruntau cu aceeași dârzenie și frigul iernii ca și focul bătăliilor, — a făcut renumele vechiu al județului.

Cusăturile frumoase, de cămăși sau podoabe pentru casă și biserică, trebuie să fi dus faima nedesimnărită nici azi a Neamțului.

La fel, meșteșugari ai fierului și aramei trebuie să fi fost mulți, căci așezările ostășești de „vânători”, adică ostași ai curțiilor domnești, cum se constată lângă Piatra și Tg. Neamț, trebuie să fi impus făuritul săbiilor și buzduganelor ghintuite, după cum mulțimea citorilor bisericăști trebuie să fi cerut clopote care să sune în văzduh, nu numai vestea vremii de închinare, dar și vremea primejdiilor care se abăteau asupra norodului, la cumpene de războiu.

De-a-lungul Bistriței a înflorit meșteșugul de tot felul a lucrării lemnului. „Lennari” Bistriței au doborât și pe atunci, — cu mai multă mlă, firește — brazii cei înalți, pe care-i prefăceau

în scânduri, în draniță sau grinzi, și pe carele pomneau, plinind poste vartejurile apei, către locurile mai joase, unde era lipșă de acest lemn blând și supus la orice fel de treabă.

Pe aici, prin ținutul Neamțului, trecea unul din cele mai de seamă drumuri comerciale moldovenești, care lega Ardealul cu cetățile în care se găseau negustori mari, ale Chiliei și Cetății Albe.

Pe aici trecea așa numita „Calea Mare”, cu două ramificații : una care, dela Prisăcani, ducea pe la Bistrițioara, Hangu, de unde trecea dealul „Doamnei” pe valea Cracăului ; alta pleca dela Prisăcani peste Pătru Vodă către Pipirig, pentru a duce la Tg. Neamț, unde era un mare centru de vieață economică precum o arată și existența cetății și a țărgului din preajmă.

Vieața economică pusa pe aici și pe Valea Bistriței în mod foarte intens. Și nu este cu neputință ca obiceiul păstrat până azi de oamenii dela munte, de a purta o mică și frumoasă tașcă la sold, să fie moștenit din aceste vremuri când negustoria cu bogățiile locului, pe atunci în mai mare cinste, făcea să nu le fie de ajuns chimirul dela brâu, pentru a purta banii negoșului și actele de învoielii negoștorești...

* * *

Paralel cu această vieață politico-militară și economică și poate chiar luând înaintea celor dintâi, s'a dezvoltat în ținutul Neamțului — cel dintâi în Moldova — o puternică vieață religioasă.

Ținut păduros și de munte, Neamțul a oferit acelor care au dorit să se apropie mai mult de Dumnezeu, locuri de retragere și reculegere, de închinare și sihăstrie, cum nu s'au găsit multe în alte părți.

Bogăția numerică a populației, ca și bogăția locurilor, au fost, la rândul-le, prilejnice așezărilor bisericesti și mănăstirești.

Nu este locul să înșirăm aici toată povestea acestor ciltorii, poveste care se întinde de-a-lungul veacurilor, cu boieri ploși, cu monahi plini de evlavie, smerenie și abnegație, cu maici blânde și modeste, cu domnițe și domni darnici, care, toți au călădit, au mărit, au zugrăvit și umplut de poddoabe și înzestrări sfintele locasuri.

Dar ori încotro ne-am întoarce în județul Neamțului, pretutindeni vom întâlni aceste locasuri, după cum, dacă am deschide colecțiile de documente publicate, pretutindeni vom întâlni acte de danii și de înzestrare pentru bisericile și mănăstirile nemlene.

Cea mai veche mănăstire cunoscută este *mănăstirea Neamțului*, la câțiva chilometri depărtare de vechea cetate. Intemeiată de ucenicii lui Nicodim, călugărul său refugiat în Tara Ro-

mânească, această mănăstire se găsea aici încă din vremea lui Petru Mușat.

A trecut prin felurite prefaceri și adăugiri până ce a ajuns la marelă de astăzi. Aici, la sfânta mănăstire a Neamțului și-a făcut școala de carte marele domn al Moldovei, Ștefan. De aceea, cele mai de seamă prefaceri și înzestrări dela dansul s'au căpătat. Pictura ce se vede sub boltă dela intrarea mănăstirii, a fost făcută de meșteri puși de domnul acesta, pentru a aminti, probabil, că sub această boltă, în chiliuța cea strămtă, a deprins vitorul domn meșteșugul sloveniei. Mănăstirea a fost, în trecut, ca și acum de altfel, un puternic centru cultural românesc.

Putem spune că alături de Cetatea Neamțului, mănăstirea a format cel mai de seamă centru de vieață al Moldovei.

Aproape de aceeași vechime cu mănăstirea dela Neamț, este și *mănăstirea Bistriței* de lângă Piatra. Clădită pe urmele de lemn a unei vechi așezări călugărești, de către Alexandru Vodă cel Bun, refăcută și adăugită de Ștefan cel Mare, iar mai târziu de Alexandru Lăpușneanu care-i dă forma pe care o are astăzi — pentru a nu pomeni decât pe citorii ei mai de seamă — mănăstirea Bistriței, bogat înzestrată de toți domnii evlavioși ai țării, a fost și ea unul din centrele mari religioase și culturale ale Moldovei. Aici s'au scris cele mai vechi însemnări istorice moldovenești, precum tot aici trebuie să fi fost un al doilea centru de învățatură de carte din partea locului. Ca să ne facem o idee sumară de atenția ce i se dădea mănăstirii este suficient a arăta că, de pildă, în 1428, Alexandru cel Bun îi făcea danie peste 60 de sate cu biserică și mănăstiri ; ceea ce ne mai arată și alt lucru : că ținutul era foarte populat, dacă erau pe aici atâtea sate cu biserică.

Cineva care ar merge dela Piatra, pe Bistrița în sus ar întâlni pe dreapta drumului mănăstirea *Bisericanilor*, ctitoria din 1512 a unui călugăr Iosif, mărită și înzestrată apoi de Ștefan Vodă — astăzi având în jurul ei sanatoriul de boli de plămâni.

Mai spre munte, și tot pe dreapta se zărește mănăstirea *Pângăraților*, a lui Alexandru Lăpușneanu, domnul aspu dar cucernic, a cărui memorie urmează a se reabilita în urma legendelor de cruzime ce s'au creat în jurul său.

Această mănăstire, prin arhitectura ei este unică în țară, căci cuprinde două biserici suprapuse : la subsol și parter, putându-se face slujba în amândouă deodată. O grijă deosebită pentru restaurarea ei, ar readuce țării un monument de artă pe cale de ruină.

Continuând drumul, călătorul ar întâlni, sus, în spre țările munților *mănăstirea Bahalnița*, a lui Miron Barnovschi Vodă, schitul *Pionului* cu *palatul Cneșilor* dela Hangu, locuri întârte-

unde ades se refugiau jupâneșele și jupânițele moldovene la vremuri de cumpene grele ce se abăteau asupra țării.

La poalele Ceahlăului ar întâlni așezarea temeinică a mănăstirii *Durău*, impunătoare prin liniștea și izolarea ei, ca și urșul de alături care-și împănătă piscurile în noui.

Iar dacă și-ar îndrepta pașii tot mai către miază noapte ar găsi nu departe de Broșteni, pe stânga apel Bistriței, schitul *Rarouli*, poate clădit pe urmele vechi ale legendarului Danilii Sihastrii, stătuitorul și înțeleptul sihastru, dela care va fi aflat Ștefan cel Mare învățătura cum să facă pentru ca „biruif, să se ridice deasupra biruitorului”, după bătaia dela Valea Albă.

Tot de valea Bistriții ar fi legat și schitul de pe apa Tarcăului, cu liniștea și prisăcile lui, cu urșii și ciutele care-l vizitează în amurguri, loc de plăcută retragere și de adâncă reculegere pentru cel care vrea să guste odihna, ori să simtă apropierea lui Dumnezeu în preajmă.

O altă regiune bogată în așezări pioase, este aceea care se întinde pe drumul ce merge dela Piatra spre Nord, către *Pipirig*.

În drum ar da călătorul peste mănăstirea de maci a *Alpahar*. Urmând apoi calea prin pădure, nemerește pasul către mănăstirea *Horăței* și schitului *Horățioarei* într'o mare izolare, în mijloc de codri.

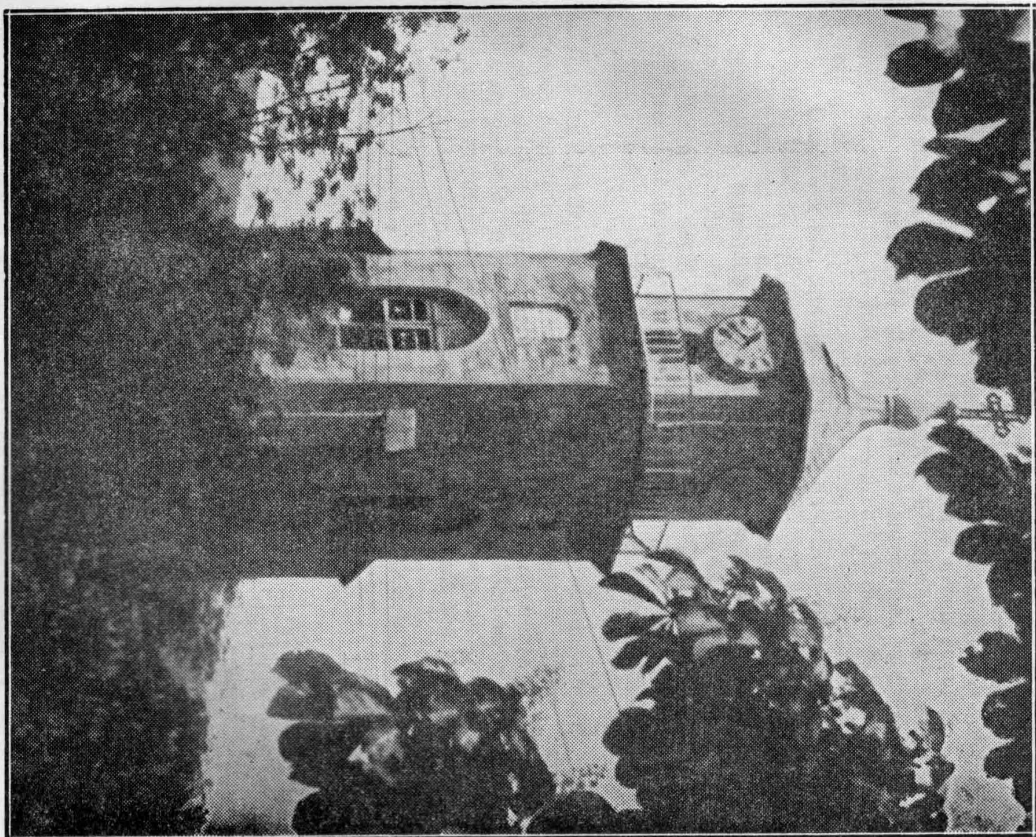
Trecând mai departe, prin poteci, dacă vrea să întâmpine și greutatea drumului, sau ieșind la drumul mare care duce spre *Tg. Neamț*, ar ajunge cineva în mijlocul regiunii în care abundă locurile de închinare:

Mănăstirea *Secu*, ctitoria lui Nestor Ureche și a jupâneșii sale Mitrofana, care cu mâna ei măiastră a cusut un minunat „Aler” ce se poate vedea și astăzi alături de alte podoahe vechi ce alcătuiesc muzeul mănăstirii, singurul care s'a mai păstrat în mănăstirile nemțene, prin inspirația unui egumen ilinos care, în loc să evacueze acest tezaur la Moscova în timpul rășpoinului trecut, l-a îngropat în loc tălmăit, pentru a-l scoate la iveală atunci când s'au potolit vremile.

Nu departe de Secu întâlnești retrasele și liniștilele mănăstiri a *Sihăstriei* — întemeiată de episcopul Ghedeon al Hușilor la 1720 și a *Sihlei* lui Ioniță Cantacuzino Pașcanu din 1763.

De acolo s'ar îndrepta călătorul către *Varatec*, unde pe la 1785 s'a așezat maica Olimbiada, punând începuturile marii și bogatei mănăstiri de azi, dar care vara este prea populată, nu atât de cel care au venit să se închine, cât să petreacă vremea de odihnă.

Nu departe, putând merge și cu piciorul pe un minunat

Turnul bisericii St. Ion din Piatra-N.

drum prin pădure, dar și cu trăsura prin Fliioara, ajunși la *Agapia*, veche din vremea lui Petru Șchiopul, care l-a pus în-ceputurile în 1585, nu departe de *Agapia din deal*, ceva mai bătrână. Alături de Varatec, *Agapia* este una din cele mai cer-cetate de lume : vine aici, atrasă de frumusețea locului, de ate-heriele de țesătorie și împletituri de lână, dar și de zugrăvile măiestre ale meșterului Nicu Grigorescu, e drept, revoluționare față de vechile zugrăvelli de tradiție bizantină, dar minunate totuși ca artă picturală și seninătate a chipurilor, care, în parte, amintesc figuri ce au fost dragi — preoți și măcuțe — meș-terului Nicu.

Dacă am mai adăuga la lista noastră și mănăstirea dela *Tazlău*, biserica *Sf. Ioan Domness* din Piatra, ambele ctitorii ale lui Ștefan cel Mare, am completa oarecum tabloul bogat al așezărilor temelnice mănăstirești și bisericesti ale trecutului ce arată finutul Neamțului într'o lumină de cucernicie, care nu rivalizează decât cu lumina trecutului său de eroism și cu neîntrecutele frumuseți naturale cu care l-a înzestrat Dumnezeu.

* * *

În adevăr, din punct de vedere al pitorescului natural, fi-nutul Neamțului este unul din cele mai frumoase județe româ-nești. Aici a împletit natura, într'o priveliște minunată și variată, toate darurile de podobă ale pământului. Aici se înălțesc la un loc: muntele, cu apele, cu plaurile domoale, cu văile liniștite și adăpostitoare de sate, ce amintesc, de bună seamă, așezările străvechi dacice.

Ori unde s'ar întoarce călătorul, rămâne vrăjît de priveliști noi. Dacă balada mioritei se începe cu

„Pe-un picior de plaiu

„Pe-o gură de raiu”...

apoi desigur că aici, în Neamț, și-a avut obârșia, iar recunoscutii poeți populari care au alcătuit-o, au fost inspirați către această minunată figură poetică de la-fer-de-minunate înfățișări ale naturii nemțene. Aceași credință a avut-o, desigur, și Mihai Sadoveanu, care pornește acțiunea romanului său *Baltagul* — vădit inspirată din „Miorita” — în finutul Neamțului.

Trebuie să fie însă cineva iubitor de drumetie ca un Ca-listrat Hogaș, pentru a gusta frumusețile finutului, străjuit de tările înalte ale *Ceahlăului* — poate vechiului *Cogeonum* al Da-cilor, către care acești strămoși se îndrumau odată pe an, având acolo, sus, templele închinate lui Zalmoxes, mai aproape de cerul în care se înfrîdea împărăția lui.

Către același Ceahlău este obiceiul și astăzi, dar din ce în ce mai slab, de a merge lumea, mai ales în luna August, la

sărbătoarea Schimbării la Față, când bolta cerească este mai senină și se deschid ochilor privești îndepărtate, către Ardeal și către Moldova. Este muntele înfrățiri noastre, a celor dintr-o parte și din cealaltă a Carpaților.

Cine a fost odată pe Ceahlău, până sus la Panaghia, s'a putut simți, mândru, plufind asemeni vulturilor, deasupra împărăției pădurilor, stâncilor și izvoarelor, deasupra țării... Încercați să vedeți dacă acolo, în vârful Ceahlăului, pe culmea Ocoșanului de pildă, nu vă simțiți mai mari, mai în stare de eroism, de dominație!...

Coborâți de acolo, pe la Duruitoare și schitul Durăului, treceți pe la palatul Cneilor, urmăriți meru de colosul Ceahlăului; treceți în valea plină de vântori a Bistriței și urcați către Broșteni și Crucea. Pretutindeni ochii vă sunt furați de vraja locului. Ici apa care clocotește printre bolovani uriași, dincolo pădurea neagră a brazilor, ori râpele repezi care coboară către văi sgomotoase de păraie...

Calătorul va ajunge astfel către locurile strănte din susul Broștenilor, spre vechile toance, astăzi tocite cu dinamită și kârgite, dar păstrând încă măreția sălbatecă a unei forțe uriașe ce se rostogolește nestăpânită.

Dacă dela Borca o ia cineva pe la Sabasa, peste culmea Stănișoarei, către Pipirig, merge pe unul din cele mai frumoase drumuri. O șosea în serpentină te duce domol, sus, pe culmi cu privești largi, cu decoruri care se schimbă la fiecare clipă de timp. Cobori de acolo tot așa de lin și serpuitor, printre păduri minunate, fulgerate de svăcnitul grăbit al goanei ciutele săbatice. Intră în bolovănișurile ce te scot la Pipirig și apoi către n-rea Neamțului și Tg. Neamț.

Deacolo, drumul spre Piatra este mai searbăd. Au fost tăiate vechile păduri și mâna omului se vădește a fi urșit locurile. Din Tg. Neamț te poți abate, mai ales vara, către băile dela Oglinzi, retrase în pădure pe unde, iarăși mâna omului, și mai ales a unor străini veniți să-și caute sănătatea, pretăceau priveștiștea naturală, într'un fel de gnetrou silvestru, cu vorbe în jargon și cu hărtii necurate, împărășiate peste tot locul.

Cineva care ar veni dela Tg. Neamț spre Piatra ar trece prin preajma Humuleștilor lui Ion Creangă, unde ar mai putea vedea încă mica casă în care a copilarit marele povestitor nemțean. Și apoi, continuând drumul, ar trece prin Bălățești, unde, vara ar fi isbit de mulțimea de lume, venită, ca și la Oglinzi, pentru băile sărate, tămăduitoare de reumatisme.

Ar continua apoi drumul pe lângă vechii Ghindăuani, care abia se zăresc în fundul hârtopului lor și în mijlocul minunatelor livezi de meri și peri. Trecând peste Crăcăuani, Oșlobeni,

Bod știți Preciștel și Dobreni, urci și apoi cobori pricinașul deal al Balaureului, în creasta căruia a poposit pe vremuri jurpâneșica Malca, în puterea nopții, cu frica de lupi și cu na-dejdea în apărarea ghidusului de Moș Nechifor Coțcarul...

Din Piatra, doritorul de frumos ar putea porni în felurite părți, tot una de atrăgătoare, dar fiecare cu farmecul ei.

Iată, cineva ar putea merge spre Tazlău, unde acum câțiva ani și-a durat o minunată așezare doctorul Mironescu dela Iași și unde ar mai putea găsi, dacă s'ar infunda către sărbătăciile Tanhașului, oameni asemănători lui Tuile Radu Teacă, eroni minunat al șugubățului povestitor care a fost acest doctor.

Ar mai putea cineva, fără prea multă cheltuială, să hoinărească în jurul Pietrii chiar. Cine s'a urcat vreodată seara, când se aprind lumile pe Carloman, muntele dinspre Nord-Vest, — a putut fi fermecat pe priveștiștea ce i se întinde în față, către rasărit. Se vede atunci, la aprinsul lumânărilor, întinzându-se orașul ca într'o puzderie de licurici, care merg din ce în ce slăbind cu cât sunt mai departe, până ce se pierd în ceața lăptoasă — par'că ar fi o mare — ce se întinde, de parte, peste apa Bistriței.

Cineva, care a avut prilejul să fi călătorit în țări străine, spunea că în aceste ore ale inserării, Piatra ar semăna cu Barcelona Spaniei, privită de pe colinele dela apus: tot așa scilipește în lumini care se întind până în alburul îndepărtat al mării.

Sau dacă ar urca cineva Bătea Doamnei, mutată cu un capăt în văltoarea Bistriței, ar vedea de acolo împrejurimi nebanuite. Înre altele, în asfințit de soare, privind plopii din lunca apei, puțin înfiorați de briza serii, s'ar visa în grădinile Escorialului...

Dar pe Cernegura ?!... După aproape două ceasuri de urcuș, găsești minunatele poteni, smălțate în flori: mai cu seamă margaretele săbatice, uriașe ca nicăiri în altă parte. Și poate că tot ca nicăiri în altă parte nu se vede un asfințit de soare mai polichrom și mai dulce ca de pe culmea Cernegurii, peste colinele întunecate de păduri ale munților Tarcăului, asemenea unei uriașe turme de oi pornită la pășune către vremea lucașărilor din amurg. Și dacă n'ar fi vremea tâzie și drumul anevoios, călătorul ar putea zăbovi peste noapte, să audă glasuri înfundate de hnhurezi, ori poate chiar mormăit îndepărtat de urși, ceea ce este de mirare, în preajmă de târg.

Dar cineva care ar vrea și senzații mai tari și ar avea răgazul măcar a unei zile întregi — poate lua, încă din Piatra, trenul cel mic de exploatare forestieră și poate merge cu el până în Tarcău, unde l-ar impresiona munca ce se depune al harnica societate cooperativă forestieră „Albina” — una din

cele mai frumoase din toată țara și cu oameni cei mai înimoși pe care-i poate cineva întâlni într-o întreprindere economică. Cu concursul acestora, care nu zăbovesc a-ți pune la îndemână mijloace de transport până'n inima muntelui, cu același trenușor litiiputan, pătrunzi până departe spre Ardeluța și poalele Tarhausului.

Drumul se întinde numai pentru tren mai mult și pentru picior, prin pădure și poeni, mergând de-a-lungul apei iuți a Tarcăului, ce curge mănos prin ulucuri de piatră, pe care apa singură și le-a săpat, în cursul mileniiilor, pe când încă securăa nu doborâse brazi talnici, flinta nu stropise urși cătenii și undițele nu smulseseră din coltoanele lor păstrăvii de aur cu puncte roșii ca focul.

Găfâind, locomotiva te urcă meru, către Schitul Tarcăului, Ardeluța — și mai departe către prisăcile din munte, unde adesea omul împarte miera cu mușterii vânăți-cătenii ai pădurii.

Iar cine vrea să se obosească și mai mult, în loc să se abată pe acest drum dela Tarcău, poate merge până la Biczul regelui Ferdinand și de acolo să se abată către Sud-Vest pe apa Biczului — pe la Piatra Cobului și Valea Jidanului — către țările munților din „chei”. Ori cine s'a dus către aceste locuri nu a regretat cu toată greutatea de până acum a drumului, meru stricat de ape, cu poduri meru risipite...

Cheile Biczului! Privești de nedescris și nefântănită nicăieri pe pământul nu numai românesc, dar european.

În adevăr după ce treci de Biczul Ardelenesc, intri în strămoșarea munților. Te salută mai întâi svornul unor „chei” mai mici, ale Sugaului, înguste uneori de numai un metru, în-cât nici nu pătrunde acolo lumina soarelui, ci doar sclipește lumina lăptoasă a învolburării apei ce aleargă prin coltoane.

De acolo, cale de mai bine de un ceas, intri în adevăratele chei ale Biczului. Înguste uneori numai de câțiva metri, să-pate în piatră tare, cheile sunt o capo d'operă a naturii. Deo-parte și de alta se înalță ziduri sure și înalte de câteva sute de metri, cu stânci gata să se prăvale parcă în fiecare clipă, cu vițe de apă ce ajung la poale doar ca un abur ori o spumă albă, cu brazi singuratici — adevărați silaștri ai înălțimilor — crescuți printr-o minune a lui Dumnezeu pe cine știe ce stein de piatră și stăpânindu-se în picioare prin cine știe ce țări pe care numai ei o au.

Când privești în sus, abia zărești albastrul cerului pe care se fugătesc noui albi ori plutesc, abia zării, în răcoarea tă-rilor, vulturii cei mari, împărații ai stâncii și ai văzduhului. La picioare vuesește apa Biczului, care te stropește cu boare- rece și spumă... deasupra te apasă parcă, greu, pe umeri, po-

vara uriașă a stâncilor, în vreme ce în ceruri, în formă de cruce, se leagănă păsările măiestre...

Dacă pe Ceahlău se simte omul mare și dominator, aici în „chei” — și numai aici — poate simți cât este de mică pu-țerea lui, cât este de mare puterea lui Dumnezeu. Nicăieri nu ți se înclină capul cu evlavie mai adâncă decât în chei... Și dacă drumetuși, pe Ceahlău, se simte înclinat să chinie și să cânte, în chei amuțește, cuprins de sifală, cu povara căreia merge, încă multă vreme după ce a ieșit din mijlocul acestei minuni a naturii, pe care apa, în curs de milioane de velleaturi, a du-ră-o pe fața pământului românesc.

Și chiar dacă geograficește, din anume cauze, Cheile Biczului nu fac parte acum din județul Neamțului, ele tot de Neamț atârnă, căci oamenii de aici către valea Bistriții și către Piatra sunt îndrumați de nevoile lor economice. Aici a-duc ei varul pe care-l ard în varnițele lor și de aici își iau pila și mălaiul cel de toate zilele.

* * *

A continua cu descrierea pitorescului din ținutul Neamțului ar fi poate și o impletate, pentru un condehu care nu-i croit anume pentru aceasta. De aceea am schițat doar câteva linii, lăsând deoparte atâtea și atâtea alte privești rare. Cine vrea să cunoască ținutul, trebuie să facă ce a făcut cuconul Calistrat Hogea: să-și ia desaga în sphare și s'o ia la drum, fie cu „Pisicuța” — iapa cea isteasă — fie cu propriile-i picioare și să calce pe drumurile pe care acesta a întâlnit pe părințele Ghermănuță, ori pe dudua Florioța...

Atunci ar mai putea vedea și alte lucruri minunate. Ar putea vedea, de pildă, pe valea din sus a Bistriții, în zile de sărbătoare mai ales, minunatul și pitorescul costum național al locului, poate cel mai neaoș moldovenesc. Cărințele și file cu alitte înflorate ale femeilor, ori ifarii și cămașile bărbaților din Neamț, sclipesc de curățenie, frumusețe și eleganță.

Desenele simple ale înfloriturilor cusute cu măiestrie arată o deprindere străveche în acest meșteșug, eliminând totul ce este de prisos și artificial. Ba chiar, cine a văzut desenele flo-ricole ale ceramicii străvechi, ce se poate vedea în muzeul ar-heologic al părintelui C. Mătașe, poate observa cu ușurință că aceste desene, ca formă și culoare, sunt parcă modelul după care s'au inspirat muntecele noastre când s'au apucat de cusut îmbrăcămintea. Bondițele, mai cu seamă, par a copia îndea-proape modelele înfloriturilor depe ceramica preistorică.

Aceasta ar fi un semn de neștirbită autenticitate a costu-mului național al muntenilor nemțeni. Nu știu dacă și alte fi-nuturi românești pot prezenta un asemenea certificat de ve-

chime și autenticitate pentru costumele pe care le poartă locuitorii; Neamțul însă poartă pecetea nedesmințită a unei străvechi și tradiționale autenticități.

Și prin aceeași încă, județul Neamțului se vedește a fi o veche așezare, continuă și nestrămutată, pe pământul românesc.

Iar cine are dragoste de neam și de tradițiile noastre are și datoria de a cultiva județul Neamțului, îndrumându-l către păstrarea neștrăbuită a comorilor sale.

NOTIȚĂ BIBLIOGRAFICĂ

- Pr. C. Matasă: *Cercetări din preistoria județului Neamț*. Valenii de Munte, 1940.
- Lt. col. N. Boerescu: *Cetatea Neamțului*, Buc. 1906.
- Locot. I. I. Anastasiu: *Cetatea Neamț. Bătălia dela Braniște etc.* Galați 1893.
- B. P. Hașdeu: *Cetatea Neamț*, în *Foia Societății Românilor* an. I, vol. I, pag. 227-331. București 1870. (Și în rev. „*Asociații*”, anul III, nr. 10, Piatra-N. Febr. 1885).
- I. Minea, N. Grigoras și Ing. Gh. Cojoc: *Din treburile Cetății Neamțului*. Iași 1940.
- Const. Turcu: *Preocupări de cultură regională*, II. Piatra-N. 1939.
- Preot C. Matasă: *Câmpul lui Dragoș*, în *Anuarul liceului „Petru Rareș”* pe 1932-33, Piatra-N.
- Alois Grigorovici: *Expedițiile Regelui Sibișki în Moldova și ținutul Neamțului*, în *Anuarul liceului „Petru Rareș”* Piatra-N. 1933-34.
- Victor Andrei: *Evoluția teritorială a ținutului Neamț*, idem pe 1934-35.
- I. Minea: *Curs universitar* (note) din 1925-1926.
- C. C. Giurescu: *Istoria Românilor I, II*, Buc. 1939-40.
- C. Giurescu: *Letopisețul Țării Moldovei până la Aron Vodă** Buc. 1916.
- Dr. Marg. Constantinescu-Neamțu: *Depresiunea Cracăului și a Bistriței...* Piatra-N. 1940.
- Preot C. Matasă: *Căltura județului Neamț*.

W I L H E L M v o n K O T Z E B U E CĂLĂTOR GERMAN PRIN JUDEȚUL NEAMȚ, ACUM UN VEAC de Constantin Turcu

Rândurile următoare au de scop să contribuie la schițarea biobibliografică a prea puțin cunoscutului scriitor *Wilhelm von Kotzebe*, despre care greșit se spune și chiar se scrie că a fost consul rus în Moldova¹⁾.

Ceea ce ne îndeamnă să facem acest lucru, în publicația noastră, este faptul următor: deși diplomat rus și scriitor german, el a fost în aceeași măsură și cetățean și scriitor român; ba, mai mult încă, se spune că a fost și locuitor al vechiului județ Neamț — dacă este adevărată afirmația recentă a doi valoroși cercetători²⁾, care susțin că el a trăit pe moșia sa din Bălăuștii Neamțului.

Wilhelm von Kotzebe a fost fiul unui prea cunoscut și fecund scriitor german³⁾ din Țările Baltice și s'a născut și a

1) Cf. Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească” p. 1715, 2) Cf. C. Gane: „Boteni și Ciocoiți” lui Alecsandri, cu preluarea unor scrisori inedite dela Kotzebe și Kogălniceanu, în Arhiva Românească, V (1940), pag. 204 și urm.), și N. Carțoian: Mihail Kogălniceanu — activitatea literară, Analele Academiei Române S. III. T. XI. Mem. 3, București 1942.

3) Pe nume *August von Kotzebe*, născut la 3 Mai 1761 în Waimar și asasinat în numele naționalismului german, de un student, la 23 Martie 1819, în Mannheim, fiind bănuț de spionaj în favoarea Rusiei. (Cf. *Der Grosse Brockhaus — zehnter Band*, Leipzig 1931, pag. 510, unde l se arată întreaga carieră diplomatică și publicistică).

Amănunte de familie se află și în articolul d-lui G. Bazintoni: *Wilhelm von Kotzebe și România*, publicat în *Currentul literar* — anul III (1941), nr. 121.

Din multele sale piese de teatru — a scris vreo 2001 — au fost traduse câteva și în românește. Astfel, în ordine cronologică, s'au tradus următoarele: drama „Ceasul de seară” la 1830, de către *Iancu Vădărescu*; farsa „Stelu Nerodu” la 1835, de către *Ion Nețfescu*; comedia „Uniforma feldmareșalului Vellington” la 1835 de către *Semuel Botzart*; „Incurcătura la 1835, de către *Gaorții Manteanu*; comedia „Grădinarul Orb” la 1833, de către *Iancu Vădărescu*; drama „Misantropia și pocămintă” la 1837, de către *I. Vohasca II.*; „Laperus”, „Văduva violență sau temperamentele”, „Pedagogul” și „Fiul pierdut”, la 1837, de către *Gh. Asachi*; „Crucății” la 1839, de către *C. Leac* (Craiova); „Nero-octă plăire a Bourveanului”, la 1840, de către *S. Botzart*; „Boerul întâia dată în capitală” la 1840, *Țără* menținuta traducătorului; „Robili” la 1842, de către *Iancu Gane*; și „Don Ranudo de Colbrados” la 1847, de către *Doctoroia Africa* *Rasti*.

Se pare însă că traducerea din *Kotzebe* nu s'au oprit aici, căci se

murt în orașul Reval (19 Martie 1813 — 5 Noemvrie 1887).

Nu și-a trăit însă viața în orașul natal ¹⁾, ci a fost multă vreme prin diferite orașe ale Europei, în serviciul diplomației ruse²⁾ și a ajuns și în Moldova, însă nu ca diplomat, ci ca oaspete al fratelui său Carol³⁾, care într'adevăr a fost mult timp consul rus la Iași și apoi la București.

Sositrea lui Wilhelm von Kotzebue în capitala Moldovei — fapt întâmplat probabil înainte de 1840 — a fost un bine pentru noi, căci de aici pornește traimica și definitiva lui legătură cu țara Moldovei, legătură consolidată prin căsătoria sa cu o româncă, Aspazia, una din fiicele cneazului Gheorghe Cantacuzino⁴⁾ și a Elenei Goriakoff.

Căsătoria lui nu avusese loc până în 1842. Căci, la această dată, vorbindu-se într'o scrisoare diplomatică despre înruditrea

mal înălbesc tălmăcitori și mai târziu: *Martius Rosenberg* din Craiova la 1889, *Cornelia Darabant* în Transilvania 1896 etc. (Cf. *G. Bogdan-Ducă*: Traducătorii români ai lui August de Kotzebue, în *Omagiu lui Titu Maiorescu*, 1900).

1) Reval (azi Tallin), e capitala Estoniei.

2) A reintrat în diplomație în 1857. A fost întâi consilier de legatie la Dresda, apoi ministru plenipotențiar la Dresda (1870), la Karlsruhe și, în sfârșit, la Berna (1878), după care, la 1879, se retrage din această activitate, spre a duce o viață mai tihnită.

3) *Carol von Kotzebue*, fratele lui Wilhelm, a fost numit consul al Rusiei în Iași, la începutul anului 1838, (Cf. scrisoarea din 9 Aprilie 1838 publicată în *Documentele Harmuzachi*, Supliment I, vol. IV p. 177), unde a stat până în 1847, când a fost mutat la București, (Cf. scrisoarea din 17 Mai 1847, Documentele Harmuzachi, vol. XVIII p. 17).

Carol era căsătorit cu baroana Molly von Koskull, iar o soră a ei, baroana Emilia von Koskull, era căsătorită cu cneazul Leon Cantacuzino, fratele Aspaziei lui Wilhelm von Kotzebue. (Vezi mai jos nota 4) Cf. și *G. Bezziconi*, articolul citat din *Curentul literar*.

A fost un element discordant în viața politică a Principatelor, fiind mereu în ceartă cu domnitorul Sturza și Bibescu.

Se amesteca în chestiuni mărunte, familiare și căuta adesea a influența justiția în proceselor, după cum căuta să influențeze și hotărârile Adunărilor conducătoare ale țărilor noastre.

A fost amestecat și în chestiunea mitropolitului V. năimn Costache. Domnii țării sau plâns de mai multe ori pr'n rapoarte secrete, împotriva acestui consul „inteligant”, care nu semăna de felul caracter fratelui său Wilhelm.

4) Unul din cei trei fi ai lui Matei Cantacuzino și al Ralucai Callimachi — stabilit în Ruși, unde primăra titlul de cneji.

Cneazul Gheorghe Cantacuzino a avut două fiice: Aspazia căsătorită cu Wilhelm von Kotzebue și Olga căsătorită cu baronul Nicolae Giers; și cinci fi: Nicolae, Mihail însurat cu Eliza Donici, Grigore însurat cu Maria Krupniski apoi cu Ana Ivanovna, Leon însurat cu Emilia Koskull și Gheorghe însurat cu Elena Bașotă. (Cf. *Gane* — articolul citat din *Arhiva Românească*. Vezi și *G. Bezziconi*: *Boierii Moldovei* dintre Prut și Nistru, ediția Fundației Regale Carol I, 1940, pag. 180).

fratelui său Carol cu familia G. Cantacuzino, se arată ¹⁾ că un fiu al cneazului era însurat cu cumnata lui Carol von Kotzebue (vezi nota 3 și 4 dela pag. 84).

Cneji Cantacuzini: Gheorghe, Leon și Grigore — frații Aspaziei, aveau moși de moștenire la Hangu, la Bălțatești, la Mănești și în alte părți.

Se pare că și Aspazia a avut preferință pentru Hangu, căci la 1838, tatăl ei — cneazul Gheorghe Matei Cantacuzino, a cerut și obținut învoire dela Stăpânire să întemeieze la Hangu un târg (cu 4 țarmaroece pe an) denumit *Aspazienii* ²⁾.

Wilhelm von Kotzebue s'a stabilit însă pe moșia Bălăușești.

Moșia aceasta nu ni se pare a fi însă în Bălăușești Neamțului — cum susține cercetătorul C. Gane și după el și profesorul Cartoian, în studiile amintite — căci n'am găsit nicio măturte documentară în acest sens. Datarea unei scrisori către Kogălniceanu „Balouszeszty, 12 Avrii 1856” nu e suficientă ³⁾.

Bălăușeștii lui Kotzebue trebuie să fi fost în județul Roman ⁴⁾. Și în sprîjinul acestei păreri aducem următoarele argumente:

În cea de a doua scrisoare (datată Slănic, 8 Iulie 1856), publicată în studiul prof. N. Cartoian, Kotzebue fi anunță pe M. Kogălniceanu că va părăsi băile la 25 Iulie și-i cere să-1 trimită, pe adresa farmacistului M. *Tebinka din Roman*, sfârșitul articolului „Treii zile din istoria Moldovei”, un exemplar din fabulele lui Donici și ceva din scrierile lui D. Rallet.

Kotzebue n'a plecat însă din Slănic la 25 Iulie, ci abia la 22 August (1856). Știm acest lucru din schița *Battle della Slănic*, publicată în volumul *Din Moldova*, (ediția 1920).

Tot de acolo aflăm că iarna anului 1855-56 a fost grea și că soția sa avea neapărată nevoie de băi (pag. 48).

Kotzebue povestește pe larg pregătirile pentru plecarea la Slănic, cu bagaje multe, încercate în două care cu boi. Pornindu-se ploii mari, se gândi un moment să amâie plecarea, dar își dadu seama că, dacă nu se vor opri ploile, *apele Siretului, peste care trebuia să treacă în drum spre Slănic, se vor umfla și vor rupe podurile*. Plecă deci pe ploaie, cu soția și cu copiii mărișori și, apucându-1 noaptea, s'au odihnit la niște prieteni din *județul Roman* (pag. 53), unde au stat și a doua zi. Din Roman, *trecură prin orașul Bacău spre Slănic* (pag. 54).

1) Cf. Plângerea lui Mihail Sturza către baronul Ruckman, contra consuliului Carol von Kotzebue, în *Doc. Harmuzachi*, Supl. I, vol VI, pag. 420.

2) *Gh. Ungureanu*: *Marea Hanguului sau Buhănița*, Iași 1931, pag. 30.

3) *N. Cartoian* — op. cit. p. 59.

4) *Marele Dicționar Geografic al României* I, p. 312, coloana 1: sat în com. Bălăușești, în partea de Sud-Est a orașului Roman, la circa 15 km.

Din cele de mai sus, ușor se poate deduce că nu poate fi vorba de Bălăuștii Neamțului, ci de Bălăuștii Romanului. Altfel, ce rost ar fi avut indicarea adresei farmacistului Tebinta din Roman, către Kogălniceanu, apoi temerea că nu va putea trece Siretul pentru a merge la Slănic — și celalalte, dacă n'ar fi fost Bălăuștii Romanului, care în adevăr sunt în stânga Siretului, spre Sud-Est de orașul Roman cam la 10-15 km.?

Desigur că Wilhelm von Kotzebu va fi fost adeseori pe la moșile cumnaților săi, Gheorghie, Grigore și Leon, cu care lua parte la vânători în munți, cum arată chiar în una din „schifele” sale ¹⁾. Aceasta cu atât mai mult, că el cunoștea județul (Neamț) încă de la 1840, cum se va putea vedea din notele sale de călătorie publicate mai departe în acest „Anuar”. În 1855, cu ocazia botezului unei fiice a cneazului Leon Cantacuzino, la Piatra-Neamț, erau nași Aspazia Kotzebu și aga Gh. Roznovanu ²⁾.

A avut astfel ocazia, numai după 9 ani de ședere în Moldova, să cunoască bine viața orășenească și rurală, spiritul ușuratic al tinerimii din pătura boierească, caracterul necinsit al păturii suprapuse și vieția grea a țăranilor.

Observațiile sale și le-a notat cu exactitate, migăleală și obiectivitate. Astfel că, la 1856, cum vedem din cele două scrisori adresate lui Kogălniceanu, W. von Kotzebu își scriese cărțile: *Din Moldova* — tablouri și schițe, și *Lascaș Viorescu*, și lucra încă la traducerea culegerii de *Poezii populare românești*, care avea să apară la 1857.

E lucru sigur că între el și Kogălniceanu exista o strânsă prietenie, căci Kotzebu îi trimisese lucrările în manuscris și-i cerea părerea sa de „moldovean, publicist și om de spirit”... făcându-l atent că în „Din Moldova” nu-i vorba de geografie, nici de statistică — ci de latura morală sau, mai bine, de cea... imorală ³⁾.

Iar pentru *Lascaș Viorescu*, se întreba — în aceeași scrisoare către Kogălniceanu — „cum vor judeca Moldovenii opera mea? Nu mă vor bate cu pietre, că am îndrăznit să le înfrîng

1) Cf. O vânătoare în Moldova (volumul „Din Moldova”).

2) Iată cuprinsul mîtricei din registrul bisericii Sf. Ion, azi în arhiva primăriei Piatra:

Nr. 11. Luslea, născută la 26 Mai 1855, botezată la 12 Iunie 1855, fata lumbariei sale cneazului Leon și a soției sale cneghinei Emilia Cantacuzino, din Târgul Piatra. Nași: aga Gh. Roznovanu și Aspazia Koțebou — măsucă cneghina Cantacuzino.

localități: preot Neculai, aga Gheorghie și Aspazia Koțebou; cneaz Leon și cneghina Emilia.

3) N. Carotolan — op. cit. pag. 59.

în public rurile murdare?... Asta să-mi fie recunoștința față de ei pentru nouă ani de ospitalitate?”.

Astfel s'a legat Wilhelm von Kotzebu de țara aceasta și de intelectualii autentici ai ei, cu care ținea strânse legături. Tot în 1856, Kotzebu citește „Cântarea României” de Alecu Russo și îi comuna lui Kogălniceanu părțile sale asupra operii.

Dar și atunci când nu era în Moldova, el urmărea activitatea tinerilor noștri scriitori. Faptul se poate constata din scrisoarea datată Dresda 1874, în care îi scrie lui Vasile Alecsandri, entuziasmat de lectura piesei de teatru „Boierii și Ciocoi”: „Comedia d-tale — scrie Kotzebu — nu e numai o icoană a trecutului, ci ea va exercita, în același timp, și o excelentă influență asupra prezentului. Mi se spune că mai sunt încă, pe ici pe colo, slujbași simțitori micilor daruri, care întrețin prietenia și strâng fașa ce acoperă ochii justiției. Dacă e adevărat, domnii aceștia se vor simți cam stingheriți în exercițiul spe-culațiilor lor — și vei avea partea d-tale în munca ce se depune întru stăpînirea răului...”

Găndește-te! la Molière, dragă prietene, și mergi înainte...”.

Opera tipărită a lui Wilhelm von Kotzebu nu e prea mare. Cuprinsul ei este însă foarte însemnat — mai ales cuprinsul aceleia care ne privește pe noi, pentru că ne oglindește viața de acum o sută de ani, cu obiectivitate și bunăvoință.

Iată această operă:

- 1) *Ein unbarherziger Freund* (=Un prieten crud) și
- 2) *Zwei Sundernmen* (=Două păcătoase) — două drame care n'au avut succes, publicate sub pseudonimul *W. Augustsohn* ¹⁾
- 3) *Künstlerisches und natürliches Leben* (=Vieața artistică și naturală) tipărită la Karlsruhe în 1869.
- 4) *Kleine Geschichten aus der grossen Welt* (=Istorie mici din lumea mare), tipărită în 1862; iar în ediția II-a la Lipsca în 1880.

5) *August von Kotzebu* — 1884.

6) *Baron Fritz Reckensieg* — roman în 2 volume, 1885. Toate acestea s'în însă de literatura germană.

În ceea ce privește activitatea literară relativă la noi Români, ea se rezumă la următoarele trei scrieri:

- 7) *Rumänische Volkspoesie* (=Poezia populară românească) — tipărită la Berlin în 1857.
- 8) *Bilder und Skizzen aus der Moldau* (=Tablouri și schițe din Moldova), tipărită la Berlin în 1860.

1) C. Gane — articolul citat din Arhiva Românească.

2) *Titu Maiorescu*: Critice v. III, București 1930, pag. 160.

9) *Laskar Viorescu* (= Lascar Viorescu), tipărit în Lipsca la 1862.

Rumänische Volkspoesie, adunate și ordonate de V. Alecsandri, cărnia i-a și fost închinată colecția, cuprinde 26 poezii populare române, traduse în limba germană și anume:

— din Alecsandri: Miorța, Constantin Brâncoveanu, Toma Alimoș, Cotreanu, Soarele și Luna, Mânăstirea Argeșului, Stefa-nița Vodă, Mihai Copilul Holera, Grue-Grozovanu, Vidra, Bisternul, Kira, Movila lui Burecl, Fata Cadului, Cântec popular, Biserica din Podoleni ?; Inșiră-te mărgărite;

— din Conachi: Într-un rădhu de dimineată, Omnule slabă ființă;

— din Sion: Limba românească;

— din Bolintineanu: Cătec din exil;

— din C. Negri: Cântec popular;

— din Crețeanu: La jumimea română;

— din C. Negruzzi: Eu sunt Român.

*Poeziile populare sânt urmate de note explicative ?). Traducerea lui Kotzebeue este din cele mai bune și cel ce cunoaște amândouă limbile, rămâne surprins de arta cu care traducătorul a știut să reproducă într-o limbă așa de heterogedă, precum este cea germană, o parte esențială a farmecului poeziei populare române.

A doua lucrare, *Bilder und Skizzen aus der Moldau* (Berlin 1860), a fost tradusă în limba română de A(una Rosetti) și publicată întâi în revista „Convorbiri literare ?”, și apoi în volum, în 1884⁴⁾. Ediția doua a apărut în 1886, iar a treia s'a tipărit în 1920, de editura „Viața Românească”.

Această carte cuprinde cinci capitole și anume: *O vânătoare în Moldova ?*, *Mânăstirea Tomnatica (Varatic), Băile dela Slanic, Iarmarocul Sf. Ilie din Folteieni și O istorie fărâncască*. Sunt „côpii de pe natură” din societatea noastră, dintr-o vreme și 1856, scrise cu talent, cu sinceritate, preocupări de exactitate memorialistică și cu obiectivitate.

La o scrisoare a lui Titu Maiorescu ?), W von Kotzebeue răspunde: ?) „Mi-ar fi greu să exprim tot ce am simțit la

1) La V. Alecsandri: Biserica rîjnită.

2) T. Maiorescu — Critice vol. III, p. 17—18.

3) Numerele Iulie și Noemvrie 1882, Iulie și Noemvrie 1883, Ianuarie și Februarie 1884. Cf. notele d-lui prof. I. Rădulescu-Pogoneanu din vol. II, Titu Maiorescu — Insemnări zilnice).

4) Edit. Ig(natz) Haimann — București, 1884.

5) Cu Leon și Grigore (Cantacuzino) pe munții Grinteș și Hangu.

6) Titu Maiorescu — Insemnări zilnice, vol. II p. 41 și 217.

7) T. Maiorescu: Critice III, p. 159—160.

primirea numerelor din „Convorbiri literare”: mă vedeam deodată transportat iarăși în acea țară, care timp de 40 de ani mi-a fost și mi-a rămas așa de dragă și dela care, în primăvara 1881, mi-am luat pentru totdeauna rămas bun, cu un dor adânc în inimă. A fost o veche dorință a mea să văd traduse în românește „Schittele” și „Laskar Viorescu”. Mai ales în anii din urmă, după surprinzătoarele transformări prin care a trecut frumoasa d.-v. patrie, descrierile mele au ajuns foarte curând a fi pagine din istoria unei culturi trecute...“.

Al treilea volum, *Laskar Viorescu* (Leipzig 1863), a fost și el tradus tot de Ana Rosetti — devenită apoi Ana Maiorescu — și publicat întâi în „Convorbiri literare ?”, apoi în volum la 1892⁵⁾. Ediția doua s'a tipărit în 1920, de editura „Viața Românească”.

*E vorba în roman de un tânăr crescut în străinătate care se întoarce (în 1851) la locul nașterii sale, unde-l așteaptă obiceiuri de care s'a desfișcut de mult. Abia-și găsește rostul între oameni buni, care l-au uitat și oameni interesați care, epitropisindu-l, înțeleg să-l despoate. Figuri de boieri, vechi și noi, se schitează. Nu seamănă între ei nici ca origine, nici ca apucături, nici ca suflet și inimă. La urmă, el se trezește aproape fără mijloace de traiu și trebuie o neașteptată potrivire de împrejurări ca să-l scape.

Dar, pe lângă încurcătura intereselor sălbatice, ridicare contra lui, e și una din acele idile de dragoste pe care le regăsim mai ales în *Viața la țară* a lui Zamfirescu, în care e și atâta puritate morală, pe lângă respingătoare caricaturi de oameni ticăloși: și, fata, crescută de părinții lui Lascar, măritată rău cu un bătrân, așa de ieratic pentru a înțelege bine ce se petrece în sufletul ei la revederea „fratelui” cu care, după multe peripeții, peste mormântul moșnegului, va începe o nouă și firească viață, e una din cele mai ideale figuri pe care un scriitor înzestrat le-a putut culege în viața mai veche a societății de sus românești ?).

Profesorul N. Torza⁶⁾ a putut identifica unele personaje din romanul lui W. von Kotzebeue, după documentele unor vechi familii moldovene. Astfel, Lascar Viorescu este boierul Lascar Bogdan, ciocolul Vrâncanu este vechitul Oprisan, Alecu

1) Intre 1837—1888 (Cf. Indicele Bibliografic al „Convorbitorilor” — în-tocmit de M. Sanzram, par. 160).

2) Edit. Ig. Haimann, București 1892.

3) N. Torza: Wilhelm de Kotzebeue și momentul de prefacere modernă a societății moldovenești, în „Memoriile Secției Istorice” ale Academiei Române, Seria III, Tomul XV, 1934.

4) Op. cit.

Dolban e Alecu Callimachi, Valea Verde e moșia Ciocani etc...
Avem deci și în această operă cu formă de roman, a lui Kotzebue, tot o „icoană din vieța Moldovei” de acum 100 de ani și mai bine. Talentatul scriitor, musafir în țara Moldovei și îmbrățișat de vechile noastre familii boierești, nu putea folosi nume proprii, dar și-a zugrăvit eroii atât de real, încât ei pot fi descoperiți și identificați și după sute de ani.

Academia Română, în 1884, apreciind valoarea operei lui Wilhelm von Kotzebue, l-a ales membru onorific al ei.

La cele de mai sus vom adăuga încă o lucrare a lui Kotzebue, pe care o rețipărim dintr'un vechiu calendar editat de M. Kogălniceanu ¹⁾.

Această scriere probabil face parte dintr'o culegere mai întinsă, care a rămas necunoscută. Ea a fost intitulată de traducător — și poate și de autor — *Fragment dintr'o călătorie în Carpații Moldovei*.

Fiind vorba aici, de Valea Bistriței — ca și în *O vânătoare în Moldova*, care se desfășoară tot în munții Neamțului, — prin aceasta măcar, dacă nu și prin reședința sa din Bălănești, îl vom socoti pe Wilhelm von Kotzebue ca pe un scriitor nemțean...

FRAGMENT DINTRO CĂLĂTORIE ÎN CARPAȚII MOLDOVEI ¹⁾

Boreca, 24 Iulie 1840.

Răcoarea dimineții m'a ademenit afară, în aerul curat — și iată, în dreapta, la picioarele mele, spumegă valurile reperi ale Bistriței și, jur-împrejurul meu, se grămădesc munții pirorești cu vârturile învelite în nori...

Dar, credincios principului meu, înainte de toate să fac descrierea zilei de ieri :

O cruciadă în Palestina, negreșit ar fi pricinuit mai puțin efortări decât pregătirile noastre în Slatina ²⁾. Toată ograda mânăstirii era plină de cai și de trăsuri, de care acum a trebuit să ne despărțim ca să încăleccăm pe călușii mici de munte. În sfârșit, toate erau gata. Ne luarăm ziua bună dela mai mulți tovarăși care ne-au adus până aici și caravana se puse în mișcare : O mare mulțime de plăeși și alți întovărășitori și, în sfârșit, o bandă de lăutari alcătuită din șapte țigani pe care-i

1) Nu știu unde se vor fi tipărit întâi — dacă s'au tipărit în limba germană — notele acestea de călătorie, scrise de *Wilhelm von Kotzebue* la 1840, cu ocazia vizitei sale prin județul Neamț, unde erau moștele cumnaților săi, cnezii Leon și Gheorghe Cantacuzino.

În cartea sa, *Din Moldova* — descrieri și schițe²⁾, unde ar trebui să fie, notele acestea nu figurează. Ele au fost traduse din limba germană, fără arătarea izvorului, și tipărite de *Samuil Botetzatu* în *Almanahul de învățătură și petrecere* pe anul 1841, editat de *M. Kogălniceanu*, de unde le republicăm noi, îndreptând pe ici-colo stilul, actualizând ortografia și alcătuiind câteva note pentru pasajele care am crezut că au nevoie de acest lucru.

În ce privește traducătorul, *Samuil Botetzatu*, acesta a fost profesor de pedagogie și limba germană în Bucovina, de unde a fost adus de Gh. Asachi, pe la 1830, pentru a preda limba germană la Gimnaziul Mihaliean, înființat la 1827.

La Iași, Botetzatu a fost foarte activ : profesor, secretar la conservator, actor diletant, colaborator la publicații și traducător din diferiți autori germani și în special din *August von Kotzebue* (vezi nota 3 pag. 83 Cf. articolul *G. B. Duică*, citat la pagina arătată).

S. Botetzatu a fost și profesor și director al celei dintâi școli normale din Iași, pentru pregătirea învățătorilor, timp de 15 ani, dela 1 Nov. 1834 — 18 Oct. 1849. Cf. *Școala Normală de învățătoare*, *Mihail Sturza* din Iași, 1834—1935 pag. 17—23 și 122—123, cu introducere de Gh. Ghibănescu).

Știri despre acest profesor se mai află în „Anuarul școlii normale Vasile Lupu” Iași, pe 1926—27, pag. 11 (Cf. V. A. Ureche : Istoria Școlaelor, I p. 2.0) și mai ales în interesantul articol „Căminarul *Samuil Botetzatu*”, de economul *D. Furtună*, publicat în revista „Cugeț Cluj” Anul III (1938) nr. 23, din 15 Decemvrie, care articol este de fapt o mică schiță bibliobliografică.

2) E vorba de mânăstirea moldoveană Slatina, zidită de Voievodul Alexandru Lăpușneanu la 1560.

1) Pus în dispoziția noastră, cu aceeași proverbiază bună-voință, de către D-I G. T. Kirileanu, cărui-a-i aducem respectuoase mulțămiri.

locomisem în Fotliceni. Fiecare sedea „tant bien que mal” pe căluțul său și, după ce am mulțumit egumenului de Slatina pentru buna sa primire, ne-am pornit în triumf, cântând împreună versurile Hoților lui Schiller :

„*Trăim o viață liberă, o viață plină de plăcere... Pădurea ni-l adăpost de noapte, și luna ni-l drept soare. Mercur — conducătorul nostru, ne ajută să dăm loviturile pe furtună și vânt, și ne reușesc de minune.*
și mai ales a doua strofă :

Azi ne invităm la popi, mâne! Ia arendașii cei bogăți, iar restul îl lăsăm în grija bunului Dumnezeu. Și dacă putem să ne udam gâttelejul cu must dulce de struguri, atunci prindem curaj și putere și legăm prietenie și cu dracul care se prăjește în iad.

era foarte potrivită pentru noi...

De abia ieșii pe poarta mănăstirii, ne-am îndreptat peste un șes, spre muntele cel mai apropiat pe care l-am suti cu destulă caznă, timp de un ceas și jumătate... Când răsunau împușcături, când cântece vesele printră liniștile crengi ale brazilor acoperiți cu rășină. Deodată caravana ieși din codrul ce încununa vârful muntelui și un *ura!* strigat într-un glas, de toată societatea, răsună prin văzduhuri, repetat de mi de ori de ecoul îndepărtaților munți, încât ariergarda noastră nu putea să-și lămurască ce înseamnă atâta larmă! Nu era, nici mai mult nici mai puțin, decât strigătul de bucurie pentru o surpriză plăcută : întâiași dată ne văzurăm străși jur-împrejur de munți, în grupe pitorești, care ținneau cât vedeai cu ochii.

O salvă de împușcături străbătu marea și sălbatica pustietate care fu deșteptată din somolență, de strigătele caravanei noastre — cea mai veselă, de când un semn al Preaputernicului a creiat aceste locuri. Pomim mai înainte. Pe partea pe care suisem, muntele era mult mai puțin drept. La un alt popas ni se întâișă o nouă surpriză : doi munți care se deschideau deodată înaintea noastră, și printră care se vedeau întinsele câmpii ale țării de jos. Însă, înaintam fără întâziere și popas, căci nu aveam vreme de pierdut. Drumul nostru ne ducea prin codri și luminșuri înflorite, peste munți și peste văi, peste pârâiele reze ale munților, în neconținutele lor întortocheți, care mereu ne îngreunau calea.

În multe părți am observat că iarba era scurmată și aflară că era isprava porcilor sălbatici, care aici sunt în mare număr. După un călărit de patru ceasuri ajungem la un loc plăcut, a cărui alegere făcu cinste egumenului de Slatina, pentru că a-vasese bunătața să trimită acolo, dinainte, toate cele trebu-

toare ca să nu ne lipsească un prânz bun la care eram cu atât mai plecați cu cât, din toate părțile, ni se înfățișau ochilor cele mai minunate priveliști, în vreme ce ne ocrotea cea mai frumoasă vreme.

După ce, în cântecul muzicii, am desertat câteva pahare de vin, în sănătatea unora și altora, societatea se răspândi, unii așezându-se în fân proaspăt iar alții apucându-se de vânat, eu scopul, vrednic de toată lauda, de a ne procura ceva fructuri pentru masa de seară.

Suita noastră era împărțită în deosebite grupe pitorești, pe dealurile cele mai apropiate : ici slugile noastre europene, sub comanda caporalului austriac — pe care-l luase tovarășul nostru de drum V., colo armăuți, plăeși, țigani și țărani în ținuturile pozitive, mai departe un foc plăcut, la care artiștii bucătăriei mănăstirești lucrau pentru gurile și stomahurile noastre, în vreme ce doi băieți de țigan, cu o deosebită iscusință, întorceau o mare frigare de lemn.

După câteva ceasuri de odihnă, încălecarăm din nou pe vitejii noștri harmăsari și, curând, ajunserăm iarăși la un munte. Necazul ce ni-l pricinuisse suirea celui dinlău, părea numai o jucărie, față de chinurile ce ni le pregătise acest al doilea, ce era acoperit de un codru în care nu intrase încă toporul. Aici, ca pretinzânduți în natură, ni se arătă o iconă lămurită a morții și a vieții naturale : lângă o mare mulțime de brazi uriași, căzuți la pământ, se văd crescând copcei tineri, care, după ani și ani, au să aibă aceeași soartă. Copacii răsturnați ne împledeau drumul, ades la locurile cele mai grele, și fără dîbaci noștri căluții ne-ar fi mers foarte rău. Aceste dobitoace sunt de o prevedere și o cumpătate de care încă n'am avut pildă — mai ales la scoborît.

După un drum de aproape un ceas și jumătate, când credeam că am ajuns în vârful muntelui, după ce am mai înaintat puțin, suitul începu iarăși, până când, în sfârșit, codrul conțeni și, după încă vreo mie de pași, ajunserăm pe cel mai înalt pisc. Ne lăsarăm caii la marginea pădurii și cea mai mare parte din noi ne suirăm pe vârf, incredințați că vom fi răspățați de o frumoasă priveliște.

Așteptările noastre fură întrecute de o sută de ori mai mult! De pe regulata cupolă a muntelui, acoperit cu iarbă miorositoare, fi zărirăm, la picioarele noastre, toată periferia acoperită cu posomoritul verde al brazilor și, jur-împrejur, ni se înfățișă ochilor o panoramă de care puțin trebuie să fie în lumina Roată, cât putea ochiul să cuprindă, se înălțau, ca niște turnuri, munți peste munți — când stancoși, cu vârturi ascuțite, când acoperiți de codri vechi de când e lumea... Spre

miază-noaptea se zăria cel mai înalt munte al Bucovinei, peste care se azezaseră nori negri; spre miază-zi se întindea, dincolo de munți, într-o depărtare cețoasă, șesul în mijlocul căruia se află Iași; spre apus, în sfârșit, se înalță marea în stră-lucirea serii, uriașul acestui lanț de munți — *Ceahlăul*, sau *Pionul*, al cărui vârf stâncos se ascunde în nori. Fără îndolaiă că nișodată nu vom uita această priveliște.

Adunarea întregului nostru grup se făcu în sfârșit com-plectă. Strigătele de uimire nu mai conțineau, în fața măreției naturale; însă, din nenorocire, vremea nu ne iartă să zăbovim mult, și trebui să ne hotărâm a renunța la acest frumos popas. *Muncelul*, așa se numește acest munte, după socotala aproxima-tivă ce am făcut și după ierburile din vârful său, trebuie să aibă peste 4000 picioare deasupra nivelului mării. La o jumă-tate de ceas de vârful său, am întâlnit pe o pășiște verde, mai mulți păstori cu turmele, așezați aici din vremea fierbințelor luni ale verii. Ei ne primiră cu un cântec frumos de munte, pe care unul îl cântă din buciuum cu îndestulă virtuozitate. Cu multă prietenie ne dădură lapte și caș, și multă vreme după ce-i pășisirăm, mai răsunau încă melodiioasele buciummări prin desimea codrului, în mijlocul căruia, într-o poiană, ne apropiarăm de o ceată de țărani moldoveni, care, ca și noi, suiau muntele. Intre ei era o fetiță așa de frumoasă cum rar am văzut.

Acastă nouă Elenă a puternică senzație în so-cietatea noastră cea veselă. Înălțisarea oamenilor din acești munți, în deobște, este mult mai frumoasă și mai puternică decât a celorla din locurile câmpene ale Moldovei; de însemnat însă este, ca un deosebit fenomen, că iarăși foarte mulți din locuitorii acestor munți sunt gușafi.

Sosind la poalele muntelui, osteniți, ne-am întins pe brazdele cele verzi, spre a ne odihni puțin și a căștiga puteri noi pentru a călători mai departe. De aceea, drumul nostru se întindea pe lângă un răușor ale cărui maluri neregulate luau cele mai variate forme: coame, mărețe de munți, fânături în-florite, stânci de felurite forme care, pe rând și mai în fiecare minut, ne înfățișau priveliști noi și mărețe și, pe deasupra, sgo-molul nenumăratelor ferestre ce răsunau necontenti, tulburând liniștea serii.

Aici am văzut, în mai multe locuri, în ce chip se coboară din munți copacii uriași. Se face mai întâi un drum neted din vârful muntelui până jos în vale. Se taie apoi copacii astfel ca să cadă cu vârful spre vale și, pornindu-i cu avânt puternic, înlătură în cursul lor toate obstacolele, ajungând jos curățâți mai de toate crengile. Cu așa putere alunecă devale, încât vârful lor se înlunge uneori în pământ până la trei palme.

Pentru asemenea lucruri se aleg totdeauna locuri lipsite de obstacole și de copaci mari¹⁾.

Mergând înainte pe lângă șerpuitorul râu de munte, am zărit o stâncă măreță²⁾, de o formă minunată și foarte înaltă, pe care noi, din depărtare, o asemuiam cu ruinele unei cetăți; însă sosind aproape, ne-am încredințat că este o cetate zidită de Marele Arhitect ale cărui lucruri trăiesc veacuri de-a-rândul până când el însuși le hotărăște dărâmarea.

Cu privire la formația acestor munți, am aflat următoarele dela mineralogii noștri: îndată ce pătrăsim cursul râului Mol-dova, se vede pătura mălăită³⁾, unde, înainte cu două sute de ani erau mine însemnate de aur. Această pătură are cea mai mare întindere la Baia și în împrejurimea mănăstirii Slatina. Se pare a avea o deosebită formație, alcătuiră-se mai cu seamă din lut și nisip, amestecat cu multe rămășițe de scoici — grez scoicos⁴⁾. Aceasta din urmă predomină tot mai mult, pe măsură ce se pierd urmele de aur, și sporește constituția nisipoasă, prefăcându-se atât de vârtosă, încât primește o politură⁵⁾ de-stul de frumoasă.

Dela Slatina în sus se găsește șiferton⁶⁾ de felurite culori și în pături neregulate, care se întind până în culmea muntelui ce face hotarul între bazinurile râurilor Moldova și Bistrița. Pe această culme de munte se găsesc numai bancuri de grez⁷⁾ și tocmă dincolo de culme, despe Bistrița, se află semnele unei pături regulate, de vreme ce pe la unele locuri se găsește și tonșifer⁸⁾.

Îndată ce razele de pe urmă ale soarelui ne vestiră că această zi imbelșugată în plăceri se apropie de sfârșit, am văzut și cerul acoperit de nori. Ne aduserăm aminte că omul nu este născut numai pentru bucurii, ci și pentru suferințe. Ploaia începu a se vărsa din belșug, pământul fu învâluit de

1) Descrierea tăierii și coborârii din munte a lemnelor, făcută aici de Kozebuș, nu corespunde realității. Se știe că butucii, curățâți, se dau la vale cu partea groasă înainte!

2) Părul e Sabasa (ne lămurăște D.-I. G. T. Kirilcau) iar stâncă e "Platra Bolovanului" — cum îi zic țărăni. Această numire curioasă pentru noi are o semnificație preistorică (Cf. N. Desșeraru: Dacia Preistorică, pag. 165). Pentru denumirea stâncii vezi și Bolovoala cu Platra Idolului — dela Petrodava lui Gh. Asachi.

3) argiltoasă.

4) Traducătorul scrie „nășip-peatră-scoicoasă” și pune în paranteză Muschel-sandstein.

5) lustru.

6) șist argilos.

7) În text: mălțuri de nășip-peatră!

8) șist argilos.

Intunecul nopții și cai se împotriveau a merge înainte. În silăși, la o mică distanță se zări o lumină tremurătoare și, după ce am trecut Bistrița înspumată, întrebuițând cele de pe urmă puteri spre a ne călări pe mărul de dincolo, care era foarte înalt, am ajuns, udați până la piele și morți de osteneală, la o căsuță, pe care egumenul mănăstirii Slatina, un suflet atât de primitor, înadins o mobilase pentru noi. Cele două o-dăițe de aici, ni se păreau adevărate saloane, mai ales când aflăram plăcuta veste că vom căpăta o masă bună și înțăitoare.

Unii dintre noi erau însă așa de osteniți, încât îndată s'au culcat, lăsându-ne plăcerile mari celorlalți, care cu strazele uscate și în conversații desătătoare am deșertat câteva pahare de șampanie, tulburând, cu strigăte de bucurie, somnul dulce al tovarășilor culcați în odăița vecină. Cu acestea nu s'a potolit însă sburdălnicia noastră: banda de lăutari a trebuit să producă pe un virtuos al violei, pe care l-am introdus în cet în dormitorul întunecat, unde deodată a început a cânta un preludiu plin de măesție și după aceea un urlet înfricoșetor, încât tovarășii noștri au sărit din somn, înjurând, cu drept cuvânt, glumele noastre.

În curând, până și cel mai tare dintre noi a trebuit să se odhnească, răpus de oboseală. Și chiar prin somn isbucneau unii în răs, visând despre cele întâmplăte...

Hangau, 25 Iulie 1840

Ne-am sculat, după obiceiul, foarte de dimineată și ne-am gătit a vizita cunoscutul izvor mineral dela Borca, ce este la o depărtare de un ceas dela locul unde am petrecut noaptea. Pe lângă un număr de cai de călărie, mai erau pregătite și câteva care cu boi spre a ne duce pe Borca. Însă eu, obosit fiind de neobișnuita călărie ce făcusem în ajun, am fost unul din acei care s'au grăbit a lua un loc odihnitor pe fânul proaspăt, într'una din stăluțele noastre trăsuri. Călăreții mergeau înainte și noi în urmă, ca un transport de lazaret. Drumul ducea de-a-lungul unui răușor cu mai multe mori și ferăstrae, prin locuri sălbătice și stâncoase. Incurând însă mi s'a urit a merge în carul ce abia se mișca și chema un slujitor călăreț din suita mea, cărnuia i-am luat calul și, încălăcând ca un viteaz cavaler, m'am pornit după ceilalți, împreună cu călugărul dela Slatina, care mă întovărășia.

Mergând așa prin strămturi și printre stânci, am ajuns în șesul cel mic al Borcâi, unde se află izvorul mineral și lângă el câteva case pentru acei care ar veni să-i folosească apele tămăduitoare. Acest lucru însă rareori se întâmplă, de vreme

ce le-am găsit puștii și în proastă stare. Numai când am ajuns noi *La Borcuț* se făcu veselie. Strigăte de bucurie răsunau din oedacul casei celei mai mari — unde se adunase ceata călăreților și-mi aștepta sosirea. Calul meu obosise de tot și pentru grabnica sosire, aveam a mulțami călugărului însofitor care își bichnuise necontent armăsarul.

Pe drum am dat peste mineralogul nostru care, înzestrat cu cicoan și cazma, își urma cu sărguință cercetările. După ce a sosit și el *La Borcuț*, am vizitat izvorul mineral, care ar trebui să fie mai îmbelșugat, spre a se putea așeza aici băi. Apa iese dintr'o stâncă, fără să putem descoperi vreun strat de calcar¹⁾ din care obicinuit se pornesc asemenea izvoare. De aceea prepunem că acest izvor face o călătorie lungă pe sub pământ până țese la lumină. Poate că așa să fie și pricina că apa cuprinde prea puțin acid carbonic. În deobște, în *Poiana Borcutului*, afară de argilă și șisturi de mică²⁾, de foarte bun cvart și spat vâros³⁾ — unde și unde amestecat cu glară⁴⁾, mineralogul nostru ne încredințază că în munții de prin apropiere trebuie să se afle argint, aramă și plumb.

Poiana Borcutului este sălbatică și romantică. E înconjurată de stânci foarte înalte și mărețe — și chiar prin mijloc e străbătută de un păru de munte ce se îndreaptă cu repeziune spre albia Bistriței. Pe vârful uneia din cele mai înalte stânci, pe care se crede că nicio ființă omenască nu s'a suit vreodată, se vede o cruce simplă de lemn, despre care nu am putut afla altceva, decât că un olog s'a călărat acolo sus și, spre aducere aminte de asemenea faptă, a împântărit acolo această cruce... cât de felurite sânt căile către nemurire! Acest olog ambițios s'a făcut nemuritor între urmașii săi!

Între timp sosise și artileria noastră grea, împreună cu lăutarii. Cântări de veselie răsunau de peste tot și poate multe bulnbe pline de mirare își vor fi scos capul dintre hăiturile stâncilor, unde până atunci dormea cea mai adâncă tăcere.

După ce ne-am îndestulat din apa minerală, amestecată cu vin și zahăr, spumând înlocmai ca șampania, ne-am întors cu toții la casa unde dormisem, am luat acolo o gustare și, în urmă, ne-am pornit în sunetul muzicel spre... bărcile noastre. Acestea erau plute simple, făcute din bărre; însă patru dintre ele, fumos împodobite cu ramuri de mesteacăn și brad, erau menite pentru societatea și suita noastră.

1) în textul traducătorului: var-piatră.

2) " " " : Silimerscheifer.

3) " " " : Kaikspath.

4) " " " : Kless (=pirita); vezi *glarea*, *ce=prund*.

Împreună cu muzica, ne-am imbarcat pe întâia plută, în timp ce, prin aerul curat, răsună o salvă care se repetă însușit prin ecoul munților. În chioțe de bucurie am pornit dela mal, spre a ne cerca soarta pe un nou element.

Cu repeziunea unei săgeți, străoțteam valurile furioase ale Bistriței și flecare cotitură a râului ne înălța o nouă panoramă, atât de frumoasă și măreață, încât cu greu ne luam ochii dela dânsa.

Bistrița este de cel mai mare folos pentru locuitorii din acești munți. E singurul izvor al înăvuirii lor, pentrucă, de vreme ce pământul neroditor nu-i îndemânează a se îndelemnici cu agricultura, apoi negoțul cu lemne este singurul lor izvor de câștig.

Grinzi, bărne, tâlpi, scânduri de brad din marile ferăstrăe, până și catarguri, plutesc până în Siret, unde se revarsă Bistrița, și de acolo spre Dunăre până la Galați, de unde apoi 40-50 plute de aceste mici, se așează una peste alta și, legându-se de corăbii, se trag pe apă până la Constantinopol. Inșă, la iscarea unei furtuni cât de mici, se desleagă și plutele se lasă slobode în voia soartei și lesne se poate închipui căte se pierd în asemenea împrejurări.

Un rezultat firesc al acestei ocupații este dibăcia locuitorilor munteni în cărmuirea pluteilor care, în adevăr, pe apa Bistriței este de mare însemnătate, de vreme ce uneori trec plutele peste pietre și adeseori la cotituri se găesc în marea primejdie de a se izbi de stâncile foarte înalte.

Călătoria noastră a durat cinci ceasuri, fără însă a trece prin locurile cele mai primejdioase, care se aflau mai la deal de locul imbarcării noastre. Cu toate aceste, peste pluta noastră adese ori trecea apa și atunci repede ne suiam pe scaunele înadins făcute. În stârșit ne-am apropiat de Hangul creazului Cantacuzin, așezat la poalele muntelui Ceahlău, ce se vede înălțându-și mărul său creștet dintre învecinatați munți.

Ajunghând la o depărtare ca de jumătate de ceas de locul imbarcării, am ieșit la uscat pe un ses mic, spre a vizita o stâncă așezată pe un loc frumos înverzit, în apropierea malului Bistriței. Această stâncă, din depărtare, pare a fi o ruină străveche. Este înaltă ca de cincisprezece stăpni. La poala ei, de unde la oarecare depărtare se vede și muntele Ceahlău, am degerat căte un pahar de nectar spumos în cinstea acestui vechiu Patriarh al Carpaților Moldovei.

Stanca vizitată de noi se numește de unii locuitorii *Peatra Teiului*, și de alții *Stanca Dracului*, dându-i această numire după următoarea poveste: Diavolul se supăraseră odinioară, peste măsură văzând că locuitorii acestor meleaguri trăiesc mulțumiți

o viață fericită. Aceasta îi era lui un ghimpe în ochi și s'a hotărât a înneca, prin revărsări de ape, tot șesul Bistriței. În acest scop a dărâmat o stâncă din Ceahlău și a dus-o, pe degetul său cel mic, în vale, spre a o arunca în râu. S'a întâmplat însă că a cântat cucoșul și el a scăpat stâncă pe acel loc ¹⁾.

În Hangu ne-a primit ispravnicul ținutului, care venise aici, pentru a ne face o prietenescă întâmpinare — însă, din nenorocire, sosise totodată și înșușințarea prin care ne vedeam nevoiți a ne grăbi întoarcerea la Iași. Cu toate aceste, în loc să ne supărăm, am hotărât a petrece cele de pe urmă zile ale excursiei noastre în munți, cu îndoită veselie, spre a supăra pe diavolul care aruncase această piatră în râul desfătătoarelor noastre petreceri.

Hangu (27 Iulie 1840).

După o petrecere de două zile, cu multe osteneți, ca niște munteni voinici, ne-am întors iarăși la cartierul nostru general.

În dimineața de 25, adunându-ne împrejurul mesei la cafea, am văzut între noi fețe întristate, fiindcă cerul se acoperise de nori întunecoși care învălneau vârfulle munților vecini și, prin urmare, planul nostru de a ne sui pe Ceahlău se părea a fi zădărnicit.

După o desbatere serioasă: de aveam a rămânea statornicii planului propus — măcar că se iveau atâtea greutăți, sau de aveam a-l părăsi din pricina vremii scurte ce ne mai rămăsese, a urmat într'un glas încheierea hotărâtă de a nu părăsi planul.

Acum se ivi și altă întrebare: pe care drum să mergem, fiindcă de acestea sânt două — unul mai îndemânatic, ce duce pe la mânășirea Durău, iar altul mai apropiat, de-a-dreptul peste munți, dar mai greu. Hotărrea s'a încheiat iarăși într'un glas, pentru acesta din urmă.

Toată dimineața a trecut cu pregătirile pentru însemnata expediție. După masă, pela două ceasuri, eram toți călări și caravana s'a pus în mișcare: înainte mergeau câțiva țărani înarmați cu securi și puși, ca o avangardă; după aceștia centrul armatei, apoi lăutarii și în urmă slugile cu pojițiile ²⁾. Peste tot, 50 persoane cu peste 40 cai.

Îndată ce am eșit din Hangu, se și începe poala cea mai de jos a Ceahlăului, care ne zâmbea din noui cu măiestrate

1) Pentru legenda acestei stânci, a se vedea *Alecu Russo*: *Piatra Teiului* — legendă (fragment dintr-o călătorie în munții Moldovei, în 1839).

2) bagajele și hrana.

urarea de bună venire. Piedestalul lui nu este poncișet; fără nicio greutate ne-am suit pe înălțimile și munții mai mici din jurul lui; pe unele locuri am găsit fânături de curând cosite și păduri destul de frumoase. Dar cu cât înaintam mai mult, cu atât mai sălbatic deveniau locurile și cu atât mai mare și mai întinsă se înălțau ochilor priveștiștea¹⁾.

Pe la multe locuri am fost nevoiți să descălecăm de pe cai, spre a trece prin strămtori și a ne cățăra pe locuri poncișe. În drum iarăși am fost udați de ploaie până la piele, dar cu toată această neplăcută întâmplare, inimile tuturor erau învăpăiate tot de aceiași entuziasm, și un strigăt, într'un glas, a răsunat printre stânci și strămtori: „să mergem înainte!”.

După o călătorie de două ceasuri, am ajuns la o înălțime unde vădit se cunoștea că natura luase o altă prefacere; pășuri nu se mai vedeau, ci numai unde și unde câte un arbore chircit și tupilat. Înaintea noastră erau munți și stânci înalte, chiar ca înadins aruncate unele peste altele, încât ochiul căuta desnădăduit uneori vreo potecă pentru înaintare. Vârful cel stâncos și gigantic al Ceahlăului, care pe timp senin se poate vedea până și din Iași, este așezat pe un con gigantic, acoperit cu brazde înverzite, de pe care unde și unde se văd colți de stâncă sub cele mai romantice figuri și forme. Imprejurul acestui con șerpuește o cărare așa de îngustă, încât abia încap amândouă picioarele alături; în dreapta este înălțimea poncișă de care ne putem sprijini cu mâna, iar în stânga se văd prăpăști de nemăsurată adâncime, ce zac într'un vecinic întuneric și în necurnată liniște și tăcere, care niciodată nu a fost tulburată de pasul vreunui călător. Stâncile toate sânt vrednice de mirare. Sânt alcătuite în fel de fel de grupe și din felurite soluri de piatră.

În sfârșit am ajuns la poalele stâncilor uriașe care, înălțându-se deasupra conului, formează vârful Ceahlăului. Cei mai mulți dintre noi s'au ușurat de strae, spre a se cățăra mai lesne chiar pe vârful cel înalt, de 3-400 stânjeni, ce din multe locuri depărtate și din apropiere se înălțesează atât de măreț. Suirea, într'adevăr, este ostentitoare — dar nici de cum primejdioasă, dacă ia cineva bine seama a nu se rostogoli îndărăt. Ajungând în vârf, am strigat din inimă un obștesc urai și depe acest strămoș al Carpaților Moldovei, din amelițoarea înălțime, ochii noștri se desățtau cu prisosință la mărețele scene ale naturii, care se făcea și mai frumoasă, luminată fiind de

1) Urcarea s'a făcut pe drumul ce duce din satul *Răpictani*, trecând pe la locurile unde a fost *Schitul Măteilor*, prin *Fonore* (locuri cu fână?), prin *Cocăzani*, până la *Fântâna Măteirescului*, unde se înălțese drumul ce vine de la m-rea *Durău*.

soarele ce asfințea. Spre Nord și Vest, până adânc în Transilvania, se văd lanțuri de munți măreți, de felurite forme, iar spre celelalte părți, munți mai mici, până la poale, printre care *Bistrița*, împreună cu multe alte părțe de munte, după numeroasele colituri ce par a fi niște cordele argintii pe o verdeață destăitoare.

Acest suprem punct (cel mai înalt) al Ceahlăului sau Pionului, se numește *Toaca* și ajunge la înălțimea de 7200 urme peste nivelul mării. De aici, la o nelusennată depărtare, se zărește și hotarul *Transilvaniei*. Pe vârful *Toacei* se află o piatră, care prin scrisul ei vestește urmașilor că *Prea înălțatul nostru Domn s'a suit pe această înălțime la 1836, împreună cu alte persoane din suita sa*¹⁾.

Locuitorii acestor meleaguri povestesc multe tradiții cu privire la acești munți, dintre care cea mai însemnată este următoarea:

„Decebal era Domnitorul țării, când *Traian* a năvălit aici și a cucerit-o. După moartea lui *Decebal*, fiica sa *Dochia* a căutat scăpare în peșterile acestor munți. Schimbată în strae de păstorită, ea credea să se poată feri de urmărirea cucertorului învâpăiat de amor. El însă a descoperit locul petrecerii ei și, în minutul când era să-i cadă prada, *Dochia* împreună cu turma ei s'a prețcut în piatră. Grupa aceasta se vede și acum, însă imaginata trebuie să folosească toate iluziile ei, spre a-și reprezenta aceea ce stâncile au a închipui.

În timpurile mai nouă, numele *Dachia* (*Dacia*) s'a prețcut în *Dochia* (*Evdochia*), și în ziua acestei sfinte, la 1 Martie, se serbează totodată și începutul primăverii. Din această pricină, poporul dela fără învinește *Dochia* și turma ei de o înțăurire mare asupra zilelor dintâi ale primăverii, ce se numesc și zilele *Dochiei*. Așa de pildă, când stâncile sânt învelite de nori, atunci se zice că *Dochia* plânge și prezice ploaie.

Aceste detalii le-am cules dintr'o broșură²⁾ a postelnicului *G. Asachi*, un bărbat care prin lucrările sale literare și-a câștigat mari merite. Tot în acea broșură se află o baladă națională, ce descrie mai pe larg sus arătate povestiri.

După ce ne-am îndestulat cu prisosință dorințele noastre, privind de pe vârful *Toacei* toate frumoșele naturii, ne-am coborât de pe stâncă și, ajungând la locul unde ne așteptau caii, cea dintâi întrebare a fost: încotro mergem? Și pentrucă

1) *Vezi Gh. Ungureanu*: Călătoria lui *Mihai Vodă Sturza* în 1836 (sic) în *zincul* *Neamțului* (în *Anuarul* *Liceului „Petru-Rares”* din *Piatra-Neamț* pe 1935/36, pag. 135 și urm.).

2) *Agă G. Asachi*: *Itinerariul* *muntelui Pionul*, lași 1840, tiparul *Institului Albina* (redactat pe două coloane, în limba română și franceză).

la oare care depărtare se vedea cortegiul nostru îndreptându-se spre apus, am fost asigurați că în partea aceea s'au făcut toate pregătirile trebuitoare pentru primirea noastră, fiindcă hotărîsem a petrece noaptea cu veselie împrejurul unui foc.

Deci am încălecat pe caii destul de osteniți și mergeam la pas înainte : vântul sufla rece și pe unele locuri am găsit până și omăt. Cătarisem mai bine de un ceas. Soarele era spre asfințit și mai lumina încă puțin vărfurile stâncilor romantice din apropiere și depărtare. Credeam că am ajuns la locul hotărît, pentrucă cei dinainte stătuseră și, pălcuri pălcuri, așteptau sosirea noastră. Inșă mare ne-a fost dezamăgirea și desnădejdea, când am văzut că ne aflăm pe un câmp bănos ; din amestecul limbilor care mi-a adus aminte de zidirea Turnului din Vavilon, am înțeles tristul adevăr : că nu ne rămânea alta decât nădejdea în puternicul Dumnezeu, fiindcă, lăsându-ne unul în nădejdea altuia, nu se făcuse nicio pregătire pentru masul nostru, ba încă prin prejur nu se găsea nicio picătură de apă și nici lemne pentru a face un foc bun.

Așa dar a trebuit să luăm o hotărîre. Și după mult sfat, ne-am decis a căuta un izvor spre a ne statornici acolo tabăra de noapte. Ajunserăm în niște locuri, foarte rar vizitate de oameni.

Cu toate acestea, între țărani era unul care ne dete îndrumări și cortegiul s'a pus din nou în mișcare, însă de data aceasta cu mai puțin curaj și veselie. Ne-am îndreptat mai mult spre Nord și, după o jumătate de ceas, am ajuns la un loc unde pământul, de și nu era de fapt mărginit de un zid, dar într'adevăr ni se părea că am ajuns la marginea lumii. În urma noastră munții înalți, printre care trecuserăm ; de amândouă părțile stânci foarte înalte, și înaintea noastră o râpă adâncă de o mie de urme și jumătate... care cu verdeața ei și cu stâncile-i colțuroase, am socotit-o bună pentru orice, numai pentru coborît nu.

La picioarele noastre, în adâncimea înfrătoare, se vedea un codru întunecos de brazi și dincolo de acesta, la oare care depărtare, am zărit o turmă de oi, unde se zicea că ar fi și izvorul cu apă. Deci a merge acolo, spre a nu muri de sete pe o stâncă goală, am înțeles ; însă niciodată n'am crezut că vreun muritor a încercat a se coborî acolo.

Am hotărît a nu mai sta mult pe gânduri, nici a ne mai sfătui, ci a începe expediția cu curaj. Dar a ne coborî drept în jos, era cu neputință. De aceea am mers încet, când la dreapta, când la stânga, când înainte, când înapoi, și nimeni dintre noi nu poate ține minte de câteori a căzut, și din feriche apucându-se cu mâinile de o rădăcină sau de ierburî, s'a ridicat iarăși în picioare. Cei mai bătrâni dintre noi aveam câte un om care

ne sprijinea, dar cu toate aceste toți ne-am împărțit din obșteasca soartă.

Acestea au fost ceasurile cele mai primejdioase ale călătoriei noastre, și putem zice că am fost foarte norocoși de vreme ce, cu așa mare număr de oameni și de cai, n'am avut nicio întâmplare protivnică. Mai ales caii au dat dovezi de mare dibăcie, vrednică de toată mirarea ; și teama că ei ar cădea cu noi în prăpastie a fost nejustificată, de vreme ce numai unul, lunecând a căzut în râpă, dar s'a oprit într'o stâncă. Întâmplarea n'a pricinuit altă daună, decât că s'a turrit o scripcă a unui lăutar.

Fiind eu dintre cei dințai care au ajuns în vale, într'o poiană inverzită, alături de o pădure de brazi, m'am întins pe iarbă obosit de sfortarea coborîrii și priveam cu mirare în sus. Mai că nu puteam crede că ar fi cu putință a se coborî cineva pe asemenea râpă, dacă nu aș fi văzut cum se luptau încă cea mai mare parte a tovarășilor mei cu ostentivitatea și primejdioasa expediție pe care eu, mai norocos, o sfârșisem. Toți locuitorii munteni ne incredințau că niciodată vreun muritor, cioban sau vânător, n'a străbătut această cale.

După jumătate de ceas am ajuns la ciobanii cu turmele lor, care petreceau vara în acele locuri romantice, dar și destul de sălbatic. Tovarășii de călătorie au sosit pe rând, obosiți și asudați. Indată s'a ațâțat un foc plăcut, împrejurul căruia am tăbărit cu toții. N'a trecut multă vreme și veselia de mai înainte, ce ne părăsise o bucată de vreme, fu iar statornicită. După ce colțunii și ciubotele noastre ude au fost puse la uscat pe bețe împrejurul focului, ca niște soldați în rând, fiecare dintre noi și-a pregătit cuțușul pe cât a fost cu putință mai bine, așezându-și crengi de brad și aruncând stratele deasupra, ca pe un articol de lux ; iar celor mai mulți șele calilor le slujeau de perină, căci fân nu se găsea în aceste locuri.

Acum soarele coborise după munții ce ne încunjurau și slugile noastre, ajutate de ciobani, s'au apucat de pregătit cîna, care într'adevăr a fost minunat de bună. Cele mai delicate conserve și fripturi nu ar fi fost mai gustoase, decât minunatul miel care cu puțin ceasuri mai înainte, neștindu-și soarta, zburda cu veselie. Vinul de Rin și șampania au contribuit după cuvîntă, și încurcând răsunau munții de cântări vesele, îngânate de ecourile depărtărilor. Un artificiu pregătit de tovarășii nostru V... nu s'a apins, căci rachetele — așezate la un loc cu butelile de șampanie, din care unele s'au stricat — au gustat din neclarul vărsat și au devenit cu totul netrebnice. Numai câteva lumini romane s'au suit după tot meșteșugul și au luminat prea frumosele locuri.

În curând ne-am aliat cu toții în brațele lui Morfeu, ca și când niciodată nu am fi cunoscut alt așternut și un păzitor umbra de strajă împrejurul focului, spre a ne feri să nu ne ardă. Noaptea era rece, dar senină și stelele scânteiau cu prietenie deasupra noastră.

Cele dintâi raze ale dimineții s'au revărsat peste vânturile stâncilor spre noi, în timp ce unul după altul ne sculam dim așternutul îndemânatic și poiana liniștită răsună de veselie. Condelul meu nu este în stare a descrie această scenă de dimineață. Unii își făceau toaleta; alții, cu fețele comice, se osteneau a da încălțămintelor dogorite forma lor obișnuită. Ici ședea pictorul nostru, apărât de razele soarelui printr'un cortel, spre a veghici locurile aceste, unde întâiași dată o societate veselă a vizitat pe nimfa acestor munți; de altă parte, unul din tovarășii noștri, animase de crengile unui brad o oglindă și perii bărbii sale cădeau tăiați de nemilosivul său brăciu.

Frumos bărbierit, se înfățișă între noi și, văzându-l, a trebuit să mărturisim că dacă întâmplarea ar face ca să poată cere harul Dochiei, negreșit că ea și-ar călca jurământul făcut că nu va deveni soață decât aceluia care l-ar mântui patria de jugul roman...

Toată vecinătatea, luminată de soarele dimineții, ni se înfățișă în deplina ei frumusețe, chiar și răpa cea ponorasă pe care ne-am coborât ieri. În vremea când luam gustarea de dimineață, plăștii noștri au cerut voie să joace danțul lor național. Muzica a început o melodie veselă, dănuitorii au format un semi-cerc, ținându-se cu mâinile peste umeri unul de altul, și făceau un tropot atât de cumplit, încât amenința năruirea stâncilor. Acest danț al muntelui Moldo-Români e tocmai din vremea Romanilor și e întovărășit de vajnice chivituri.

Între timp soarele se suise la amiază și ne îndemna la plecare. Lucru ce-l și făcurăm la semnalul unui buciun păstosesc. Oamenii erau gata cu toate pregătirile cuvenite, caii nechezau, câinii ciobanilor lătrau — pe scurt toate erau în cea mai vie activitate, până când ne-am pornit pe o cărare îngustă prin codru.

Societatea era foarte veselă. Cei dinainte făceau să răsună codrii de cântări desătătoare, în vreme ce slugile noastre din urmă, comandate chiar militărește de caporalul austriac, sloboziau repetate salve și chiviau de bucurie, fiindcă la plecare căpătasă șampane — care îi inverseli de tot.

După ce am trecut codrul și cățiva munți, am ajuns iarăși la o răpă, care, de și nu era asemenea cu cea din ziua trecută, totuși era destul de primejdioasă. A trebuit să descăle-

căm și să ducem caii de căpestre după noi. Expediția peste această răpă s'a săvârșit fără niciun accident și așa am continuat drumul înainte prin strămturi și munți, până când am ajuns la un loc luminos, unde, dintr'o stâncă acoperită cu mușchiu, curgea murmurând un izvor limpede, lângă care se afla o cruce simplă de lemn, așezată în amintirea unei nenorociri, despre care un scriitor român ¹⁾ istorisește următoarele:

„În vremea tulburărilor politice de care a pătimit această țară la 1821, în care timp s'au distrus legăturile multor familii, s'a ivit și s'a așezat în aceste locuri sălbătice o tânără necunoscută, înveșmântată în negru. Peșterile și copacii găunoși îi oferiau adăpost în asprimea vremii. Își schimba adeseori locul și se ferea de orice întâlnire cu ciobanii și silaștrii, care, mișcându-se de prezența ei miraculoasă și cinstind-o pentru evlavia ei, îi oferiau adeseori mijloace de traiu pe la locurile unde socoteau că sar fi aflați. Aproape șase ani a petrecut ea asemenea vieață. Și locul cel mai plăcut pentru dânsa era malul stancos al unui pârâu de munte, a cărui melancolică murmurare îi părea că răspunde la suspinele ei.

Într'o zi de vară, tângurii iahnice au ajuns la urechea unui cioban care se afla în apropiere cu o turmă; îndreptându-se spre locul de unde venea glasul tânguitor, a aflat-o pe necunoscută, întinsă la pământ și scâldată toată în sânge...

Ea țese ca de obicei, de dimineață, spre a-și căuta rădăcini și ierburi pentru hrană, dar neluând sama a căzut într'o capcană pusă de vânătorii acolo pentru vulpi; pictorul ei fu sfărmat și sângele curgea necontenti. În această stare, palidă și muribundă, s'a adresat ciobanului cu rugămintea s'o ducă la locul ei cel iubit, lângă pârâș, unde încurând a și adormit pentru totdeauna”.

Așa a fost sfârșitul acestei inimi simțitoare, care urând valurile vieții, s'a retras în aceste locuri pustii. Nu știu din ce pricină i s'a pus numele Serafima, după care numindu-se și pârâșul tot așa, i s'a înveșnicit aducerea aminte în gura poporului. Crucea așezată deasupra mormântului nenorocitei este aproape stricată.

Răcorindu-ne cu o înghifitură de cea mai curată apă, dim acest izvor de lângă cruce, am călătorit mai departe și am ajuns în sfârșit la poalele Ceahlăului, într'o poiană care pentru deosebita ei frumusețe ne-a făcut într'adevăr cea mai plăcută impresie. Ne-am întins pe verdeț sub arborii umbroși care ne apărau de razele ferbinți ale soarelui. Vânturile munților în-

¹⁾ Scriitorul vizat este tot G. Asachi, care în *Itinerariul* citat notează această legendă. Tot dela Asachi a luat legenda și Valliant, cu ocazia călătoriei lui pe Ceahlău, la 1841.

vecinați acoperiți de neguri, ne reinviau felurile icoane pe care le văzusem zilele trecute.

Mai bine de un ceas am călătorit de-a-lungul acestei poeni ce se întinde până la mările Bistriței. În stânga a rămas drumul cel bun ce duce spre mănăstirea Durău.

Simțim părere de rău că nu am vizitat și această mănăstire, care fiind așezată între două părce de munte, la poala marelă a Pionului, are o priveliște foarte romantică. Cel mai... tânăr dintre călugării petrecători aici este stareț. El e un june de optzeci ani! Celițați, mai toți, sânt în vârstă de peste o sută de ani și viețuiesc mai cu seamă în peșteri.

Călătorind astfel înainte, am ajuns la o mică mănăstire¹⁾ care, deși este locuită de călugări, totuși nu are nimic înteresant. În sfârșit, după un voiaj de 24 ceasuri, am ajuns iarși în Hangu, osteniți la trup, însă mulțumiți sufletește, aducându-ne aminte de toate cele trecute.

A doua zi, iarși ne aflam pe plute, desplicând valurile Bistriței, strecurându-ne cu iuteala fulgerului prin coliturile râului în jos. Aceasta călătorie, *dela Hangu* și până la *târgul Pietrii* este foarte desățătoare, înfățișându-se ochilor cele mai frumoase și mai romantice locuri, ce se schimbă meru odată cu alune-carea pluteilor.

Incunjuțați de valurile spumoase, am luat o gustare — cea de pe urmă a petrecerii noastre împreună și, spre aducere aminte de cele trăite și de veselii noștri tovarăș, care aveau să ne părăsească în curând, am închinat în cinstrea lor un toast.

Nu tâziu am ajuns la cataractele Bistriței, din care unele sânt destul de însemnate²⁾. Le vestesc din depărtare vuetul lor. Pluta se apropie încet, apoi mai repede și în sfârșit sboară peste colțuroasele stânci și printre valurile sgomotoase. Capătul de dinainte al plutei se cufunda adânc în apă și apoi se ridică iarși cu mândrie, chiar ca o corabie care se pornește de la fârm. Cu acest prilej, noi, ca niște marinari viteji, ne-am manifestat entuziasmul prin cele mai vii strigări de bucurie.

De-a-lungul marelui se văd felurite locuri vrednice de însemnat, dintre care pomenesc numai *mănăstirea Bistrița*, vestită pentru mormântul Domnului Alexandru cel Bun. Români sicut ca cea mai sfântă datoric a lor să viziteze acest loc de repaos al fericitului făcător de bine al patriei lor.

În sfârșit, după o călătorie de 9 ceasuri, am zărit între munții măreți, târgul Piatra, care fiind așezat lângă râu, este schelea negotului de chereștea. Ajunghând în sunetul muzicii

la podul de peste Bistrița, am slobozit salve din toate armele noastre, la care ne-au răspuns de mai multe ori slujitorii călăreți ce erau înșirați pentru primirea noastră. Dregătorii au bine voit a ne ura buna venire la mal, unde toți locuitorii orașului se adunaseră, spre a privi sosirea noastră.

Aici am găsit iarși trăsurile noastre și tot aici a sunat și ceasul despărțirii, de unde ne-am pornit mai departe, unii încoace, alții încolo.

Vă mulțămesc din inimă, bravilor tovarăș! Dacă vreodată, depărtat de aceste locuri, îmi voui aduce aminte de frumoșele Moldovei, atunci icoana voastră mi se va înfățișa înaintea ochilor, și munții, șesurile, stâncile, codrii și râurile vor avea pentru mine un îndoit înteres.

(Tradus din nemțește de d. S. Botezatu)

1) Acest lacuș e „Schitul Maicilor” dela Răpaciuni.

2) E vorba despre nahlapii (valurile) Bistriței dela Bleaz și Tarcău.

SIHASTRIILE NEMȚENE SECUI ȘI SIHLA

de C. Bobulescu

I

Sihăstria Secului ia ființă în „poiana lui Atanasie” — care va fi fost unul dintre mulții singuratici, dorit de pustia și liniștea de prin partea locului. Iși va fi dus zilele de schimnicie la codru, poate odată cu Pahomie dela Pocrov, sub muntele Chiriac, și, ca și acesta, cu mare dârzenie, se va fi nevoit, ostenindu-și trupul, a tăia și a scoate rădăcinile copacilor sălbateci, sădind în locul lor pomi. Și, astfel, împinzind locul și făcându-l bun pentru o așezare omenască, i s'a zis, de cei ce-l știu cum era odată și ce devenise acum după atâta strădanie, „poiana lui Atanasie”.

Cel care se gândește a clădi un stânt lăcaș în această poiană e chiar episcopul Gheleon, trecut în primăvara anului 1734 dela Huși la Roman. Această dorință se vede a fi avut-o mai de mult, însă nu ș'o aduce la îndeplinire decât odată cu mutarea sa.

În primăvară se și lucrea de zor la zidire — lămurindu-ne despre aceasta, o însemnare care sună astfel: „Let 7242 [=1734] Mai 8 d[omi]ni(=zile): 10 lei am dat la Nictarie pentru beslejea la Săhăstrie; 1 leu am dat la Ioan meșteru tot Noel[m]vriei 21° 1). Credem că acest condeiu arhător de socoteii la data pomenită, nu poate fi de cât pentru sihăstria noastră și nu alta, durată din lemn, pusă a prăznui chiar dela început Nașterea Maicii Domnului, adică ziua de 8 Septemvrie.

Negreșit că Gheleon, cerând pentru ctitoria sa milă dela Domnie, de care se bucurau atâtea sfințe lăcașuri, găsim că la „leat 7249 [=1741] Septemvriei 28 d[omi]ni”, se învrednicise de ea. Pentru aceasta dobândește și act înțărtor, care cuprindea următoarele înlesniri, netrecându-se cu vederea de către dieceii cancelariei a se arăta obârșia și locul unde se află această nouă chinovie.

Actul începe așa: „Carte dela Grigorie Ghica Vloelvoia pentru săhăstria ce iaste în munte, la poiana lui Atanasie, care săhăstrie iaste făcută de Gheleon, episcopul Romanului, unde

1) Însemnare făcută pe *Chetea inflesului*, proprietatea schitului Pocrov

sânt căiva călugărași — arătând mila ce au dat să aibă pre an:
dela vama domnească însă :

- 12 lei pe 12 mîrță de grău
- 10 camene pește morun
- 6 oc[ol]ăi făcili [de]l c[le]lară
- 2 oc[ol]ăi undelemn pe lună
- 1 litră tîmbe pe lună
- 10 stupi să să scutească de desatînă

2 poslușnici să fie scutiți de toate angărălile, numai la vremea hărăților să dea câte un galben ca să fie de poslușanie călugărașilor” 1).

În anul următor „schitul ot (=dela) poiana lui Attănașă]” era trecut în izvodul „pentru mlănișle sfiștelor mănăstiri” ce aveau „testamenturi” — cu „2 oc[ol]ă și 100 dram[ur]i” de undelemn 2). Tărziiu de tot, scriindu-se pomelnicul feciților citori, în dreptul numelui episcopului Gheleon se însemna: „Acesta este cel mai înțaiu citor al] sfiștelor sihăstria a monastiri] Secului”. Iar în „Istorie în scurt pentru sihăstria monastire Secul” cetim: „Deci, în vremea ațelasta — adică înainte de 1741 și după 1714 — prea sfișitului Gheleon, episcopul Hușului, carele este cu metania dintru ațelasta sfișintă monastire, pre cum să scrie în pomelnicul cel mare, au făcut cu a sa chetuiată sfișintul schit sihăstria Secului, unde este hrămul Nașterea Prea sfișintei Stăpânei noastre Născătoarei de D[eu]mnezeu și pururea Feclioarei Mariei, carele schit pre urmă l-au întemeiat mai bine părinții stărei Dometian și Venedict”.

E întrebarea, însă — care Gheleon ?

Mai înțai cunoaștem pe Gheleon, care fiind cu metania dela mănăstirea Secului și poate ucenic al mitropolitului Varlaam, ajunge episcop la Huși (1633—1653); apoi mitropolit al Moldovei la 1653—1659. Deci el nu mai trece ca episcop pela Rădăuți și Roman, fiind un favorit al lui Gheorghe Ștefan Vodă. Gheleon, venind pentru a doua oară ca mitropolit al Moldovei, păstorește între 1664—1671. 3)

Dela 1709 până la 1723, ca mitropolit al Moldovei, aflăm pe un alt Gheleon cu metania din Agapia și fără a-l găsi ca episcop la una din episcopile pomenite mai sus, adică Roman și Huși, ci numai la Rădăuți (1703—1708).

Și, în fine, mai avem pe un al treilea Gheleon, pe care-l întâlnim episcop de Huși dela 1727-8 la 1734; iar la Roman

1) Academia Română manuscris 237 fila 482. verso.

2) Acad. Rom. mss. 237 f. 454.

3) Vezi cursul inedit de Istoria bisericii române, al răposatului N. Dobrescu.

între 1734—1743, dar care nu ajunge mitropolit al Moldovei. Deci, în urma celor arătate, ni se impune această încheiere: întru cât cei doi Gheodeoni, înaintașii lui Gheodeon al nostru și care este și cel din urmă, amândoi urcă scaunul mitropoliei țării a mai trece pe la episcopia de Roman — iar cu Gheodeon dintră 1734-1743 se întâmplă cu totul dimpotrivă, adică ajunge numai episcop de Roman fără a urca treapta de mitropolit — rămâne hotărât că acesta și nu altul este citorul sihăstriei Secului; în plus fiind recunoscut și de documentele vremii numai ca episcop de Roman.

Așa că sunt cu desăvârșire false rânduiri săpate pe o marmură modernă în care caută a se lămurii trecutul Sihăstriei în felul următor: „Acest așezământ călugăresc, schitul Sihăstria, a fost înființat în 1655, prin o mică biserică de lemn, de episcopul de Roman Gheodeon, fost călugăr în mănăstirea Secu și mai târziu mitropolit al Moldovei”.

Despre depănarea zilelor pusnicilor din sihăstria Secului, nu mai dăm de cât târziu, abia peste douăzeci și unu de ani, cu prilejul dăruirii unui pentecostar de Iași.) Insemnarea de pe el sună așa: „Acest sfânt penticostar este al sfintei mănăstiri a Săcului. Și I-am dat [la] sfânta săhăstrie [a] noastră ca să[ă] fie pentru slujba bisericii. Și nime să nu-l mute de acolo. Si pentru sfântă am iscalit, Nicolit Săcul. L[e]a[ș]t 7271 [=1763] Mart. 16”. Iară mai pre urmă s'au rânduit la moșia Jideștii²⁾ dimpreună cu alte cărți.³⁾

Una din ocupațiile părinților de aici era și aceea a copierii de cărți. Osărduitorul unei atări indeletniciri, după ce isprăvește pe Efrem Sirul, la urmă adaugă: „Acastă carte am scris-o eu, ieromonahului Terapontu, la săhăstria Săcului în țara Moldovii, și să mă ertați cei ce-ți ceti și-ți găsi greșale întrânsa, că eu sântu foarte prostu întru învățătura Sfintei Scripturi. Ani Domnului 1778”.

Manuscrisul, după careși care colindă, pe la unii și alții, ajunge din sihăstria Secului în stăpânirea unui cuvios frate dela Cernia, de lângă București.

Un alt prea frumos manuscris românesc, ce cuprinde mineul pe Decembrie era adus la desăvârșire de un monah străin de melegurile noastre: „cu cheltuiala preoistînului părintelui Climent Ieromonahului dinu mănăstirea Neamțului, în vremea preacuviosului părintelui Ioanu starifulu ierosimonahului și arhimandritul carele” stăpâna „amândoa mănăstirile” —

1) Carte din 7261 (=1753) ce era în paraclisul Bunei Vestiri a mănăstirii Neamțului.

2) Revista Bisericii ortodoxe române, an. XXVI (1902) p. 213.

adecă Neamțul și Secul. Si I-au dat aicea la sihăstria Secului, împreună cu altele zece tipărite, pentru pomenirea sa și a părinților săi. „Deci mă rog părinților și fraților — spune osărduitorul copietor — ca orice greșală veți afla să mă erțați, că fiindu eu limba streină nu știem deplinu ortografia și limbă aclelăstă. S'au scrisu la anul 1808, cându Moscalii stăpâniia țara. S'au scris de sup[er] iscalit Irosim[on]ah Bolgariul¹⁾”.

Celelalte cărți de nevoie la slujba bisericii, care se depăna în Iașițen deasvârșita a sihăstriei Secului, dăruite „de părintele Climent Ieromonahului” erau: 12 minețe, 12 luni viețile sfinților, 5 chiriacodromii „al apostolului și al evanghelii”, câte un triod, tipicon, Ioan Scararu, „și alte multe pentru pomenirea sa și a părinților săi”²⁾.

„Cherontie și Grigorie” dela Neamț, prin „Varsanufie ierodilaconu” dăruiau la 1809, Aprilie 10, slujba părintelui Dimitrie Basarabov, cu gândul ca „nimenea să nu o răzlească ori cu ce chip dela sfânta” săhăstrie³⁾; „Ierosimonahul Climent” mai adăuga viața preacuviosului părintelui Paisie, fostul stareț al mănăstirii Neamțului⁴⁾, iar Dometian arhimandritul, din cărțile ce erau ale „obștii starețului Paisie”, găsea cu cale a trimite pe Isac Sirul „spre cetirea și spre mângăerea părinților” de „la sfânta sihăstria Secului”⁵⁾.

Citoria episcopului de Roman, Gheodeon, a avut parte a vecui 97 de ani, adică până la anul 1821. La Secu, când cu eteria grecească, dându-se lupte, iar locurile acestea fiind împânzite toate de Turci⁶⁾, în a căror neomenie nu știu de cât iatul și focul, se înțelege că Sihăstria n'a fost crățată. Deci soarta i-a fost ca, la întoarcerea părinților bejănărții prin cei codri, să nu mai găsească din ea de cât o moviță de cărbuni și cenușă. La căma mănăstirii Neamțului, de care atârna și sihăstria noastră, fiind Dometian, acesta, în 1825, pe locul fostei biserici de lemn, arsă, a înălțat alta din zid, care dăinuște până astăzi. De această nouă înălțare iată ce ne spune inscripția așezată după cuvîntă la intrare, deasupra ușii: „Aclelăstă sfântă și d[eu]lmezeiască biserică [s'a] rădicit din temelie și [în] cinstea Nașterii Peasfîntei Născătoarei de D[eu]lmezeu și purt[ur]ea Fecl[ie]i Marie, împreună cu un rând de chilii și cu zid împiegur și ridicatul clopotniții ei s'au zidit... în vremea

1) Mss-ul face parte acum din biblioteca mănăstirii Secul.

2) Toate aceste cărți sunt în biblioteca mănăstirii Secul.

3) Carte din biblioteca mănăstirii Secul.

4) Idem.

5) Idem.

6) C. Bobulescu. Din viața mitropolitului Veniamin Costachi, Chișiinău 1933 p. 139-140.

mleal stăplănirii binecredinciosului și de Hrișt[os] iubitor[ul] nostru] Domn Ioan Sandu Sturza Vloev[olo] și a preosfințitului mitropolit a toată Moldova, chir chir Veniamin Costache, prin sârguința a prea cuviosului arhimandrit și stareț sfințitelor monastiri Neamț și Secuș, chir Dometian, cu ajutorul iubitorului del Hrișt[os], jupân Nicolae Cernavski *) spre veșnicia lor pomenire. Anul 1825 Septembrie 25^a 2).

Mai târziu, în 1843, scriindu-se „de smeritul și păcătosul monahul Dometie”, pomelnicul fericiților citori aji sfințitului schit Sihăstriei¹⁾ aflăm și pe alți mlunitori și binefăcători, care au ajutat cu ce au putut la zidirea și înfrumusețarea sfântului lăcaș. De oare ce, spune scriitorul în prefață, „văzând răvna, nu numai a starețului Paisie, ci și a urmașilor lui stareți, au fost ca după tipicul bisericii să fie neînțecat pomeniți fericiții citori. Am daos și eu nevrechnicul²⁾ a răvni lor și a pune silință a să face asemenea pomelnic mare și pe la schiturile³⁾ monastirei ca să nu fie lipsiți mlunitorii de un dar d[ul]mezeesc ca acesta și mai vărtos eu nevrechnicul a nu fi întru răspundere pentru negrijițe de un folos mare sufletesc ca acesta a mlunitorilor. Pentru ațelasta am poruncit⁴⁾ și am pus așază-mânt ca întocmai și fără smintea să se urmeze pomenirile cititorilor după rânduiala și așazămintul starețului Paisie, care până astăzi să urmează în Neamț și în Secuș, că înfricoșat lucru iaste a lua și a nu răsplăti cu pururea pomenire⁵⁾.”

Așa dar se înșiră numele mlunitorilor care sunt acestea: „Arhiepscopul Meletie Sardon au dat ajutoriu la facerea clopotului, 80 lei⁶⁾.”

„Epscopul Sofronie din Huși [au dat] la facerea clopotului 160 lei⁷⁾.”

„Sfinția sa părintele] Calistrat [d]ulhovnicul] din sfințita monastire Neamțul au dat la sfințita sihăstria Secuș, 200 galbeni la let 1824⁸⁾ și „înca 1000 lei la let 1825⁹⁾ apoi „3000

1) Adică de meșterul Nicolae Cernavski, vâr al starețului Ilarie, care zidese mult în cele două mănăstiri—Neamtu și Secu, negreșit după prăpăd. dui eteriei grecești.

2) Inscriptia fiind săpată pe o piatră poroașă, ca și aceea a paraclisului din partea de miază-noapțe, la mănăstiri Secuș, și din același an, e scrisă în mare parte.

3) Adică Venedict starețul.

4) După cum unul întru totul asemenea se precize la 1858, pentru bisERICA din Olcea de lângă Grumăzești, de pe moșia mănăstirii Neamțului.

5) Cel care poruncește, credem a fi starețul Venedict, care va fi apoi cel ca copil timpul lui Paisie, deci era un adept al tradiției rusești, apucată dela acesta, introducând după moda rusașă, rânduieli acolo unde lipseau. Nu putem ști dacă era român sau rus, deși, după o informație inedită este dat ca ardelean.

lei la zugrăvitul bisericii”, 1350 lei la sfințitele vase” și “1072 lei pe 2 cadelnită¹⁾”, iar în dreptul sfințitei sale părintelui Dometian, scriitorul pomelnicului însemna: „După arderea Turcilor, au zidit din temelie biserică, după cum să vede, împreună cu clopotnița și cu chiliele, la anul...”²⁾.

De acest Dometian în „Scurtă istorie pentru igumenii și stareții sfințitelor monastiri Neamtu și Secu [din] anul 1858”, cetim: 1823-1834 „Dometian, [era] român. Acesta era foarte ascuțit la minte și milosiv. El a tăcut biserică Sfințitului mucenic Gheorghie, în lăuntru monastirii [Neamțului] și chiliele de piatră, cu două rânduri, în lăuntru monastirii Secuș și alte înbunătățiri”. Iată dar că pe acest ostentor îl interesea de-o-potrivă—după câte vedem din cele scrise—toate așezările cu ale lor sfințe lăcașuri, care țineau și erau sub conducerea stareților din mănăstirea Neamțului.

O psaltire de Neamț din 1824, este „dată de fericiții citori, spre pomenire³⁾”.

„Pentru folosul celor ce vor ceti”—din partea mitropolitului Moldovei, Veniamin, și prin rânduiala părintelui Dometian, se trimite la sihăstrie, în 1825 Octomvrie 7, tălcuirea „a lui Teofilact arhiepiscopul Bulgariei⁴⁾”, cum și antologhionul ieșit de curând din tiparnița mănăstirii Neamțului⁵⁾.

Pentru pomenirea sa, Elisaveta monaha, cu metania din mănăstirea Văraicului, soția vornicului Teodor Baș, prin a sa dată la 10 Aprilie 1827, lasă 25 lei schitului Pochrov⁶⁾.

De pe un chiriacodromion de Neamț, din 1811, aflăm că unul din părinții „sihăstriei Săcului” era și părintele Andrei⁷⁾ care socote a-l dăru „la schitului [del] supt Horața”; iar „Gherontie d[ul]hovnicul] și j tipograful] ațerosește Sihăstriei irmologhionul ca „și fie deapaură în strana mare”⁸⁾.

„Cu blagoslovenia părintelui stareț Dometian”, se orânduște a fi „nestăramutat pentru mângădere] părinților”, la 1828 luna Octomvrie, Eftem Sirul, apărut cu cinci ani în urmă⁹⁾.

Cu alte cuvinte, Sihăstria având nenorocirea de a fi arsă și odată cu ea ce bruna mai avea—cărți, vestiminte, odăjdi,

1) E lăsat locul gol, însă trebuie pus anul 1825.

2) E din cărțile Sihăstriei.

3) Din cărțile bibliotecii mănăstirii Secuș.

4) Din 1825.

5) Documentul mănăstirii Văraicului.

6) Vezi cărțile schitului „Horața” din județul Neamț.

7) La 1827, cartea fiind a Sihăstriei.

8) Cartea Sihăstriei.

odare, deși atât de retrasă de lume, nu era uitată de sufletele bune și cuvioase întru Domnul. Ci, din potrivă, din tot ce ieșia de sub tipar, se împărtășea și ea, ca o chinovie ce era sub ascultarea bogatei mănăstiri a Neamțului; aceasta avea grijă a-i trimite dela cele mai de seamă cărți, până la fiiladele ¹⁾ de mai puțin însemnătate.

La 15 Ianuarie 1834, i se trimitea triodul de Neamț, apărut în 1833, ²⁾ dimpreună cu slujba Invierii tipărită în același an ³⁾.

Apoi mai are parte de apostolul de Buzău „dăruit svîlnței mănăstiri Neamțului” de „svențiția sa chir Metodie episcopul de Buzău [la] [lea] 7256[=1748] Noem[br]ie 8” ⁴⁾, să fie trimis de „sființele] sa părintele Neonil starețul, la paraclisul dela sihăstria Secului”, la 20 Septemvrie 1838, unde se prăznuia „hrumul d[um]nezeștilor părinți Ioachim și Ana, ca să fie ne-strămutat în biserică aceia”.

Iată dar, cu prilejul acesta, aflăm și de existența unui paraclis în cuprinsul chinoviei sihăstrești, care va fi fost cu-prins în șirul chililor, așa de potrivit pentru neosvoirea rugă-cunilor obștești, cerute de tipic și în timp de iarnă grea.

Prin 1840, ajungând stareț al mănăstirii Neamțului, Vene-dict, de neam slovean ⁵⁾, acesta încă a căutat a trimite fraților din sihăstria Secului un exemplar al lui Teofilact ⁶⁾. Părinții călugări, în schimb, se mai îngrijau ca Sihăstria să aibă apă, adusă pe olane, a cărei scurgere era chiar în dreptul clopotniții. Fapta lor fiind aducătoare de mult bine, frații ostentivori au căutat să o și vesnicească, punând o inscripție, care sună: „A-pleasă ceșmea cu doao țevii, precum să veade, s'au făcut în cu blagoslovenia părințelului Venedict, arhimandrit și stareț sființelor] m[ă]năstir] Neamțului și Secului...” ⁷⁾.

De „ierodiaconul Iezechil”, slujba bisericească a stranei mai era sporită cu un apostol de Buzău, în 1843 Noemvrie 13 ⁸⁾; „de sființa sa] părintele] Neonil, arhimandrit și stareț sființelor molnastir] Neamțul i Secul”, la 11 Februarie 1849, cu mineiul

1) Biblioteca Sihăstriei.

2) Din biblioteca mănăstirii Secur.

3) La Neamț în 1833.

4) Din biblioteca mănăstirii Secului, tipăritură de Buzău din 1704.

5) Vezi însemnarea depe cartea rusească „Evangheliile din săptămâna mare, a mănăstirii Secului.”

6) E din biblioteca mănăstirii Secului.

7) Vezi inscripția acestei cișmele.

8) Din 1836, proprietatea bibliotecii mănăstirii Secului.

de Neamț ¹⁾ de pe Iulie și cu un apostol ²⁾; iar de „părintele Calistrat dohovnicul, în 1850 Ianuarie 8, cu mineiul de pe Iunie ³⁾.

Printre cărțile vechi ale Sihăstriei nu dăm de cât peste un pentecostar de Râmnic, din 7293[=1785] ⁴⁾ și un motiventic de București, din 1794 ⁵⁾; negreșit că partea cea mai mare din ele vor fi ars în 1821, când rezmerița Grecilor n'a cruțat la noi multe sfințe locașuri de țăf și de foc.

II

Despre *sihăstria Sihlei, sau Tiglei, cetim umătorele* în „Marele dicționar geografic al României”: Sihla, schitul de călugări din județul Neamț, „are 2 bisericici: una mai mare în curtea schitului și alta sub o stâncă mare, sus pe deal, bisericuța de lemn, despre care se zice că e făcută dintr'un singur brad”. Tot aci se află o peșteră în care, spune legenda, a trăit sfânta Teodora. Drumul la peșteră e foarte pitoresc: înălțuntru, ea prezintă o escavațiune, aproape circulară, în mijlocul căreia zace o stâncă lată și pușin înaltă, care se zice că servea sfinței drept vatră și masă. Păreții peșterii sunt negri și în fund prezintă o garură prin care străbate pușină lumină. Se zice că în această vizuină umedă a trăit sfânta Teodora 60 de ani”.

Despre sfânta Teodora, care a schimnicit în peștera ce-i poartă numele, de lângă schitul Sihla, se zice că s'a retras în muniți „unde aflând-o oamenii din (satul) Vânători, îi purtau de grijă cu de-ale mănării; dar sfânta, voinđ să scape de îngrijirile lor, veni și se așeză între aceste stânci, unde petrecu în rugă-cinuni, hrânindu-se numai cu un fel de iarbă cu foile umflaie, numită „măcrișul sfinței Teodora” și adăpându-se de la un izvor din apropiere. Se spune că, fiind descoperită și în aceste locuri puștii, s'a dus și nu s'a mai auzit de dânsa prin țară” ¹⁾.

Din această informație, dată marelui public, noi nu putem ști nimic, asupra începutului sihăstriei, nici a vreunui nume legat de trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat al celor două sfințe locașuri, decât doar că ni se dovedește dănuirea lor;

1) Din 1847, proprietatea Sihăstriei.

2) Proprietatea bibliotecii mănăstirii Secului.

3) Proprietatea Sihăstriei.

4) A. Lambrior în rev. Viața românească, an. XIX (1927) nr. 1. p. 35.

Iar o peșteră din apropiere a dat naștere la legenda cuvioasei Teodora, care circula într-o sumă de variante, unele mai sentimentale și mai tragice decât altele, după temperamentul și imaginația scriitorului.

Dar care este adevărul asupra acestui cuib de anahoreți, protejuit, în liniștea lui, de înălțimea așezării, a stâncilor și a prăpăstiiilor, dosit pe tot — pe colo de codri nefășiași ce-l înconjoară? Tăcerea adâncă se așterne peste gândul și pașii celor doi dinți inhibitor de pusie și până la dorințele unora și altora de a ține candela credinței nestinsă, într'un sfânt lăcaș atât de tăinuit...

O piatră, dela biserica mai mare, pusă a sluji ca inscripție, nu ne înșiră decât aceste nume: „† Pomeni[c] del c[ittor]i[il] s[ive] l[ă]go hrama sego [=acestui sfânt templu]. Mihai Can[la]cu- zino[il] ih. Maranda i ced ih [=și copiii lor]; Iordachie ih (?) Alexandra i ced ih; Gavrii, Sinca i ced ih; Apostol, Haritina i ced ih; Grigorie [C]antacuzino[il], Ilena i ced ih; Martel[ă] ih, Toader, Martel[ă] i ced ih; Ion, Nastasia i ced ih; Iordachie [C]an[la]cu zino[il], Catrina i ced ih; Constantin, Gu... Ilena, Ilinca; Iordachie [C]antacuzino[il], Ion [C]antacuzino[il] i ves rod [=și tot neamul lor]”.

Deci, după întâiul sau cățiva sihastri doritori de singurătate, care nu vor fi fost lipsiți de un sfânt lăcaș, cât de simplu — să fi fost el și în chipul unui paraclis înjghebat la un loc cu una sau două chilii de locuit — a venit sprijinul Cantacuzineștilor, dorii a vedea unul mai mare, mai încăpător, în care pravila bisericască să se desfășoare neadormit, după tipic și cât se putea mai aproape de toate regulile marilor chinovii.

Din chipul cum e scris acest pomenic, întretăcut de cuvinte slavone, și din câteva date pe care le avem la îndemână, biserica pomenită trebuie să-și fi luat ființa înainte de 1740, între 1704-1731.

Și, firile acestui trecut încălcit ni s'ar descurca dacă am putea identifica măcar pe unii din acești Cantacuzini moldo-veni, încuscriși și înrudiți cu cei refugiați din Țara Românească. Deocamdată, iată ce ne spune o însemnare făcută pe un antologhion de București, din 7244 [=1736]:¹⁾

„Acle[ă]stă s[fi]n[ă] cartă, ce s[ă] ch[il]i[ă]mă grecește al[n]tologhion, iaste a dumisale gl[ă]p[ă]nesi Ecaterini, care au fost la unu schitu la mu[n]tel[ă] Peon, care schit s'au răsipit în ruptura omătului și moarte încă s'au făcut acolo[il] la răsipire[il] bisericii. Apoi au datu pomană la schitul și săhăstrie ce o

1) Din biblioteca mănăstirii Secului.

chela[m]ă la Sihla. Iară cine aru fura-o sau să o vânl[ă]l, să fie neer[ă]t de Dio[an]nu Dumnezău și de Maica s[fi]n[ă]i[il] sal[ă]l și de S[fi]e[il]ii Ioan Botezător și de s. s[fi]n[ă]i[il] ap[osto]l[ic]o[il]. Amin. Ero-schimona[il] Sofronie, valet 7268 [1760], m[ă]e[il]s[ă] Alu[gu]s[il] 15 zile”.

După însemnarea de mai sus, tot același eroschimona[il] Sofronie, pare a da anul „vle[il] 7231 [=1723] de căl[ă]ndu-i schit[ă]” adică din muntele Peon; spunându-i-se probabil, acest lucru, de „monah[il] Pahomie de la Țara Ungurească” — fostul episcop de Roman și c[ittor]ul Pocrovului. Dar Pahomie era plecat din țară din 1717. Atunci ce însemnă pomenirea numelui acestuia? Urmează totuși a înțelege că după 1723, trebuie căutată risipirea schitului de sub Ceahlău; iar sihastria Sihlei era înainte de 1740. Căci o altă însemnare, din anul 7255 [=1747] luna August în 15, încă vorbește de același antologhion „a dumisale gl[ă]p[ă]nesi Ecaterinii spăt[ă]roae[il] a Pașcăniți, care au fostu la un schit a dumisale la Clejahlău, care schit s'a răsipit ponorându-se muntile”.

La data aceasta însă, Ecaterina spăt[ă]roaia era văduvă, după cum se dovedește cu această însemnare: „Acle[ă]stă s[fi]n[ă]ntă cartă ce s[le]l ch[il]amă pentecostarion, l-au cumpărat dumneaei gl[ă]p[ă]neasa Ecaterina, so[fi]a răposatului Iordachi Cantacuzino biv vel spat[ă]r[ă], și l-au dat la schit[ă]șoru dumisale Almașul, unde iaste hramul bisericii s[fi]n[ă]ntul ier[ă]rhu și făcătoriu de minuni Nicolae... pentru ca să se șfie. Vleat 7255 [=1747]”¹⁾ Iar la 1731, Iordachi Cantacuzino era în viață, când avea din rangurile boierești pe acela de biv vel logofăt²⁾.

Rămâne hotărât, după atâtea date, că întru cât în pomenicul Cantacuzineștilor, din pisania bisericii, Iordachi cu so[fi]a sa Ecaterina³⁾ sunt trecuți ca fiind în viață, sihastria Sihlei era în ființă la 1741-1742, după cum vom și vedea. Va fi fost înzestrată și cu care care odoră, de vreme ce la data pomenită e și prădată. În vederea acestui fapt dăm și peste „o carte

1) Vezi această însemnare pe un pentecostar de București din 7251 (=1743) al mănăstirii Almaș, de matci, din județul Neamțului.

2) Însemnare făcută pe un molitvenic dăruit de giupăneasa Ecaterina Cantacuzino, bisericii cuvioasei Paraschevi din Tg. Frumos (Gh. Ghibănescu în revista Teodor Codrescu, an V nr. 6, p. 93).

3) Iată ce mai altm despre Ecaterina Cantacuzino: 1813, 14 Noemvrie. „Ier[ă]rhimona[il] Grigorie duhovnic”, arată că „Pașcănița ce bătr[ă]n, so[fi]a spat[ă]r[ă]ului Iordachi Cantacuzino”, Ecaterina, iar în călugărie Evdochie „la răzmirița ce dinții au venit aici la Pobrata, bejenie fiind, și au șăzut câteva luni; pe urmă s'au bolnăvit și s'au călugărit; deci, după călugărite n'au trecut multe zile și au răposat, și s'au îngropat atce la Pobrata, în pridvorul bisărcii. Ia let 1769, Ghemarie 8”. Intărește, în grecește, Antim „arhimandritul” Pobratei. (N. Iorga, Documentele familiei Callimachi, București 1902, vol. I, p. 508).

le] s'au scris la dum[n]ealul Jordachi Rusă vel vor[n]ic, pentru niști tâlhari [e]l au prădat pi sihăstria Țigla, ca săl dia strănsoar[e]l înprigurașilor de acolo. Și s'au trimis și un amas ca săl dia strănsol[ar]e], numai să afl tâlharul. Și pîntru ca să să înfricoșază oamini] s'au poruncit dum[n]ealul vornicului Jordachil], pe cari i-a socotit dum[n]ealul să ia pi vornic] și pi alți oamini] cî]j-or fi mai di ispravă și să-i trimiță alciă" ¹⁾.

Hramul bisericii din sihăstria Sihlei era nașterea Sântului Ioan Botezătorul, ce se prăznuște la 24 Iunie, corespuuzăndu cu sărbătoarea popolară a Sănzăniilor.

Pentru frumusețea ei neîntrecută, această așezare călugărească, și astăzi ca și în toate timpurile și în deosebi în acel alverii, va fi fost vizitată de credincioșii iubitori de lăcașuri sfinte, din cât mai îndepărtate și mai ascunse locuri. De aceea, pe stâncile din apropiere dăm peste o sumă de iscălituri a acelor care au putut înfrunta lungimea potecii și urcușul Sihlei, nelipsind nici a lui "† Iolalnil]iche episcopu Romanschi" din "7269 [=1761]" și ale altor țefe, cuvioase, ca a lui "† Irinarh, Sofronie și Sofronia.

Știindu-se de mulți sărăcia și nevoițele în care se zbăteau frații din Sihla, gândul multora se îndrepta spre ei, ajutându-i cu ce puteau. Dar pentru ca pomenirea lor să rămăne neștersă, le dăruiau mai ales cărțile atât de întrebate la slujba bisericească, precum și de acele bune de cetit în ceasurile de răgaz, pentru a le îndulci zilele de singurătate și de vreme rea, care adesea învăluia măgurile din partea locului. Căci unicul leac pentru alungarea urfii din pustiie și din suferințe, nu era decât depănarea slujbei, cetitul și mai apoi lucrul de mână. Așa, dăm peste o liturghie veche, poate cea de lași din 1715, din a cărei însemnare făcută pe ea, aflăm că era "a sihăstriei Sihla" ²⁾.

Din Rușii veniți cu Paisie, care stăpăneau cele două mănăstiri Secul și Neamțul, impunându-li-se acestora ca slujba bisericească să se facă în slavonește, negreșit că acei care se strecuraseră în Sihla, ș'au adus alci cărțile în limba vorbită de ei. De aceea, un voritor de bine, neavând ce face cu o liturghie rusească, negreșit știind folosul pe care-l va aduce acolo sus între oameni] cunosători ai aceastei limbi, o ațerosește cu următoarea însemnare făcută pe ea: "Acle]astă sfântul] Ieturghie slovinească s'au dat de părintele Teodosie monahul, la sfântu schit Sihla, pentru pomenirea și mântuirea sufletului său. [1]804 Mai 25" ³⁾.

1) Academia Română ms. 237, fila 803.

2) Carte din biblioteca mănăstirii Secului.

3) Proprietatea mănăstirii Secului.

După trecerea și a acestui vînt rău, venit pe capul bisericii noastre, tridoul, mineele și altele, ne mai putând fi folosite de călugării noștri, au trecut din nou în stăpînirea bibliotecii din Secu.

Din triozadele de București (1798), "dăruite] de preaoșl]nițu] chirio chir Dostieiu, obștii starețului Paisie, pentru vec]i]nica sa pomenire", un exemplar este trimis "schitului Sihla" ¹⁾, cum și un chitacodromion tot de București (din 1801), care să stea acolo "nestămutat" ²⁾.

Apoi părinți] din Sihla nu erau lipsiți de "adunarea cuvintelor pentru ascultare dela mulți sfinți", de "viața cuviosului Paisie, fostul stareț al mănăstirii Neamțului" (apărută în 1817) ³⁾ cum și de minunatele învățături duhovnicești ale Sântului Isaac Sirul ⁴⁾, tipărite la Neamț în 1819, ne mai amintind de viețile sfinților, cotoihuri] și altele, tot atât de folositoare în singurătatea atât de mstuitoare.

Eșind de curând din tiparnița mănăstirii Neamțului faptele apostolilor, un exemplar s'a rînduit de către cei în drept, în 1819, "să îie neclintit la sihăstria Sihlii" ⁵⁾. În anul următor, un "rînd ce mineae" este dat "de Ierosh]i]m]onal]u] Climent și de shim]onal]u] Timoteiui, spre a lor vea]i]nică pomenire" ⁶⁾. La 10 Decemvrie 1825, schitul Sihla dobăndește "spre citire" Scrișoarea Moldovei a lui Dimitrie Cantemir, ieșită proaspăt de sub tiparul mănăstirii Neamțului la 19 August ⁷⁾. Spre pomenire, în 1828, monahul loii dăruiește scitului un acatist, care mai tîrziu fiind cetit de frațele Clement, acesta făcea pe el însemnarea: "Am cetit și eu acest acatist și am rămas folosit" — neuitînd a mai însemna că nașterea i-a fost la anul 1777, iar "tundera Iet 1800", cu alte cuvinte intrase în monahism la vârsta de 23 de ani ¹⁾.

"Cu bil]igo]slovenia] pîrlintelul] stareț" Dometian "spre folosul părinților și a fraților" se rînduia pentru sihăstria Sihlei, antologhionul de Neamț din 1825, ²⁾ și în 1832 se trimitea mneului de Neamț, pe Iunie, apărut cu un an în urmă ³⁾. Iar prin "Calinic d]u]hovnicul" în 1834, "sf]i]ntul... schit săhăstria [din] Sihla" pîinea spre pomenirea sa și a tot neamul Olimbiadei shimonahia — nepoata episcopului de Rădăuți, Herescu — [și] Glafirei monahia, biblia dela Blaj din 1795 ⁴⁾.

În 1836 Maiu 24, Calistrat Ieromonahul făcea această însemnare pe viețile sfinților (de Neamț) de pe luna Aprilie. "Acle]astă cărțicică ci să numești luna lui Aprilii iaste dreptă a me, celui mai păcătos între Ieromonahi, carile mai gîos mă voi și iscăli, cumpărată drept dou]l]ă gârboavi di la on părinte]

1) Carte din biblioteca mănăstirii Secului.

dila Sihla¹⁾. În schimb la 1837 Octombrie 1, schitul Sihla dobânda hronograful abia leșit de sub tiparul mănăstirii Neamtului²⁾.

Din toate însemnările de mai sus, reieșă că viața cea de obște a pușinilor anahoreți din sihăstria Sihlei, nu încetează o clipă, roind în preajma sfântului lăcaș despre a cărui ființă și trecut am vorbit la început. Negreșit că va fi avut nevoe de unele reparări, va fi suferit unele schimbări, dar în ce măsură se vor fi săvârșit, nu putem ști nimic. Abia la anul 1340, în „Istorie pentru sfintele monastiri Neamtului și Secului” cetim: „Iar „în locul lui — Mardarie starețul — s'au ales de cătră tot soborul și s'au pus stareț de însuși preasfințitul mitropolit Veniamin, părintele Venedict, carele și mai'nainte de-a fi stareț, au făcut multe lucruri bune întru amândoa monastirile acestea, și au întemeiat sfințitul schit Sihla, făcând acolo biserica Nașterii sfințitului Ioann Botezătorul, și chilii pentru șederea păiunților”.

Deci, luându-ne după cele ce scrie istoricul celor două mănăstiri „Neamtul și Secul”, că Venedict „au întemeiat sfințitul schit Sihla, făcând acolo biserica Nașterii sfințitului Ioann Botezătorul”, ar urma că noi trebuie să ștergem tot acel trecut care ne semnalează dăinuirea schitului cu un sfânt lăcaș, până la starețul pomenit. Și că totuși începe de la el. De aceea trebuie foarte bine cumpanite cele istorisite și legate de osârda gospodărească a lui Venedict. Și, deci, atâta timp cât nu cunoaștem măsura celor săvârșite de el în Sihla, trebuie să ajungem la încheierea că, în timpul acestui stareț, i s'au făcut schitului atâtea prefaceri, în cât alta îi era înfățișarea după 1840. Iar el însuși n'a îndrăznit a nimici mărturia de odinioară care lega numele Cantacuzinilor de stantul lăcaș din Sihla, ci a păstrat-o ca un adevăr documentat, ca să vorbească și astăzi tuturor acelora pe care puterile îi vor sui până acolo sus, dorinți fiind de frumuseța neîntrecută a locului și de cutbul sfințit al unor singuratici...

PARTEA II

(OFICIALĂ)

DE ANII ȘCOLARI :

1936 - 37

1937 - 38

1938 - 39

și

1939 - 40

1) Cartea este a schitului Horațea.

2) Cartea este a mănăstirii Secului.

Organizarea liceului.

A fost înființat la 27 Noemvrie 1869 ca gimnaziu clasic. În 1879 s'a transformat în gimnaziu real, iar în 1897 în liceu real-modern. În 1919 și-a dublat cursul inferior, iar în 1922 și cel superior. În 1928 s'a transformat în liceu cu 7 clase bugetare și 3 extrabugetare. În 1930 a fost încadrat la tipul „D” cu 10 — respectiv 11 clase în 1931.

Cu sfârșitul anului 1933 a fost transformat dela tipul „D” la tipul „C” cu 7 — respectiv 8 clase bugetare; în 1934-35 a funcționat cu 2 secții: literară și științifică la cl. VII, iar din 1935-36 și la clasa VIII-a.

Corpul didactic: titlul, alcătuirea catedrelor, numărul de ore, atribuții, activitate extrașcolară, concedii etc...

1) Vasiliu Vasile, preot, profesor definitiv la catedra nr. 1 — predă religia la clasele I—VIII = 12 ore. În cursul anului a avut 29 absențe motivate și suplinite (concediu de boală dela 19 - 24 Noemvrie 1936 și dela 10 - 17 Februarie 1937, aprobat cu ord. nr. 3771/937).

E decorat cu: 1) *Meritul sanitar*, 2) *Răsplata nuncii* clasa II-a (nr. 4124/837 din 1924) și *Cavaler al coroanei României* (nr. 1324/926).

Conduce *Societatea de ajutor mutual a elevilor*. A înființat și conduce o bibliotecă publică în parohia Măraței. Îndeplinește funcția onorifică de secretar al comitetului școlar al liceului.

2) Grapă Constantin, profesor suplinitor la catedra nr. 2 — predă limba română la clasele I⁵, III⁴, IV³ și limba latină la clasa III³ = 15 ore. A fost numit pentru anul școlar 1936-37, cu ordinul Inspectoratului școlar Iași nr. 24724/936. A avut 12 absențe suplinite și motivate (pentru examenul de capacitate).

3) Savin Victor, profesor definitiv la catedra nr. 3 — predă limba română la clasele II⁵, V³—VIII³ și educația morală clasa II¹ = 18 ore. În cursul anului a avut 7 absențe suplinite și motivate.

A tipărit articole și recenzii în revista *Minerva* din Iași, în

Revista de Drept Penal din București și în revista *Preocupări Didactice* din Piatra-Neamț.

E angajat de comitetul școlar bibliotecar al liceului.

4) Dobrescu Virgil, profesor definitiv la catedra nr. 4 — predă filosofia la clasele VII²—VIII², dreptul la clasele IV¹, VII¹, VIII¹ și educația morală la clasa VIII¹ = 10 ore. În cursul anului a avut 17 absențe suplimentare și motivate.

A fost încadrat provizoriu la școala noastră, cu ordinul ministerial nr. 142526/936, comunicat de Inspectoratul școlar Iași cu ordinul nr. 24921/936.

5) Ghițescu Vasile, profesor definitiv la catedra nr. 5 — predă limba latină la clasa VIII⁴ și limba elină la clasele VII¹ și VIII⁴ = 9 ore. În cursul anului a avut 28 absențe suplimentare și motivate.

E directorul liceului și al internatului și președinte al comitetului școlar.

E decorat cu : 1) *Medalia jubiliară Carol I* (nr. 25/906), 2) *Avântul Țării* (nr. 8484/914), 3) *Coroana României* cu spade, cavalier (nr. 1725/917), 4) *Steaua României* cu spade, cavalier cu panglică de Virtute militară (nr. 1714/918), 5) *Crucea Comemorativă* „Ardeal, Carpați, Oltuz, Tg. Ocna” (nr. 28369/922), 6) *Coroana României, Cavalier* (nr. 13570/923), 7) *Răsplata muncii* (nr. 4139/923), 8) *Medalia Victoriei* (nr. 7220/924), 9) *Răsplata Muncii pentru construcții școlare cl. I* (nr. 3870/926). A tipărit articole în „Anuarul” acestui liceu, în revista „Apostolul” etc...

6) Vasilco Gh. Ioan, profesor definitiv la catedra nr. 6 — predă limba latină la clasele IV³ — VI³ și VII⁴ = 13 ore. În cursul anului a avut 9 absențe suplimentare și motivate.

E decorat cu *Răsplata muncii pentru construcții școlare cl. I* (nr. 3857/926) și *Răsplata muncii pentru 25 ani de serviciu* (nr. 701/931).

7) Ciernei Dumitru, profesor suplinitor la catedra nr. 7, numit cu ordinul Inspectoratului școlar Iași nr. 24724/936 — predă limba franceză la clasele III³, IV³, V² — VIII³ și educația morală la clasa IV¹ = 15 ore. În cursul anului a avut 3 absențe suplimentare și motivate.

A tradus, din limba franceză, în „Anuarul” acestui liceu pe 1935-36, studiul *Comoara de artă dela Văleni (Neamț)* de profesorul universitar I. D. Ștefănescu.

8) Sirigeanu Otilia, suplinitoare, numită cu ord. Insp. școlar Iași nr. 24724/936 predă limba franceză la clasele I³, II³ = 6 ore.

9) Radu Cornelia, profesoară definitivă la catedra nr. 8, de limba germană.

În cursul anului școlar 1936-37 a fost detașată la liceul de fete din Piatra-Neamț.

10) Roic D. Leon, profesor definitiv dela liceul comercial de băieți Botoșani; detașat la această școală la catedra nr. 8 — predă limba germană la clasele V³ — VIII³ și educația morală la clasa V¹ = 13 ore.

În cursul anului a avut 48 ore absențe suplimentare și motivate, pentru cursurile școlii de străjeri din Breaza.

11) Grigorevici Alois, profesor definitiv la catedra nr. 9 — predă istoria la clasele I² — VIII² și educația morală la clasa I¹ = 17 ore. În cursul anului a avut 32 ore absențe suplimentare și motivate, fiind membru în comisia de bacalaureat.

E doctor în litere (istoria).
A tipărit lucrarea „Expediția Regelui Sobieski în Moldova și ținutul Neamțului.

E angajat de comitetul școlar custode al muzeului regional.

12) Popovici Panait, profesor definitiv la catedra nr. 10 — predă geografia la clasele II² — V², VI¹, VII¹, VIII² = 12 ore. În cursul anului a avut 84 ore absențe suplimentare și motivate (pentru interese familiare și boală).

Ave următoarele decorații : 1) *Avântul Țării* pentru campania 1913 (nr. 813/914), 2) *Coroana României* în gradul de Cavalier cu panglică „Virtutea militară” (nr. 5233/918), 3) *Crucea comemorativă* a războiului 1916-18 (nr. 17146/920), 4) *Steaua României* în gradul de ofițer (nr. 2270/929), 5) *Răsplata muncii* pentru învățământ cl. I (nr. 6591/930), 6) *Răsplata muncii* pentru 25 ani de serviciu în învățământ (nr. 7555/935).

E autor de manuale didactice : „Geografia județului Neamț” pentru școlile primare și „Geografia economică” pentru școlile normale, ambele în colaborare.

În „Biblioteca pentru toți” a publicat volumul „Din cronica lui Sincal” — bucăci extrase, însoțite de o prefață — (106 pagini).

13) Rotundu Aurelian, profesor la liceul comercial din Iocalitate. Predă la liceul nostru geografia la clasa I = 2 ore.

14) Pascu Neculai, profesor definitiv la catedra nr. 11 — predă matematica la clasele IV³, VI³, VII⁴, VIII⁵ și educația morală la clasa VI¹ = 16 ore. În cursul anului școlar a avut 48 ore absențe suplimentare și motivate.

Are următoarele decorații : 1) *Crucea Comemorativă* a războiului 1916-18, cu bareta „Ardeal, Carpați, Oltuz” (nr.

1744/918), 2) Medalia de războiu (nr. 7763/924), 3) Medalia Victoria (nr. 3390/921), 4) Ordinul Ștăutul Stanislas cl. III, cu spade și tundă (nr. 391).

E membru în comitetul școlar al liceului.

E comandant al legiunii de străjeri din județul Neamț.

15) Nechița Ion, profesor definitiv la catedra nr. 12 — de matematici. E detașat la gimnaziul comercial din localitate.

16) Botez Mihail, profesor cu titlul provizoriu — detașat la catedra de matematici, predă la clasele: 1°, III°, V^o și fizica la clasa III° = 12 ore. În cursul anului a avut 36 ore absențe suplinite și motivate.

E doctor în matematici dela Genova (1934).

Are foarte multe lucrări de specialitate (matematică) publicate în revistele din țară și străinătate — precum și în broșuri separate.

17) Anghelache Alexandru, profesor suplinitor, numit cu ordinul Inspectorului școlar Iași, nr. 24724/936, predă matematica la clasa II° = 3 ore.

18) Bors Neculai, profesor definitiv la catedra nr. 13, predă fizico-chimice la clasele IV°, V^o—VIII° și educația morală la clasa VIII° = 15 ore. În cursul anului a avut 3 ore absențe motivate și suplinite.

Are următoarele decorații: 1) *Medalia jubilară Carol I* (nr. 141/906), 2) *Avântul Țării* pentru campania 1913 (nr. 7544),

3) *Crucea Comemorativă* a războiului din 1916-18 (nr. 34972).

Conduce „Grupetele pentru propaganda împotriva gazelor și pentru propaganda aviației”. E cenzor al comitetului școlar.

A tipărit 2 broșuri: „24 Ianuarie” și „T. A. Edison”.

19) Arteni Spiridon, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 14 de științe naturale. E suspendat provizoriu din învățământ.

20) Călin Gheorghie, profesor suplinitor, numit cu ordinul Inspectoratului școlar Iași nr. 24724/936, predă științele naturale la clasele I—VIII = 15 ore. În cursul anului a avut 19 ore absențe motivate și suplinite.

21) Cirillo Alberto, maestru definitiv la catedra nr. 15 — predă muzica vocală la clasele I—VII + ansamblu = 12 ore. În cursul anului n'a avut absențe.

Are următoarele decorații: 1) *Medalia de bronz* pentru scrieri muzicale (nr. 3554/906), 2) *Medalia jubilară Carol I* (nr. 45/906), 3) *Răsplata muncii* pentru 25 ani de învățământ (nr. 704/931).

E conducătorul orchestrei — angajat de comitet.

22) Niculescu Vasile, maestru definitiv la catedra nr. 16 — predă desenele la clasele I—VIII-a, caligrafia la clasele I și II și educația morală la clasa III = 16 ore. În cursul anului a avut 65 ore absențe suplinite și motivate. (Concediu de boală aprobat cu ordinul nr. 29429/936).

23) Gheorghiu Gheorghie, maestru definitiv la catedra nr. 17 — predă educația fizică la clasele I—VIII = 16 ore. În cursul anului n'a avut absențe.

24) Teoănescu Constantin, maestru definitiv la școala normală de băieți din localitate. Predă la liceul nostru orele de lucru manual (clasele I—IV) = 4 ore. N'a avut absențe.

Personalul administrativ al liceului.

1) Ghițescu Vasile, profesor definitiv, director al liceului și al internatului.

2) Turcu N. Constantin, — licențiat în litere și filosofie, cu seminarul pedagogic universitar — secretarul școlii. (E și contabil al comitetului școlar).

A tipărit aparte următoarele lucrări:

— *Înfișțe și deflație școlară*. Statistici, grafice, comentarii (asupra populației liceului de băieți din Piatra-Neamț, pe 20 ani: 1912/13—1931/32, — 20 pagini.

— *Un călător francez, acum un veac, prin jud. Neamț*: I. A. Vaillant (note bibliografice și traducerea călătoriei prin jud. Neamț — 46 pagini.

— *Biblioteca liceului din Piatra-Neamț* (cu un istoric al bibliotecilor mai vechi) — 14 pagini.

— *Ion Negre* — cel mai vechiu profesor din Piatra-Neamț (note bibliografice urmate de un inedit fragment autobiografic și alte texte) — 30 pagini.

— *Documente și Regeste din ținutul Neamțului* — secolele XVI, XVII, XVIII, cu 6 planșe și un indice (în colaborare) — I, 48 pagini.

— *Documente și Regeste din ținutul Neamțului* — secolul XVII (în colaborare) — II, 36 pagini.

— *Preocupări de cultură regională* — I, 38 pagini.

— *Curtea Domnească din Țârgul Pletrii* — 10 pagini, plus 2 planșe.

— *Preocupări de cultură regională* — II, 60 pagini.

- *Mândăstrea lui Iancu Costin, dela Hotin* — 14 pagini.
- *Preocupări de cultură regională* — III, 44 pagini.
- *Un căltor german, acum un veac, prin județul Neamț* : *Wilhelm von Kotzebue* — 28 pagini.
- *Un blestem original pe o carte puțin cunoscută* — 6 pag.

3) Marin Ștefan, doctorul școlii.

Personalul de serviciu al școlii.

- 1) Brașoveanu Anghel.
- 2) Habiț Ilie.
- 3) Mocanu Constantin.

Materiile de învățământ, programele, manualele didactice etc...

În cursul anului școlar 1936-37, liceul a funcționat după programa din 1935.

Clasele VII și VIII-a au avut secții literare și științifice. Manualele didactice — bune și frumoase — au fost un prețios auxiliar al profesorilor și elevilor.

Pentru clasele I-a și V-a s'a introdus examenul psihologic concomitent cu examenul de admitere.

Conferințe școlare.

Profesorii și maiștrii liceului au ținut, în cursul anului: 3 conferințe didactice (programe, fișe pedagogice), 40 conferințe administrative (examene, situații), 9 conferințe disciplinare.

Inspecții și vizite.

În cursul anului școlar liceul a fost inspectat:

— la 18 Noemvrie 1936 și 17 și 18 Februarie 1937, d-l inspector general G. B. Paladi a inspectat pe d-nii M. Botez și Gh. Gheorghiu.

— la 14 Aprilie 1937, părintele prof. dr. M. Bejenaru a inspectat pe d-nii A. Grigorovici și pr. V. Vasiliu.

— la 8 Decemvrie 1936, d-l subinspector contabil Titus Răureanu a inspectat gestiunea comitetului școlar.

Consilii interscolare.

Consiliul interscolar, alcătuit din directorii și directoarele școlilor secundare din oraș, a ținut 5 ședințe.

Activitatea extrascolară a profesorilor și a elevilor.

— la 13 Septemvrie 1936 s'au întrunit la liceu seriile din 1916/17 — după 20 ani dela absolvirea școlii.

— la 16 Septemvrie s'au deschis cursurile printr'un serviciu divin, după care părintele V. Vasiliu — profesor de religie, și d. V. Ghițescu — director, au adresat calde îndemnuri și cuvinte elevilor.

— la 15 Octomvrie cursurile s'au suspendat pentru comorarea lui Iuliu Valoari — vechiu profesor și subsecretar de stat al Ministerului școlilor.

— la 16 Octomvrie a fost aniversarea nașterii Regelui; a vorbit d-l profesor Victor Savin.

— la 29 Octomvrie a fost aniversarea Reginei Maria.

— la 27 Noemvrie a fost aniversarea a 67 ani dela înțelegerea liceului. Cu acest prilej s'a pus și piatra fundamentală a noului local al internatului școlii. A vorbit directorul liceului.

— la 1 Decemvrie a fost aniversarea unirii Transilvaniei; s'a organizat o serbare în legătură cu *Liga Antirevisionistă*, la care au luat parte toate școlile din oraș, alături de public.

— la 24 Ianuarie 1937 s'a serbat unirea Principatelor, cu o producție școlară și o conferință ocazională a d-lui prof. D. Ciornel.

— la 1 Martie s'au comemorat 100 de ani dela nașterea scriitorului Ion Creangă; a vorbit d-l prof. V. Savin.

— la 20 Martie — cursurile au fost suspendate pentru împărtășirea elevilor.

— dela 1 Iunie — săptămâna străjerilor: pregătiri pentru ziua de 8 Iunie; șezători Peste-Vale.

— la 10 Iunie — ziua Eroilor, procesiune la cimitir.

Socetăți școlare și manifestări în afară de școală.

1) *Socetatea de lectură a elevilor*, sub conducerea d-lui prof. V. Savin, a organizat anul acesta 5 ședințe, constând din șezători cu conferințe și program artistic literar; o șezătoare a fost închinată datinei de Crăciun și Anul Nou.

2) *Socetatea de ajutor mutual a elevilor*, sub conducerea părintelui Vasile Vasiliu, a strâns anul acesta un fond de lei 39.878, din care s'au cheltuit 4969 lei, ajutându-se 14 elevi cu haine, cărți și medicamente.

3) *Grupul aeronautic*, de sub conducerea d-lui prof. N. Borș, a continuat completarea cunoștințelor în această direcție prin lecturi din reviste și cărți.

4) *Stoia străjerilor*. Dela data de 24 Ianuarie 1937, cohorta

cerceșilor liceului s'a contopit în organizația nouă a străjeriei. Conducerea școlii liceului a avut-o d-l N. Pascu, apoi d. Roic. Pavilionul național a fost ridicat în fiecare săptămână.

Dintre profesori s'au remarcat în această activitate d-nii: preot V. Vasiliu, L. D. Roic, N. Zaharia, D. Ciornel, Alb. Cirillo, Gh. Gheorghiu, V. Niculescu, Gh. Călin, dr. Șt. Marin.

5) *Societatea Crucea Roșie a Tinerimii* a fost condusă de către prof. N. Bors. S'au alcătuit albume cu tipuri, vederi și costume, caracteristice regiunii și s'a primit un album dela școala din *Otrokovic* — *Batov* din Cehoslovacia.

6) *Biblioteca* liceului, de sub conducerea d-lui V. Savin, s'a îmbogățit anul acesta cu un număr însemnat de volume din fondurile comitetului școlar. În cursul anului s'au cîștit 1800 volume de către 1200 cititori.

7) *Muzeul regional*, sub îngrijirea d-lui prof. Al. Grigoro-vici, a fost vizitat de străini și de elevii școlilor din oraș. S'au procurat anul acesta două costume naționale.

8) *Corul și orchestra*, sub conducerea d-lui Alb. Cirillo, a dat concursul la toate serbările școlare și naționale.

9) *Concursuri*. Liceul a participat la concursurile *Soc. Tinerimea Română* cu 11 elevi, sub conducerea d-lor L. D. Roic. Au reușit: Constantinescu Emil cl. V — premiul I; Roic M. cl. III, Iov Corneiliu cl. VI și Covrig V. cl. VII — au fost menționați.

Localul liceului.

S'a construit în 1891 și e proprietatea Statului. Localul e corespușător tuturor nevoilor actuale ale școlii.

Numărul încăperilor: 10 săli de clasă, 7 săli pentru lecții, muzeu, laborator, bibliotecă etc... 1 sală de gimnastică, 3 săli pentru cancelarii, 5 camere pentru locuința directorului, 2 camere locuința secretarului, 1 sală de festivități, 1 pentru desen, 1 atelier, 1 cameră oficială, 1 corp cu 4 camere pentru locuința servitorilor.

Liceul nostru, fiind cea mai veche și mai încăpătoare instituție din oraș, a oferit ospitalitate tuturor manifestărilor culturale și naționale din cursul anului.

Astfel, notăm că aici s'au ținut conferințele culturale ale Asociației profesorilor secundari, primele ședințe ale consiliului societății cooperative a tipografiei „Gh. Asachi”, adunările generale ale asociației învățătorilor, *Concertul maestrului G. Enescu*, conferințele societății pentru protecția animalelor, cursurile de infirmiere ale societății Crucea Roșie, adunările cercetășești, premilitare, străjeresti și reprezentățiile cinematografice ale filmelor mănăstirii Neamțului.

Mobilierul.

Toate sălile de clasă, cancelariile, laboratoarele, sala de festivități etc. sunt înzestrate cu tot mobilierul și confortul necesar. Valoarea lui se cifrează la suma de 1.384.720 lei.

Material didactic.

Liceul are și un bogat material didactic, putând satisface toate cerințele tuturor materiilor de învățământ și putând ajuta, adeseori, școlile din oraș, care n'au această zestre.

Iată acest material:	
1. Biblioteca generală — 9426 volume	385.979 lei
2. Bibliotecile elevilor 900	9.000 "
3. Colecția de fizico-chimice	348.776 "
4. Colecția de geografie și istorie	69.394 "
5. Colecția de științe naturale	526.760 "
6. Colecția de desen și calligrafie	12.550 "
7. Colecția de gimnastică	34.430 "
8. Două aparate de radio	29.030 "
9. Colecția muzeului regional	265.472 "

Internatul școlar.

Liceul posedă un local pentru internat situat în strada Ștefan cel Mare, peste drum de Parcul Cozla. Clădirea e donată în acest scop de către omul de bine care a fost *Alexandru Marin*.

Sunt 18 încăperi, dintre care 5 dormitoare, 3 pentru administrație, 3 pentru personalul de serviciu, 1 sufragie, 3 meditații, 1 infirmerie, 1 cancelarie.

Numărul elevilor interni au fost 70 — dintre care 50 solvenți, 16 bursieri, 4 semibursieri. Bursierii au plătit 4500 lei, semibursierii 6500 și solvenții 8500 lei.

Conducerea internatului a avut-o d. V. Ghifescu — directorul liceului, prin d. prof. *Ion Taziăanu* dela școala normală din localitate.

Personalul internatului.

- 1) V. Ghifescu — directorul școlii și al internatului.
- 2) Ion Taziăanu — profesor, conducătorul internatului.
- 3) Eugen Marinescu — econom.
- 4) V. Tănușescu — absolv. școală normală — pedagog.
- 5) Șase oameni de serviciu.

Noul local al internatului.

Clădirea donată de Al. Maxim se dovedește demult din ce în ce mai improprie pentru a deservi internatul.

De aceea, comitetul școlar și-a pus anul acesta în aplicare gândul mai vechiu : de a începe construcția unei noi clădiri, a cărei piatră fundamentală s'a pus în ziua de 27 Noembrie 1936.

În cursul anului, pentru această clădire, s'a cheltuit fondul de rezervă al comitetului, de 500.000 lei, și suma de lei 1.000.000, împrumut dela Casa de Depuneri și Conservații din București.

Pentru această clădire, am primit și următoarele donații : 9.500 lei dela Banca Națională a României și 10.000 lei dela Fabrica de Celuloză.

Activitatea patriotică și de românzare.

Potrivit ordinului Ministerului Educației Naționale, ni s'a dat în grija liceului nostru comuna Hodoșa din jud. Ciuc, ai cărei locuitori, români de origine, au fost securizați în curgerea vremii sub stăpânire străină. Comitetul școlar, în urma vizitei făcute acolo de d-nii Ghișescu, Pascu și Rote, pentru a-l cereța nevoite, a hotărât să întrefină un copil din această comună, în liceu și altul în gimnaziul industrial, să le procure un aparat de radio pentru contra propagandă, să îmbogățească biblioteca școlilor de acolo cu cărți fotoșitoare și să facă pentru cele 2 școli din comună câte un abonament la revista Albina și Universul Copiilor ; de asemenea să se străduiască a fi numit acolo un preot unit, cu sentimente românești și să stăruiască la Casa Școalelor pentru a le dona 50 de pupitre.

Comitetul școlar.

E alcătuit astfel : profesor V. Ghișescu — director, președinte ; preot V. Vasiliu, profesor — secretar ; d-nii avocat V. Soroceanu, institutor C. Teodorescu, Lt.-Col. Em. Păso, industriaș Ion Popovici, și prof. N. Pascu — membri.

Comisia de censozi : prof. N. Bors, ad-tor financiar Eug. Dandescu și contabil Gh. Tanciu.

Taxele elevilor au fost fixate potrivit stării lor materiale : 500 — 1500 — 4000 lei. Au fost scutiți complet 32 elevi. Totalul general al scutiților și reducerilor se ridică la suma de 350.000 lei.

Comitetul școlar s'a îngrijit de buna gospodărie a liceului și internatului. În afară de reduceri și scutiți, a acordat aju-

toare elevilor săraci — în cărți, haine și premii, a ajutat chorta de cerceși și a sportat averea școlii cu 118.118 lei.

Tot pentru ajutorarea elevilor, s'au distribuit și bursele provenite din venitul Fondului Lahu de 100.000 lei, precum și venitul Fondului Dediu de 616.000 lei (prin transformarea sumei de 173.080 în titluri de stat).

Personalul comitetului școlar.

Ministerul a lăsat în sarcina comitetului plata unor ore suplimentare ale profesorilor, precum și plata unei părți din personalul administrativ, arătat la pag. 128.

Deosebit, comitetul școlar plătește :

1) Personalul său special, alcătuit din casier — prof. Ion Tăzianu și contabil — d. Constantin Turcu.

II) Personalul administrativ și de serviciu.

1. Gh. Dandescu — bachelaur — ajutor de secretar.
2. N. Zaharia — licențiat în geografie — supraveghetor de ordine.
3. Al. Grigorevici — profesor, custode al muzeului.
4. Savin Victor — profesor, bibliotecar.
5. N. Ghișescu — elev, ajutor de bibliotecar.
6. Alb. Cirilo — maestru muzică — orhestra.
7. Un om de serviciu.

Comitetul școlar al liceului de băieți „Petru-Rares”
din Piatra-Neamț

CONT DE GESTIUNE

încheiat pentru timpul dela 1 Aprilie 1936 la 31 Martie 1937

Lămurire suplimentară

pentru veniturile efective ale comitetului pe 1936/37.

1.524.149 lei	dela Minister pentru salariile profesorilor.
26.384	" " bursele elevilor.
996.484	" " taxe școlare.
563.811	" " internat (întreținerea).
82.218	" " participari, exam. de admitere, religie mozaică etc.
146.855	" " venituri neprevăzute (chiri, procente, repetenți, corrig. certificate, cote pentru M. Ed. N. și C. Șc. etc.)
3.339.901	Total.
173.080	" Fundația inginer C. Dediu.
381.255	" sold la 1. IV. 1936.
3.894.236 lei,	totalul încasărilor.

VENITURI

Nr. C.	pag. M.	DENUMIREA CONTULUI	Incassii efective
19		Ventul Fundației „Dediu”	9240
20		Fundația „Dediu”	173080
21		Fondul de rezervă	—
22		Excedent	—
23		Cont pl. Venit Chelt.	—
24		Fundația „Lalu”	4566
25		Ventul Fundației „Lalu”	—
26		Div. depunatori de garanții	260230
28		Taxe de construcție	—
30		Taxe de frecvență	—
34		Donația profesorilor	333050
36		Donația membrilor adunării generale	208149
41		Taxe anuar, bibliotecă, carne	37555
48		„ examen de admitere cl. I, V	21690
54		„ repet. corrig. certificate	38750
58		La disp. minister Ed. Nat.	14900
59		Taxe plata prof. religie mozaică	11450
60		Donația Niculescu pt. premii	1000
63		Donația Vasileco pt. premii	186630
65		Taxe personal special	6705
70		Plata pers. Ad-tiv liceu	1720
77		Taxe ore suplimentare	2430
84		„ 50 lei pt. Minister. dela partic.	4130
86		„ înscriere elevi partic.	1323
90		Cota de 35% Casel Corpului Didactic Buc.	41175
91		Taxe examen particular	1524149
96		Salarii dela Stat	—
122		Muzeul regional	9384
126		La dispoziția Casel Șc.	19615
129		Venituri neprevăzute	5000
138		Chiria sălii festivității	560311
140		Solvă internat	5845
145		Spiial școlă	3500
146		Taxe instalația	—
164		Magazia de alimente	26384
174		Burse dela Stat	381255
		Sold la 1 Aprilie 1936	—
Total general :			3.894.236 —

CHELTUELI

Nr. C.	DENUMIREA CONTULUI	Cheltuieli efective
19	Bursa „Dediu”	9240
20	Donația „Dediu”	173380
23	Cont G. Venit. Chelt.	—
25	Bursa „Lalu”	4566
26	Efecte publice	—
27	Garantiți la minister Ed. Nat.	—
54	Taxe exam. admn. I, V comisiilor	21610
58	„ Corig. repet. certific. Minist.	19375
59	La dispoziția Minist. Ed. N.	14900
60	Plata prof. relig. mozaiică	3962
63	Donația „Vior. Vasilco”	1000
65	Plata personal special	128823
70	Plata pers. ad-tiv. liceu	150312
77	Plata orelor suplim.	23461
84	Taxa 50 lei dela elevi partit.	2450
86	„ Inscrere elevi partit.	1480
90	Cota de 3,9% Casei Corpului Didactic Buc.	2251
91	Plata comis. exam. partit.	41175
96	„ sa arilor Stat	152449
99	„ personal Comitet	72000
100	Lumina, apă — liceu	55651
103	Lemne de foc — liceu	48000
105	Repar. intreg. loc. mob. liceu	133129
108	Medicamente, desintectante	6515
109	Cheltuieli de excursie	5000
110	Premii	5000
112	Ajutoare	5694
113	Tiparitul anuarului	6503
114	Subvenții cercetașilor	9805
115	Mobilier nou	5000
116	Biblioteca	8399
119	Fizico-Chimice	28685
120	Muzeul de Naturale	22800
121	Hărți-tablouri	1701
122	Muzeul regional „Stamatin”	8362
124	Cheltuieli cancelarie, laborator	3970
125	Carnete de școlaritate	34834
126	La dispoziția Casei Școlaelor	12025
130	Cheltuieli neprevăzute	9384
132	Fond rez. Casa Școlaelor	12337
133	Chiria săliilor — Cota ministerului	192E0
138	Fondul Asig. Casa Sc.	1250
133	Asigurare Soc. Generală	3756
133	Spital școală	2224
145	Spălat. baie, tuns	2790
149	Plata personal internat	77100
150	Reparații local și mob. internat	72339
151	Lumina, apă, internat	30996
157	Lemne internat	29996
161	Alimentația	—
162	Nutritment în numerar	23472
163	Magazia de alimente	375762
164	Burse dela Stat	26384
174	Construcția internatului	528258
176		—
	Total general:	3813.245

Comitetul școlar al Liceului de băieți „Petru-Rareș” din Piatra-N.

B I L A N Ţ

ACTIV încheiat la 31 Martie 1937 PASIV

Denumirea Conturilor	Suma	Denumirea Conturilor	Suma
Casa	80991	Fondul de rezervă în numerar	38573 45
Efecte publice — proprietatea liceului	111900	Subvenție pentru „Muzeul regional Stamatin”	1030
Garantiți diverse la Ministerul Educ. Nat.	60000	Donația inginer Niculescu în numerar pentru premiu	1000
Magazia de alimente	7885 45	Fundația „Dediu” — efecte	616000
Efecte publice ale „Fundatiilor cu destinație specială”	716000	Fundația „Lalu” — efecte	100000
Bonuri de impozite — proprietatea liceului	100	Fondul de rezervă în efecte	112000
		Diverși depunatori de garanții	6000 0
		Excedent	48253
Total general:	976856 45	Total general:	976856 45

Președinte, V. GHITESCU

Contabil, Const. Turcu

Cenzori }
N. Bors
G. Tancu
Eug. Dandescu

VERIFICAT:
(ss) **Spinescu**

MINISTERUL INSTRUCTIUNII
Administrația Casei Școlaelor

Văzut, subinsp. control
(ss) **G. CHIRILĂ**

Văzut și aprobat de noi
In condițiile ord. No. 16401 și 26362/938
Administrator, (ss) **G. N. Ionescu**

CUVÂNTAREA DELA FINELE ANULUI ȘCOLAR roștia de către d. V. Ghijescu — director

Sărbătorim azi munca unui an, ale cărui rezultate se așează, ca o nouă pătură de trăinicie, la temelia liceului nostru. Munca aceasta a fost pentru unii plină de spor și înconunată de frumoase rezultate, iar pentru alții s'a irosit fără socoteală și fără rod; și de aici bucurie și încredere în puterile lor pentru unii, supărare și mustrare de cuget pentru alții.

Vieața este din ce în ce mai grea. Și pentru a-ți croi un rost în această vieață, trebuie muncă, trebuie bună pregătire, căci locurile sunt tot mai puține, iar cei ce le caută sunt tot mai mulți. De aceea elevii, care acum sunt lipsiți de bucuria înaripată a succesului, să nu despreze, ci să cugete serios la înșința lor, la gresăliile lor, la necazul și nemulțămirea părinților și la chefuluia unui an, irosită în zadar și să-și ia în demnul la muncă serioasă și ordonată, pentru a spăla, prin roadele anului viitor, toate nemulțămirile pricinuite în anul acesta.

Școala le dă cunoștințe; școala îi formează cu deprinderi bune, de care pătrunzându-se, vor avea un puternic razim în vieața de mai târziu, când poate ispitele vor fi mai mari, și nu vor mai avea lângă ei pe cineva, care să le atragă atenția și să-î abată din calea lor.

Cum am mai spus și alte dați, școala e o mică societate, care-și are regulile ei de conducere, reguli care trebuie să fie respectate cu sfințenie de către toți și anume: a veni regulat la școală, a învăța lecțiile la timp, a păstra ordinea, curățenia și disciplina în școală și buna cuviință în afară, a veni la cor, la străjerie, la exerciții, a merge regulat la biserică duminicile și sărbătorile, a purta uniforma și numitul de ordine în toate împrejurările, a nu face parte din societăți străine de școală, ori ce caracter ar avea, a nu se duce la cinematograful și la spectacole decât cu învoire, a nu intra în localuri publice, nepotrivite cu vârsta și cu demnitatea lor de elevi, și atâtea alte obligații care trebuiesc ținute în seamă.

Altefel, școala se dezorganizează și nu-și mai poate îndeplini menirea de a forma caractere și cetățeni vrednici și de nădejde pentru viitorul neamului.

De aceea se dau pedepse care urmăresc să îndrepte pe elevii căzuți în gresală, iar dacă îndreptare nu este, școala caută să-î înlătore din cuprinsul ei, pentru a nu ispiți la rău și pe alții care sunt mai slabi de înger.

Pentru ca învățătura și educația copiilor să fie cât mai bună, părinții trebuie să ne dea sprijinul lor cât mai larg, interesându-se cât mai des, fie de progresele făcute de copiii lor, fie de anumite scăderi care trebuiesc înlăturate din timp.

Părinții, din prea marea lor dragoste de copii, să nu se lase stăpâniți de ei, făcându-le toate gusturile; căci, dacă din nenorocire acești copii au înclinări rele, vor ajunge în situația aceluși părinte, care a fost mai zilele trecute la mine și mi-a mărturisit tot amarul său. Copilul i-a rămas repetent și, fiindcă hoinărea fără căpătâiu prin oraș, a fost trimis acasă, de unde a furat 1000 lei și, fără știrea părinților, a venit înapoi aici.

Tatăl său a venit să-î caute; găsimdu-î, l-a mustrat pentru necazul pe care l-îa făcut.

Iar fiul i-a spus: *Să tacă din gură, nu-ți dau voie să vorbesc!* Fapt pentru care părintele a plecat, declarând că nu-î mai recunoaște de fiu și nu-și mai ia nicio răspundere de cele ce va făptui el.

Asta arată deplină slăbiciune și lipsă de autoritate, când sunt atâtea mijloace legale pentru a aduce un fiu din rătăcire, la calea cea dreaptă.

Părinții sunt înștiințați de mesul copiilor lor prin notele de pe trimestrul I și II; de atunci trebuie să ia măsuri de supraveghere mai deaproape și de îndreptare a răului și nu abia la finele anului.

Sunt și cazuri nenorocite, când, cu toată munca și interesul depus, rezultatele sunt mai slabe. Totuși avem credința că asemenea copii, prin voință și muncă stăruitoare, tot vor reuși să-și facă un rost în vieață.

Trecând la chestiunile care interesează mai de aproape mesul școlii, constatăm:

În privința disciplinei. Anul acesta parcă a bătut un vânt rău. De mulți ani nu s'au făcut asemenea abateri și nu s'au aplicat atâtea și așa de mari pedepse ca în anul acesta.

Anumite curente — să le zicem politice — au pătruns și printre elevi, și așa stăpânire au pus pe ei, încât i-au făcut să-și uite interesele și obligațiile lor școlare. Prin gesturi și atitudini necugetate, dau cu piciorul la atâtea ani de muncă, pentru a ajunge niște *desnoștenii ai soartei*, gata a se înrola în slujba ori cui este meșter să le învârtă capul și să le pună în față mrațul unor situații dobandite fără muncă.

Aici găsim o mare vină și părinților, care, dacă n'au încredințat, în tot cazul au tolerat asemenea rătăcirii.

Școala a trebuit să ia măsuri de înlăturare a răului și așa s'a făcut că au fost eliminați 2 elevi din cl. VII și 2 din a VIII.

pană la finele anului, iar 2 elevi particulari din clasele VII și VIII au fost eliminați pentru totdeauna din școlile publice și particulare. Nu mai vorbesc de eliminările pe o lună, două săptămâni, o săptămână, pentru felurite alte abateri.

Se observă în general la unii elevi înclinarea drăcească de a călca măsurile luate, deși știu că-i așteaptă pedeapsa; Aceasta nu se poate explica decât ca o stare bolnăvicioasă ori de dezechilibrul sufletesc.

Statul și vorba bună nu mai au nicio trecere; chiar și asprimea pentru unii e lipsită de efect.

Un fapt care trebuie scos în evidență este lipsa multor elevi dela exercițiile de străjerie și dela cor.

Deși li s'a atras meru atenția, ei tot au continuat să lipsească și de aceea au fost exmatriculați pentru absențe nemotivate, punându-și astfel în primejdie situația lor școlară.

Starea sanitară a fost în general multumitoare și cursurile n'au mai fost suspendate, ca în alți ani, din cauza epidemiilor.

Internatul. Pe lângă alte nevoi ale liceului nostru, una din cele mai însemnate este aceea a internatului. Localul pe care-l avem se ruinează, ori ce reparațiuni sunt de prisos și deei singura îndreptare este clădirea unui nou local, încăpător și igienic. Comitetul a cheltuit fondul de construcție de 500.000 lei și s'a mai împrumutat cu un milion dela Casa de depuneri, garantând achitarea lui cu averea personală a membrilor săi. Dar asta nu este deajuns. Fără ajutor din partea statului nu vom fi în stare să-l terminăm și să-l punem în folosință. Trebuie deci sacrificii din partea tuturor, căci această instituție nu este pentru noi, ci pentru viitorime.

Faptul că unii părinți fac haine civile copiilor înseamnă o îndoiță vină: calcă regulamentul pe care orice părinte este obligat să-l respecte și încurajează și pe fiii lor a apuca pe căi greșite.

Să se ia aminte că nu vom mai tolera primirea în liceu a elevilor care nu vor fi îmbrăcați în uniformă, așa cum prevede regulamentul și că vor fi eliminați pentru anul viitor toți acei ce vor fi prinși că umblă în haine civile, sfidând măsurile de disciplină.

Ajutare și burse. Și în anul acesta, ministerul a acordat liceului nostru 20 burse și 10 semburse. Pe lângă acestea am mai distribuit: bursa *Lalu*, lui *Ceașescu Gh.*, cl. V-a; bursele *Dedu*, elevilor *Munteanu Gh.* și *Osoianu C.* din cl. I-a; și bursa în haine și cărți acordată de d. G. V. *Mădărescu*, elevului *Modoranu Vasile* cl. I-a.

În amintirea profesoarei *Viorica Vasilco-Niculescu*, d-na *Olimpia Vasilco* a donat 1000 lei, care a fost dată elevului

Cățărașu P. cl. VII-a; iar d-l inginer *Tanțan Niculescu* — soțul decedatei, a donat deasemenea 1000 lei, care a fost dată elevului *Osoianu* ca premiu la științe naturale.

Înainte de a trece la situația școlară, trebuie să exprim durerea pe care a încercat-o liceul în cursul acestui an prin pierderea a 4 elevi: *Popovici Virgil* din cl. IV, *Beral D. Lazăr* din cl. V, *Dumitriu I.* și *Ivașcu C.* din cl. VIII. La înmormântarea celor 3 din urmă școala a participat cu delegații de elevi și cu profesori.

Și acum situația numerică a elevilor:

	I	II	III	IV	V	VI	VII Lit.	VII Șt.	VIII Lit.	VIII Șt.	Total
Inscriși	57	56	54	50	46	38	14	17	17	10	359
Neprezențați	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Decedați	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	4
Retrași	—	1	2	1	2	2	1	2	—	—	11
Exmatriculați	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Amânați	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	3
Eliminați	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Repetenți direct	5	7	4	—	8	5	1	—	—	—	30
Repetenți exam.	—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	4
Corigenți	16	18	21	18	16	14	5	4	3	2	117
Promovați	35	29	25	29	19	15	5	7	13	5	182
TOTAL	57	56	54	50	46	38	14	17	17	10	359

Premianții sunt următorii:

CLASA I. Premiul:	I	II	III	media	8,88
"	I	Butnaru	Corneliu	"	8,79
"	II	Șcripcaru	Marcel	"	8,58
"	III	Osoianu	Constantin	"	8,49
Mențuni:	1.	Revent	Vasile	"	8,14
"	2.	Iconaru	Mircea	"	7,70
"	3.	Lascarache	Petru	"	7,66
"	4.	Diaconescu	Petru	"	7,59
"	5.	Zenembizis	Ion	"	7,58
"	6.	Gavrilescu	Ionel	"	7,57
"	7.	Vasiliu	Vlad	"	9,07
CLASA II. Premiul:	I	Nistor	Mircea	"	9,05
"	II	Mihallesc	Corneliu	"	8,60
"	III	Dobrescu	Eugen	"	8,06
Mențuni:	1.	Poli	Eugen	"	8,06

Mentiuinea :	2. Popovici Mihai	"	7,96
"	3. Danilă Traian	"	7,71
"	4. Mancaș Neculai	"	7,60
"	5. Stecher Marcel	"	7,57
"	6. Hauschild Remi	"	7,53
"	7. Herescu Constantin	"	7,53
CLASA III Premiul :	I Roic Mircea 1)	"	9,57
"	II Vasiliu Paul	"	8,66
"	III Măcărescu Gheorghe	"	8,21
Mentiuuni :	1. Vaintraub Ar.	"	7,85
"	2. Butnaru Mircea	"	7,70
"	3. Rotenberg R.	"	7,60
"	4. Lubiniechi Gh.	"	7,50
CLASA IV Premiul :	I Purice Simion	"	8,37
"	II David Ionel	"	8,17
"	III Gheorghiu D.	"	7,97
Mentiuuni :	1. Romașcanu Filip	"	7,53
CLASA V Premiul :	I Constantinescu Emil 2)	"	9,08
"	II Măcărescu Vasile	"	8,21
"	III Soroceanu D-tru	"	8,06
Mentiuuni :	1. Popescu Florin	"	7,85
"	2. Constantinu C.	"	7,78
CLASA VI Premiul :	I Ghițescu Vasile	"	8,89
"	II Segall Mișu	"	8,17
CLASA VII literară Premiul :	I Fischer Iosif	"	8,01
"	II Cramarof Sergiu	"	7,68
CLASA VII științifică Premiul :	I Covrig Vasile	"	8,26
"	II Teodorescu C.	"	7,91
CLASA VIII literară Premiul	I Ghițescu Neculai	"	8,82
"	II Ganciu Neculai	"	8,49
"	III Rozenzweig Dorel	"	8,49
"	IV Manoliu Șerban	"	8,02
Mentiuuni :	1. Andronic Aurel	"	7,80
"	2. Tărălungă Vasile	"	7,76
CLASA VIII științifică Premiul :	I Vicol Pavel	"	8,51
"	II Manoliu Dan	"	7,87

1) Și premiul Gârneață.
2) " " " " " "

Se acordă mențiuni următorilor elevi :

CLASA I. Butnaru Corneliu — la desen, calligrafie, gimnastică, muzică ; Scripcaru M. — desen, calligrafie, gimnastică, străjerie ; Constantinescu Gh., Crețulescu C., Gavrilescu Ionel, Modoranu V., Zenembizis I., — la desen ; Revent V., — la desen și calligrafie ; Diaconescu P., Iconaru M., — la muzică și gimnastică ; Lascărache P. — la gimnastică și străjerie ; Osoianu C. — străjerie ; Vasiliu V. — străjerie și muzică ; Livezeanu A., Taranu D. — gimnastică ; Țifescu B. — muzică ; Ușerovici M. — orhestră.

CLASA II. Dobrescu Eugen — muzică și străjerie ; Tapu Tr., Blaha R., Hauschild R. — muzică și cor ; Nistor M. — desen, calligrafie, străjerie și gimnastică ; Herescu C., Poli Eug., Tomescu Em. desen ; Popovici D. — desen calligrafie ; Mihailescu Corn. — calligrafie muzică ; Cojoc C., Grimberg S., Iosifescu Cte., Marinescu Ion, Stecher M., Zamă Emil — muzică ; Covrig N., Primescu St., Keșișian B., Preotu Virgil, Vicol Aurel — gimnastică ; Dănilă Tr. — străjerie.

CLASA III. Roic Mircea — gimnastică, desen, străjerie, muzică ; Negrea M. — desen, străjerie ; Vasiliu C. — desen și muzică ; Vasiliu Paul — desen, străjerie ; Luca M. — străjerie ; Bercu Alb, Smilovici N., Boloianu N., Vainnauch A., Butnaru M., Covrig C., Găină Fl., Haidan Gh., Marcovici M., Negrescu V., Nicuță M., Zalman — la muzică.

CLASA IV. Vasiliu I. — gimnastică ; Covrig Gh. — desen ; Purice S., David, I. — străjerie ; Gheorghiu D. străjerie, desen ; Acatrinei Gh., Marcovici A., Romașcanu Filip, Șapira I., Vaintraub L., Ambrozie T., Istrati Gh., Niculescu M., Tapu I. — muzică.

CLASA V. Măcărescu V., Manoliu C. — străjerie ; Haighis C. — gimnastică ; Vlasie P. — gimnastică, muzică ; Constantinescu Em. — desen, străjerie, muzică ; Constantinu C., Soroceanu D. — desen, muzică ; Soceanu Eug., Stoker V. — desen ; Popescu Fl., Tausiagher J., Iliescu I., Pisam A., Bogdan A., Pasat Ilie — muzică.

CLASA VI. Ghițescu V. — muzică, desen, gimnastică, străjerie ; Carpen V. — gimnastică ; Nalhoc Gr. — desen ; Leca T. — străjerie ; Trifan M., Negoiță N., Calpăr Gh., Feinstein N., Belozerof M., Carpen V., Popa M., Șerbănescu Ion, Herșcovici, Grimberg J. — muzică.

CLASA VII. Grigoraș N. — străjerie ; Grințescu A. — gimnastică ; Cătărașu P. — desen, muzică ; Covrig V. — desen ; Borș Gh., Cirillo A., Leventis M., Feibel A., Sotir S. — muzică.

CLASA VIII. Vasilescu M., Braşoveanu V. — cor; Ghişescu N. — desemn; Tărălungă V., Gogu C. — desemn, gimnastică; Matasă Al., Popovici Gh., Capşa Eug., Vintea M. — gimnastică.

Un cuvânt absolvenţilor.

Ei nu sunt de faţă, ci sunt duşi să facă dovada cunoştinţelor căpătate în liceu — la examenul de bacalaureat, primul prag însemnat pe care-l au de trecut deocamdată. Nu pot însă lăsa acest moment fără a mă adresa şi lor. În cursul celor 8 ani cât i-am avut în grija noastră, am făcut tot ce ne-a stat în putinţă ca să le dăm cunoştinţe cât mai temeinice, să le formăm sufletul cât mai bine, să-i deprindem cu munca, cinstea şi adevărul.

Le urez din partea şcolii deplină reuşită şi la pragul de acum şi la încercările de mai târziu, să se bucure de sănătate deplină şi de putere de muncă, pentru a-şi atinge fiinţa, şi când vor ajunge oameni cu rostul lor în societate să nu uite pe profesorii lor, să nu uite şcoala dela care au căpătat îndrumările de bază pentru mersul lor mai departe.

PROFESORUL IOAN GH. VASILCO

Cu prilejul pensionării ¹⁾ — 29 Iunie 1937 ²⁾.

Partea a doua a programului nostru de astăzi este tot sărbătorirea muncii, dar nu a unei munci de un an, ci de 41 de ani, deslăşurată zi de zi în serviciul şcolii.

Colegul nostru I. G. Vasileo, împlinind limita de vârstă prescrisă de lege, se retrage de pe câmpul de luptă al şcolii, pentru a-şi regula drepturile la pensie.

Şi, dacă ar fi să facem o apropiere între elevi şi profesorul a cărui muncă o sărbătorim, am găsi că cei dintrăi au muncit ca să-şi îmbogăţească mintea cu cunoştinţe şi sufletul cu bune deprinderi dela profesorii lor, ridicând încă o treaptă către fiinţa pe care o urmăresc în viaţă şi având mereu înainte răsaritul; iar cel de al doilea a semănat, an de an, boabele de aur ale învăţăturii şi bunelor deprinderi şi, ajuns pe culme, priveşte cu mulţumire la generaţiile de elevi care au prins acele boabe, le-au făcut să încolţească şi să dea rod în mintea şi sufletul lor, având în faţă apusul liniştit al carterii terminate şi al datoriei împlinite.

Şi, de aceea, dacă la sărbătorirea aceasta, avem bucuria că a fost dăruit de Dumnezeu cu sănătate şi cu putere ca să-şi îndeplinească cu vrednicie munca, avem însă şi o umbră de

1) Publicăm aici *cuvântul* rostit de către d-l V. Ghişescu — directorul liceului.

2) Publicăm mai jos şi scrisoarea adresată de către d-l prof. Panatle Crivet, cu ocazia sărbătoririi d-lui I. Gh. Vasileo.

Mult Stimatelor Domnule Director,

Aduc, pe această cale, urările mele de bine, prietenului şi colegului nostru Vasileo.

Hărnicia şi onestitatea cu care şi-a cinsit profesinea, rămân pentru noi, o virtute vrednică a-i aduce lauda tovarăşilor între care a muncit şi a generaţiilor pentru care s'a străduit.

Plugarul sârguitor ară şi samândă; dar forţele naturii desădărgese roadele.

Şcoala iscusită răspândeşte înuţătura; dar forţele sociale desădărgese roadele suferenţe.

Profesorul Vasileo, cu hărnicia lui, rămâne în câmpul şcolii îndemnatul necontenit la muncă; iar cu onestitatea lui, în câmpul social, rămâne modelul care va desădărgi cuprinsul suferesc al tineretului ce stă pe bdncele liceului nostru.

Li doresc prietenului nostru viedă fericită şi să trăiască într-un multă ani.

29 Iunie 1937.

P. CRIVET

tristele și duiosie că pleacă din mijlocul nostru, că pleacă de pe terenul activ al școlii. Avem însă mângâierea că va rămânea și mai departe alături de noi, în vieața socială și în atmosfera pe care a cretat-o școala în jurul ei.

Dar, fiindcă împlinirea unei activități presupune și încheierea unui bilanț, să-mi fie îngăduit să schizez drumul pe care l-a urmat, pornind din valea însoțită a copilăriei până a ajuns pe culmea pe care se găsește acum.

S'a născut la 28 August 1872, în satul Pomârta județul Dorohoi, din părinți cu situație modestă.

Când i-a venit vremea de școală, copilul Ionică, întocmai ca și Ionică a lui Ștefan A Petrii din Humulești, a lăsat jocurile de pe toloaca satului și hoinăreala de pe dealurile înconjurătoare, și s'a dus la învățătură de carte — dar nu la dascălul Irimia, ci la școala primară, înființată printre cele dintâi din Moldova, în satul său, de *logofătul Anastasie Basotă*.

Datorită iubirii acestui boier pentru satele depe moșiile lui și pentru copiii acelor care cu brațele lor lucrău aceste moși, la Pomârta, unde era casa boierească, rândui-se să se înființeze și un liceu, care până la expropiere, s'a întreținut din veniturile moșiilor lăsate de el pentru aceasta.

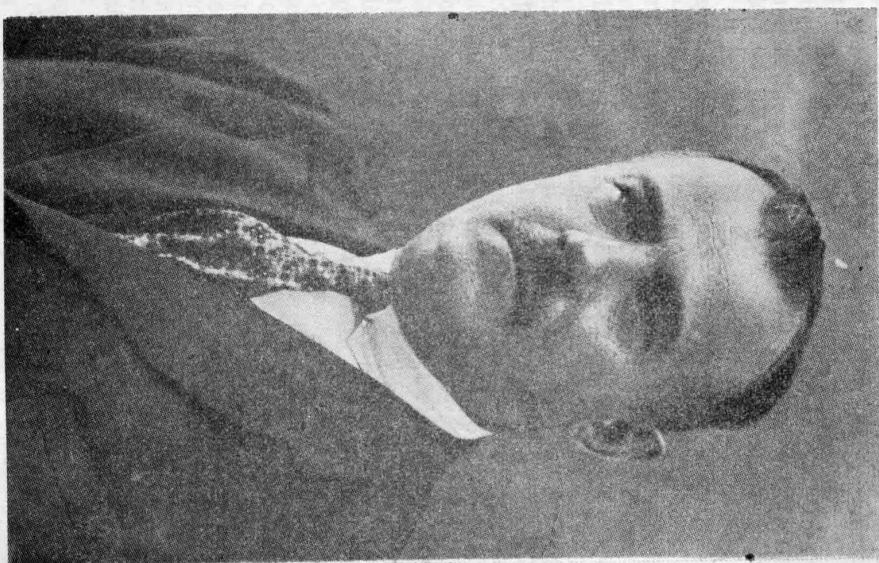
În acest liceu cu internat erau primiți ca bursieri copiii de țărani de pe moșiile lui și datorită acestui fapt, atâția copii, care altfel ar fi rămas în sat, au avut puțința să învețe, să se ridice și prin munca și pricepera lor să ajungă oameni de seamă.

Și, astfel, după școala primară, a urmat la liceul din satul său, pe care l-a absolvit în 1891. După ce și-a luat baccalaureatul, a funcționat ca instructor la Roman, din Martie până în Octomvrie 1892. S'a înscris apoi ca student la facultatea de litere din Iași, secția istorico-filologică, fiind bursier al Școlii normale superioare.

Absolvind cursurile universitare în 1896, a funcționat ca suplinitor, o lună, la Dorohoi și apoi, din Octomvrie 1896 până la Septemvrie 1906, la Botoșani.

În 1904 și-a luat examenul de capacitate la specialitatea principală, iar în Martie 1906 specialitatea secundară, așa că la 1 Septemvrie 1906 a fost numit profesor titular la Botoșani, de unde în anul următor a trecut la Pomârta; de aici s'a detașat la Botoșani, unde a stat până la Septemvrie 1908, când a trecut la Pomârta, iar la 1 Septemvrie 1909 a fost transferat la Platra, unde a funcționat neîntrerupt până azi.

Întâia dată când l-am cunoscut pe Vasileco, a fost în Septemvrie 1909, la Pomârta, unde fusese numit titular la catedra rămasă liberă prin transferarea sa.

Profesorul I. Gh. Vasileco

Felul lui de a fi, deschis și sincer, vesel și comunicativ, m'au atras către dânsul, și, când în Septemvrie 1912 am fost transferat aici, ne-am legat, trăind în cele mai bune raporturi de colegialitate și prietenie.

25 de ani s'au depănat de-atunci depe ghemul vremii, ani în care a muncit alături de noi toți pentru propășirea instituției ai cărei slujitori eram.

Când, în 1913 s'a pus chestiunea înființării unui internat, Vasilco a fost alături de alți 8 dintre noi, care am iscalit o poliță de 4000 lei, cu care s'au pregătit cele necesare pentru punerea lui în funcție.

Când apoi, în 1916, războiul de întregire a mobilizat pe toți, Vasilco și-a dat tributul lui de muncă, activând în comisiunea pentru inspectarea sanitară a orașului, în comisiunea care strângea ajutoare armatei, și făcea catagrafia camerelor de încarcerare, și în comitetul de asistență pentru ajutorarea refugiaților; iar când Ministerul a hotărât ca toți elevii și cetățenii localnici și refugiați să fie organizați într'o falangă, Vasilco a avut comanda cohorții elevilor localnici.

După războiu a făcut parte din consiliul communal al orașului, achitându-se cu toată vrednicia de atribuțiile ce i-au fost încredințate.

În 1924, fiind numit director al școlii elementare de comert, a avut mulțumirea să vadă ridicându-se localul acestei școli, datorită căminia instituția și-a asigurat existența și și-a putut desfășura activitatea în condiții omenești de igienă și confort.

În general Vasilco a fost un om de suflet și ori de câte ori a fost cerută contribuția lui de muncă și solidaritate, nu s'a dat nicio dată înapoi.

Vasilco n'a făcut parte dintre răsăritații soartei, nu a avut o platformă de pe care să-și ia sborul în viață, ci a plecat dela țară, dintr'un loc modest și de aceea cu atât mai mare îi este meritul, căci fără alt sprijin de cât puterile, inteligența și munca lui, a putut să se ridice la situația de azi.

Vieața lui, deci, poate fi o pildă vie pentru tinerii de azi, de a-și asigura izbânda prin ei — cum glăsuște profesorul: "mântuirea ta prin tine", de a-și încorda puterile și a-și pune nădeжда în munca și stăruința proprie și deci a nu lăsa să le vină salvarea din afară.

Din vieața lui desfășurată vreme de 65 de ani, ca elev, ca student, ca dascăl și ca cetățean, se desprind aceste note caracteristice: putere de muncă, conștiinciozitate, punctualitate, pricepere și suflet pus în îndeplinirea datoriei, dar și încredere în izbândă, care dă omului energia pentru înfruntarea piedicilor ce i se pun în cale.

Vasilco, nefiind om bogat, a trebuit să lupte desigur cu multe greutăți și neajunsuri, dar, cu tenacitate și chibzuința lui, ajutat și de vrednicia lui soție, *D-na Olimpia Vasilco*, a biruit greutățile și a reușit, pe lângă obligațiile lui profesionale, să-și îndeplinească cu cinste și datorită de părinte, crescând și dând rostului lor și societății copii buni, și căldindu-și și un cămin unde să-și poată trăi tihnit viața după 41 de ani de muncă și de sbucium.

Seninătatea vieții lui a fost întunecată însă acum în urmă printr-o grea încercare a soartei — moartea fiicei sale Victoria, fostă profesoară și la acest liceu.

Dar timpul, care alină toate, precum și cultura lui clasică, îi vor face să înțeleagă că sunt întâmplări legate de nimicnicioia ființei omenеști, pe care nu le poți înlătura și ca atare trebuie să le suporti cu liniștea și seninătatea stoică a vechilor Romani.

Din partea școlii aduc profesorului Vasilco cele mai vii mulțumiri și recunoștință pentru toată munca și tot sufletul pe care l-a pus întru propășirea ei, iar din partea colegilor cele mai alese sentimente de dragoste, căci prin firea și temperamentul lui a contribuit la păstrarea atmosferei senine din cancelarie, atât de necesară dascălului pentru munca rodnică din școală.

Și, ca o mică atenție și amintire, îi dăruim din partea comitetului școlar și a profesorilor, aceste două tablouri, care ar simboliza oarecum două momente ale vieții lui :

Bujorii cu roșul lor, avântul și vigoarea tinereții, iar tabloul de toamnă, cu ceru-i senin și varietatea de culori rugîni, toamna vieții lui de acum.

Totodată îi adresăm urări de sănătate, viață lungă și deplină mulțumire între ai lui.

SITUAȚIA ȘCOLARĂ A ELEVILOR LICEULUI
LA FINELE ANULUI ȘCOLAR 1936/37
(cu completările făcute după examenele din Septembrie 1937)

Clasa I-a. Prof. diriginte Grigorievici Alois

Nr. în	N	S i t u a ț i a		i n
		I u n i e	S e p t e m b r i e	
1	Abramovici B. Zisu	promovat		
2	Albescu I. Marcel			
3	Andriescu N. Gheorghe	corig. istorie, naturale		repetent
4	Andriescu A. Ioan	repetent studii și frecvent.		
5	Balan C. Mircea	promovat		
6	Bălașcă I. Neculai	repetent		
7	Butnariu P. Corneliu	promovat		
8	Cați M. Ghidale	corig. mat., caligrafie		promovat
9	Cați L. Rudi	corig. naturale		repetent
10	Cohn H. Simon	promovat		
11	Contanținescu G. Const.	corig. muzică		promovat
12	Cosma I. Ioan	corig. istorie, mat., caligr.		"
13	Cretulescu Ar. Corneliu	promovat		
14	Davidovici D. Israel	corig. mat., nat., caligr.		repetent
15	Diaconescu I. Jan	promovat		
16	Diaconescu C. Petre			
17	Fluture Cez. Ioan-Virgiliu	repetent		
18	Gavrilescu M. Ionel	promovat		
19	Gervescu V. Ioan	repetent		
20	Grigoriu M. Mihai	promovat		
21	Grünstein H. Beno	corig. caligrafie		promovat
22	Gutman I. Lupu	promovat		
23	Horoviț H. Solomon	"		
24	Ieonariu Gh. Mircea	"		
25	Iftimie C. Neculai	"		
26	Ionescu Il. Neculai	"		
27	Ivașcu Gh. Petru	"		
28	Lascărache E. Petru	"		
29	Lăcătușu Gh. Mircea	repetent		
30	Livezanu C. Adrian	promovat		
31	Mareș Vict. Gheorghe	corig. istorie, matem.		promovat

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	Septembrie
32	Mănescu Gh. Gheorghe	promovat	
33	Mănescu C. D-tru-Octav	corig. istorie	promovat
34	Merăuță Gh. Victor	corig. geografie, mat.	repetent
35	Modoranu C. Vasile	promovat	
36	Munteanu V. Gheorghe	"	
37	Nalboc Th. Tiberiu	"	
38	Neuclau M. Traian	repetent	
39	Osoianu P. Constantin	promovat	
40	Pavel Gh. Octavian	"	
41	Iancu Levi zis Pălărieru	corig. mat, naturale, calig.	abs. repetent
42	Revent C. Vasile	promovat	
43	Roman D. Constantin	corig. muzică	promovat
44	Săndulescu Onoriu Gh.	promovat	
45	Scricparu V. Sever-Marcel	"	
46	Sapsse T. Alfred	"	
47	Schvartz L. Viorel	"	
48	Timofte Il. Constantin	corig. română, istorie	promovat
49	Toader V. Gheorghe	corig. matematică	"
50	Taranu V. Dumitru	promovat	
51	Țenea Il. Gabriel	"	
52	Tener B. Leivi	"	
53	Țifescu Gh. Bogdan	"	
54	Ușerovici I. Moritz	corig. matematică	promovat
55	Vasilii T. Vlad	promovat	
56	Zenembisis Gh. Ioan	"	
57	Babeș N. Nicolae	corig. istorie	transferat
Clasa II-a. Prof. diriginte Savin Victor			
1	Abeltes A. Sergiu	corig. rom., naturale	promovat
2	Balan I. Eduard	corig. rom., istorie	"
3	Barhad Jean	promovat	
4	Blaha Gh. Raul-Friderich	"	
5	Brasoveanu P. Petru	repetent	
6	Bricman I. David	promovat	
7	Brudaru D. Ioan	retras	
8	Cahană H. Aron	promovat	
9	Ciobanu V. Constantin	"	
10	Ciobanu-Baroi C. Ion-Nicu	repetent	
11	Cojoc H. Constantin	"	
12	Constantinescu I. Marin	promovat	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	Septembrie
13	Copelovici Iuliu Vili	promovat	
14	Costăchescu I. Traian	"	
15	Covrig V. Cristea	corig. rom., mat.	promovat
16	Covrig C. Neculai	promovat	
17	Dănilă C. Traian	"	
18	Dobrescu V. Eugen	"	
19	Galan G. Constantin	"	
20	Gorgos V. Constantin	repetent	
21	Grimberg L. Sandu	"	
22	Hauschild H. Remi	promovat	
23	Herescu M. Constantin	"	
24	Herșcovici A. Iacob	repetent	
25	Herșcovici I. Simon	corig. istorie, natur.	promovat
26	Iosifescu I. Cicerone	corig. istorie	"
27	Îrimescu Gh. Ștefan	corig. română	"
28	Juncu Gh. Gheorghe	corig. rom., istorie, muzică	"
29	Keșișian H. Bedros	promovat	
30	Macarie V. Vasile	"	
31	Mancaș N. Nicolae	"	
32	Mancaș I. Ștefan	corig. mat, naturale	promovat
33	Marinescu M. Ioan	corig. rom., istorie	"
34	Matei I. Dumitru	corig. română	"
35	Maxim N. Nicolae	corig. matematică	"
36	Miron D. Gheorghe	corig. geografie	"
37	Munteanu Gh. Gheorghe	corig. istorie	"
38	Nădejde D. Scarlat	corig. matematică	promovat
39	Nistor C. Mircea	promovat	
40	Papadame A. Aurelian	"	
41	Poli M. Eugen	"	
42	Popovici D. D-tru-Mihai	corig. română	promovat
43	Preotu St. Vergiliu	promovat	
44	Rotenberg I. David	repetent	
45	Starți I. Valeriu	promovat	
46	Segal L. Norbert	"	
47	Stecher H. Marcel	"	
48	Tomescu R. Emil	corig. română	promovat
49	Topor zis Postoi El. Vas.	repetent	
50	Tapu V. Traian	promovat	
51	Vecsler C. Horațiu	"	
52	Vicol I. Aurel	"	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
53	Zagăr M. Leizer	corig. rom, naturale	promovat
54	Zamă C. Emil	corig. istorie, mat.	"
55	Zeilicovici B. Solomon	repetent	"
56	Mihalescu V. Corneliu	promovat	"
Clasa III-a. Prof. diriginte Niculescu Vasile			
1	Balan P. Octavian Oliviu	corig., istorie, mat, muzică	promovat
2	Beral H. Marcel	promovat	"
3	Bercu D. Albert	corig. matematică	promovat
4	Bercu I., Haim	corig. istorie, fizică	"
5	Bololan Ch. Nubăr	promovat	"
6	Braşoveanu P. Vasile	repetent	"
7	Butnariu P. Mircea	repetent	"
8	Ciubotariu V. Mihai	repetent	"
9	Constantinescu Gh. Gh.	corig. istorie	promovat
10	Covrig C. Constantin	corig. istorie, fizică	"
11	David Gh. Stefan	corig. istorie, română	"
12	Dănilă S. Gheorghe	corig. istorie	"
13	Deţiu D. Ioan	repetent	"
14	Duiculescu F. Mihai	promovat	"
15	Dunăreţu Gh. Mircea	corig. franceză, ist.	promovat
16	Gabor Gh. Gheorghe	corig. ist., mat., l. manual	"
17	Găină Th. Florin	corig. istorie	"
18	Ghevescu N. Neculai	corig. franceză, mat.	"
19	Gotesman P. Maier	promovat	"
20	Grescenko VI. Neculai	corig. ist., mat, muzică	promovat
21	Haiden Gh. Gheorghe	corig. istorie	"
22	Kampl Ios. Iosef Eduard	promovat	"
23	Leibovici L. Maier	"	"
24	Levenis D. Traşivulo	corig. franceză	promovat
25	Lubieniechi Gh.-Iulius	promovat	"
26	Luca I. Mircea Ioan	"	"
27	Marcovici M. Martin	"	"
28	Măcărescu Gh. Gheorghe	"	"
29	Mendel M. Aristide	"	"
30	Mendel H. Samuel	corig. latină, istorie	promovat
31	Negrea V. Mihai	promovat	"
32	Negrescu D. Voinea	corig. ist., matematică	promovat
33	Nicută V. Mihai	amănat	repetent
34	Piso E. Eugen		

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
35	Piso E. Neculai	amănat	promovat
36	Podorodetchi L. Emil-M.	corig. desen, muzică	"
37	Popovici I. Lucian	corig. franceză, ist., desen	"
38	Rehert M. Lucian	promovat	"
39	Roic L. Mircea	"	"
40	Romanescu A. Gheorghe	retras	"
41	Rotenberg I. Ruchmil	promovat	"
42	Snilovici A. Nisel	repetent	"
43	Strulovici H. Salo	repetent	"
44	Struminger I. Moisa-Josub	corig. istorie, fizică	promovat
45	Tărăţă Gr. Constantin	retras	"
46	Vainştein I. Sorin-Paul	promovat	"
47	Vaintraub L. Aristide	"	"
48	Vasiliiu Gr. Constantin	corig. mat., istorie	promovat
49	Vasiliiu D. Ioan	corig. istorie, mat.	"
50	Vasiliiu V. Paul	promovat	"
51	Văsăi V. Vasile	"	"
52	Vicol D. Alexandru	"	"
53	Zahman L. Aron	"	"
54	Zvarici I. Constantin	promovat	"
Clasa IV-a. Prof. diriginte Ciomei Dumitru.			
1	A Catrinei M. Gheorghies	corig. matematică	promovat
2	A Hincăi I. Ioan	promovat	"
3	Arghir E. Gheorghe	corig. rom, l. manual	promovat
4	Ambrosie T. Tiberiu	promovat	"
5	Beral H. Lazer	"	"
6	Bombinger I. Teofil	"	"
7	Cati D. Friedrich	"	"
8	Colbeci Georgel	corig. mat., naturale	promovat
9	Copel Isaac	promovat	"
10	Covrig V. Gheorghe	"	"
11	David Gh. Ionel	"	"
12	Dumbăveanu V. Gh.	corig. fizico-chimice	promovat
13	Făinaru B. Iancu-Şmil	corig. matematică	"
14	Făinaru I. Silviu	promovat	"
15	Georgescu I. Gh. Mircea	"	"
16	Gheorghiu P. Dumitru	"	"
17	Glasberg B. Louis	"	"
18	Grigoroşan Gr. Augustin	"	"

Nr. crt.	Situatia în	
	Iunie	Septembrie
E L E V I I		
19	Hanganu Gr. Constantin	retras
20	Heșcovici H. Litman	corig. nat., chimie
21	Himoaia N. Neculai	corig. lat., franceză
22	Istrate I. Gheorghe	promovat
23	Lauter M. Jean	corig. nat., desen
24	Leventis D. Gheorghe	promovat
25	Leibenzon B. Vili	corig. mat., chimie, muzică
26	Lupovici H. Isidor	corig. naturale, mat.
27	Marcovici M. Avram	promovat
28	Moraru D. Laurențiu	corig. rom., franceză
29	Moraru D. Stefan	promovat
30	Munteanu Gh. Ioan	"
31	Nastasă V. Vasile	corig. română
32	Nicolescu Al.M.-Alexandru	promovat
33	Panaitescu Gh. Traian	"
34	Petrescu C. Benoni	"
35	Priscopie N. Aurel	decedat
36	Popovici I. Virgiliu	promovat
37	Preotu St. Pavel	"
38	Purice S. Simion	decedat
39	Roman D. Ignat	"
40	Romașanu D. Filip	corig. matematică
41	Schapira H. Salo	promovat
42	Sferdinschi D. Dumitru	corig. geografie, mat.
43	Ștefanovici P. Mihai	corig. mat., muzică
44	Tancu Gh. Leonida	promovat
45	Tapu Gh. Ionel	corig. franceză, mat.
46	Vasiliiu Gh. Ionel	corig. matematică
47	Vaintraub I. Leon	promovat
48	Velea I. Neculai	abs. repetent
49	Vintea N. Constantin	corig. franceză, lat.
Clasa V-a. Prof. diriginte Roic D. Leon		
1	Beral D. Lazăr	decedat
2	Bogdan Gh. Aurel	repetent studii și frecvent.
3	Borș N. Ioan-Savel	promovat
4	Catz L. Hari	repetent
5	Catz D. Leon	corig. română, mat.
6	Calinescu V. Gheorghe	repetent
7	Ceașescu Gh. Gheorghe	corig. mat., naturale

Nr. crt.	Situatia în	
	Iunie	Septembrie
E L E V I I		
8	Chiupercă M. Mina-Mihai	corig. matematică
9	Clișher M. Israel	corig. istorie, mat.
10	Constantinescu I. Dragoș	corig. franceză, istorie
11	Constantinescu V. Emil	promovat
12	Constantiniu N. Const.	"
13	Corneti N. Iancu	corig. germană
14	David Sm. Iancu	repetent
15	Duța Gh. Gheorghe	corig. mat., fizică
16	Făinaru B. Moisă-Lupu	repetent
17	Felbel I. Vili	corig. mat., naturale
18	Feldman I. Aron	repetent
19	Ferenghel M. Zigmăr	promovat
20	Fetcu I. Ioan	corig. latină, mat.
21	Fraier I. Benard	corig. matematică
22	Haiden Gh. Virgil	promovat
23	Haignis Rudolf	promovat
24	Iacob I. Victor	retras
25	Ilieșcu I. Iancu	corig. mat., naturale
26	Imbru C. Octavian	promovat
27	Lăzărescu Șerban Alex.	retras
28	Lubieniechi Gh. A. Const.	promovat
29	Măcărescu Gh. Vasile	"
30	Mihatache C. Constantin	corig. istorie
31	Pasat Gh. Ilie	repetent
32	Papa-Șotir Gh. C-tin	promovat
33	Pisam L. Alexandru	corig. mat., naturale
34	Poli S. Haralambie-Mihai	promovat
35	Popescu I. Florin	"
36	Soceanu A. Eugen	"
37	Soroceanu V. Dimitrie	"
38	Stoicher V. Petru-Victor	"
39	Sulcher I. Aurel	"
40	Tausinger S. Jean	"
41	Todiriță zis Paunaș V. D.	corigent matematică
42	Vlasie N. Petru	repetent studii și frecvent.
43	Weisman N. Benhard	promovat
44	Vrânceanu C. Ghiorghe	corig. mat., istorie
45	Zgheera Gh. Anatole	promovat
46	Manoliu N. C. Dan-Camili	"

Clasa VI-a. Prof. diriginte Pascu Neculai

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
1	Arteni S. Mircea	promovat	
2	Belozerov T. Mihail	corig., franceză, mat.	promovat
3	Beral H. Abraham	repetent	
4	Bombiger I. Aurel	promovat	
5	Buleu V. Traian		
6	Burdulia Gh. Gheorghie	corig., rom., germană	promovat
7	Calapăr D. Gheorghie	corig., română	
8	Carpân I. Vasile	repetent	
9	Davidovici F. Salo	promovat	
10	Feinștein A. Neiu	corig., germ., promovat profes-verb	
11	Ghelase A. Vasile	promovat	
12	Gheorghiu I. Mircea	"	
13	Ghițescu V. Vasile	"	
14	Grămescu I. Clement	corig. matematică	promovat
15	Grimberg I. Jean	corig., română, natur.	"
16	Hescovici H. Bercu	corig. fizico-chimice	"
17	Hertanu E. Dumitru	retras	
18	Ionașcu V. Ernil	"	
19	Iov V. Corneliu	promovat	
20	Ipcar M. Victor	repetent	
21	Lapteș M. Ioan	"	
22	Leca N. Teodor	promovat	
23	Manoliu C. Viad	"	
24	Mihallescui C. Gheorghie	examnătricalul	
25	Nalboe C. Grigore	corig., rom., germană	promovat
26	Negoită Gh. Neculai	corig., rom., franceză	"
27	Negrus N. Dimitrie	corig., franceză, germ.	"
28	Olteanu I. Mircea	corig., română, mat.	"
29	Piso E. Emilian	amănat	
30	Popa I. Mihai	promovat	repetent
31	Segal I. Mișu	"	
32	Serbănescu T. Ioan	corig. mat., fizico-chimice	promovat
33	Taranu V. Gheorghie	corig., rom., franceză	"
34	Trihan I. Mihai	promovat	
35	Ușerovici M. Gustavian	corig., germ., franceză	promovat
36	Veisman H. Avram-David	promovat	
37	Topani P. Antonio	repetent studii și frecvent	
38	Codă V. Mihai	corig., română, mat.	promovat

Clasa VII-a. Prof. diriginte Bors Neculai

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
a) Literară			
1	Căciuleanu Al. Const.	corig., franceză, rom.	promovat
2	Calarașu St. Petru	promovat	
3	Cramarov I. Sergiu	corig., franceză	promovat
4	Fălnaru I. Marcel	promovat	
5	Faibel I. Aizic		
6	Fischer H. Iosef		
7	Grințescu Al. Alexandru	corig., rom., germană	promovat
8	Iuster S. Davis	promovat	
9	Luca I. Alexandru	retras	
10	Măndru C. Constantin	corig. naturale	promovat
11	Pricopie N. Ioan	repetent studii și frecvent	
12	Rotenberg F. Leon	corig., fran., filosofie, muzică	promovat
13	Sotir Gh. Sotir	repetent	
14	Verșescu Gh. Ștefan	eliminat până la finele anului cu drept de examen în particular în sesiunea Septembrie 1937.	
b) Științifică			
1	A Petroaie L. Ioan	retras	
2	Borș N. Gheorghie	promovat	
3	Brașoveanu I. Gh.	promovat	
4	Cirilio Adrian	promovat	
5	Constantinescu A. Traian	corig., rom., franceză	promovat
6	Covrig N. Constantin	promovat	
7	Covrig V. Vasile	promovat	
8	Gavriliescu M. Gheorghie	corig., germană, mat.	promovat
9	Grigoraș T. Neculai	promovat	
10	Grințescu T. Gheorghie	retras	
11	Miron C. Ioan	corig., rom., franceză	promovat
12	Leventis D. Mihai	corig., franceză	"
13	Moga V. Dumitru	eliminat	
14	Stan D. Mihai	repetent studii și frecvent	
15	Teodorescu C. Constantin	promovat	
16	Tapu Gh. Constantin	repetent	

Rezultatul examenului de admitere în clasa I-a,

sesiunea Iunie 1937

A Ilincăi Gh. Traian 5.00, Alinașanu Virgil 5.66, Andronic Laurențiu 7.33, A Petrei C. Constantin 7.33, A Savei Petru 5.66, Averescu Alexandru 8.00, Baciu I. Marin 5.00—admiși; Balnuș I. Alexandru 3.66—respins; Blăniaru F. 5.00, admis; Bocăneț Gh. 3.66—respins; Bordeianu V. 8.66—admis; Bran Ion 4.33, Brașoveanu Mircea 4.33—respins; Bureculet Constantin 7.00, Butnaru P. Petru 8.33, Calmanovici Sergiu 8.00—admiși; Capșa Gh. Octavian 4.00—respins; Carpăn Aron 5.66, Chirileanu Cătălin 5.66, Costescu D-tru 7.66, Cumpăn C-tin 7.66, Dabița Benedict 6.66, David Gh. Gheorghe 5.33, Dobriban Anton 7.33, Dululescu Petre 6.66, Dumbrăveanu C-tin 5.66—admiși; Dumbrăveanu Neculai—respins la vizita medicală; Făgărășanu Roman-Ioan 7.33, Fălnaru David 6.66, Felbel Arie 7.33, Garfinchel Lupu 5.00, Gavrilovici Ernest 9.00—admiși; Gervescu Mircea 4.33—respins; Gheorghiu Dumitru 7.33—admis; Ghineț Pavel 4.33—respins; Ghiescu Gheorghe 8.00, Grescenco Aurel 5.00, Grescenco V. Mihai 7.00, Himeș Eugen 7.00—admiși; Ifimie Ștefan 4.66—respins; Ionescu Eduard 7.66—admis; Ionescu Eugen 4.00—respins; Kauffman Jean 8.66, Lazăr Nicușor 5.66, Leonte Aristotel 7.00, Mares Tiberiu 6.00, Matasarău Eugen 5.33, Miłoschi Gh. Gheorghe 6.33, Moscoviți Hari 5.33, Nicolai Teodor 7.66, Onu C. Constantin 7.33, Oancea Gheorghe 5.00, Panagheorghiu Mircea 7.66, Pavel Dragoș 7.33, Pavelescu I. Ion 6.66—admiși; Peiu V. Ion 3.33, Petrescu Constantin Alex. absent, respins; Petraia V. Ion 7.33, Popa C. Ilie 5.66, Popovici C. C-tin 8.33, Popovici Marcel 8.00, Revent Ștefan 6.00, Richter Gh. Ferd. 5.00, Rințler Roșin 8.33, Romanescu Lucian 5.33, Sava Nicolae 7.00, Simionescu Dragoș 6.00, Solomon Liviu Eduard 9.00, Solomonică Herman 5.33, Steuerman Cecil 5.66—admiși; Tausinger Carol 3.66, —respins; Timofte Cicerone 8.66—admis; Tomescu Titus-Liviu 4.66—respins; Turcu Traian 5.66, Turcu Virgil 7.66, Țifescu Radu Gh. 9.00, Ursu Onorlu 6.66, Vasiliu Emil 7.00, Vasiliu Eugen 9.33, Veber Marin 8.66—admiși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa I-a,

sesiunea Septembrie 1937

Măzăreanu Mircea 6.66—admis; Popa N. Nicolai 3.66, Popa N. Victor 4.66—respins; Pușcasu Adrian 5.33, Tompea Trifan 6.00—admiși; Schultz Adolf 3.66—respins; Pavelescu Ion 6.33, Lazăr Nicușor 8.00, A Ilincăi G. Traian 7.66, Chiruiță V. 5.00,

David G. 7.00—admiși; Bocăneț Gh. 3.33—respins; Braunstein Michel 5.00, Călin Aurel 6.66, Chirileanu Cătălin 6.33, Duiulescu Petre 7.00, Florescu Alex. 6.33, Mareș Tiberiu 6.33, Galanton Dumitru 5.66—admiși; Humă Gh. 4.33—respins; Posmoșanu Paul 7.66, Gervescu Mircea 5.33, Grescenco Aurel 5.00, Georgescu Angel 5.00—admiși; Herghelegiu H. 4—respins; Ifimie Ștefan 5.66, Iacobi Emil 6.00, Matasarău Eugen 6.00, Moscoviți H. 6.00, Popa Ilie 7.00—admiși; Popescu Gh. 3.66—respins; Stăcescu Dumitru 6.00—admis; Steuerman Cecil 4.33—respins; Tomescu T. 6.00—admis.

Situația g-lă numerică a examenului de admitere în cl. I-a.

SESIUNEA	Clasa	Prezențați	Reușiți	Respinsi
Iunie 1937	I	80	66	14
Septembrie 1937	I	36	27	9

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în

sesiunea Mai 1937

Enăchescu Vasile 4.70, Feler M. Herscu 4.70—respinsi.

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în

sesiunea Iunie 1937

A Ilincăi Gh. Ioan 6.25—admis; Ambrozie T. Tiberiu 5.40, Berall H. Lazăr 4.40—respins; Bombigher Teofil 6.15—admis; Colbeci Georget 5.30, Cați Frederich 4.75—respins; Covrig V. Gheorghe 6.65—admis; Crămer Iehuda 5.25—respins; David Gh. Ionel 7.00, Dumbrăveanu Gh. 6.35, Gheorghiu P. D-tru 7.00—admiși; Glasberg Louis 5.55, Goldemberg Nathan 5.25, Hanganu Constantin 4.90, Ifode I. Gh. 5.35—respins; Istrăți I. Gheorghe 6.55, Marcovici Avram 6.25, Moraru Ștefan 6.20, Munteanu Gh. Ion 6.35—admiși; Munteanu V. Vasile 4.95—respins; Nicolescu A. Mircea 6.15—admis; Panătescu Traian 5.00, Petrescu Benone 4.35, Preotu Pavel 5.10, Pricopie Aurel 4.70—respins; Purice Simion 7.25, Romașcanu Filip 7.35, Schapira Solo 6.70, Fancu Leonida 6.15—admiși; Velea Nicolae 5.15, Weintraub Leon 4.25—respins; Georgescu Mircea 6.45, Leventis Gh. 6.10—admiși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în sesiunea Septembrie 1937

Acatinei V. Gh. 6.05—admis; Arghir Gh. 5.15—respins; Ambrozie Tiberiu 6.00—admis; Beral H. Lazăr 5.40—respins; Ciubotaru Aurel—absent; Colbeci Georget 6.70, Crămer I. 6.75, Enăchescu Vasile 6.05, Făinaru Iancu 6.25, Făinaru Silviu 6.65—admiși; Goldemberg Nathan 4.15—respins; Glasberg Louis 6.00, Grigoroșanu A. 6.20, Hanganu G. C. 6.10, Iftode Gh. 6.25, Iftimoae N. 6.00—admiși; Lupu Romulus eliminat pentru fraudă; Manoliu Crișan 6.55, Munteanu Vasile 6.05—admiși; Muraru Laurențiu 5.35, Nastase Vasile 4.60—respinși; Petrescu Benone 7.25, Preotu Pavel 6.25, Panaitescu-Traian 6.20, Pricopie Aurel 6.00, Roman Ignat 6.25, Ștefanovici Mihai 6.05, Veintraub Leon 7.25, Văideanu Gh. 6.05—admiși; Vasiliu Ionel eliminat pentru fraudă; Vintea Constantin 5.15—respins; Velea Neculai 6.05—admis; Vasile Gheorghe 5.70, Voicu Constantin 4.15—respinși;

Situația g-lă numerică a examenului de admitere în cl. V-a.

SESIUNEA	Clasa	Prezențați	Reușiți	Respinși
Mai 1937	V	2	—	2
Iunie 1937	V	33	17	16
Septembrie 1937	V	34	23	11

SITUAȚIA EXAMENELOR PARTICULARE PE ANUL 1936-37

Nr. înz.	E L E V I I	Situația în	
		Iunie	Septembrie
Clasa I-a			
1	Badiu V. Petru	neprezentat	
2	Herhelegiu V. Har.	retras	
3	Jinga Traian	neprezentat	
4	Craus I. Luca	"	
5	Petrescu C. Ioan		repetent
6	Purice Gh. Mihai	promovat	
Clasa II-a			
1	Jinga S. Gheorghe	repetent	
2	Pavelescu N. Gheorghe		repetent
3	Fuchs S. Iosif	promovat (Mai)	
Clasa III-a			
1	Hogea T. Neculai	corig. geografie, mat.	promovat
2	Romanescu A. Gheorghe	corig. geografie, mat.	"
3	Tanase Constantin	neprezentat	
4	Fuchs Iosif	neprezentat	repetent
Clasa IV-a			
1	Gheorghiu I. Constantin		retras
2	Hriscu V. Ioan	corig. rom., naturale, desen	promovat
3	Nica N. Gavril	corig. istorie	"
4	Vasile V. Gheorghe	corig. română	"
Clasa V-a			
1	Boureanu Al. Laurențiu	neprezentat	
2	Crețu C. Dumitru	corig. naturale	promovat
3	Segal M. Dov	neprezentat	
4	Sechter S. David		repetent
5	Trifan I. Ion	corig. germană, mat.	promovat
6	Ungureanu V. Traian	transferat	
7	Lăzărescu S. Alexandru	corig. fiz.-chimice, natur.	promovat

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
Clasa VI-a			
1	Argintoiianu I. Lucian	corig. română, naturale	promovată
2	Argintoiianu I. Valeriu	repetent	
3	Baciu I. Constantin	promovată	
4	Dăscălescu Gh. Neuculai	retras	
5	Hascalovici E. Leon	repetent	
6	Negrus N. Neuculai	amânât	
7	Prisecariu Gh. C-tin	retras	
8	Ionascu Emil	repetent	neprez. repet.
9	Herțanu Dumitru	repetent	
Clasa VII-a			
1	Andrei I. Neuculai	neprezentat	
2	Badanul Th. Ilie	repetent	
3	Petrescu C. Mircea	corig. matematică	promovată
4	Silvestru Gh. Eremie	corig. elină, fizico-chimice	"
5	Vurgăni M. Dan	Eliminat pentru totdeauna din școlile publice și particulare, fără drept de ex. în particular.	
Clasa VIII-a			
6	Vintea N. Eugen	corig. română, matem.	promovată
7	Marinescu Eugen		promovată
8	Negru Eugen		repetent
9	Luca I. Alexandru		promovată
10	Apetroaie L. Ioan		"
Clasa VIII-a			
1	Feingold I. Carol	corig. română	promovată
2	Gutman F. Herșcu	retras	
3	Herșcovici I. David	eliminat	
4	Negru H. Leiba	promovată	
5	Dediu Cristofor	repetent	
6	Stroescu Dan	repetent	
7	Falut Avram		promovată

Situația generală numerică a elevilor particulari din sesiunea Mai, Iunie și Septembrie 1937.

E L E V I I	C l a s e l e								Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Inscriși	6	3	4	4	7	9	10	7	50
Promovați direct	1	1	—	2	—	1	3	2	8
" prin corigență	—	—	—	—	3	1	3	1	13
Repetenți	1	2	1	1	3	5	2	2	14
Retrași, neprezențați	4	—	—	—	1	3	2	2	15

Total promovați 21, din care 17 Români, 7 Evrei.

REZULTATUL EXAMENULUI DE BACALAUREAT

Sesiunea Iunie 1937 (Bacău)

№	Candidații admiși la examenul de bacalaureat	N o t a
1	Andronic I. Aurel	6,10
2	Dăscălescu I. Alexandru	6,00
3	Ganciu I. Nicolae	7,20
4	Gheorghiasa P. Radu	6,30
5	Ghîtescu V. Nicolae	7,10
6	Manoliu C. Dan	6,20
7	Manoliu C. Șerban	6,20
8	Podoleanu G. Mihai	6,30
9	Rosențvaig L. Dorel	7,20
10	Tărălungă I. Vasile	6,30
11	Vicol D. Pavel	7,50
12	Vintea N. Mihai	6,10

Sesiunea Septembrie 1937 (Iasi)

1	Herșcovici M. Solomon	6,00
2	Iacobai D. Ștefan	6,80
3	Marinoae V. Mihai	6,00
4	Matasă I. Alexandru	6,30
5	Negru H. Leiba	7,20
6	Popovici V. Emil-Traian	6,00
7	Vasilescu C. Mircea	6,00

Reușiți total 19; Români 16, Evrei 3.

Corpul didactic : titlul, alcătuirea catedrelor, numărul de ore, atribuții, activitate extrascolară, concedii etc...

- 1) Vasiliu Vasile, preot, profesor definitiv la catedra nr. 1 — predă religia la clasele I—VIII = 12 ore. In cursul anului a avut 28 absențe motivate și suplinite (concediu de boală).
- 2) Marinsoiu Grigore, profesor definitiv la catedra nr. 2 — predă limba română la clasele II⁵, IV³, VII³, VIII³ și educația morală la clasa II = 15 ore. A fost transferat la noi, pe data de 1 Septembrie 1937, cu ordinul ministerial nr. 97.586/937.
- 3) Savin Victor, profesor definitiv la catedra nr. 3 — predă limba română la clasele I⁵, III⁴, V³, VI³, filosofia VII² și educația morală clase III¹ = 18 ore. In cursul anului a avut 30 absențe suplinite și 5 nesuplinite, toate motivate, fiind bolnav.
- 4) Dohrescu Virgil, profesor definitiv la catedra nr. 4 — predă filosofia la clasa VIII², și educația morală la clasa VIII¹ = 3 ore. Restul la școala normală băieți. In cursul anului a avut 13 absențe suplinite și motivate.
- 5) Turcu Constantin, profesor suplinitor — predă filosofia la clasa VI 2 ore, plus studiul individualității școlarului la clasele IV-a și VI-a = total 4 ore. A fost numit cu ordinul Inspectoratului școlar Iași nr. 2413/938.
- 6) Ghifescu Vasile, profesor definitiv la catedra nr. 5 — predă limba latină la clasele VII⁴, VIII⁴ = 8 ore. In cursul anului a avut 33 absențe suplinite și motivate (pentru cursurile de străjeri).
- 7) Dănciuleiu Constantin, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 6 — predă limba latină la clasele III³, IV³, V³, VI³, limba elină la clasele VII¹, VIII⁴ = 17 ore. In cursul anului a avut 202 absențe suplinite și motivate (concediu de boală dela 9—30 Sept. ord. 28406/937, dela 1 Octomvrie la 16 Noemvrie, ord. 31659/937 și ord. 34417/937 și dela 2—25 Mai pentru cursurile de străjeri).
A fost transferat la liceul nostru pe data de 1 Sept. 1937, cu ord. ministerial nr. 97.586/937.

8) Ciornei Dumitru, profesor suplinitor la catedra nr. 7, numit cu ordinul Inspectoratului școlar Iași nr. 25439/937 — predă limba franceză la clasele I³, IV³, V² — VIII² și educația morală la clasa I = 15 ore. In cursul anului a avut 9 absențe suplinite și motivate.

9) Ionescu-Plesa Elena, suplinitoare, numită cu ord. Insp. școlar Iași nr. 25439/937, predă limba franceză la clasele II³, III³ = 6 ore.

10) Radu Cornelia, profesoară definitivă la catedra nr. 8, de limba germană.

In cursul anului școlar 1937-38 a fost detașată la liceul de fete din Piatra-Neamț.

11) Roic D. Leon, profesor definitiv dela liceul comercial de băieți Bacău; detașat la această școală la catedra nr. 8 — predă limba germană la clasele V³ — VIII³, dreptul cl. IV¹, VIII¹ și educația morală clasele IV¹ și VII¹ = 16 ore.

12) Rotundu Aureliu, profesor definitiv la catedra nr. 9 — predă istoria la clasele I² — VIII² și geografia la clasa I² = 18 ore. In cursul anului a avut 66 absențe suplinite și motivate, urmând cursurile de străjeri.

A fost transferat la liceul nostru pe data de 1 Sept. 1937, cu ordinul ministerial nr. 97586/937.

13) Popovici Panait, profesor definitiv la catedra nr. 10 — predă geografia la clasele II² — V², VI¹, VII¹, VIII² = 12 ore. In cursul anului a avut 76 absențe suplinite și 14 nesuplinite, toate motivate, pentru comisia de bacalaureat, prefect al județului Neamț și interese familiare.

14) Pascu Neculai, profesor definitiv la catedra nr. 11 — predă matematica la clasele I³, III³, V³, VII⁴, VIII³ și educația morală la clasa VI¹ = 19 ore. In cursul anului școlar a avut 9 absențe suplinite și motivate.

15) Botez Mihail, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 12, de matematică, predă la clasele : IV³, VI³ = 6 ore. In cursul anului a avut 31 absențe suplinite și 3 nesuplinite, toate motivate.

E director al liceului comercial de băieți din Piatra-Neamț.

16) Anghelache Alexandru, profesor suplinitor, numit cu ordinul Inspectoratului școlar Iași, nr. 25439/937, predă matematica la clasa II³ și fizica la clasa III³ = 6 ore.

17) Bors Neculai, profesor definitiv la catedra nr. 13, pre-

dă fizico-chimice la clasele IV², V³ — VIII³ și educația morală la clasa V¹ = 15 ore. În cursul anului a avut 8 absențe motivate și suplinite.

18) Arteni Spiridon, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 14, de științe naturale. E suspendat provizoriu din învățământ.

19) Călin Gheorghie, profesor suplinitor, numit cu ordinul Inspectoratului școlar Iași nr. 25439/937, predă științele naturale la clasele I — VIII = 15 ore. În cursul anului a avut 13 absențe suplinite, 9 nesusplinite, toate motivate (concediu de boală, ord. 11829/938).

20) Cirillo Alberto, maestrul definitiv la catedra nr. 15 — predă muzica vocală la clasele I — VII + ansamblu = 12 ore. În cursul anului a avut 2 absențe motivate.

21) Niculescu Vasile, maestrul definitiv la catedra nr. 16 — predă desenul la clasele I — VIII-a, caligrafia la clasele I și II și educația morală la clasa III = 16 ore. În cursul anului a avut 53 absențe suplinite și 18 nesusplinite, toate motivate.

22) Gheorghiu Gheorghie, maestrul definitiv la catedra nr. 17 — predă educația fizică la clasele I — VIII = 16 ore. În cursul anului a avut 47 absențe motivate.

23) Teșănescu Constanțin, maestrul definitiv la școala normală de băieți din localitate. Predă la liceul nostru orele de lucru manual (clasele I — IV) = 4 ore.

Personalul administrativ al liceului.

1) Ghînescu Vasile, profesor definitiv, director al liceului și al internatului.

2) Turcu N. Constanțin, — licențiat în litere și filosofie, cu seminarul pedagogic universitar — secretarul școlii. (E și contabil al comitetului școlar).

3) Marin Ștefan, doctorul școlii.

Personalul de serviciu al școlii.

1) Brașoveanu Anghel.

2) Habic Ilie.

3) Mocanu Constanțin.

Materiile de învățământ, programele, manualele didactice etc...

În cursul anului școlar 1937-38, liceul a funcționat după programa din 1935.

Clasele VII și VIII-a au avut secții literare și științifice. Manualele didactice — bune și frumoase — au fost un prețios auxiliar al profesorilor și elevilor.

Conferințe școlare.

Profesorii și maistrii liceului au ținut în cursul anului 37 conferințe didactice (programe, administrative, examene, situații).

Consilii interșcolare.

Consiliul interșcolar, alcătuit din directorii și directoarele școlilor secundare din oraș, a ținut 5 ședințe.

Inspecții și vizite.

— la 4 Octombrie 1937 și 20 Noembrie 1937, d-l inspector Gh. Beiu Palade a inspectat pe d-nii Gh. Călin, Gr. Martinoiu, Alex. Anghelache și Elena Ionescu-Pleșa;

— la 13 și 14 Decembrie 1937, d-l inspector T. Macovei a inspectat pe d-l Virgil Dobrescu;

— la 4 Iunie 1938, d-l inspector Tacorian a inspectat pe d-l M. Botez.

— la 21 Decembrie 1937 și la 24 și 25 Martie 1938, d-l subinspector Gh. Chirlița a cercetat contabilitatea comitetului școlar.

Activitatea extrașcolară a profesorilor și a elevilor.

— În ziua de 8 Septembrie s'a făcut serviciul religios pentru deschiderea cursurilor și începerea anului străjeresc, iar la 9 Septembrie au început cursurile în mod regulat.

— La 21 Septembrie, dela 12—1 s'a făcut comemorarea lui T. Masaryk, fostul președinte al Republicii Cehoslovace, vorbind d-l prof. Rotundu.

— La 24 Februarie s'au suspendat cursurile, pentru ca profesorii să meargă la votarea Constituției.

— Sâmbătă 12 Martie s'au împărțit elevii.
— La 16 Aprilie, nu s'au ținut cursuri, profesorii și elevii mergând la biserică din Mărăței, pentru a lua parte la procesiunea stălpărilor.

— În ziua de 12 Mai, dela 11—1 s'a făcut comemorarea poetului Octavian Goga, a cărui înmormântare a avut loc în acea zi. A vorbit despre opera lui d-l prof. Marinou.

— Duminică 3 *Octomvrie*, stolul liceului a asistat la solennitatea deschiderii anului străjeresc al cohortei străjerilor.

— Duminică 10 *Octomvrie* a luat parte la manifestatia organizată de Societatea pentru protecția animalelor, în grădina publică.

— Sărbătorile naționale: Aniversarea nașterii M. S. Rege-lui la 16 *Octomvrie*, Unirea Principatelor la 24 Ianuarie și 10 *Mai*, au fost sărbătorite prin frumoase producții școlare, fiindăru curvântări ocazionale d-nii prof. Marinou, Ciomei și preot Vasiliu.

— Tot astfel s'a serbat și aniversarea a 68 ani dela înființarea liceului, în ziua de 27 *Noemvrie*.

— În seara de 6 *Noemvrie* s'a ținut o șezătoare cultural-artistică organizată de către d-l prof. Marinou.

— În seara de 13 *Noemvrie*, serbarea cu un bogat program artistic și cu reprezentarea piesei "Se face ziua", după care s'a făcut învestirea simbolică a străjerilor — organizată de d-l prof. Roic.

— Ziua de 1 *Decemvrie* a fost sărbătorită de toate școlile secundare, împreună cu Liga Antirevizionistă.

— În seara de 21 *Decemvrie* s'a dat *Serbara Obiectivelor* de Crăciun și Anul Nou. A vorbit d-l prof. Marinou despre obicei-tuă în legătură cu aceste sărbători și s'au reprezentat, cu des-tuă reușită, piesele "Nașterea Domnului" și "În noaptea de Anul Nou", cu care ocazie elevii au dat dovadă de multă pricepere și spirit de inițiativă în montare și executare.

— În seara de 5 *Martie* s'a dat un festival literar, organi-zat de d-l profesor Dăncuțoiu, vorbind despre Dante, Petrarca și Bocaccio.

— *La 2 Iunie*, Ziua Eroilor, stolul liceului a luat parte la procesiunea dela cimitir, unde a executat coruri străjerești și a deșus flori pe morminte, defilând apoi în frunte cu coman-danții, prin fața mormintelor.

— *La 8 Iunie* stolul s'a încadrat cu celelalte școli în programul fixat de comitetul organizator.

Societăți școlare și manifestări în afară de școală.

1) *Societatea de ajutor mutual a elevilor*, sub conducerea părintelui Vasile Vasiliu și a d-lor Pascu și Bors a dispus anul acesta de un fond de lei 41.528, din care s'au cheltuit 2548 lei, ajutându-se 8 elevi cu haine, cărți și medicamente.

2) *Grupul aeronautic*, de sub conducerea d-lui prof. N. Bors, a continuat completarea cunoștințelor în această direcție prin lecturi din reviste și cărți, precum și să familiarizeze pe elevi cu construcția avioanelor.

3) *Stolul străjerilor* a continuat educația elevilor sub toate raporturile. Toți profesorii liceului și-au dat cu prisosință mun-ca, în tot timpul anului.

4) *Societatea Crucea Roșie a Tinerimii* a fost condusă de către d-na prof. Cornelia Radu. Prin trimiteri de albume și prin corespondență cu tinerii din alte țări, societatea urmărește să-i facă să se cunoască, să se apropie, pentru a se ajunge astfel la înfrățire între popoare și la conlucrare pașnică pentru propășirea fiecăruia.

Din partea acestei grupări au fost trimise albume cu ve-deri, tipuri, costume și cusături din țara noastră — alcătuite sub îndrumarea d-lor profesori V. Niculescu și C. Teofănescu — în Cehoslovacia, Jugoslavia și Franța, de unde s'au primit al-bume cu vederi din acele țări.

5) *Biblioteca liceului*, de sub conducerea d-lui V. Savin, s'a îmbogățit anul acesta cu un număr însemnat de volume din fondurile comitetului școlar. În cursul anului s'au cîștit 1802 volume de către 1120 cititori.

6) *Muzeul regional*, sub îngrijirea d-lui prof. A. Rotundu a fost vizitat de străini și de elevii școlilor din oraș.

7) *Corul și orchestra*, sub conducerea d-lui Alb. Cirillo, a dat concursul la toate serbările școlare și naționale.

8) Și anul acesta liceul nostru a luat parte la concursurile Soc. Tinerimea Română, printr'un grup de 40 elevi, sub con-ducerea d-lor prof. Roic și Gheorghiu, obținând: Vasiliu Eug-cl. I, premiul I la desenul cu motive străjerești, Roic Mircea cl. IV, premiul II la istorie, Vasiliu Paul cl. IV, premiul III la istorie și Gheorghiu D. cl. V, mențiune la limba română; iar echipa de dansuri, împreună cu liceul industrial de fete, premiul II. Le aduc mulțumiri pentru cinstea făcută școlii prin reu-șița lor.

Localul liceului.

Viața și activitatea liceului nostru s'a desășurat în con-diții mulțumitoare, având un local bine întreținut, săli de clasă îndestulătoare și material didactic pentru toate obiectele de studiu. Ar fi însă și unele lipsuri: curte mare pentru exer-cițiile străjerești, sală de muzică, de educație fizică, înzestrată cu aparate moderne, poligon de tragere redusă, cabinet medical, sală de examinare psihologică, sală de lucrări la fizico-chimice, care se vor completa în măsura mijloacelor de care dispunem.

Mobilierul.

Toate salile de clasă, cancelariile, laboratoarele, sala de festivități etc., sunt înzestrate cu tot mobilierul și confortul necesar. Valoarea lui se cifrează la suma de 1.408.300 lei.

Materialul didactic.

Liceul are și un bogat material didactic, putând satisface toate cerințele tuturor materiilor de învățământ și putând ajuta, adeseori, școlile din oraș, care n-au aceeași zestre. Iată acest material:

1. Biblioteca generală — 9703 volume	414.867 lei
2. Bibliotecile elevilor 900 ..	9.000 "
3. Colecția de fizico-chimice	359.859 "
4. Colecția de geografie și istorie	69.394 "
5. Colecția de științe naturale	526.760 "
6. Colecția de desen și calligrafie	12.550 "
7. Colecția de gimnastică	34.430 "
8. Două aparate de radio	29.030 "
9. Colecția muzeului regional	265.472 "

Internatul școlar.

Numărul elevilor interni: au fost 70 — dintre care 50 solvenți, 16 bursieri, 4 semibursieri. Bursierii au plătit 4500 lei, semibursierii 6500 și solvenții 8500 lei.

Conducerea internatului a avut-o d. V. Ghișescu — directorul liceului.

Personalul internatului.

- 1) V. Ghișescu — directorul școlii și al internatului.
- 2) Eugen Marinescu — econom.
- 3) Mircea Vasilescu — baccalaureat — pedagog.
- 4) Șase oameni de serviciu.

Noul local al internatului.

Pentru moment grija mare a comitetului este construcția noului local al internatului, pentru care s'a cheltuit până acum 1.500.000 lei.

Ca să fie gata de pus în funcție, e nevoie de mulți bani încă. Pentru adunare de fonduri, am făcut toate intervențiile posibile: la Ministerul Educației, la Ministerul Domeniilor, la diverse întreprinderi industriale, precum și un apel către absolvenți, de a dona sume în raport cu puterea fiecăruia. Rezultatul este următorul: De la Ministerul Educației am obținut 100.000 lei, de la Banca Națională 9500 lei, de la Fabrica

de Celuloză 20.000 lei, de la Fabrica de Mucava 1000 lei, de la Cooperativa Albina 5000 lei, de la Prefectură 50.000 lei, de la alte persoane 2700 și de la 45 absolvenți care au răspuns apelului făcut 55.750 lei.

Tuturor le aduc cele mai vii mulțumiri pentru ajutorul dat. Deosebire cuvinte de mulțumire trebuie să aduc d-lui prefect colonel Ghineraru, pentru multa bunăvoință arătată, căci d-nsa, larg înflegător al rostului unui internat, ne-a donat 40.000 lei din bugetul Prefecturii, a pus în bugetele comunelor sume pentru ajutorarea internatului și a stăruit la depozitele și fabricile de cherestea să ne ajute cu lemnul necesar la acoperiș și la lucrările de tâmplărie.

Sper că prin prețiosul d-sale sprijin să gătim pentru întreținere măcar o parte din clădire, în care să instalăm dormitoare. Și de aceea numele d-sale va fi mereu legat de desăvârșirea acestei instituții.

Comitetul școlar.

A avut aceeași componență ca și anul trecut, cu o singură excepție: d-l lt.-colonel C. Nistor a fost ales membru în locul d-lui lt.-colonel Piso, care nu mai are copii în școala noastră.

A dat de asemenea pentru cărți de premii aproape 6000 lei, ajutoare de îmbrăcăminte și cărți în valoare de 9082 lei, bursă 5000 lei, pentru înzestrarea bibliotecii 27794 lei, pentru material didactic 15000.

Burse, ajutoare și donații.

Și anul acesta, Ministerul Educației a dat liceului nostru 20 burse și 10 semiburse, care s'au acordat prin concurs la fiii de țărani, de preoți, învățători și miei funcționari.

Din venitul fondului Lănu de 100.000 lei în efecte de stat, s'a dat o bursă unui elev din cl. V, conform hotărârii donatorului. Din fondul „Inginer C. Dediu” de 616000 lei în titluri de consolidare 3°/_o, s'au acordat 2 burse la 2 elevi, fii de țărani, din cl. I și II.

D-l G. V. Măcărescu a menținut și anul acesta bursa în sumă de 9000 lei, acordată prin concurs anul trecut, unui fiu de țărani, acum în cl. II.

În amintirea Vioricăi Vasilco-Niculescu, fostă profesoară la liceul nostru, d-na și d-l I. G. Vasilco au donat muzeului de Șt. Naturale 3000 lei, din care să se cumpere material didactic, de preferință cărți împăiate, pentru acest obiect de învățământ, precum au mai donat și un frumos tablou al decedatei care să fie așezat în muzeu.

D-1 Niculescu-Tanțan, soțul ei, a donat și anul acesta 1000 lei care să se dea unui elev român (de religie ortodoxă), lipsit de mijloace și care să aibă cea mai mare notă la Șt.-Naturale. Darul acesta se atribuie elevului Osoianu C. cl. II.

D-1 căpitan Gârneață Pascal din Cluj, fiu al județului nostru, ne-a trimis 3 premii cu diplome de onoare ale fondului Ecaterina Gârneață, pentru a fi date celor mai buni elevi din liceu, care îndeplinesc condițiile de învățământ, onorabilitate și caracter și care au fost atribuite de noi elevilor: Vasiliu Eug. cl. I, cu media 9,84, cea mai mare din liceu, Popovici C. C. cl. I, cu media 9,25 și Roic Mircea cl. IV, cu media 9,46.

De asemenea ne-a mai trimis 2 premii cu diplome de onoare ale fondului „Nicolai și Maria Gârneață” care au fost atribuite elevilor Constantinescu Emil cl. VI, cu media 8,76 și Ghițescu Vasile cl. VII, cu media 8,86.

D-na Popa Burcă, în amintirea soțului său, profesorul Popa Burcă, ne-a donat 15 hărți geografice și 15 manuale de Geografie pentru bibliotecă, un tablou al decedatului și 40 de broșuri diferite din care 24 să se împartă ca premii la elevi, iar 16 să se dea profesorilor liceului.

Tuturor donatorilor le aduc mulțumiri în numele școlii.

Activitate patriotică și de românzare.

Comitetul școlar, potrivit ord. Ministerului Educației, a luat un copil de român, pe Tompea Trifan, din comuna secui-zată Hodoșa, jud. Ciuc, pe care îl întreține la învățătură în liceu, ajutându-l cu haine, cărți și găzduire în internat, spre a se veni astfel în sprijinul elementului românesc din acest ținut.

Personalul comitetului școlar.

Ministerul a lăsat în sarcina comitetului plata unor ore suplimentare ale profesorilor, precum și plata unei părți din personalul administrativ, arătat la pag. 168.

Deosebit, comitetul școlar plătește:

1) *Personalul său special*, alcătuit din casier — prof. L. D. Roie și contabil — d. *Constantin Turcu*.

II) Personalul administrativ și de serviciu.

1. Gh. Dandescu — bachelareat — ajutor de secretar.
2. Prigăscu Neuzai — licențiat în geografie — supraveghe-tor de ordine.
3. A. Rotundu — profesor, custode al muzeului.
4. Savin Victor — profesor, bibliotecar.
5. V. Ghițescu — elev, ajutor de bibliotecar.
6. Alb. Cirillo — maestru de muzică — orchestra.
7. Un om de serviciu.

Comitetul școlar al liceului de băieți „Petru-Rareș” din Piatra-Neamț

CONT DE GESTIUNE

încheiat pentru timpul dela 1 Aprilie 1937 la 31 Martie 1938

Lămurire suplimentară
pentru veniturile efective ale comitetului pe 1937/38.

1.698.398 lei	dela Minister pentru salariile profesorilor.
21.512	" " " burselor elevilor.
1.203.696	" " " taxe școlare.
653.232	" " " internat (întreținerea).
88.325	" " " particulari, exam. de admisiune, religie mozaică etc.
90.192	" " " venituri neprevăzute (ghirli, procente, repetenți, corrig., certificate, cote pentru M. Ed. N. și C. Șc. etc.
<u>3.764.355</u>	Total.
94.378	Garanții în numerar, dela antreprenori.
1.000.000	Imprumut dela Casa Depuneri, pentru internat.
80.991	" sold la 1. IV. 1937.
4.939.724 lei,	totalul încasărilor.

VENITURI

Paș. Nr. C.	DENUMIREA CONTULUI	Inc. sări efective
25	Venitul Fundației „Dediu”	13480
21	Fundația „Dediu”	—
21	Fondul de rezervă	54657
33	Excedent	48253
24	Fundația „Lalu”	100000
24	Venitul Fundației „Lalu”	—
31	Div. depunitori de garanții	4566
31	Garanția antepunătorilor în numerar	60000
36	Taxe de construcție	94378
140	Donația pentru muzeu	500134
46	Taxe de frecvență	5000
51	Cotașăile membrilor adunării generale	272214
55	Taxe anuar. bibliotecii, carnete	235310
61	„ examen de admitere cl. I, V	37195
63	„ repet. corig. certificate	23030
34	Imprumut dela Casa Depuneri	41900
66	Taxe plata prof. religie mozaică	1000000
146	Donația Niculescu pt. premii	10400
45	Cheltuieli de Construcție	—
69	Taxe personal special	142443
76	Taxe diplome bacalaureat	1900
78	Taxe certificate stat	1150
75	50 lei pt. Minister dela partic.	2050
77	„ inscriere elevi partic.	6920
22	2/3 din excedent	32169
79	Taxe examen particular	47975
81	Salarii dela Stat	1698398
85	Venituri neprevăzute	19501
73	Chiria sălii festivității etc.	16400
88	Solvă internat	648482
117	Spital școlară	4045
93	Taxe instalare	4750
95	Magazia de alimente	387725,80
92	Burse dela Stat	—
26	Fond rezerva comitet efecte Sold la 1 Aprilie 1937	21512
		80991
	Total general :	4.939.724

CHELTUIELI

Paș. Nr. C.	DENUMIREA CONTULUI	Cheltuieli efective
25	Bursa „Dediu”	13480
21	Fond rezervă comitet	9500
23	Efecte publice ale Fundațiilor	4566
24	Bursa „Lalu”	—
26	Efecte publice fond rezervă	122000
32	Garanții la minister Ed. Nat.	60000
61	Taxe exam. admitt. I, V comisiei	20845
63	„ Corig. repet. certiff. Minist.	20950
33	Excedent (48253) Fond de construcție	344839
33	„ Fond de construcție (296586)	4290
66	Plata prof. relig. mozaică	200000
34	Plata imprumutului la Casa Depuneri	123220
69	Plata personal special	123942
84	Plata pers. ad-tiv. liceu	52037
82	Plata orelor supplm.	2050
75	Taxa 50 lei dela elevii partic.	1010
77	„ inscriere elevi partic.	3050
76	Taxe dip. de bacal. (1900) Taxe certifi. stat (1150)	47984
79	Taxe comis. exam. partic.	1698398
81	Plata comis. exam. partic.	72000
83	„ salarilor Stat	54778
111	personal Comitet	64345
110	Lumină. apă — liceu	87282
141	Repar. intrei loc. mob. liceu	2198
141	Medicamente, desinfectante	10381
114	Cheltuieli de excursie	5124
114	Premii	9082
115	Ajutoare	22573
115	Tipăritul anuarului	5000
124	Burse de a Comitete	2310
125	Mobilier nou	27974
123	Biblioteca	10871
118	Fizico-Chimice	11314
127	Cota 20% Inspectoratul școlară Iași	1306
151	Cota 20% Straja Țării	24374
140	Muzeul regional „Stamatin”	8471
119	Cheltuieli cancelarie, laborator	1000
150	Carnete de școlarițate	20920
146	Premii Niculescu	6277
86	Cheltuieli neprevăzute (13003) 149 Deplasări (7917)	1400
128	Fond rez Casa Școlarelor	3433
73	Chiria săliilor — Cota ministerului	2224
126	Fondul Asig. Casa Șc.	15959
126	Asigurare Soc. Generală	2460
117	Spital școlară	76500
102	Spălat. baie, tuns	64459
103	Plata personal internat	43531
107	Reparații local și mob. internat	49098
106	Lumină, apă, internat	22382
105	Lemne internat	6657
94	Alimentația	393283
147	Abonament radio (317) Abonament telefon (6486)	21512
95	Magazia de alimente	1096586
92	Burse dela Stat	—
45	Construcția internatului	4594,780
	Total general :	—

Comitetul școlar al liceului de băieți
„Petru-Rares” din Piatra-N.

B I L A N Ţ

încheiat la 31 Martie 1938

ACTIV		PASIV	
Denumirea Conturilor	Suma	Denumirea Conturilor	Suma
Cassa publice—proprietatea liceului	344944	Fondul de rezervă în numerar	45157
Garanti diverse la Ministerul Educ. Naț.	122000	Fundația „Dediu”—efecte	616000
Efecte publice ale „Fundatiilor” cu destinație specială*	60000	Fundația „Lalu”—efecte	100000
Construcția internatului	716000	-Diverși depunatori de garanții	122000
Magazia de alimente	800000	Imprumutul datorit Casei Depuneri	94378
	13422	Fondul taxei de Construcție	203548
		Excedent	13283
Total general:	2056366	Total general:	2056366

Președinte, V. GHITESCU

Contabil, Const. Turcu

Cenzori { M. Botez
G. Tancu

Văzut, subînsp. control
(ss) I. VEBER

MINISTERUL INSTRUCȚIUNII
Administrația Casel Școlaelor
Văzut și aprobat de noi
In condițiile ord. nr. 19361/939
Administrator, (ss) G. N. Ionescu

DAREA DE SEAMĂ DELA FINELE ANULUI ȘCOLAR
rosită de către dl. V. Ghiteșcu — director

Un alt an de muncă se încheie astăzi. Câtă strădanie, câtă grijă, câtă sforțare nu se cuprind în aceste cuvinte! Profesori și elevi, în deplină tovarășie, au pornit la muncă, știindu-se să recolteze cele mai bune rezultate, și prin aceasta să dea îndreptățire de viață școlii în cuprinsul căreia și-au desfășurat munca.

Noi căutăm să înrădăcinăm în sufletele copiilor credința în muncă, fiindcă numai prin muncă poate ajunge cineva la limanul năzuinților lui. Și dacă uneori societatea ne dă exemple de oameni ajunși la situații de seamă pe alte căi decât aceea ale muncii și priceperii, asta nu trebuie să ne descurajeze, ci să ne dea țaria de a propovădui mai departe crezul nostru.

Astăzi, noi sărbătorim roadele muncii. Cei care și-au îndeplinit îndatoririle lor se bucură și, odată cu ei, se bucură și părinții și profesorii și societatea, căci pe dânsii se reazimă nădejdea de mai bine în viitor.

Iar cei care, stăpâniți de alte preocupări, s'au abătut dela aceste îndatoriri, nu au parte de bucurie și de aceea ziua de azi trebuie să fie pentru ei un prilej de a-și cerceta conștiința și de a lua hotărârea să muncească cu toată râvna de aici înainte, pentru a se reabilita astfel și în ochii lor și în ochii părinților pe care i-au nemulțumit.

Dar să lăsăm să vorbească cifrele, asupra rezultatului real al acestui an de muncă...

	I	II	III	IV	V	VI	VII Lit.	VII Șt.	VIII Lit.	VIII Șt.	Total
Inscriși	56	49	55	55	47	41	21	13	12	13	362
Decedați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Retrași	2	—	2	5	5	3	1	—	3	1	22
Exmatriculați	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Amânați	—	2	1	—	2	—	—	—	—	—	5
Eliminați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Repetenți direct	4	5	2	9	5	4	—	1	—	—	30
Repetenți exam.	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	4
Corigenți	18	15	26	14	17	14	4	5	4	3	120
Promovați	29	26	24	25	15	20	16	6	5	9	175
Transferați	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	5

Pentru stimularea muncii, am dat binecuvântată răsplătă următorilor elevi, cei din tătă din fiecare clasă :

CLASA I. Premiul :	I Vasiliu Eugen	media	9,84
"	II Popovici C. C.	"	9,25
"	III Ghișescu Gh.	"	8,50
Mențiuni :	1. Lazăr Nicușor	"	7,68
"	2. Rințler Rosin	"	7,67
"	3. Țițescu Gh.	"	7,66
"	4. Popa C. Ilie	"	7,57

In afară de aceștia sunt menționați :

Pentru media 10 la purtare : Ionescu Eduard.

Pentru frecventare foarte regulată : Alinței Traian, Apetri C-țin, Costescu Dumitru, Curbăan Constantin, Sava Neculai și Stăcescu Dumitru.

CLASA II. Premiul :	I Osoianu C-țin	media	8,68
"	II Diaconescu Petru	"	8,12
"	III Scripcaru Marcel	"	8,09
Mențiuni :	1. Butharu Corneliu și Ieonaru Mircea	"	7,99
"	2. Revent Vasile	"	7,99
"	3. Modoranu Vasile	"	7,97
"	4. Țițescu Bogdan	"	7,68
"	"	"	7,67

Menționați pentru media 10 la purtare : Grigoriu Mihai și Livizeanu Adrian.

Pentru frecventare foarte regulată : Balan Mircea și Lascarache P.

CLASA III Premiul :	I Nistor Mircea	media	8,58
"	II Mihăilescu C.	"	7,86
"	III Dobrescu Eug.	"	7,79

Menționați pentru frecventare foarte regulată : Bricman D., Hauschild R., Poli C., Stecher Marcel și Vicol Aurel.

CLASA IV Premiul :	I Roic Mircea	media	9,46
"	II Vasiliu Paul	"	8,36
"	III Veintraub Arist.	"	7,57

Menționați pentru frecventare foarte regulată : Dănilă Gh., Găină Fl., Lubiniechi Gh., Rotenberg Rachmil și Strulovici Nisel.

CLASA V Premiul :	I Purice Simion	media	8,14
"	II Gheorghiu D.	"	7,84
"	III Romășcanu Filipp	"	7,73

Menționați pentru media 10 la purtare : Alexandrescu N., Covrig Gh., Iftode Gh.

Menționați pentru frecventare foarte regulată : David Ionel, Iftode Gh.

CLASA VI Premiul :	I Constantinescu Emil	media	8,76
"	II Sorocanu D.	"	8,25
"	III Popescu Florin	"	7,91

Mențiuni :	1. Măcărașcu Vasile	"	7,82
"	2. Lubiniechi C.	"	7,52

CLASA VII literară și științifică :

Premiul :	I Ghișescu Vasile	media	8,86
"	II Vaisman David	"	8,16
"	III Segall Mișu	"	7,87

Menționați pentru media 10 la purtare : Belozzerov M., Ghelase V., Lecca T. și Valcu V.

CLASA VIII literară și științifică :

Premiul	I Covrig Vasile	media	8,58
"	II Gramarof Sergiu	"	8,37
"	III Fischer Iosif	"	8,05

Mențiuni :

1. Teodorescu C.	"	7,62
2. Borș Gh.	"	7,57
3. Brașoveanu Gh.	"	7,50

Menționați pentru media 10 la purtare : Grigoraș Neculai.

Se acordă mențiuni următorilor elevi :

CLASA I. Ghișescu Gh., Popovici C-țin, Vasiliu Eugen — la desen, caligrafie, muzică și gimnastică ; Nicolau T., Apetri C., Feibel Arie, Onu C., Stăcescu D. — la muzică ; Almasanu Virgil, Butharu Petru, Costescu D., Fluture V., Popa Ilie, Popovici M. — la desen și caligrafie.

CLASA II. Butharu C., Ieonaru M., Revent V. — la muzică, desen și caligrafie ; Livezeanu A., Osoianu C., Scripcaru M. — la muzică ; Diaconescu P., Modoranu V., Munteanu Gh., Constantinescu C., Lascarache P., Zenembizis — la desen și caligrafie.

CLASA III. Nistor M. — la desen și muzică ; Ciobanu C., Herescu C., Mihaliescu C., Popovici D. — desen ; Blaha R. Dobrescu Eugen, Hauschild R., Țapu Tr. — la muzică.

CLASA IV. Roic M. — la muzică, gimnastică și desen ; Vasiliu Paul — la desen și muzică ; Găină Fl., Luca M., Podhorodețchi E. — la desen ; Vaintraub A., Bercu Alb., Lubiniechi G., Nicuță M., Șmilovici N. — la muzică.

CLASA V. Covrig Gh., Dumbrăveanu Gh., Nicolau M., Romașcanu F. — desen și muzică; Bourreau L., Georgescu M., Gheorghiu D., Munteanu V., Purice S., Vaintraub A., Acarinei, Marcovici A., Schapira S. — la muzică.

CLASA VI. Soroceanu D. — la muzică, gimnastică și desen; Lubiniechi C., Heighis R. — la gimnastică; Borș Ion, Constantiniu C. — la desen; Popescu Fl., Constantinescu, Tausingher J. — la muzică.

CLASA VII. Ghitescu V. — la gimnastică, muzică și desen; Grimberg J. — la muzică și gimnastică; Nalboe Gr. — la desen; Trifan M., Belzerof M., Vălcu V., Segal Mișu, Calapăr V., Negruș D. — la muzică.

CLASA VIII. Apetroaie I., Borș Gh., Constantinescu Tr., Covrig V., Grigoraș N., Căciuleanu C., — la desen.

Pentru jocuri sunt menționați următorii :

Acarinei Gh., Vrânceanu Gh., Mhalache C. și Herțanu Eugen cl. VI-a; Calapăr Gh., Negruș D., Negoiță N., Șebănescu Ion, Trifan M., Ungureanu Eugen cl. VII-a; Grîțescu Al. VIII-a.

* * *

În încheiere mulțumesc colegilor pentru dragostea și devotamentul pe care l-au pus în îndeplinirea datoriei, pentru buna înțelegere și armonia care a domnit între noi, ca astfel să putem realiza lucruri de ispravă.

Mulțumiri aduc membrilor comitetului școlar pentru înțelegerea pe pe care au arătat-o și pentru interesul pe care l-au pus întru buna gospodărire a școlii.

Mulțumesc personalului ad-tiv pentru sprijinul pe care mi l-a dat întru buna conducere și rânduială a școlii.

Mulțumesc tuturor autorităților, instituțiilor și oamenilor de bine pentru sprijinul pe care l-au dat școlii în toate împrejurările.

Mulțumesc părinților pentru interesul pe care l-au purtat școlii și pentru contribuțiile bănești fără de care școala nu ar fi putut face față multelor sale nevoi.

Mulțumiri vă aduc D-voastră tuturor, care prin prezența la această serbare i-ați dat un fast deosebit.

Să strigăm acum : Trăiască liceul Petru-Rareș cu profesorii și elevii, Trăiască M. S. Regele cu întreaga dinastie, trăiască România în veci întregită.

SITUAȚIA ȘCOLARĂ A ELEVILOR LICEULUI
LA FINELE ANULUI ȘCOLAR 1937/38
(cu completările făcute după examenele din Septembrie 1938)

Clasa I-a. Prof. diriginte Ciornei Dumitru

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
1	A Ilincăi Gh. Traian	promovat	promovat
2	Almășanu S. Virgiliu	corig. franceză; istorie	promovat
3	A Petrei C. Constantin	promovat	promovat
4	Averescu P. Alexandru	corig. franceză	promovat
5	Bălașuță I. Neculai	promovat	promovat
6	Bordelanu M. Virgil	corig. franceză	promovat
7	Burculeț I. Costică	promovat	promovat
8	Butharu P. Petru	corig. muzică	promovat
9	Calmanovici I. Sergiu	repetent	promovat
10	Călin D. Aureliu	repetent	promovat
11	Chirileanu Cătălin	promovat	promovat
12	Costescu M. D-tru	promovat	promovat
13	Curpăn T. C-tin	corig. franceză	promovat
14	Dabița V. Benedict	promovat	promovat
15	David Gh. Gheorghie	corig. caligrafie	promovat
16	Davidovici D. Israel	promovat	promovat
17	Dulculescu F. Petre	transferat la Chișinău	promovat
18	Făinaru B. David	corig. română	promovat
19	Febel D. Arle	corig. franceză; mat., l. man	promovat
20	Florescu P. Alexandru	promovat	promovat
21	Fluture C. Ion-Virgiliu	corig. franceză; mat., l. man	promovat
22	Gervescu V. Ioan	promovat	promovat
23	Gheorghiu Dumitru	corig. franceză; desen	promovat
24	Ghitescu Gheorghe	corig. franceză; geogr.	promovat
25	Grescenco V. Mihai	retas	promovat
26	Himeș V. Eugeniu	promovat	promovat
27	Iacobi S. Emil	promovat	promovat
28	Ionescu Gh. Eduard	promovat	promovat
29	Kautman B. Jean	promovat	promovat
30	Lazăr D. Nicușor	promovat	promovat
31	Mareș M. Tiberiu	corig. naturale	promovat

Nr. crt.	Situatia în		
	Iunie	Septembrie	
	E L E V I I		
32	Matasariu Vict. Eugen	repetent studii și frecvent. promovat	promovat
33	Mazareanu S. Mircea	promovat	
34	Mereuță Gh. Victor	corig. română	promovat
35	Moscovici I. Hari	corig. rom., naturale	"
36	Nicolau Em. Teodor	promovat	
37	Onu C. Constantin	"	
38	Papageorghiu Mircea	retras	
39	Pavel Gh. Dragoș	transferat	
40	Popa C. Ilie	promovat	
41	Popovici C. G-tin	"	
42	Popovici D. Marcel	"	
43	Posmoșanu D. Paul	"	
44	Pușcașu Gr. Adrian	corig. rom., franceză	repetent
45	Revent C. Ștefan	corig. franceză	promovat
46	Rințler P. Rosin	promovat	
47	Sava N. Nicolae	"	
48	Solomon Liviu-Eduard	transferat	
49	Stăcescu Al. Dumitru	promovat	
50	Timofte I. Cicerone	promovat	
51	Tomescu I. Titus-Liviu	repetent	
52	Tempea I. Trifan	promovat	
53	Turcu D. Virgil	corig. franceză, istorie	promovat
54	Țihescu Gh. R. Gheorghe	promovat	
55	Vasiliiu D. Emil	corig. rom., franceză	promovat
56	Vasiliiu V. Eugen	promovat	
Clasa II-a. Prof. diriginte Marinou Grig.			
1	Abramovici B. Zisu	promovat	
2	Albescu I. Marcel	corig. matematică	promovat
3	Balan C. Mircea	promovat	
4	Butnariu P. Corneliu	"	
5	Ciobanu-Baroi C. Nicu	corig. rom., franceză	promovat
6	Cohn H. Simon	corig. naturale	"
7	Comanținescu G. Const.	promovat	
8	Cosma I. Ioan	repetent studii și frecvent.	
9	Cretulescu Ar. Corneliu	repetent studii și frecvent.	
10	Diaconescu I. Jan	corig. rom., naturale	promovat
11	Diaconescu C. Petre	promovat	
12	Gavrilescu M. Ionel	"	
13	Gorgos V. Constantin	"	

Nr. crt.	Situatia în		
	Iunie	Septembrie	
	E L E V I I		
14	Grigoriu M. Mihai	promovat	
15	Grünstein H. Beno	amănat	promovat
16	Gutman I. Lupu	corig. mat., naturale	"
17	Herșcovici A. Iacob	promovat	
18	Horoviț I. Solomon	"	
19	Ionariu Gh. Mircea	"	
20	Iftimie C. Neculai	corig. matematică	promovat
21	Ionescu Il. Neculai	"	
22	Ivașcu Gh. Petru	corig. geografie	"
23	Lascarache E. Petru	promovat	
24	Livezanu C. Adrian	"	
25	Mareș Vict. Gheorghe	repetent studii și frecvent.	
26	Mănescu Gh. Gheorghe	promovat	
27	Mănescu C. D-tru-Octav	"	
28	Modoranu C. Vasile	"	
29	Munteanu V. Gheorghe	"	
30	Nalboe Th. Tiberiu	"	
31	Osoianu P. Constantin	"	
32	Pavel Gh. Octavian	transferat	
33	Petrescu A. M. George	repetent	
34	Revent C. Vasile	promovat	
35	Roman D. Constantin	corig. rom., mat.	promovat
36	Săndulescu Onoriu Gh.	promovat	
37	Schvartz L. Viorel	"	
38	Scripcaru V. Sever-Marcel	"	
39	Sapșe T. Alfred	corig. mat., naturale	promovat
40	Ștafi I. Valeriu	corig. naturale	"
41	Timofte Il. Constantin	repetent studii și frecvent.	
42	Toader V. Gheorghe	amănat	promovat
43	Taranu V. Dumitru	corig. mat., caligrafie	"
44	Tenea Il. Gabriel	corig. mat., naturale	"
45	Terner B. Leivi	corig. naturale	"
46	Țihescu Gh. Bogdan	promovat	
47	Ușerovici I. Moritz	corig. rom., nat., desen	promovat
48	Vasiliiu T. Vlad	promovat	
49	Zenembists Gh. Ioan	"	
Clasa III-a. Prof. diriginte Savin Victor			
1	Abeles A. Sergiu	corig. rom., latină	promovat
2	Archirescu I. Tiberiu	corig. mat., fizică	"

Nr. crt.	Situatia în		
	Iunie	Septembrie	
E L E V I I			
3	Balan I. Eduard	corig. rom., muzică	promovat
4	Blaha Gh. Raul-Fr.	corig. rom., latină	"
5	Bordeianu V. Gheorghe	promovat	"
6	Bricman I. David	"	"
7	Cahană H. Aron	"	"
8	Chobanu V. Constantin	corig. matematică	promovat
9	Chobotariu V. Mihai	corig. latină	"
10	Cojoc H. Constantin	promovat	"
11	Constantinescu I. Marin	"	"
12	Constantinescu I. Mariu	corig. latină	promovat
13	Copeloveci Iuliu-Vili	corig. istorie, fizică	"
14	Costăchescu I. Traian	promovat	"
15	Covrig V. Cristea	corig. latină	promovat
16	Covrig C. Neculai	corig. istorie, fizică	"
17	Dănilă C. Traian	promovat	"
18	Deديو D. Jean	"	"
19	Dobrescu V. Eugen	amănat	promovat
20	Galan G. Constantin	promovat	"
21	Hauschild H. Remi	"	"
22	Herescu M. Constantin	"	"
23	Iosifescu I. Cleopone	"	"
24	Ionescu Gh. Ștefan	corig. mat., fizică	promovat
25	Juncu Gh. Gheorghe	corig. ist., fizică, desen	"
26	Keșșian H. Bedros	corig. geografie	"
27	Macarie V. Vasile	corig. latină	"
28	Mancaș N. Nicolae	retras	"
29	Mancaș I. Ștefan	corig. franceză, mat.	promovat
30	Marinescu M. Ioan	repetent	"
31	Matel I. Dumitru	corig. mat., fizică	promovat
32	Maxim N. Nicolae	corig. latină	"
33	Mihaliescu C. Corneliu	promovat	"
34	Miron D. Gheorghe	corig. mat., franceză, desen	promovat
35	Munteanu Gh. Gheoghe	promovat	"
36	Nădejde D. Scarlat	corig. franceză	promovat
37	Niculescu C. Constantin	repetent	"
38	Nistor C. Mircea	promovat	"
39	Nutu H. Eugen	corig. franceză	promovat
40	Papadame A. Aurelian	corig. latină	"
41	Popovici D. D-tru-Mihai	promovat	"
42	Precu Șt. Vergiliu	corig. mat., fizică	promovat

Nr. crt.	Situatia în		
	Iunie	Septembrie	
E L E V I I			
43	Rotenberg I. David	corig. latină	promovat
44	Segal L. Norbert	retras	"
45	Spridonescu Gh. Vasile	promovat	"
46	Stecher H. Marcel	"	"
47	Strulovici L. Salo	retras	"
48	Tărăță Gr. Constantin	corig. latină, fizică	promovat
49	Tomescu R. Emil	promovat	"
50	Tapu V. Traian	corig. lat., geografie	promovat
51	Vecșler C. Horațiu	promovat	"
52	Vicol I. Aurel	corig. română, fizică	repetent
53	Zagăr M. Leizer	corig. franceză, mat.	abs. repetent
54	Zama C. Emil	promovat	"
55	Zgheera Gh. Victor	"	"
56	Liéb Șt. Otto	"	"
Clasa IV-a. Prof. diriginte Pr. Vasiliu V.			
1	Alcaz Gh. Teofil	promovat	"
2	Balan P. Octavian-Oliviu	repetent studii și frecvent	promovat
3	Beral H. Marcel	corig. nat., muzică	"
4	Bercu D. Albert	corig. geografie	"
5	Berariu Gh. Nicolae	retras	"
6	Bolian Ch. Nubăr	repetent	"
7	Butnariu P. Mircea	promovat	"
8	Constantinescu Gh. Gh.	repetent	"
9	Covrig C. Constantin	corig. franceză, istorie	promovat
10	David Gh. Ștefan	corig. franceză, geografie	"
11	Dănilă S. Gheorghe	promovat	"
12	Duiculescu F. Mihai	repetent	"
13	Gabor Gh. Gheorghe	promovat	"
14	Găină Th. Florin	repetent	"
15	Grevescu N. Neculai	promovat	"
16	Gotesman P. Maier	corig. naturale	promovat
17	Gresenco Vl. Neculai	repetent	"
18	Grigorescu A. Emil	retras	"
19	Haiden Gh. Gheorghe	promovat	"
20	Honcu A. Paul	retras	"
21	Istrie M. Iancu	corig. franceză	promovat
22	Kampel I. Iosef Eduard	retras	"
23	Lazăr Gh. Titi	retras	"
24	Leibovici L. Maier	promovat	"

Nr. crt.	E L E V I I		S i t u a ț i a i n	
	I u n i e	Septembrie		
25	Leventis D. Trasiuolo	promovat		
26	Lubieniechi Gh.-Iulius	"		
27	Luca I. Mircea-Ioan	"		
28	Marcovici M. Marthin	promovat		
29	Măcărescu Gh. Gheorghe	"		
30	Mendel M. Aristide	"		
31	Mendel H. Samuel	repetent		
32	Mucenicu M. Petru	repetent		
33	Negrea V. Mihai	corig. franceză, geografie		promovat
34	Negrescu D. Voinea	"		"
35	Nicolae I. Gheorghe	promovat		
36	Nicuță V. Mihai	corig. franceză, geografie		promovat
37	Podhorodețchi L. Emil-M.	corig. geografie, muzică		"
38	Popovici I. Lucian	promovat		
39	Renet M. Lucian	"		
40	Rolic L. Mircea	"		
41	Romanescu A. Gheorghe	retas		
42	Rotenberg I. Rachmil	promovat		
43	Smlivici A. Nisel	"		
44	Struminger I. Moişă-Iosub	exmatr. pt. freg. neregulară		
45	Ungureanu C. Alexandru	repetent		
46	Vasiliiu Gr. Constantin	corig. franceză, geografie		promovat
47	Vasiliiu D. Ioan	repetent		
48	Vasiliiu V. Paul	promovat		
49	Văskii V. Vasile	"		
50	Vainstein I. Sorin-Paul	"		
51	Vaintraub L. Aristide	"		
52	Vicol D. Alexandru	corig. franceză		promovat
53	Zalman L. Aron	retas		
54	Zvarici I. Constantin	promovat		
55	Bercu If. Halm	corig. naturale		promovat
56	Zalman L. Aron	"		"
Clasa V-a. Prof. diriginte Bors Neculai				
1	A Catrinei M. Gheorghies	corig. rom., franceză		promovat
2	A Ilincăi I. Ioan	corig. franceză, mat.		"
3	Alexandrescu V. Nicolae	promovat		
4	Ambrosie T. Tiberiu	corig. matematică		promovat
5	Bănuț N. Dumitru	retas		

Nr. crt.	E L E V I I		S i t u a ț i a i n	
	I u n i e	Septembrie		
6	Blum M. Monel	amănat		reprezentat
7	Bombinger I. Teofil	promovat		
8	Boureanu A. Laurențiu	corig. istorie, naturale		promovat
9	Catz L. Hari	promovat		
10	Calinescu V. Gheorghe	"		
11	Chodaru N. Vasile	repetent		
12	Colbeci Geogel	corig. mat., muzică		promovat
13	Covrig V. Gheorghe	promovat		
14	Crămer Z. I. Z.	corig. latină		promovat
15	David Gh. Ionel	promovat		
16	Dumbrăveanu V. Gh.	retas.		
17	Enăchescu Gav. Vasile	repetent		
18	Fălnaru B. Iancu-Șmil	corig. germană, fizică		promovat
19	Fălnaru I. Silviu	promovat		
20	Georgescu I. Gh. Mircea	"		
21	Gheorghiu P. Dumitru	corig. română, natur.		promovat
22	Glasberg B. Louis	corig. rom., fran., muzică		"
23	Grigoroșan Gr. Augustin	corig. germană, matem.		"
24	Hanganu Gr. Constantin	promovat		
25	Ifodi I. Gheorghe	repetent		
26	Iftimoala N. Neculai	promovat		
27	Istrate I. Gheorghe	promovat		
28	Marcoviol M. Avram	"		
29	Moraru D. Stefan	corig. mat., naturale		promovat
30	Munteanu Gh. Ioan	corig. naturale		"
31	Munteanu V. Vasile	corig. română, naturale		promovat
32	Niculescu Al.-M.-Alexandru	corig. matematică		promovat
33	Panaitescu Gh. Traian	promovat		
34	Petrescu C. Benoni	retas		
35	Preotu St. Pavel	corig. fizico-chimice, nat.		promovat
36	Pricopie N. Aurel	retas		
37	Roman D. Ignat	promovat		
38	Romașcanu D. Filip	corig. rom., germană		promovat
39	Schapura H. Salo	amănat		promovat
40	Serban C. Virgiliu	retas		
41	Stefanovici P. Mihai	corig. mat., naturale		promovat
42	Trifan D. Constantin	repetent		
43	Tancu Gh. Leonida	corig. mat., fizică		promovat
44	Vădleanu Gh. Gheorghe	repetent		
45				

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
46	Vaintraub I. Leon	corig. mat., naturale	promovată
47	Velea I. Neculai	"	"
Clasa VI-a. Prof. diriginte Pascu Neculai			
1	Borș N. Ioan-Savel	promovată	
2	Brebu M. Dumitru	transferat	
3	Catz D. Leon	retas	
4	Ceaulescu Gh. Gheorghe	corig. franceză	promovată
5	Chiperă M. Mina-Mihai	corig. germană, nat.	"
6	Constantinescu I. Dragoș	corig. germană	"
7	Constantinescu V. Emil	promovată	
8	Constantiniu N. Const.	corig. franceză	promovată
9	Corneti N. Iancu	corig. germană	"
10	Dușu Gh. Gheorghe	promovată	
11	Felbel I. Vili	repetent studii și frecvent.	
12	Ferenghel M. Zigmar	promovată	
13	Fetcu I. Ioan	"	
14	Fraier I. Benard	promovată	
15	Haideu Gh. Virgil	"	
16	Haighis Rudolf	corig. română	promovată
17	Herțanu E. Eug. D-tru	corig. germană	"
18	Imbru C. Octavian	corig. rom., franceză	repetent
19	Lapteș M. Ioan	corig. franceză	promovată
20	Lascăr I. Constantin	promovată	
21	Lubiniechi Gh. A. Const.	retas	
22	Ludu Al. Alexandru	corig. franceză, germ.	promovată
23	Manoliu N. Dan Camil	promovată	
24	Măcărescu Gh. Vasile	promovată	
25	Mihalache C. Constantin	corig. germană	promovată
26	Papa-Sotir Gh. C-tin	repetent	
27	Pisam L. Alexandru	repetent studii și frecvent.	
28	Piso E. Emilian	promovată	
29	Poi S. Haralambie-Mihai	promovată	
30	Popescu I. Florin	"	
31	Soceanu A. Eugen	"	
32	Soroceanu V. Dimitrie	"	
33	Stoicher V. Petru-Victor	corig. română	promovată
34	Sulcher I. Aurel	promovată	
35	Tausinger S. Jean	"	
36	Todiriță zis Păunaș V. D.	"	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
37	Veisman N. Benhard	promovată	
38	Vrânceanu C. Ghiorghe	corig. germană	promovată
39	Zgheera Gh. Anatole	promovată	
40	Chaumereuil L. Cristian	repetent studii, frecventare	
41	Ionescu C. Marin	corig. germană, nat.	promovată
Clasa VII-a. Prof. diriginte Roic D. Leon			
a) Literară			
1	Belozeroz T. Miliail	promovată	
2	Bombiger I. Aurel	"	
3	Braunstein S. Gustav	corig. latină, nat.	promovată
4	Buleu V. Traian	promovată	
5	Davidovici F. Salo	"	
6	Ghelase A. Vasile	"	
7	Grănescu I. Clement	"	
8	Grimberg L. Jean	"	
9	Lea N. Teodor	"	
10	Negoită Gh. Neculai	corig. naturale	promovată
11	Olteanu I. Mircea	corig. franceză	"
12	Popa I. Mihai	promovată	
13	Segal L. Mișu	"	
14	Serbănescu T. Ioan	"	
15	Trifan I. Mihai	"	
16	Ungureanu C. Eugen	corig. latină, fizico-chimice	promovată
17	Vălcu M. Vasile	promovată	
18	Veisman H. Avram-David	"	
19	Vlădoianu Mihai	retas	
20	Biaș Gh. Gheorghe	promovată	
21	Sotir Gh. Sotir	"	
b) Științifică			
1	Arteni S. Mircea	corig. matematică	promovată
2	Burduja Gh. Gheorghe	corig. franceză, lat.	"
3	Calapăr D. Gheorghe	promovată	
4	Coadă V. Mihai	"	
5	Ghișescu V. Vasile	"	
6	Hercovici H. Bercu	"	
7	Iov V. Corneliu	corig. mat., naturale	promovată
8	Manoliu C. Viad	promovată	

Nr. crt.	Situatia in	
	Iunie	Septembrie
9	Nalboc C. Grigore	promovat
10	Negrus N. Dumitru	corig. franceză
11	Taranu V. Gheorghie	repetent
12	Uşerovici M. Gustavian	corig. latină
13	Solomon B. Emil	corig. mat. franceză
Clasa VIII-a. Prof. diriginte Dobrescu Virgil		
a) Literară		
1	Căciuleanu Al. Const.	corig. franceză
2	Calaraşu St. Petru	retras
3	Cramarov I. Sergiu	promovat
4	Făinaru I. Marcel	"
5	Faihel I. Alizic	"
6	Fischer H. Josef	"
7	Grinţescu Al. Alexandru	corig. franceză
8	Iuster S. Davis	promovat
9	Luca I. Alexandru	retras
10	Măndru C. Constantin	"
11	Rotenberg F. Leon	corig. naturale
12	Silvestru G. Irimia	promovat
b) Ştiinţifică		
1	A Petroaie L. Ioan	promovat
2	Borş N. Gheorghie	promovat
3	Braşoveanu I. Gh.	"
4	Cirillo Adrian	"
5	Constantinescu A. Traian	corig. geografice
6	Covrig N. Constantin	promovat
7	Covrig V. Vasile	"
8	Gavrilescu M. Gheorghie	corig. germană, franceză
9	Grigoraş T. Neculai	promovat
10	Iacobeanu D. Dumitru	"
11	Leventis D. Mihai	retras
12	Miron C. Ioan	corig. fran., fizico-chimice
13	Teodorescu C. Constantin	promovat
14	Neamţu E. Rustic	transferat

SITUAȚIA GENERALĂ NUMERICĂ
a elevilor liceului, după examenele din Septembrie 1938

Elevii	Elevii								Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Inscriși	56	49	56	56	47	41	34	26	365
Retrași	2	—	3	7	6	2	1	4	25
Eliminați	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Transferați	3	1	—	—	—	1	—	1	6
Morți	—	—	26	25	16	20	22	15	181
Promovați direct	29	28	24	14	20	13	10	6	119
prin corig.	17	15	3	9	5	5	1	—	33
Repetenți	5	5							
Domiciliul									
Piatra-Neamț									
Județul Neamț									
Alte județe									
Nationalități									
Români									
Evrei									
Alte nationalități									
Ocupația părinților									
Proprietari									
Agricultori									
Industriași									
Meseriași									
Comercianți									
Funcționari publici									
Prof., preoți, învăț.									
Militari									
Avocați, medici									
Alte ocupații									
Orfani									
	1	47							1
		11							13
		15							15
		87							77
		15							19
		77							67
		19							25
		15							15
		1							1

Rezultatul examenului de admitere în clasa I-a,

sesiunea Iunie 1938

Adochiței C. Andrei 7.66, Antohi V. D-tru 5.00, Aron H. Marcel 5.66, Atanasiu I. Crișan 7.66, Avram A. Leon 7.00, Baraț C. Hugo 6.66—admiși; Bărliba D. Const. 4.66—respins; Bărzescu C. Alex. 8.33, Blum S. Izu 7.33, Bocanet P. Gh. 6.66, Brașoveanu P. Mircea 7.33, Brânzei N. Neculai 5.33, Butuc G. Aurelian 7.33—admiși; Cantemir D. Const. respins vizita medicală; Cați B. Lazăr 7.66, Ceaușu V. Gh. 5.66, Cercel N. Petru 6.33, Chirileanu V. Gh. 7.33, Chirileanu P. Radu 8.00, Ciuntu C. Neculai 7.00, Corfu I. Ioan 6.20, Cosma C. Const. 9.00, Dorneanu H. Ferd. 9.00, Dingher Alex. 5.66, Elad E. Dumitru 6.00, Gheorghiu G. Gh. 8.33, Grunberg I. Carol 6.33, Holban E. Eduard 7.00, Iacobai T. Dumitru 7.00, Iancovici N. Marcel 7.33, Iftimie C. Ștefan 7.33, Ionescu V. Neculai 7.33, Insler D. Jean 7.00, Korn S. Hari 5.33, Lupu Em.-Marius 7.00, Mark N. Armand 8.00, Matei I. Eugen 5.33—admiși; Merșor G. Petru 4.66—respins; Mohoreanu G. E. 5.33, Nicolau C. Adrian 6.33, Nicolau Ștefănel 6.33, Niță V. Mihai 6.66, Panait G. Const. 5.00, Pascu G. Neculai 6.33, Petrescu C. Alex. 7.00, Pantițe A. Dan-Petru 6.33, Popa N. Nec. 7.33—admiși; Popescu I. Gh. 4.66—respins; Popescu I. Eugen 6.00, Popovici G. L. 5.66, Purice G. Ioan 6.33, Oancea G. Nec. 6.00, Săvinescu I. Traian 7.00, Săndulescu V. Em. 8.00, Săndulescu O. Virg. 6.00, Saos Ștefan 7.33, Ungureanu P. Alex. 7.66—admiși; Ungureanu G. Gh. 3.66—respins; Urum Valentin 5.00, Văideanu D. Oct. 6.33, Veinberg O. Norb. 9.00, Veintrauch I. L. Raul 8.00, Velcov S. Sim. Eugen 8.66—admiși; Vorel T. Les. Martin—retras; Turică Nec. 6.33, Nastasă V. Neculai 5.66, Sătecescu Petru 7.66—admiși; Blaga Vasile 4.33—respins; Doskol I. Robert 5.33, Baciu Sorin 7.33, Secară Mircea 5.00, Segal M. 5.00, Stoica I. 6.33, Strumingher D. 7.00—admiși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa I-a,

sesiunea Septemvrie 1938

Popescu Eugen 6.00, Nastase N. 7.00, Claușu Mircea 5.00, Balan Mircea 6.00, Văsăi Ion 7.00, Bere Ion 6.00—admiși; Popescu Vesp.—respins; Purice I. 6.66, Nicolau A. 7.00, David Gabr. 8.00, Bordel V. 6.33—admiși; Serpișanu T. 4.00—respins; Ceaușu Gh. 5.66, Corfu I. Ioan 6.66, Chiribău Victor 7.00—admiși; Elad E. D-tru—retras; Nistor Mircea 6.00—admis; Oancea Gh. Nec. 4.66—respins; Panaitte Const. 6.00, Korn Hary 5.66, Segal Mendel 6.33—admiși; Sava C. Nechita 3.33—respins; Săndulescu Licu—retras; Urum Valentin 6.33, Văideanu Octavian

5.66, Stoica Ioan 7.66, Matei I. Eugen 6.33, Pascu Gh. Neculai 6.66—admiși.

Situația g-lă numerică a examenului de admitere în cl. I-a.

SESIUNEA	Clasa	Prezențați	Reușiți	Respinși
Iunie 1938	I	74	67	7
Septemvrie 1938	I	28	22	6

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în

sesiunea Mai 1938

Chirileanu St. Neculai 6.15, Didilescu Gh. 6.00—admiși; Nițu C. Const. 4.40—respins.

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în

sesiunea Iunie 1938

Barbu Const. 4.80—respins; Cojocaru M. 6.15, Costescu Gh. 6.20, Crețu Const. 6.15, Lupescu R. 7.10—admiși; Mendel Moise 4.60, Lupu R. 4.30—respinși; Piso Neculai 6.00, Sava Mihai 6.35, Vința Const. 6.05, Horodniceanu Nec. 6.80, Iftimia Emil 6.25, Ivașcu Ion 6.10, Muraru Ion 6.70, Alcaz Teofil 6.05, Buharu Mircea 6.85, Dănilă Gh. 6.30, Duiculescu Mihai 6.90—admiși; Găină Florin 6.30, Gervescu Neculai 6.05, Leibovici Mater 6.05, Leventis Trasioulos 6.55, Lubieniechi Gh. 7.00, Luca Mircea 7.00, Marcovici M. 6.05, Măcărescu Gh. 7.10, Mendel Aristide 6.00, Nicolae Gh. 6.05, Popovici Lucian 6.00, Renert Lucian 6.90, Roic M. 9.55, Rotenberg R. 7.10, Șmiliovici M. 6.50, Veintraub Aristide 7.05, Vasiliu Paul 8.15, Văsăi V. 6.25, Veinștein Paul 7.90, Zvatriei Const. 6.00, Haiden Gh. 6.10—admiși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în

sesiunea Septemvrie 1938

Mehr Ernst 6.00—admis; Stoian V. Gh. 3.90, Mendel H. Moisă 4.75, Lupu Romulus 4.20, A Pachitei Gh. 4.55, Zetu Vasile 4.65—respinși; Beral Marcel 6.10, Bercu Albert 6.00, Bercu D. H. 7.10, Covrig C. Const. 6.00, David Ștefan 6.00, Kampl Josef 6.00, Negrea N. Mihai 6.35, Negrescu Voinea 6.35, Nicuță V. Mihai 6.10, Podhorodetchi Emil 7.00, Stoian Șt. Nicolae 6.45—admiși; Vasiliu Const. 4.70—respins; Viicol D. Alex. 6.45, Zaiman Aron 6.50—admiși.

Situafja g-lă numerică a examenului de admitere în cl. V-a.

SESIUNEA	Clasa	Prezențai	Reușiți	Respingși
Mai 1938	V	3	2	1
Iunie 1938	V	39	36	3
Septembrie 1938	V	20	14	6

SITUAȚIA EXAMENELOR PARTICULARE PE ANUL 1937-38

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
Clasa I-a			
1	Grescenko Vl. Aurel	neprezentat	
2	Hrecenic E. Horia	promovat	
Clasa II-a			
1	Jinga S. Gheorghe		neprezent.
2	Maier Ed. Edmand		"
3	Pavelescu V. Gheorghe	neprezentat	
4	Teofănescu Gh. Neculai	corig. matematică	promovat
5	Turlacu R. Ioan	neprezentat	
Clasa III-a			
1	Barchad S. Jean	corig. matematică	promovat
2	Chibotariu G. Const.	transerat	
3	Hegcovici I. Simon	corig. matematică	promovat
4	Piso E. Eugen	corig. română	"
5	Topoliceanu G. Vasile	repetent	
6	Mancaș N. Neculai	promovat	
Clasa IV-a			
1	Del-Bo Fr. Adalberto	retras	
2	Gheorghiu I. Constantin		promovat

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
3	Piso E. Neculai	promovat	neprezent.
4	Popovici I. Florin-Ioan		"
5	Romanescu A. Gheorghe	corig. rom., naturale, muzic.	promovat
6	Apachiței C. Gheorghe	corig. geografie	"
7	Dărmănescu V. Spiridon-T.		
Clasa V-a			
1	Apel H. Ludovic	repetent	
2	Bogdan Gh. Aurel	corig. mat., naturale	promovat
3	Călin Gh. Ioan		"
4	David Șm. Iancu		neprezent.
5	Enăchescu G. Vasile	corig. mat., nat., muzică	promovat
6	Feldman I. Aron		repetent
7	Postoi G. Neculai	neprezentat	
8	Salomia A. Gheorghe		repetent
9	Serban Virgiliu		
10	Sechter Sm. David	neprezentat	
11	Petrescu C. Benone	corig. latină, nat.	promovat
12	Didilescu P. Gheorghe		"
Clasa VI-a			
1	Beral Ch. Abraham	corig. nat., muzică	promovat
2	Carpăn I. Vasile	repetent	
3	Clișner M. Israel		neprezent.
4	Ghimiceșcu I. Eugen		promovat
5	Ionascu V. Ernil		neprezent.
6	Ludu A. Alexandru		promovat
7	Negru T. Gheorghe		neprezent.
8	Crețu C. Dumitru		promovat
9	Lăzărescu S. Alexandru	corig. lat., germană	"
10	Trifan I. Ioan	repetent	
Clasa VII-a			
1	Baciu I. Constantin	promovat	
2	Bogdan C. Gheorghe	retras	
3	Negru H. Eugeniu	decedat	
4	Priscopie N. Ioan	corig. română, lat.	promovat
5	Vlădoianu M. Mihai		"

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
	Clasa VIII-a		
1	Dediu V. Cristofor	corig. franceză, mat. neprezentat	promovat
2	Gutman T. Herșcu		
3	Marinescu Eugen	promovat	neprezent.
4	Nedelschi P. M. Ștefan		
5	Veinberg I. Frid	"	
6	Calarașu Petru	"	
7	Luca I. Alexandru		promovat
8	Petrescu Teodor		neprezent.

Situația generală numerică a elevilor particulari din sesiunea Mai, Iunie și Septembrie 1938.

E L E V I I	C l a s e l e								Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Inscriși	2	5	6	7	12	10	5	8	55
Promovați direct	1	—	1	2	3	3	2	4	16
" prin corigență	—	1	3	2	2	2	1	1	12
Repetenți	—	—	1	—	4	2	—	—	7
Retrași, neprezenți	1	4	1	3	3	3	2	3	20

Total promovați 28, din care 24 Români, 4 Evrei.

REZULTATUL EXAMENULUI DE BACALAUREAT
Sesiunea Iunie 1938

Nr. crt.	Candidații admisi la examenul de bacalaureat	N o t a
1	Barchad I. Bernard	6,00
2	Borș N. Gheorghe	7,60
3	Brașoveanu I. Gh.	7,00
4	Calarașu Petru	6,00
5	Capșa Gr. Eugen	6,00
6	Cirilho A. Adrian	7,10
7	Covrig N. Constantin	6,20
8	Covrig V. Vasile	7,70
9	Faibel I. Aizic	7,70
10	Fălnaru I. Marcel	6,40
11	Fischer H. Iosif	6,00
12	Gogu I. Const.	6,70
13	Grigoraș T. Neculai-Gh.	7,20
14	Iacobeanu D. Dumitru	6,60
15	Iuster I. Davis	6,00
16	Nedelschi P. Ștefan	6,70
		6,00

Sesiunea Septembrie 1938

1	Brașoveanu I. Vasile	6,10
2	Căciuleanu A. Const.	6,00
3	Constantinescu A. Traian	6,00
4	Cramanov I. Sergiu	7,60
5	Faingold S. Carol	6,50
6	Gavrilescu M. Gh.	6,00
7	Luca I. Alexandru	6,60
8	Popovici C. Gh.	6,00
9	Rotenberg F. Leon	6,00
10	Teodorescu C. Constantin	6,30

Reușiți total 26; Români 19, Evrei 7.

PROFESORUL ALBERTO CIRILLO

Profesorul *Alberto Cirillo* — care a ilustrat catedra de muzică dela liceul nostru timp de 16 ani, ca un adevărat maestru — a fost pensionat la sfârșitul anului școlar 1937-38.

D-sa a venit la acest liceu ca transferat¹⁾ dela școala normală de băieți „Gh. Asachi” din localitate — fiind solicitat cu insistență de regretatul fost profesor și director *M. Stamatin*.

Înainte de a veni la Piatra — 1 Sept. 1914, ca titular al numitei școli normale, d. *Alberto Cirillo* a funcționat ca suplinitor — între 1 Noemvrie 1901 și 1 Sept. 1914 — în Iași, la școala normală „V. Lupu”, la gimnaziul „Ștefan cel Mare”, la liceul internat și la liceul național.

Prețurându-i s'a distins printr'o frumoasă activitate didactică și de specialitate, ceea ce dovedea talentul și buna sa pregătire în domeniul muzicii, fiind absolvent al *Conservatorului de muzică și artă dramatică* din Iași și elev al distinsului *Ed. Caudella*.

Deși italian ca origine etnică, profesorul *Alberto Cirillo* s'a altoit cu suflet și simțire românească într'atât, că nimic nu-l deosebea de ceilalți fii ai țării; deși născut și crescut pe pământ și sub stăpânire străină (*Odesa* — 17 Februarie 1878), el a iubit atât de mult pământul românesc, încât nu l-a părăsit niciodată, nici măcar pentru o vilgătură pe colinele Romei sau pe canalele Venetiei; deși de credință catolică, el a înființat, a pregătit și a condus ani de zile corul bisericii catedrale din orașul nostru.

Alberto Cirillo nu a activat însă numai ca profesor de muzică, depe catedră. El a compus mal multe opere, a făcut peste o sută de armonizări corale și a alcătuit alte peste o sută de compozitii muzicale pentru cor, pian, vioară și orchestră. Pentru toată această activitate, a fost răsplătit cu distincții deosebite, din care cităm :

¹⁾ Transferat pe data de 1 Sept. 1922, cu ord. ministerial nr. 81.090, fiind maestru cu titlul provizoriu.

medalia de bronz a expoziției naționale din 1906 — pentru scrieri muzicale:

medalia jubiliară Carol I;
mulțumiri din partea Casei Regale pentru compoziții dedicate;

răsplata muncii pentru 25 ani de activitate în școală.
Dar profesorul Cirillo a fost și un bun cetățean al țării, totdeauna supus legilor și autorității de Stat și trăind în armonie cu societatea, cărui a-i-a dăruit șase copii cu un caracter ales și o bună creștere.

Plecarea d-lui Alberto Cirillo dela catedră lasă un gol simțit în școală și o amintire neștersă în sufletele generațiilor pe care le-a educat în tainele armoniei muzicale — arta cea mai vibrantă pentru sufletul omenesc, arta care îmbălânzește orice inimă și transformă orice caracter.

Profesorul Alberto Cirillo

PROFESORUL NECULAI BORS

Profesorul Neculai Bors era fiu de săteni din Cucorăniș Botoșanilor, născut la 10 Noemvrie 1877. Școala primară a urmat-o în satul natal, de care se simțea încă strâns legat, studiile secundare la liceul „A. Bașotă” din Pomărla, iar pe cele superioare la Universitatea din Iași, absolvind științele fizico-chimice.

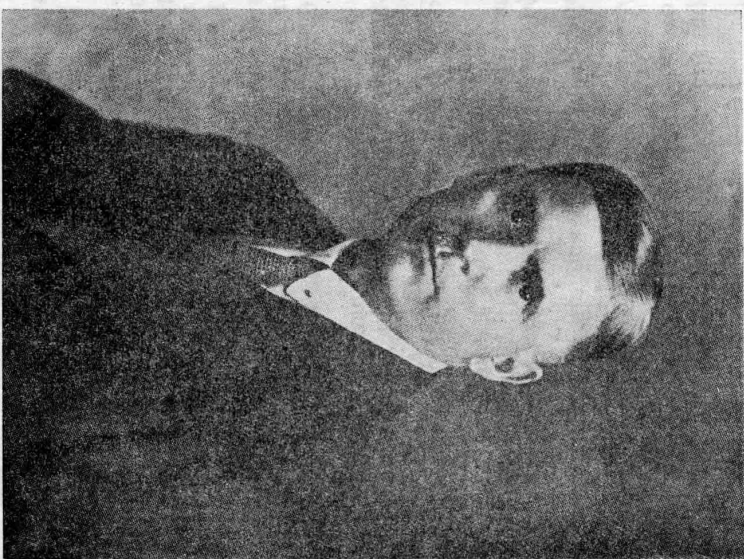
Intrarea în viață și-a făcut-o N. Bors ca învățător, funcționând la școala primară din Movila-Herța, în 1897/98. După terminarea facultății de științe a fost un an, în 1905/6, profesor la liceul din Pomărla — unde fusese elev. Dela 1908 la 1914 a funcționat ca chimist asistent la laboratorul de chimie agricolă a Universității din Iași și la laboratorul de chimie alimentară al Direcțiunii sanitare Iași.

În învățământ a intrat în 1914, fiind numit profesor titular la liceul „Mircea cel Bătrân” din Constanța, unde a stat până în 1916, când s'a transferat la liceul „Ferdinand” din Bacău. De aici a venit în 1926 la liceul nostru, funcționând la catedra de fizico-chimice până la finele acestui an școlar, când a fost scos la pensie, având vârsta peste 60 de ani.

În timpul războiului din 1913 și din 1916-18, a fost mobilizat având gradul de locotenent. A primit decorația „Avântul Țării” și „Crucea comemorativă a războiului”.

Profesorul Bors a fost căsătorit și a avut doi copii — pe Gheorghe, baccalaureat din Iunie 1938 și pe Savel încă licean. A fost dirijant de clasă și mai mulți ani a fost și director al internatului liceului nostru.

Devenit pensinar, profesorul Bors a fost impresionat în mod deosebit, ceea ce l-a determinat la o faptă care a dus la un tragic sfârșit întreaga lui familie.

Profesorul Neculai Bors

CRONICA ANULUI ȘCOLAR 1938-39

Corpul didactic : titlul, alcătuirea catedrelor, numărul de ore, atribuții, activitate extrășcolară, concedii etc...

- 1) Vasiliu Vasile, preot, profesor definitiv la catedra nr. 1 — predă religia la clasele I—VIII = 12 ore. In cursul anului a avut 21 absențe motivate și suplinite (concediu de boală).
- 2) Marinca Grigore, profesor definitiv la catedra nr. 2 — predă limba română la clasele I^o, III°, V^o, VI° = 15 ore. In cursul anului a avut 5 absențe suplinite și motivate.
- 3) Savin Victor, profesor definitiv la catedra nr. 3 — predă limba română la clasele II°, IV°, VII°, VIII° și educația morală clase IV° = 15 ore. In cursul anului a avut 27 absențe suplinite și 8 nesuplinite, toate motivate, fiind bolnav.
- 4) Ghișescu Vasile, profesor definitiv la catedra nr. 4 — predă limba latină la clasele V^o, VII°, VIII° = 11 ore. In cursul anului a avut 4 absențe suplinite și motivate.
- 5) Dănciulea Constantin, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 5 — predă limba latină la clasele III°, IV°, VI°, limba elină la clasele VII°, VIII°, istoria la cl. I^o, V^o și educația morală III° = 15 ore. In cursul anului a avut 5 absențe suplinite și motivate.
- 6) Ion Gheorghe, profesor cu definitiv la catedra nr. 6, de limba franceză, transferat dela școala normală din Deva, cu ord. nr. 148779/938.
In cursul anului școlar 1938-39 a fost detașat la Deva.
- 7) Andrei Aurora, profesoară cu titlul definitiv, detașată dela Cahul cu ord. nr. 178671/938. A predat limba franceză la clasele V^o, VI°, VII° și VIII° = 8 ore. In cursul anului a avut 21 absențe suplinite și 1 nesuplinită — toate motivate.
- 8) Ionescu-Pleșa Elena, suplinitoare, numită cu ord. Insp. școlar Iași nr. 31223/938, predă limba franceză la clasele I^o, II°, III° și IV° = 8 ore. In cursul anului a avut 2 absențe suplinite și motivate.

- 9) Radu Cornelia, profesoară definitivă la catedra nr. 7, de limba germană.
 În cursul anului școlar 1938-39 a fost detașată la liceul de fete din Piatra-Neamț.
- 10) Roic D. Leon, profesor definitiv dela liceul comercial de băieți Bacău; detașat la această școală la catedra nr. 7 — predă limba germană la clasele V² — VIII², și educația morală la clasa V¹ = 9 ore.
- 11) Rotundu Aureliam, profesor definitiv la catedra nr. 8 — predă istoria la clasele II²—IV², VI² — VIII² = 12 ore. În cursul anului a avut 21 absențe suplinite și motivate.
- 12) Popovici Panait, profesor definitiv la catedra nr. 9 — predă geografia la clasele II² — V², VI¹, VII¹, VIII¹ = 12 ore. În cursul anului a avut 47 absențe suplinite și motivate.
- 13) Chițescu Vasile, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 10 — transferat cu ord. Ministerului Culturii Naționale nr. 148779, dela Petroșani.
 A predat filosofia la clasele VI², VII², VIII², dreptul la clasele IV¹, VIII¹, educația morală la clasa VIII¹ = 9 ore + 6 de studii individualității școlarii. În cursul anului a avut 26 absențe suplinite și motivate pentru străjerie (ord. nr. 35127/938).
- 14) Pascu Neculai, profesor definitiv la catedra nr. 11 — de matematici. În cursul anului școlar a fost detașat la comanda legiunii de străjeri.
- 15) Jovmir Teodor, profesor suplinitor, numit la catedra d-lui N. Pascu, prin ord. Inspectoratului școlar Iași nr. 31223/938.
 A predat matematica la clasele II³, IV³, V³, VII⁴ și educația morală la clasa II¹ = 14 ore.
- 16) Botez Mihail, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 12, de matematici, predă la clasele: I³, III³, VI³, VII⁴ și educația morală la cl. VI¹ = 14 ore. În cursul anului a avut 21 absențe suplinite și 5 nesuplinite, toate motivate.
- 17) Mihaliescu Virgil, profesor suplinitor, numit cu ord. Inspectoratului școlar Iași nr. 21223/938, la catedra vacantă nr. 13. Predă fizico-chimicele la clasele III³, IV²—VI², VII³, VIII² și educația morală la clasa VII¹ = 15 ore.
 În cursul anului a avut 7 absențe suplinite și motivate.
- 18) Arteni Spiridon, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 14, de științe naturale. E suspendat provizoriu din învățământ.

- 19) Garabedeanu Constantin, profesor suplinitor, numit cu ordinul Inspectoratului școlar Iași nr. 31223/938, predă științele naturale la clasele I — VIII, geografia I² și educația morală I¹ = 15 ore. În cursul anului a avut 2 absențe suplinite și motivate.
- 20) Niculescu Vasile, maestru definitiv la catedra nr. 15 — predă desenul la clasele I—VIII-a, caligrafia la clasele I și II = 10 ore.
- 21) David Dumitru, profesor suplinitor, numit cu ordinul Inspectoratului școlar Iași nr. 38363/28.X/938, la catedra nr. 16 de muzică vocală, clasele I—VIII = 10 ore plus ansamblu. În cursul anului a avut 4 absențe suplinite și motivate.
- 22) Gheorghiu Gheorghe, maestru definitiv la catedra nr. 17 — predă educația fizică la clasele I—VIII = 16 ore.
- 23) Bunea și Focșa — maeștri la gimnaziul industrial de băieți, au predat lucrul manual la clasele I—IV = 4 ore.
- Personalul administrativ al liceului.**
- 1) Ghițescu Vasile, profesor definitiv, director al liceului și al internatului, până la 15 Octombrie 1938.
- 2) Rotundu Aureliam, profesor definitiv, director al liceului și internatului, numit cu ord. Ministerului Culturii Naționale nr. 190262/938, pe data de 15 Octombrie 1938.
- 3) Turcu N. Constantin, — licențiat în litere și filosofie, cu seminarul pedagogic universitar — secretarul școlii.
- 4) Marin Ștefan, doctorul școlii.
- Personalul de serviciu al școlii.**
- 1) Brașoveanu Anghel.
 2) Habic Ilie.
 3) Mocanu Constantin.
- Materiale de învățământ, programele, manualele didactice etc...**
- În cursul anului școlar 1938-39, liceul a funcționat după programa din 1935.
 Clasele VII și VIII-a au avut secții literare și științifice.

Conferințe școlare.

Profesorii și maiștrii liceului au avut în cursul anului 17 conferințe didactice (programe, administrative, examene, situații).

Consilii interscolare.

Consiliul interscolar, alcătuit din directorii și directoratele școlilor secundare din oraș, a ținut 2 ședințe.

Inspeccii și vizite.

În cursul anului, au fost următoarele inspeccii:

- la 3 Februarie 1939 d. inspector G. Dumitrescu a inspectat pe d. M. Bolez, făcând și o inspecție la internatul școlii.
- la 12 Mai 1939 d. inspector g-ral N. Negru inspectat pe d-na A. Andrei, d-nii C. Garabedeanu, V. Ghirțescu, P. Popovici, T. Jovmir, D. David, pr. V. Vasiliu și d-na Ionescu-Plega Elena; deasemenea mai inspectează internatul, muzeele, biblioteca și lucrările de cancelarie.
- la 23 Mai 1939, d. inspector I. Dămila a inspectat pe d-nii A. Rotundu, V. Mihailescu, Garabedeanu, pr. Vasiliu, V., Niculescu și d-na A. Andrei. D-sa cercetează și muzeele.
- În total au fost inspectați 15 profesori.
- la 17 Mai 1939, d. inspector contabil I. Veber verifică gestiunea anului 1937/38.
- la 27 Iulie 1939 d-l inspector Titus Hotnog a inspectat lucrările și registrele privind pe elevii particulari.

Activitatea extrașcolară a profesorilor și a elevilor.

Profesorii au dat concursul la organizarea tuturor serbărilor școlare, naționale și străjerești.

Ei au ținut conferințe ocazionale și au condus excursiile făcute în jurul orașului.

S-au reprezentat și câteva piese de teatru: *Lorgu dela Sadagura*, *Doctorul fără voie*, *Catheiți dela Humulești etc..*

Elevii au frecventat biserică, în fiecare Duminică, sub conducerea profesorilor și a personalului ad-țiv.

Activitatea extrașcolară cea mai intensă, s'a făcut însă încadrată în programul străjereșc.

Socetăți școlare și manifestări în afară de școală.

1) *Socetatea de ajutor mutual a elevilor*, sub conducerea părintelui Vasile Vasiliu a activat și anul acesta, dând însemnate ajutoare elevilor săraci.

2) *Școlul străjerilor* a continuat educația elevilor sub toate raporturile. Toți profesorii liceului și-au dat cu prisosință muncă, în tot timpul anului.

3) *Biblioteca* liceului, a fost anul acesta sub conducerea d-lui C. Dăncuțoiu. Ea numără 9749 volume. În cursul anului s-au ctit 1350 volumul de către 850 cititori.

4) *Muzeul regional*, sub îngrijirea d-lui prof. V. Ghirțescu, a fost vizitat de străini și de elevii școlilor din oraș.

5) *Corul și orchestra*, sub conducerea d-lui Alb. Cirillo, a dat concursul la toate serbările școlare și naționale.

Localul liceului.

A fost bine și curat întreținut, fiind suficient tuturor nevoilor școlii.

Se simte lipsa unei săli de lectură pentru biblioteca liceului.

Mobilierul.

Toate sălile de clasă, cancelariile, laboratoarele, sala de festivități etc., sunt înzestrate cu tot mobilierul și confortul necesar. Valoarea lui se cifrează la suma de 1.437.152 lei.

Materialul didactic.

Liceul are și un bogat material didactic, putând satisface toate cerințele tuturor materiilor de învățământ și putând ajuta, adeseori, școlile din oraș, care n'au această zestre.

lată acest material:		
1. Biblioteca generală — 9703 volume	.	432.680 lei
2. Bibliotecile elevilor 900	"	9.000 "
3. Colecția de fizico-chimice	"	362.159 "
4. Colecția de geografie și istorie	"	70.372 "
5. Colecția de științe naturale	"	530.060 "
6. Colecția de desen și calligrafie	"	12.550 "
7. Colecția de gimnastică	"	34.430 "
8. Două aparate de radio	"	29.030 "
9. Colecția muzeului regional	"	265.961 "

Internatul școlar.

Numărul elevilor interni: au fost 72 — dintre care 51 solvenți, 19 bursieri, 2 semibursieri. Au mai fost 7 burse și 4 semiburse în bani. Bursierii au plătit 5500 lei, semibursierii 6500 și solvenții 9500 lei.

S'a continuat clădirea nouă a internatului, cheltuiindu-se circa 850.000 lei, din fondurile proprii ale comitetului, din donațiile comunelor din județ (100.000 lei) din donația ținutului Prut de 100.000 lei și din circa 200.000 lei contribuții dela foștii elevi și diverse instituții din oraș și județ.

Personalul internatului.

- 1) *Victor Savin* — profesor.
- 2) *Eugen Martinescu* — econom.
- 3) *Mircea Vasilescu* — baccalaureat — pedagog.
- 4) Șase oameni de serviciu.

Comitetul școlar.

Este alcătuit din d-nii: *A. Rotundu* — președinte, *Pr. V. Vasiliu* — secretar, *V. Ghifescu*, *V. Soroceanu*, *Lt. Col. C. Nistor*, *C. Teodorescu* și *I. Popovici* — membri, *M. Botez*, *G. Tancu* și *Eug. Dandescu* — cenzori.

În tot cursul anului, a ținut 12 ședințe, pentru buna organizare a școlii, din toate punctele de vedere.

A acordat 4 burse: 2 din fondul *Debitu*, 1 din fondul *Lalu* și 1 din fondurile comitetului.
Deasemenea a mai acordat premii și ajutoare în sumă de 17.561 lei.

Personalul comitetului școlar.

Comitetul a plătit și anul acesta o parte din personalul de serviciu dela pag. 207.

Deosebit, comitetul școlar plătește:

- 1) *Personalul său special*, alcătuit din casier — prof. *L. D. Rolic* și contabil — d. *Constantin Turcu*.

II) Personalul administrativ și de serviciu.

1. *Cin. Dandescu* — baccalaureat — ajutor de secretar și supraveghetor de ordine.

2. *V. Ghifescu* — profesor, custode al muzeului.

3. *C. Dancuiloiu* — profesor, bibliotecar.

4. *Alb. Cirillo* — profesor, conducător orchestră.

5. Un om de serviciu.

**Comitetul școlar al liceului de băieți „Petru-Rareș”
din Piatra-Neamț**

CONT DE GESTIUNE

încheiat pentru timpul dela 1 Aprilie 1938 la 31 Martie 1939

Lămurire suplimentară

pentru veniturile efective ale comitetului pe 1938/39.

1616,151 lei	dela Minister pentru salariile profesorilor.
22,850 "	" " bursele elevilor.
1,673,921 "	" " taxe scolare.
698,342 "	" " internat (întreținerea).
100,878 "	" " partizanari, exam. de admitere, religie mozaiică etc.
122,625 "	" " venituri neprevăzute (chirii, procente, repetenți, corig., certificate, cote pentru M. Ed. N. și C. Șc. etc.)
4,234,767 "	Total.
344,944 "	sold la 1. IV. 1938.
4,579,711 lei,	totalul încasărilor.

VENITURI

Paș. Nr. C. Z.	DENUMIREA CONTULUI	Incassari efective
19	Ventul Fundatiei "Dediu"	18480
19	Fundatia "Dediu"	616000
16	Fondul de rezervă	50251
17	Excedent	15283
18	Fundatia "Lalu"	100000
18	Ventul Fundatiei "Lalu"	4370
20	Div. deputatori de garanții	60000
20	Garanția antreprenorilor în numerar	257398
67	Taxe de construcție	—
20	Taxe de fecvență	628957
24	Colectările membrilor adunării generale	496005
27	Taxe anuar, bibliotecii, carneie	334503
38	" repet. corig. certificate	40235
33	examen de admitere cl. I, V	17460
33	" repet. corig. certificate	45645
35	Impunmut dela Casa Depuneri	7200
92	Taxe plata prof. religie mozaică	20000
71	Donația Niculescu pt. premii	1000
36	Cheltuieli de construcție	174221
42	Taxe personal special	2300
42	Taxe diplome bacalaureat	3650
40	Taxe certificate stat	17803
17	" inscriere elevi partic.	—
41	% din excedent	68625
43	Taxe examen particular	161651
44	Salarii dela Stat	16489
39	Venturi neprevăzute	10772
74	Chiria sălii, festivități etc.	646442
64	Solici internat	31480
77	Spital școală	23620
79	Taxe instalare	—
78	Magazia de alimente	376387
16	Burse dela Stat	28280
16	Fond rezervă comitet, efecte	123600
20	Sold la 1 Aprilie 1938	—
20	Ventul fondului de rezervă	344944
20	Garanția economului	4079
20	Garanția economului	—
Total general :		4.579.711

CHELTUELI

Paș. Nr. C. Z.	DENUMIREA CONTULUI	Cheltuieli efective
19	Bursa "Dediu"	18480
18	Efecte publice ale Fundațiilor	4370
18	Bursa "Lalu"	123600
16	Efecte publice fond rezervă	291225
20	Garanții la minister Ed. Nat.	—
38	Taxe exam. admit. I, V comisiiei	17460
33	corig. repet. certific. Minist.	22823
33	" repet. certific. Minist.	15283
17	Excedent	200000
72	Plata imprumutului la Casa Depuneri	116795
36	Plata personal special	114174
47	Plata pers. ad-div. liceu	38438
45	Plata oreilor supplim.	4820
40	inscriere elevi partic.	6650
42	Taxe dip. de bacal. (2300) Taxe certifi stat (3650)	65083
41	Plata comis. exam. partic.	161651
43	" salariilor Stat	7200
46	" personal comitet	61421
50	Lumină, apă — liceu	70143
49	Lemne de foc — liceu	150034
52	Repar. mizej loc. mob, liceu	3338
48	Medicament, desinfecante	15000
53	Cheltuieli de excursie	17561
54	Premii și ajutoare	5000
54	Burse dela comitet	94378
20	Garanții numerar la antreprenori	34971
58	Complectarea inventarului	17938
63	Cota 2% spital școală	67013
63	Fond de construcție	28280
73	Subv. menționate	28098
78	Plata internatului în bani	17938
83	Cota 2% Inspectoratului școlar Iași	17938
63	Cota 2% Straja Tării	22308
55	Cheltuieli cancelarie, laborator	7000
31	Carnete de școlarietate	1000
92	Premiul Niculescu	20675
44	Cheltuieli neprevăzute	9338
62	Fond rez. Casa Școalelor	2680
39	Chiria săliilor — Cota ministerului	8969
62	Fondul Asig. Casa Șc.	2224
62	Asigurare Soc. Generală	31480
64	Spital școală dela elevi	4468
87	Spalat. bate, tuns	88027
91	Plata personal internat	68438
88	Reparații local și mob. internat	26279
86	Lumină, apă, internat	65854
86	Lemne internat	—
85	Lemne internat	—
84	Alimentația	8036
147	Abonament radio	371564
79	Magazia de alimente	565476
67	Construcția internatului	—
Total general :		4.229.067

Comitetul școlar al liceului de băieți
„Petru-Rares” din Piatra-N.

BILANȚ

ACTIV

Incheiat la 31 Martie 1939

PASIV

Denumirea Conturilor	Suma	Denumirea Conturilor	Suma
Casa Efecte publice—proprie- tatea liceului	350044	Fondul de rezervă în numar	45157
Garanti diverse la Mini- sterul Educ. Nat.	123600	Fundația „Dădu”—efecte	616000
Efecte publice ale „Fun- dațiilor” cu destinație specială”	171225	Fundația „Lalu”—efecte	100000
Construcția Internatului	716000	Fondul de rezervă în efecte	123600
Magazia de alimente	6000000	Diverși depunători de garanții	171225
	8599	Împrumutul datorit Casei	600000
		Depuneri	356643
		Excedent	
Total general:	1969468	Total general:	1969468

Președinte, **A. ROTUNDU**

Contabil, **Const. Turcu**

Cenzori { M. Botez
G. Țancu

Văzut, *insp. control*
(ss) **A. C. POPESCU**

Văzut și aprobat de noi
In condițiile ord. nr. 12632/1940
Administrator, (ss) **G. N. Ionescu**

MINISTERUL INSTRUCCIUNII
Administrația Casei Școlarelor

DAREA DE SEAMĂ DELA FINELE ANULUI ȘCOLAR

făcută de către dl. A. Rotundu — director

Doamnelor și Domnilor — Dragii elevi

V'am chemat la această sărbătoare, pentru a pune sfârșit anului școlar pe care l-am început în toamna trecută.

În 70 ani — de când înțețază această școală, rând pe rând s'au perindat pe băncile ei multe serii de elevi. Rând pe rând s'au dus serii de profesori, unii la pensie — alții ne mai așteptând sorocul pensionării, spre a lua drumul celor veșnice.

Dar liceul a rămas, a crescut și a înflorit mereu... Alți copii, micuți și fragezi, i-au pășit peste prag cu inima tremurând de emoție, pentru a ieși de aici, după 8 ani, cu fruntea grea de gânduri, cu mintea plină de mândria pe care ți-o dă stăpânirea tainelor științei... luându-și avântul în viața care-i chema...

Alți profesori au sosit, tineri, plini de curajul muncii sfinte de apostol, pentru a pleca apoi găboviți la odihna pensiei sau sileiți de muncă la odihna cea eternă...

S'au dus toți pe rând, dar cubul care l'a văzut crescând a rămas același, mereu sport ca număr și ca fatmă.

Dacă astăzi, Calistrat Hogaș — întemeietorul, I. Negre — sportorul și M. Stamatin consolidatorul, ar mai putea vedea și înțelege rosturile noastre ca școală, ar putea să se bucure că altarul pe care l-au slujit cu dragoste și devotament, a ajuns să nu le deszică numele ci, dimpotrivă, să adauge la fatma școlii.

Incheind acest an școlar, se cuvine să aducem deci o pioasă mulțumire către toți înaintașii care au pus o piatră la temelie acestui liceu.

Și, tot odată, vă rog să-mi îngăduiți să aduc mulțumiri tuturor aceluora care, astăzi, muncesc la altarul școlii. În adevăr liceul nostru are slujitori demni de înviadat de către multe alte instituții similare.

Inzestrat cu un corp didactic ales, școala noastră poate sta între frunțile tuturor școlărilor secundare din țară. Profesori tineri, în cea mai mare parte, au înțeles să ia pilda celor mai vrăstnici dinaintea lor, când a fost vorba de muncă.

Fie-mi îngăduit a-i pomeni pe rând, începând cu inimosul părinte V. Vasiliu, un fel de gură de aur a liceului, totdeauna bine dispus și gata să rostească un cuvânt bun, un cuvânt cald, un cuvânt de înflăcărare. Nici nu se putea un mai potrivit și mai la locul lui profesor de religie...

În fruntea tuturor celorlalți, ca un decan al înțelepciunii, pe care i-o dă o bogată și îndelungată activitate școlară, vine d-l Vasile Ghițescu, unul din profesorii noștri de *limba latină*, scribind de veră și biruind prin blandetea.

D-l *Panzait Popovici*, profesorul de *geografie*, întrepid și harnic, poate fi dat oricând pildă de deoinicie pedagogică, impunând prin atitudine, știință și acea nepolitită tinerețe, care-l face viu — ca argintul viu.

Am mai avut, doamnelor și domnilor, două profesoare: D-na *Lonescu-Pleşa* și d-na *A. Andrei*, care au predat elevilor noștri limba franceză — limba lui Voltaire, cum obișnuit mai spunem. Și dacă această limbă, a surorii noastre Franța este o limbă frumoasă, apoi domniile lor au știut s'o facă și suavă, căci, oricât am vrea să n'o mărturisim, frantuzeasca se mîdie parcă în glasul lor mai ușor și mai lin decât în asprimea vorbirii barbătești.

Ca profesori de română am avut tot doi: d-l *Savin*, iute și la gând și la faptă și d-l *Martinoiu* solid și imperturbabil, chiar atunci când aprige discuții filologice și gramaticale se poneau în cancelarie, pentru ca, din aceste discuții, să plece în clasele lor împăcați pentru un ceas, după care s'o ia dela capăt...

Scund dar inimos, uneori le finea hangul și cel mai tânăr dintre titularii noștri, al doilea profesor de latină, d-l *C. Dănciului*. Stând o vreme tăcut într'un colț de cancelarie, odată s'ucnește vehement, rostește o sentință și pleacă în clasă, unde-i profesorul și prietenul nedesmințit al copiilor.

Camaradul Roic, bun de gură, dar bun și la inimă, profesorul de germană, care rotește toată zăușica pe lângă școală, a muncit din greu cu limba lui Goethe.

Să-i pomenim și pe ceilalți, tot atât de harnici, de buni și de iubii: *M. Botez*, *V. Chirțescu*, *V. Nicolescu*, *C. Garabedeanu*, *Gh. Gheorghiu*, *T. Jovnit*, *V. Mihailescu* și *D. David*... Dar alături de aceștia toți, trebuie să aminesc de ceilalți muncitori, pe tărâm ad-tiv — cei din comitetul școlar: *V. So-roceanu*, *It-col. Nistor*, *C. Teodorescu* și *I. Popovici* — și cei din administrația permanentă: *C. Turcu*, *Gh. Dandescu*, *M. Vasilescu* și *Eug. Marinescu*.

Aceștia din urmă n'au ajutat cu devotament la câma școlii și a internatului, edificiu care este în plină construcție, el trebuind să devină o instituție de mare ajutorare a tuturor elementelor capabile depe aceste meleaguri.

Când și acest nou local al internatului va fi gata, vom putea spune că evoluția materială a școlii noastre este pe cale de a fi terminată.

Și acum să trecem la ilustrarea muncii generației de elevi pentru care ne străduim cu toții.

Iată o situație numerică:

	I	II	III	IV	V	VI	VII Lit.	VII Șt.	VIII Lit.	VIII Șt.	Total
Inscriși	50	51	49	50	40	40	16	16	20	16	348
Decedați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Retrași	—	—	1	2	—	—	2	—	1	1	7
Exmatriculați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Amânați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eliminați	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3
Repetenți direct	2	3	1	2	1	3	—	—	1	—	13
Repetenți exam.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Corigenți	16	15	13	12	15	15	5	4	—	3	98
Promovați	32	33	34	31	24	22	9	11	19	12	227
Transferați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Și acum răspătirea muncii alose a iubitorilor noștri elevi:

CLASA I. Premiul:	I	Bârzescu Alexandru	media	9,20
"	II	Chirbău Vieto*	"	8,83
"	III	Gheorghiu Gheorghe	"	8,60
Mențuni:	1.	Veinrauh Raul	"	8,22
"	2.	Cosma Const.	"	8,17
"	3.	Marc Armand	"	7,87
"	4.	Ungureanu Alex.	"	7,80
"	5.	Niță Mihai	"	7,66

Pentru frecventare foarte regulată, neavând nicio absență în tot timpul anului: Nastase Neculai, Niță Mihai, Ungureanu Alexandru.

CLASA II. Premiul:	I	Vasilii Eugen	media	9,89*)
"	II	Popovici C. Const.	"	9,08
"	III	Ghițescu V. Gheorghe	"	8,38
Mențuni:	1.	Tițescu Gheorghe	"	8,24
"	2.	Popa Ilie	"	8,21
"	3.	Stăcescu D-tru	"	8,17
"	4.	Popovici Marcel	"	8,01
"	5.	Măzreanu M.	"	7,84
"	6.	Apetrei Const.	"	7,70

*) cea mai mare medie din școală.

7. Rințler Rosin " " 7,68
 8. Alმაგანუ Virgil " " 7,64
 9. Ionescu Eduard " " 7,61
 10. Butnaru Petru " " 7,55
 11. Alifncii Traian " " 7,50
 Elevi fără nicio absență: Curpân Constantin, Lazăr Nicu-
 șor, Popa Ilie.

CLASA III Premiul : I Osoianu C-tin media 9,22
 II Scripcaru Marcel " 8,42
 III Butnaru Corneliu " 8,29
 Mențiuni : 1. Modoranu C. Vasile " 8,26
 2. Ionaru Mircea " 8,19
 3. Diaconescu Petru " 8,07
 4. Revent Vasile " 8,03
 5. Gavrilescu Ionel " 8,00
 6. Mănescu Gheorghe " 7,83
 7. Zenebizis Ioan " 7,80
 8. Săndulescu Gheorghe " 7,50
 8. Teofănescu Neculai " 7,50
 8. Toader Gheorghe " 7,50
 8. Țifescu Bogdan " 7,50

CLASA IV Premiul : I Nistor C. Mircea media 9,22
 II Mihalescu Corneliu " 8,85
 III Dobrescu Eugen " 8,32
 Mențiuni : 1. Ciobanu Const. " 7,78
 1. Iosifescu Cicerone " 7,78
 2. Popovici Marcel " 7,75
 3. Poli Const. " 7,57
 3. Herescu Const. " 7,57
 4. Vicol Aurel " 7,50
 Fără absențe : Cojoc Constantin.

CLASA V Premiul : I Roic L. Mircea media 9,54
 II Vasiliu Paul " 8,66
 III Rotenberg Rahmil " 8,06
 Mențiuni : 1. Veintraub Arist. " 8,02
 2. Sava Mihai " 7,87
 3. Butnaru Mircea " 7,82
 4. Lubieniechi Gh. " 7,75
 5. Weinștein Paul " 7,71
 6. Zvarci Const. " 7,56
 7. Moraru Ioan " 7,55

CLASA VI Premiul : I Purice Simion media 8,96
 II Gheorghiu D-tru " 8,61

III Bombiger Teofil " " 8,05
 Mențiuni : 1. David Ionel " 7,95
 1. Romașcanu Filip " 7,95
 2. Schapira Salo " 7,73
 3. Panaitescu Traian " 7,58
 Fără absențe : Ifodi Gheorghe.

CLASA VII Premiul : I Constantinescu Em. " 8,96
 și Soroceanu D-tru " 8,96
 II Măcărașcu Vasile " 8,49
 III Lubieniechi Const. " 8,25
 Mențiuni : 1. Popescu Florin " 8,15
 2. Grigoriu Const. " 8,00
 3. Heighis Rudolf " 7,70
 4. Poli Mihai " 7,63
 5. Stocker Petru " 7,58
 Fără absențe : Lubieniechi Const.

CLASA VIII Premiul I Ghițescu Vasile media 9,17
 II Weisman David " 8,46
 III Segall Mișu " 8,34
 Mențiuni : 1. Arteni Mircea " 8,04
 și Popa Mihai " 8,04
 2. Bombigher Aurel " 7,95
 3. Ghelase Vasile " 7,84
 4. Lecca Teodor " 7,79
 5. Davidovici Solo " 7,67
 6. Manoliu Viad " 7,54
 Premii de onoare

Din fondul „N. și Maria Gârneață“.
 1. Vasiliu Eugen cl. II-a, cea mai mare medie.
 2. Ghițescu Vasile cl. VIII-a, premiant în toate clasele.

Din fondul prof. Ecet. Cpt. Gârneață.

1. Lubieniechi Const. cl. VII-a.

Din fondul Vorica Niculescu (pentru și-naturale = 1000 lei).

1. Chiribău Victor cl. I-a.

Se acordă mențiuni următorilor elevi :

CLASA I. Bărzescu Alex. și Gheorghiu Gh. — la muzică, gimnastică și desen; Chiribău V. și Ungureanu Al. — la gimnastică; Marck — la orchestră.

CLASA II. Ghițescu Gh. și Popovici C-tin — la muzică și

gimnastică ; Vasiliu Eugen — la gimnastică și desen ; Butnaru Petru — la gimnastică ; Almasanu și Popovici M. — la desen ; Apetrei, Curpân, Gheorghiu D. Haret, Mareș, Măzăraneanu, Mendel, Nemțșor, Onu și Revent — la muzică.

CLASA III. Stoian C. și Ușerovici — la orchestră ; Butnaru și Iconaru — la gimnastică ; Scripcaru — la gimnastică și muzică ; Diaconescu, Revent și Osoianu — la muzică, și desen ; Munteanu Gh. — desen ; Livezeanu A. — muzică.

CLASA IV. Dobrescu Eugen — la muzică și orchestră ; Nistor M. și Irimescu — la muzică ; Ciobanu și Popovici — la desen ; Galan și Covrig — la gimnastică ;

CLASA V. Costescu — la desen ; Dediu și Duiculescu — la gimnastică ; Roic M. — la gimnastică, muzică, și orchestră ; Valntraub A. și Șmilovici N. — la orchestră ; Halden Gh. și Popovici L. — la muzică.

CLASA VI. Dărmănescu, Mihăilă și Velea — la muzică ; Covrig și Gheorghiu — la desen ; Valntraub L. — orchestră.

CLASA VII. Soroceanu — la desen, muzică și gimnastică ; Heights — la gimnastică și muzică ; Mihalache, Tausingher — la orchestră ; Popescu, Lubleniechi, Butuc, Halden, Herțanu — la muzică.

CLASA VIII. Trifan — la desen și orchestră ; Ghifescu — la desen și gimnastică ; Grimberg și Herscovici — la orchestră ; Nalboc și Negruș — la desen ; Negoită, Șerbănescu — la gimnastică.

Doamnelor, Domnilor și Drazi Școlari,

Rezultatele școlarității din anul acesta sunt nu numai multumitoare — sunt pline de făgăduință. Micul număr de repetenți și corigenți, față de impresionantul procent al promovaților, arată că s'a muncit cu răvnă și dragoste și de către profesori și de către elevi. Buchetul de premianți și menționați, — așa de bogat pentru fiecare clasă — este încununarea cu lauri isihândirii pentru cei mai aleși.

Le aduc aici, în fața tuturor, mulțumiri și felicitări, dorindu-le să devie pildă bună și pentru ceilalți școlari, pentru ca din răsplătirile ce li se cuvin, pe dreptate și pe muncă, să se înalțe și renumele lor și renumele școlii.

Nu pot, însă, să trec cu vederea nici pe acei dintre școlari care au rămas în urmă, corigenți sau repetenți. Ei trebuie să știe că școala este o luptă — lupta contra întunecului ne-

științei. Și, ca orice luptă, are și ea victimele ei. Numai că, spre deosebire de luptele ce se dau în războaiele dintre popoare, *lupta noastră nu are morți*, ci numai răniți : unii mai greu — repetenți — alții mai ușor, corigenții. Lupta noastră — unele peste invalizi pe viață, căci rănile primite se vindecă, redând școlii și apoi societății oameni valizi, care au trecut printr'o experiență dureroasă, din care au putut învăța că lipsa de osârdie, de stăruință, din care au putut învăța că lipsa de osârdie, de voință de îndreptare, cu dor de muncă și de mai bine, îi reăduce pe drumul cel bun, al biruinții.

Le urez, de aceea, și acestora, grabnică însănătoșire...

Doamnelor și Domnilor,

Să-mi îngăduiți un ultim cuvânt, adresat celor treizeci și unu de absolvenți din anul acesta...

Drazi mei,

Ați străbătut cu succes cei opt ani de școală teoretică — așa cum este liceul nostru. Vă luați sborul spre viață nouă, vă răspândiți în lume, către rosturile care vă chiamă și către care simțiți chemare. Răspundeți acestor chemări cu toată însuflețirea, căci sunteți tineri, plini de viață și trebuie să aveți entuziasm, precum aveți și pregătirea necesară, pe care școala și munca voastră v'au dat-o, spre a întruni cu bărbăție viitorul. Ori unde veți merge însă, doresc să vă gândiți și înapoi. Tre-cutul vostru de muncă din liceu să vă fie un îndrumar al muncii din viitor ; cultul școlii pe care ați urmat-o să vă rămână ceva sfânt în suflete și fiecare acțiune pe care veți întreprinde-o să fie cântărită, cu gândul ca ea să se răsfrângă, ca o cinste și o înălțare pentru liceul cu nume voievodal, „Petru Rareș”, pentru profesorii pe care i-ați avut și care au plcurat, ani de zile, în sufletul vostru, sufletul lor.

Noi v'am dat tot ce am avut mai bun în noi ; v'am dat talantul credinței, al muncii și al dragostii noastre. L-am rupt din sufletul nostru și *vi l-am dăruit*, fără precupețire și fără gânduri ascunse.

Nu ascundeți acest talant. Insuțiți-l, înmiiți-l !

A. A. Rotundu

**SITUAȚIA ȘCOLARĂ A ELEVILOR LICEULUI
LA FINELE ANULUI ȘCOLAR 1938/39
(cu completările făcute după examenele din Septembrie 1939)**

Clasa I-a. Prof. diriginte Garabedeannu C.

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
1	Adochiței C. Andrei	corig. rom., franceză	promovat
2	Atanasiu I. Crișan	promovat	
3	Avram A. Leon	corig. franceză, mat.	promovat
4	Balan P. Mircea	corig. caligrafie	"
5	Baratz C. Hugo	promovat	
6	Bârzescu C. Alex.	corig. rom., mat.	promovat
7	Bere C. Ion	repetent	
8	Blum S. Izu	repetent	
9	Bocăneț P. Gh.	promovat	
10	Bordet G. Valter-Vasilie	"	
11	Butuc G. Aurelian	"	
12	Chirbănu C. Victor	corig. română, mat.	promovat
13	Chirileanu S. Cătălin	promovat	
14	Chirileanu V. Gh.	"	
15	Chirileanu P. Radu	"	
16	Ciuntu C. Neculai	corig. rom., franceză	promovat
17	Coriu I. Ioan	promovat	
18	Cosma C. Const. Alex.	corig. desen	promovat
19	David D. Gabriel	promovat	
20	Dorneanu H. Friderich	corig. desen	promovat
21	Gheorghiu G. Gh.	"	
22	Ianovici N. Marcel	corig. caligr., desen	promovat
23	Hiftimă C. Ștefan	corig. franceză	"
24	Ionescu V. Neculai	promovat	
25	Caft B. Lazăr	"	
26	Korn S. Hari	corig. română	promovat
27	Mark N. Armand	promovat	
28	Matei I. Eugen	corig. franceză	promovat
29	Nastasă V. Neculai	promovat	
30	Nicolau C. Adrian	"	
31	Niță M. Mihal	"	

E L E V I I

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
32	Panaite G. Const.	corig. română	promovat
33	Petrescu C. Alex.	corig. franceză	"
34	Popa N. Neculai	promovat	
35	Popescu I. Eugen	corig. franceză	promovat
36	Purice G. Ioan	promovat	
37	Săvinescu I. Traian	repetent	
38	Săndulescu V. Emilian	repetent	
39	Segal L. Halm-Mendel	promovat	
40	Stăcescu I. Petru	"	
41	Stoica C. Ioan	corig. desen, gim.	promovat
42	Strumlingher D. Dinu	promovat	
43	Tomescu I. Titus-Liviu	"	
44	Turică G. Neculai	"	
45	Ungureanu P. Alex.	"	
46	Urum S. Valentin	corig. franceză	promovat
47	Văsăi C. Ioan	promovat	
48	Veinberg O. Norb.	"	
49	Velnrauch I. L. Raul	"	
50	Velicov S. Simion	"	

Clasa II-a. Prof. diriginte Jovmir T.

1	A Ilincăi Gh. Traian	promovat	
2	Almășanu S. Virgiliu	"	
3	A Petrei C. Constantin	"	
4	Averescu P. Alexandru	repetent	
5	Bălăuță I. Neculai	corig. mat., română	repetent
6	Boancă Gh. Alexandru	corig. geografie, franceză	promovat
7	Bordelanu M. Virgil	"	
8	Burculeț I. Costică	"	
9	Butharu P. Petru	"	
10	Calmanovici I. Sergiu	corig. română	promovat
11	Costescu M. D-tru	promovat	
12	Curpăn T. C-tin	corig. geografie	promovat
13	Dabița V. Benedict	promovat	
14	David Gh. Gheorghie	corig. matematică	promovat
15	Davidovici D. Israel	"	
16	Duiculescu F. Petre	repetent	
17	Emanoil C. George	"	
18	Fălnaru B. David	"	
19		"	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
20	Feibel D. Arie	promovat	
21	Gervescu V. Ioan	corig. rom., franceză	promovat
22	Gheorghiu Dumitru	promovat	
23	Ghișescu Gheorghe	"	
24	Haret Gh. Gh.-Ferdinand	"	
25	Hreniuc E. Horia	corig. română, mat.	promovat
26	Ionescu Gh. Eduard	promovat	
27	Kaufman B. Jean	"	
28	Lazăr D. Nicușor	"	
29	Mareș M. Tiberiu	corig. geografie	promovat
30	Măzăreanu S. Mircea	promovat	
31	Mendel H. Mann	corig. română	promovat
32	Meruță Gh. Victor	corig. mat., naturale	"
33	Moscovici I. Hari	corig. română, mat.	"
34	Nemțșor Gh. Dumitru	promovat	
35	Nicolau Em. Teodor	"	
36	Onu C. Constantin	"	
37	Popa C. Ilie	"	
38	Popovici C. C-tin	"	
39	Popovici D. Marcel	"	
40	Posmoșanu D. Paul	"	
41	Revent C. Ștefan	corig. română, mat.	repetent
42	Rințler P. Rosin	promovat	
43	Sava N. Nicolae	corig. română	promovat
44	Șăcescu Al. Dumitru	promovat	
45	Timofte I. Cicerone	"	
46	Tompea I. Trițan	"	
47	Turcu D. Virgil	"	
48	Titescu Gh. R. Gheorghe	"	
49	Vasilii V. Eugen	"	
50	Grescenco V. Mihai	corig. rom., naturale	repetent
51	Catână Aurel	promovat	

Clasa III-a. Prof. diriginte Dăncuțoiu C.

1	Abramovici B. Zisu	corig. română	promovat
2	Balan C. Mircea	promovat	
3	Brașoveanu P. Petru	corig. rom., istorie	promovat
4	Brunstureanu E. Dan-Petru	promovat	
5	Butnariu P. Corneliu	"	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
6	Giobanu-Baroi C. Nicu	repetent	
7	Cohn H. Simon	corig. matematică	promovat
8	Contantinescu G. Const.	"	"
9	Crețu I. Dumitru	"	"
10	Diaconescu I. Ioan	promovat	
11	Diaconescu C. Petre	"	
12	Dumitriu M. Ștefan	corig. română, mat.	promovat
13	Froim B. A. Fromescu	promovat	
14	Gavrilescu M. Ionel	"	
15	Gorgos V. Constantin	"	
16	Grigoriu M. Mihai	"	
17	Grünstein H. Beno	retas	
18	Gutman I. Lupu	corig. fizico-chimice	promovat
19	Herșcovici A. Iacob	promovat	
20	Horoviț I. Solomon	"	
21	Iconaru Gh. Mircea	"	
22	Iftimă C. Neculai	corig. română, mat.	promovat
23	Ionescu Gh. Mihai	"	"
24	Ionescu Il. Neculai	promovat	
25	Ivașcu Gh. Petru	"	
26	Lascarache E. Petru	"	
27	Livizeanu C. Adrian	"	
28	Mănescu Gh. Gheorghe	promovat	
29	Mănescu C. Octav	promovat	
30	Modoranu C. Vasile	"	
31	Munteanu V. Gheorghe	"	
32	Nalboc Th. Tiberiu	"	
33	Olteanu C. Octavian	"	
34	Osoianu P. Constantin	"	
35	Revent C. Vasile	"	
36	Săndulescu Onoriu Gh.	"	
37	Scripcaru V. Sever-Marcel	"	
38	Stoian O. Vasile	corig. română	promovat
39	Șapșe T. Alfred	promovat	
40	Schwarz L. Viorel	"	
41	Teofănescu Gh. Neculai	"	
42	Toader V. Gheorghe	"	
43	Tăranu V. Dumitru	corig. matematică	promovat
44	Tenea Il. Gabriel	promovat	
45	Terner B. Levi	"	

Nr. crt.	Situatia in	
	Iunie	Septembrie
46	Tifescu Gh. Bogdan	promovat
47	Uşerovici I. Moritz	corig. rom., mat., desen
48	Vasilii T. Vlad	corig. matematică
49	Zenembisis Gh. Ioan	promovat
Clasa IV-a. Prof. diriginte Savin Victor		
1	Abeles A. Sergiu	corig. română, mat.
2	Balan I. Eduard	corig. română
3	Blaha Gh. Raul-Fr.	promovat
4	Bordelanu V. Gheorghe	"
5	Braşoveanu P. Vasile	corig. matematică
6	Bricman I. David	promovat
7	Cahani H. Aron	"
8	Ciohanu V. Constantin	"
9	Clubotaru V. Mihai	promovat
10	Cojoc H. Constantin	"
11	Constantinescu I. Marin	"
12	Copelovici Iuliu-Vili	"
13	Costăchescu I. Traian	"
14	Covrig V. Cristea	repetent studii şi frecvent
15	Covrig C. Neculai	promovat
16	Dediu D. Ioan	corig. română
17	Dobrescu V. Eugen	promovat
18	Galan G. Constantin	"
19	Hauschild H. Remi	"
20	Herescu M. Constantin	"
21	Iosifescu I. Cicerone	"
22	Irimescu Gh. Ştefan	"
23	Iszak M. Iuliu	corig. matematică
24	Juncu Gh. Gheorghe	eliminat până la finele anului
25	Kegişian H. Bedros	cu drept de examen particular.
26	Lieb St. Otto	retas
27	Măcarie V. Vasile	promovat
28	Mancaş N. Nicolae	retas
29	Mancaş I. Ştefan	promovat
30	Matei I. Dumitru	corig. franceză, mat.
31	Maxim N. Nicolae	corig. română, mat.
32	Mihallesc C. Corneliu	promovat
33	Miron D. Gheorghe	repetent studii şi frecvent.
34	Munteanu Gh. Gheorghe	"

Nr. crt.	Situatia in	
	Iunie	Septembrie
35	Nădeide D. Searlat	corig. română
36	Nistor C. Mircea	promovat
37	Nuţu H. Eugen-Const.	eliminat până la finele anului
38	Păpadame A. Aurelian	cu drept de examen particular
39	Poli M. Eugen-Const.	corig. matematică
40	Popovici D. D-tru-Mihai	promovat
41	Preotu Şt. Virgiliu	"
42	Rotemberg I. David	corig. română, mat.
43	Segal L. Norbert	promovat
44	Stecher H. Marcel	"
45	Strulovici L. Salo	"
46	Tomescu R. Emil	corig. română, mat.
47	Tapu V. Traian	eliminat până la finele anului
48	Vicol I. Aurel	cu drept de examen particular
49	Yessler C. Horaţiu	promovat
50	Zgheara Gh. Victor	corig. matematică
Clasa V-a. Prof. diriginte Roic D. Leon		
1	Alaz Gh. Teofil	corig. franceză, germană
2	Beral H. Marcel	corig. română
3	Bercu D. Albert	repetent
4	Butnaru P. Mircea	promovat
5	Cojocariu C. Mihai	corig. română
6	Costescu M. Gheorghe	promovat
7	Creţu N. Constantin	corig. română
8	Duiculescu F. Mihai	promovat
9	Găină Th. Florin	corig. germană, matem.
10	Gervescu N. Neculai	promovat
11	Haiden Gh. Gheorghe	"
12	Horodniceanu N. Niculae	"
13	Iftimoae N. Niculae	"
14	Ivaşcu Gh. Ioan	corig. germană
15	Leibovici L. Maier	promovat
16	Levenis D. Trăşivulo	"
17	Lubieniechi Gh. Iulius	"
18	Luca I. Mircea-Ioan	corig. germană, matem.
19	Marcovici Gh. Martin	promovat
20	Măcărescu Gh. Gheorghe	"
21	Moraru N. Ioan	"

Nr. crt.	Situatia in	
	Iunie	Septembrie
E L E V I I		
22	Negrea V. Mihai	promovat
23	Negrescu D. Voinea	corrig. germană, matem.
24	Nicuşă V. Mihai	promovat
25	Podhorodetschi L. Emil-M.	corrig. germană
26	Popovici I. Lucian	corrig. rom., germană
27	Rot L. Mircea	promovat
28	Rotemberg I. Rachmil	promovat
29	Sava C. Mihai	"
30	Smilovici A. Nisel	"
31	Stoian Gh. Neculai	corrig. rom., franceză
32	Vaintraub L. Aristide	promovat
33	Vasilii V. Paul	promovat
34	Vasăi V. Vasile	corrig. germană
35	Vicol D. Alexandru	promovat
36	Veinştein I. Sofin-Paul	promovat
37	Zalman L. Aron	"
38	Zvarici I. Constantin	"
39	Bercu Iş. Haim	"
40	Chirilleanu Şt. Nicolae	corrig. germană, mat.
Clasa VI-a. Prof. diriginte Botez M.		
1	A. Cătrinei N. Gheorghies	repetent
2	A. Ilincăi T. Ioan	corrig. franceză, germ.
3	Alexandrescu V. Nicolae	corrig. germană, matem.
4	Ambrosie T. Tiberiu	promovat
5	Bombinger I. Teofil	"
6	Catz L. Hari	"
7	Calinescu V. Gheorghe	corrig. matematică
8	Colbeci Georget	promovat
9	Covrig V. Gheorghe	"
10	David Gh. Ionel	"
11	Dărmănescu V. Jean-Paul	"
12	Didilescu P. Gheorghe	corrig. germană, matem.
13	Dumbrăveanu V. Gh.	promovat
14	Făinaru I. Silviu	corrig. matematică
15	Georgescu I. Gh. Mircea	corrig. filozofie, mat.
16	Gheorghiu P. Dumitru	promovat
17	Glasberg B. Louis	corrig. germană
18	Grigoroşanu Gr. Augustin	promovat

Nr. crt.	Situatia in	
	Iunie	Septembrie
E L E V I I		
19	Hanganu Gr. Constantin	corrig. germană
20	Iftodi I. Gheorghe	promovat
21	Istrate I. Gheorghe	corri. matematică
22	Marcovici M. Avram	promovat
23	Mihăilă P. Aurel	corrig. germană, mat.
24	Moraru D. Ştefan	promovat
25	Munteanu Gh. Ioan	"
26	Munteanu V. Vasile	repetent
27	Negru T. Gheorghe	corrig. franceză, germană
28	Panalescu Gh. Traian	promovat
29	Petrescu C. Benoni	corrig. germană, nat.
30	Pretciu St. Pavel	promovat
31	Purice S. Simion	"
32	Romaşcanu D. Filipp	"
33	Roman D. Ignat	corrig. matematică
34	Schapiţa H. Salo	promovat
35	Stănoviici P. Mihai	"
36	Tăbăcaru I. Marcel	repetent
37	Teodorescu N. Sergiu	corrig. română, mat.
38	Velea I. Neculai	promovat
39	Veintraub I. Leon	"
40	Tancu Gh. Leonida	"
Clasa VII-a. Prof. diriginte Mihailescu V.		
a) Literară		
1	Ceaşescu Gh. Gheorghe	corrig. rom., germană
2	Corneti N. Iancu	corrig. germană
3	Duţu Gh. Gheorghe	corrig. rom., germană
4	Fraier I. Benard	promovat
5	Hertanu Eug. D-tru	corrig. română
6	Lascar I. Constantin	promovat
7	Lubhilechi Gh. A. Const.	"
8	Măcărescu Gh. Vasile	"
9	Mihalache C. Constantin	"
10	Papa-Sotir Gh. C-tin	corrig. rom., germană
11	Pletosu Gh. Ioan	retras
12	Poli S. Mihai	promovat
13	Sulchner I. Aurel	"
14	Constantin N. Const.	retras

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
15	Haiden Gh. Virgil	promovat	
16	Veisman N. Benhard	promovat	
b) Științifică			
1	Butuc Gh. Mihai	promovat	
2	Constantinescu V. Emil	corrig. română	promovat
3	Constantinescu I. Dragoș	promovat	
4	Grigoriu C. Raul-Const.	repetent	
5	Heigis Rudolf	corrig. franceză, germană	promovat
6	Lăzărescu S. Alexandru	promovat	
7	Manoliu N. Dan-Camil	promovat	
8	Popescu I. Florin	promovat	
9	Soceanu A. Eugen	"	
10	Soroceanu V. Dimitrie	"	
11	Stoher V. Petru-Victor	"	
12	Tausinger S. Jean	"	
13	Todirița zis Păunaș V. D.	corrig. germană, mat.	promovat
14	Vănceanu C. Ghiorgbi	promovat	
15	Zăherea Gh. Anatolie	corrig. franceză	promovat
16	Toma P. Dumitru		
Clasa VIII-a. Prof. diriginte Chirleşcu V.			
a) Literară			
1	Belozarov T. Mihail	promovat	
2	Blaș Gh. Gheorghie	"	
3	Bombiger I. Aurel	"	
4	Braunstein S. Gustav	"	
5	Buleu V. Traian	"	
6	Davidovici F. Salo	"	
7	Ghelase A. Vasile	"	
8	Grănescu I. Clement	"	
9	Grimberg L. Jean	"	
10	Leca N. Teodor	"	
11	Negoiaș Gh. Neculai	"	
12	Olteanu S. Mircea	"	
13	Popa I. Mihail	"	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
14	Segal L. Mișu	promovat	
15	Sotir Gh. Sotir	"	
16	Șerbănescu T. Ioan	"	
17	Tritan I. Mihail	"	
18	Ungureanu C. Eugen	"	
19	Veisman H. Avram-David	"	
20	Vălcu M. Vasile	retras	
b) Științifică			
1	Arteni S. Mircea	promovat	
2	Burduija Gh. Gheorghie	"	
3	Calapăr D. Gheorghie	corrig. matematică	promovat
4	Coadă V. Mihail	promovat	
5	Crețu I. Constantin	corrig. matematică	promovat
6	Ghițescu V. Vasile	promovat	
7	Cristea V. George-Virgil	promovat	
8	Ghineraru N. Nicolae	"	
9	Hercovici H. Bercu	"	
10	Iov V. Corneliu	"	
11	Manoliu C. Vlad	retras	
12	Moga V. Dumitru	promovat	
13	Naldoc C. Grigore	corrig. matematică	promovat
14	Negruș N. Dumitru		
15	Solomon B. Emil		
16	Ușerovici M. Gustavian		

SITUAȚIA GENERALĂ NUMERICĂ
a elevilor liceului, după examenele din Septembrie 1939

Ocupația părinților	Elevii								Total	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
Naționalități	Inscriși	50	51	49	50	40	40	32	36	348
	Retrași	—	—	1	2	—	—	2	2	7
	Eliminați	—	—	—	3	—	—	—	—	3
	Transferați	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Morți	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Promovați direct	31	33	34	31	24	22	20	31	226
	" prin corig.	17	12	13	12	15	13	9	3	94
	Repetenți	2	6	1	2	1	5	1	—	18
	Piatra-Neamț									190
	Județul Neamț									110
Alte județe									48	
Români									270	
Evrei									76	
Alte naționalități									2	
Proprietari									2	
Agricultori									31	
Industriași									8	
Meseriași									13	
Comercianți									93	
Funcționari publici									87	
Prof., preoți, învăț.									67	
Militari									22	
Avocați, medici									17	
Alte ocupații									3	
Orfani									5	

Rezultatul examenului de admitere în clasa I-a,
sesiunea Iunie 1939

Achirlesei V. Vasile 4.00—respins; Anton M. Gh. 8.33, Aron H. Marcel 7.33, Arteni S. Eug. 8.33—admiși; Astranel G. Ioan 4.33—respins; Baldan B. Emil 8.33, Balan P. Iustin 7.00, Barlba D. Const. 7.33, Blass R. Yiel. 8.33, Bököny Tibar 7.66, Bordea T. Neculai 6.33, Brânzei N. Neculai 5.33, Burculeț S. Ioan 6.33, Casapu L. Oscar 7.00, Ceaușu A. Valerian 6.00, Ceaușu C. Mircea 7.00, Cercel N. Petru 7.00, Chircă Al. Const. 5.33, Chiuariu I. Traian 7.00, Covrig S. Ștefan 6.33, Crețu G. Ioan 7.66—admiși; Crișu C. Const. 4.00—respins; Croitoru D. Mircea 6.66, Cuperman A. Sami 6.66—admiși; Davidovici A. Neiu 4.66—respins; Danilescu Mihai 7.00, David Petru 7.00, Dima A. Vasile 8.00, Dobrescu M. Const. 7.33, Floarea G. Const. 6.33, Filipescu I. Cristea 7.00, Gavrițuț N. Emil 7.00, Gavrizi C. Nic. 6.33, Georgescu T. Mircea 7.33, Gheorghies Const. 7.00, Glasman B. Arle 7.66, Herșcu I. Aurel 5.00, Iliescu S. R. 6.33, Irîmnia G. Vasile 5.00, Juncu V. Ioan 7.00, Juncu I. Vasile 8.66, Krieglger I. Beru 7.66, Lahu P. Ed. 8.00—admiși; Lupascu G. Mihai 4.66—respins; Manole Gh. Ioan 5.33, Merovidi A. Alex. 8.33, Nacht A. Neiu 7.66, Negruș N. Mihai 5.00, Oltreanu C. Const. 8.00, Orghidan R. Ioan 5.00, Pascu G. Gh. 8.33, Popa A. Alex. 5.00, Popovici D. Mircea 7.66, Radu D. Petru 5.33, Rață V. Ernest 8.00, Rotman I. Mendel 6.66, Rotundu A. Emil 9.33, Șterdinschi Alex. 6.00, Soceanu Ioan 9.33, Șarpe I. Const. 7.00, Șerpișanu T. Teodor 5.33, Ștefan A. Ioan 5.33, Toma N. Octavian 6.00, Toma N. Neculai 5.66, Tolescu Const. 6.00, Ungureanu I. Ioan 9.00, Vadana C. Mihai 6.33, Văideanu C. Cor. 7.00, Vasiliu C. Ioan 6.33, Vasiliu M. Ioan 7.00, Veinberg I. Adrian 6.00, Vulovici C. Const. 9.66, Mareș G. Virgil 5.66, Dăscălescu Ioan 7.33—admiși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa I-a,
sesiunea Septembrie 1939

Alincăi Decebal 4.00—respins; Avram N. Gh. 6.66, Bălănescu C. Const. 7.33—admiși; Bordea T. Nec. 4.00—respins; Borș Gh. Const. 3.66—respins; Cărciu D. Ion 5.33, Ceaușu A. Valerian 6.33, Chircă A. Const. 9.00, Ciubotaru I. Ovidiu 6.66, Cosmidis D. Const. 5.00, Covrig S. Ștefan 7.33—admiși; Crișu C. Const. 4.00—respins; Croitoru D. Mircea 5.33, Cuperman A. Sami 7.33, Davidovici A. Neiu 5.00, Dăscălescu G. Tuțu 5.00, Duval Ion 5.66, Gavrizi C. Nicolae 5.66, Grecu Ioan 7.33, Herșcu

I. Aurel 7.66, Iliescu S. Ricu 8.00, Mareş G. Virgil 7.33—admişi; Marian I. Gh. 4.00—respins; Orghidan R. Ioan 7.33, Oancea G. Neculai 6.00, Popa A. Alex. 5.00, Popovici G. Vasile 6.66, Roman I. Mendel 6.00, Săvinescu G. Cornel 8.00, Stirban H. D-tru 5.33, Turcu L. Gheorghe 5.66, Vasiliu C. Ioan 7.33—admişi; Popovici N. Nicolae 4.00—respins; Buculeţ Ion 8.00—admis.

Situația g-lă numerică a examenului de admitere în cl. I-a.

SESIUNEA	Clasa	Prezențați	Reușiți	Respinsi
Iunie 1939	I	74	69	5
Septembrie 1939	I	34	28	6

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în sesiunea Iunie 1939

Abrahamovici L. 5.40—respins; Alexandrescu Const. 6.10—admis; Alterescu David 4.85—respins; Balan Oliviu 6.45, Barchad Jean 6.60, Blaha Raul 6.05—admiși; Boico F. A. 5.55—respins; Bordeianu V. Gh. 6.00, Bricman David 6.85—admiși; Bril Izi 5.35—respins; Cahane Aron 6.60—admis; Ciobanu V. Const.—absent; Ciubotaru Mihai 5.35, Cojoc H. Const. 5.25—respins; Constantinescu Gh. 5.00, Constantinescu Mircea 5.25—respins; Copelovici Vili 6.05—admis; Costăchescu Traian 5.35—respins; Covrig Neculai 7.00, Dobrescu Eug. 7.70, Feingold H. 6.00—admiși; Feldman H. Jorj 5.10—respins; Filipsohn Filip 6.00, Gabor Gh. 6.65, Galan Const. 6.20, Hauschild Remi 6.30—admiși; Herescu Const. 4.95, Herșcovici Simion 5.20, Horovitz M. 5.60—respins; Iosifescu Cioerone 6.85—admis; Irimescu Ștefan 5.25, Lieb Otto 4.85—respins; Macarie Vasile 6.40, Manceaș Neculai 7.60—admiși; Maxim Neculai 5.05—respins; Mereuță Const. 6.00, Mucenicu Petru 6.55, Munteanu Gh. 6.45, Negru H. Duțu 6.70, Niștor Mircea 8.15, Nuțu H. Eug. 6.30, Poli M. Mihai 6.50, Popovici D-tru 6.35—admiși; Popovici Florin 4.65—respins; Răncu Gh. D-tru 6.25—admis; Rotenberg David 5.45—respins; Romanescu Gh. 8.05, Segal Norbert 6.40, Solomon Gh. 6.25—admiși; Stolan S. Mircea 4.70, Strulovici Solo 4.65, Sișler H. Ozias 4.95—respins; Stecher Marcel 6.50, Valter Ilie 6.55—admiși; Vasiliu D. Ioan 4.90—respins; Vicol I. Aurel 6.95, Zgherea Victor 6.45, Mhailescu Corneliu 6.85—admiși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în sesiunea Septembrie 1939

Abeles A. Sergiu 4.55, Balan I. Ed. 4.80, Brașoveanu V. Vasile 5.35—respins; Ciobanu V. Const. 6.80—admis; Ciubotaru Mihai 4.85—respins; Cojoc H. Const. 6.00, Constantinescu Mircea 6.25, Costăchescu Traian 6.65, Dediu D. Ioan 6.05—admiși; Grigoraș Alex. 4.10, Haber Solomon 3.30—respins; Herescu Const. 6.70, Horovitz Marcu 6.65—admiși; Ifode Neculai 4.10, Irimescu Ștefan 5.50, Izsak Iuliu 5.25, Juncu Gh. 3.75—respins; Leib Otto 6.05—admis; Manceaș Ștefan 4.65, Matei I. Dumitru 5.00, Mendel H. Aron Moisa 5.00—respins; Mereuță Const., Mircea I. Ioan—retrași; Nădejde D. Scarlat 6.10—admis; Papadame Aurelian 5.05, Preotiu Virgil 4.65—respins; Strulovici Salo 6.55—admis; Stolan V. Gh.—retras; Tomescu R. Emil 4.95, Tapu V. Traian 4.30—respins; Vexler C. Horațiu 6.00—admis.

Situația g-lă numerică a examenului de admitere în cl. V-a.

SESIUNEA	Clasa	Prezențați	Reușiți	Respinsi
Mai 1939	V	—	—	—
Iunie 1939	V	58	35	23
Septembrie 1939	V	31	11	20

SITUAȚIA EXAMENELOR PARTICULARE PE ANUL 1938-39

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a Ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
Clasa I-a			
1	Bergin A. Lupu	repetent	
2	Buim G. Ioan	neprezentat	
3	Cantemir D. Constantin	repetent	
4	Dănilă C. Dănilă	neprezentat	
5	Hogla T. Ion	corig. geog., mat., muzică	promovat
6	Roșoaei Z. Michel	neprezentat	retras
7	Scobai N. Petrea	corig. matematică	promovat
8	Văideanu D. Octav	corig. naturale	"
9	Zelinger M. Natfulea		
Clasa II-a			
1	Jinga S. Gheorghe	repetent	neprezent.
2	Macovei Gh. Ioan	promovat	
3	Mareș V. Gheorghe	corig. matematică	promovat
4	Scutaru Gh. Petru	promovat	
5	Simionescu D. Dragoș	repetent	
6	Vasilii D. Emil		
Clasa III-a			
1	Fișelovici H. Pincu	repetent	
2	Grünstein H. Beno	promovat	
3	Iosub Pincu Pincu	repetent	
4	Niculescu C. Constantiu	corig. geografie	promovat
5	Ungureanu N. Vasile	corig. geografie, mat.	"
6	Zotter T. Stelian	repetent	
Clasa IV-a			
1	Arhirescu I. Tiberiu-M.	repetent	
2	Bejan Gh. Ștefan	neprezentat	
3	Constantinescu Gh. Gh.	promovat	
4	Cristea I. Pavel	neprezentat	
5	Dumitrov D. Petru	"	
6	Ghelber Șm. AVR.-Iftic	repetent	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a Ț i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
7	Lauter M. Jean	neprezentat	
8	Pais H. Gustav	corig. geografie, mat.	promovat
9	Piso E. Eugen		"
10	Popovici I. Florin-Ioan	promovat	
11	Romanescu C. Gheorghe	corig. mat., fizico-chimice	promovat
12	Ungureanu C. Alexandru	neprezentat	
13	Vasilii D. Ioan	corig. matematică	promovat
14	Tapu V. Traian	promovat	
15	Nătu H. Eugen	"	
16	Macarie V. Vasile		
17	Juncu Gh. Gheorghe		promovat
Clasa V-a			
1	Covrig C. Constantin	corig. rom., istorie	promovat
2	David Gh. Ștefan	repetent	
3	Friedman I. Israel-Sulem	corig. mat., nat., desen	repetent
4	Hogea T. Neculai	corig. română, mat.	promovat
5	Idelșon R. Avram	corig. mat., naturale	"
6	Iftimia C. Emil	repetent	
7	Lupescu F. Raimond	promovat	
8	Nacht D. Iosef	"	
9	Postoi Gh. Neculai		repetent
10	Trofin I. Neculai	repetent	
11	Văideanu Gh. Gheorghe	corig. franceză, mat.	promovat
12	Manoliu O. Crișan	neprezentat	
13	Nicolai I. Gheorghe	corig. istorie, mat.	promovat
Clasa VI-a			
1	Bogdan Gh. Aurel	corig. germană, franceză	promovat
2	Carpen I. Vasile	corig. geogr., fiz.-chimice	"
3	Călin Gh. Ioan	corig. germană, chimie	promovat
4	Cligher M. Israel	corig. istorie, mat., muzică	"
5	Cremer Z. Ichuda	neprezentat	
6	Faibel J. VIII		
7	Nica O. Octav	corig. germană, mat.	promovat
8	Trihan I. Ioan	repetent	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a î n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
Clasa VII-a			
1	Beral H. Abraham	corig. istorie, mat.	promovat
2	Ghimicescu I. Eugen	corig. germană	"
3	Hanganu V. Gheorghe	promovat	promovat
4	Taranu Gheorghe		promovat
5	Constantiniu N. Const.		
Clasa VIII-a			
1	Baciu I. Constantin	promovat	
2	Moga V. Dumitru	corig. rom., germană	promovat
3	Moza N. Gheorghe	promovat	
4	Papaghiorghiu Al. Gh.		promovat
5	Petrescu C. Teodor	promovat	
6	Vălcu M. Vasile	"	
7	Vlădoianu Mihai	neprezentat	
8	Verșescu Gh. Stefan	promovat	
9	Leventis D. Mihail	"	
10	Măcărescu Gh. Vasile		promovat
11	Mândru Constantin		"
12	Marinescu Eugen		"

Situația generală numerică a elevilor particulari din sesiunea Mai, Iunie și Septembrie 1939.

E L E V I I	C l a s e l e								Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Inscriși	9	6	6	17	13	8	5	12	76
Promovați direct	—	2	1	7	2	—	3	10	25
" prin corigență	3	1	2	3	5	5	2	1	22
Repetenți	2	2	3	2	5	1	—	—	15
Rețrași, neprezențați	4	1	—	5	1	2	—	1	14

Total promovați 47, din care 39 Români, 8 Evrei.

REZULTATUL EXAMENULUI DE BACALAUREAT
Sesiunea Iunie 1939 (Piatra-N.)

Nr.	Candidații admiși la examenul de bacalaureat	N o t a
1	Belozarov Mihail	6.40
2	Biaj Gh.	6.20
3	Braunstein Gustav	7.00
4	Bombiger Aurel	7.40
5	Buleu Traian	7.60
6	Burduja Gh.	6.00
7	Calapăr Gheorghe	6.00
8	Davidovici Solo	7.20
9	Ghelase Vasile	7.20
10	Ghilescu Vasile	8.20
11	Grimberg Jean	6.00
12	Grințescu Alex.	6.00
13	Hercovici Bercu	6.80
14	Lecca Teodor	6.90
15	Manoliu Vlad	6.00
16	Moza Gheorghe	6.10
17	Nahoc Grigore	6.00
18	Negrus Dumitru	6.30
19	Negoia Neculai	6.00
20	Oiteanu Mircea	6.10
21	Popa Mihai	6.80
22	Segal Mișu	8.00
23	Sotir Gh. Sotir	6.20
24	Serbănescu Ioan	6.10
25	Trifan Mihai	6.00
26	Vălcu Vasile	6.70
27	Weisman Avram	8.60
28	Verșescu Ștefan	6.40
Sesiunea Septembrie 1939 (Iasi)		
1	Arteni S. Mircea	6.00
2	Iov V. Corneliu	6.00
3	Mândru Const.	7.80
4	Măcărescu Gh. Vasile	7.50
5	Petrescu C. Teodor	6.00
6	Ungureanu C. Eugen	6.00
7	Ușerovici Gustav	6.10

Reușiți total 35; Români 27, Evrei 8.

Corpul didactic: titlul, alcătuirea catedrelor, numărul de ore, atribuții, activitate extrașcolară, concedii etc...

- 1) Vasiliu Vasile, preot, profesor definitiv la catedra nr. 1 — predă religia la clasele I—VIII = 12 ore. In cursul anului a avut 9 absențe motivate și suplinite (concediu de boală).
- 2) Marinoinu Grigore, profesor definitiv la catedra nr. 2 — predă limba română la clasele II⁵, IV³, VI³, VII³ dirigenția II = 15 ore.
- 3) Savin Victor, profesor definitiv la catedra nr. 3 — predă limba română la clasele I⁵, III⁴, V³, VII³, VIII³ = 15 ore. In cursul anului a avut 140 absențe suplinite și motivate, fiind concentrat și membru în comisia de bacalaureat.
- 4) Ghișescu Vasile, profesor definitiv la catedra nr. 4 — predă limba latină la clasele VI², VII⁴, VIII⁴, dirigenția VII¹ = 11 ore. In cursul anului a avut 14 absențe suplinite și motivate.
- 5) Dănciulescu Constantin, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 5 — predă limba latină la clasele III³, IV², V³, limba elină la clasele VII¹, VIII², și educația morală IV¹ = 12 ore. In cursul anului a avut 212 absențe suplinite și motivate, fiind concentrat.
- 6) Andrei Aurora, profesoară cu titlul definitiv, detașată la catedra nr. 6, dela Cahul, cu ord. nr. 154122/939. A predat limba franceză la clasele III², — VIII² = 12 ore. In cursul anului a avut 11 absențe suplinite motivate.
- 7) Ionescu-Plesa Elena, suplinitoare, numită cu ordinul ministerial nr. 155371/939, predă limba franceză la clasele I³, II³, = 6 ore.
- 8) Roic D. Leon, profesor definitiv la catedra nr. 7 — predă limba germană la clasele V² — VIII² și educația morală VI¹ = 9 ore. A fost transferat la acest liceu încă dela începutul anului școlar trecut (1938/39).
- 9) Rotundu Aurelian, profesor definitiv la catedra nr. 8 —

predă istoria la clasele I², III², VI², VIII² = 8 ore. In cursul anului a avut 130 absențe suplinite și motivate, fiind concentrat.

10) Mircea Dan, profesor cu titlul provizoriu, detașat dela gimnaziul din Porcești (Roman), cu ord. nr. 154122/939, la grup de ore. Predă istoria la clasele II², IV², V², VII² și geografia I² = 10 ore. In cursul anului a avut 70 absențe motivate, fiind concentrat.

11) Popovici Paraitic, profesor definitiv la catedra nr. 9 — predă geografia la clasele II² — V², VI¹, VII¹, VIII² = 12 ore. In cursul anului a avut 46 absențe suplinite și motivate, fiind membru în comisia de bacalaureat.

12) Chirțescu Vasile, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 10. A predat filozofia la clasele VI², VII², VIII², dreptul la clasele IV¹, VIII¹, educația morală la clasa VIII¹ = 9 ore + 6 de studii individualități școlare. In cursul anului a avut 7 absențe suplinite și motivate.

13) Pasca Neculai, profesor definitiv la catedra nr. 11 — de matematici. In cursul anului școlar a fost detașat la comanda legiunii de străjeri.

A fost suplinit astfel: de către d-l *Burleană Boris* (numit cu ord. Inspectoratului școlar Iași nr. 39201/939) dela 16 Sept. 1939 până la 26 Noemvrie 1939, când a plecat, fiind numit profesor la Salonic.

Dela aceeași dată catedra d-lui Pasca, a fost suplinită de: *M. Botez* cl. II³, VIII⁴, *Ghitman Ruvin* cl. VI³, și *Virgil Mihailescu* cl. III³ + dirigenția III¹.

14) Botez Mihail, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 12, de matematici, predă la clasele: I³, IV³, V³, VII⁴ și educația morală la cl. V¹ = 14 ore. In cursul anului a avut 96 absențe suplinite motivate, fiind concentrat, bolnav sau membru în comisia de bacalaureat.

15) Ghitman Ruvin, profesor definitiv la catedra nr. 13, fiind transferat dela Baia Mare. Predă fizico-chimice la clasele III³, IV² — VI², VII³, VIII² = 14 ore. In cursul anului a avut 6 absențe suplinite și motivate.

16) Arteni Spiridon, profesor cu titlul provizoriu la catedra nr. 14, de științe naturale. E suspendat provizoriu din învățământ.

17) Calin Gheorghie, profesor suplinitor, numit cu ord. nr. 158840/939, predă științele naturale la clasele I, II, IV — VIII și

dirigenția cl. I = 15 ore. În cursul anului a avut 7 absențe suplinite și motivate.

18) Niculescu Vasile, maestru definitiv la catedra nr. 15 — predă desenul la clasele I—VIII-a, caligrafia la clasele I și II = 10 ore. În cursul anului a avut 70 absențe, motivate fiind concentrate.

19) Dobrovolschi Diodor, profesor cu titlu provizoriu la catedra nr. 16. Predă muzica vocală la clasele I—VII = 10 ore, având în complectare ansamblu și orchestră. A fost transferat dela liceul din Soroca.

20) Gheorghiu Gheorghie, maestru definitiv la catedra nr. 17 — predă educația fizică la clasele I—VIII = 16 ore. În cursul anului a avut 88 absențe motivate, fiind concentrate.

21) Năvodaru Constantin, maestru la gimnaziul industrial de băieți, a predat lucrul manual la cl. I și II.

22) Focșa Stelian, maestru la gimnaziul industrial de băieți, a predat lucrul manual la cl. III și IV.

Personalul administrativ al liceului.

1) Rotundu Aurelian, profesor definitiv, director al liceului și internatului.

2) Turcu N. Constantin — licențiat în litere și filosofie, cu seminariul pedagogic universitar — secretarul școlii. În cursul anului a fost concentrat dela 18 Sept. 1939—22 Oct. 1939 și dela 29 Iunie 1940—6 Noemvrie 1940.

4) Marin Ștefan, doctorul școlii, și profesor de igienă.

Personalul de serviciu al școlii.

1) Brașoveanu Anghel.

2) Habic Ilie.

3) Mocanu Constantin.

Materiile de învățământ, programele, manualele didactice etc..

În cursul anului școlar 1939-40, liceul a funcționat după programa din 1935.

Clasele VII și VIII-a au avut secții literare și științifice.

Conferințe școlare.

Profesorii și maiștrii liceului au avut în cursul anului

65 conferințe didactice (programe, administrative, disciplinare examene, situații).

Consilii interșcolare.

Consiliul interșcolar, alcătuit din directorii și directoratele școlilor secundare din oraș, a ținut 2 ședințe.

Inspecții și vizite.

Între 14 Sept. 1939 și 17 Mai 1940, liceul de băieți, Petru Rareș" din Piatra-Neamț a fost inspectat de 14 ori și anume:

— la 14 Septemvrie 1939, d. inspector Titus Hotnog a cercetat scriptele elevilor particulari;

— la 7 Noemvrie 1934, d. inspector Magiari a asistat la lecțiile d-lui D. Dobrovolschi, în vederea definițivării;

— la 30 și 31 Ianuarie, părintele inspector Gh. Popescu-Dumești, și d. insp. I. Rizeșcu au cercetat ad-ția și gospodăria școlii;

— la 8 Februarie 1940, d. inspector Al. Andronic a asistat la lecțiile d-lui M. Botez;

— la 15 Februarie 1940, d. inspector I. Măcovei a asistat la lecțiile d-lui V. Chițescu, în vederea definițivării;

— la 26 Februarie 1940, d. inspector Aron Demian, a asistat la lecțiile d-lui C. Dăncuțoiu, în vederea definițivării;

— la 13, 14, 15 Martie 1940, d. inspector Triandaf a asistat la lecțiile d-lor M. Botez, Gh. Calin și P. Popovici;

— la 15, 16 Martie, d. inspector contabil Aurel C. Popescu a verificat gestiunea școlii;

— la 20 Martie, 1940, d. inspector G. Zamfiropol-Dall, a asistat la lecțiile d-lui V. Niculescu.

— la 21 Martie 1941, d. inspector G. Triandaf a asistat la lecțiile d-lui A. Rotundu;

— la 30 Martie 1940, d. inspector T. Hotnog a cercetat scriptele elevilor particulari;

— la 15-16 Aprilie 1940, d. inspector I. Rizeșcu, a asistat la lecțiile d-lor P. Popovici, Gr. Marinoin, V. Chițescu, V. Savin, D. Dobrovolschi, preot V. Vasiliu, Mircea Dan, Ghițman Ruvin și I. D. Roic; deasemenea a fost cercetată și ad-ția școlii;

— la 15 Mai 1940, școala și internatul au fost vizitate de către d-l. Ministru Petru Andrei;

— la 17 Mai 1940, d. inspector general N. Negru, a asistat la lecțiile d-lui doctor Ștefan Marin, în vederea titularizării.

Activitatea extrașcolară a profesorilor și a elevilor.

Profesorii au dat concursul la organizarea tuturor serbărilor școlare, naționale și străjerești.

Ei au ținut conferințe ocazionale și au condus excursiile făcute în jurul orașului.

Elevii au frecventat biserica în fiecare Duminică, sub conducerea profesorilor și a personalului ad-hiv.

Activitatea extrașcolară cea mai intensă, s'a făcut însă încadrată în programul strășeresc.

Societăți școlare și manifestări în afară de școală.

1) *Societatea de ajutor mutual a elevilor*, sub conducerea părintelui Vasile Vasiliu a activat și anul acesta, dând însemnate ajutoare elevilor săraci.

2) *Stolul strășerilor* a continuat educația elevilor sub toate raporturile. Toți profesorii liceului și-au dat cu prisosință munca, în tot timpul anului.

3) *Biblioteca liceului*, a fost anul acesta sub conducerea d-lui C. Dănciuloiu. Ea numără 10066 volume. În cursul anului s'au cîștit 940 volume de către 925 cititori.

4) *Muzeul regional*, sub îngrijirea d-lui prof. V. Ghișescu, a fost vizitat de străini și de elevii școlilor din oraș.

6) *Corul și orchestra*, sub conducerea d-lui D. Dobrovolschi a dat concursul la toate serbările școlare și naționale. Anul acesta s'au cumpărat instrumente de circa 40.000 lei.

Localul liceului.

A fost bine și curat întreținut, fiind suficient tuturor nevoilor școlii.

Se simte lipsa unei săli de lectură pentru biblioteca liceului.

Mobilierul.

Toate sălile de clasă, cancelariile, laboratoarele, sala de festivități etc. sunt înzestrate cu tot mobilierul și confortul necesar. Valoarea lui se cifrează la suma de 1.543,044 lei.

Materialul didactic.

Liceul are și un bogat material didactic, putând satisface toate cerințele tuturor materiilor de învățământ și putând ajuta, adeseori, școlile din oraș, care n'au această zestre. Iată acest material :

1. Biblioteca generală — 9703 volume	461.750 lei
2. Bibliotecile elevilor 900	9.000 "
3. Colecția de fizico-chimice	362.159 "
4. Colecția de geografie și istorie	70.372 "
5. Colecția de științe naturale	530.060 "
6. Colecția de desen și caligrafie	12.550 "

7. Colecția de gimnastică	.	.	34.430 "
8. Două aparate de radio	.	.	29.030 "
9. Colecția muzeului regional	.	.	265.961 "

Internatul școlar.

Numărul elevilor interni : au fost 82 — dintre care 59 solvenți, 10 bursieri, 10 semibursieri. Au mai fost 6 burse în bani. Bursierii au plătit 5500 lei, semibursierii 6500 și solvenții 11500 lei.

S'a continuat clădirea nouă a internatului, cheltuiindu-se 445.588 lei, din fondurile proprii ale comitetului.

Personalul internatului.

- 1) *Victor Savin* — profesor, director
- 2) *Eugen Martinescu* — econom.
- 3) *Mircea Vasilescu* — baccalaureat — pedagog.
- 4) Șase oameni de serviciu.

Comitetul școlar.

Este alcătuit din d-nii : A. Rotundu — președinte, pr. V. Vasiliu — secretar, V. Ghișescu, V. Soroceanu, It. col. C. Nistor, C. Teodorescu și I. Popovici — membri, M. Botetz, G. Țancu și Eug. Dandescu — cenzori.

În tot cursul anului, a ținut 13 ședințe, pentru buna organizare a școlii, din toate punctele de vedere.

A acordat 4 burse : 2 din fondul *Dediu*, 1 din fondul *Lalu* și 1 din fondurile comitetului.

Deasemeni a mai acordat premii și ajutoare în sumă de 10.034 lei.

Personalul comitetului școlar.

Comitetul a plătit și anul acesta o parte din personalul de serviciu dela pag. 242.

Deosebit, comitetul școlar plătește :

I) *Personalul său special*, alcătuit din casier — prof. L. D. Roie și contabili — d. *Constantin Turcu*.

II) Personalul administrativ și de serviciu.

1. *Gh. Dandescu* — baccalaureat — ajutor de secretar și supraveghetor de ordine.
2. *V. Ghișescu* — profesor, custode al muzeului.
3. *C. Dănciuloiu* — profesor, bibliotecar.
4. Un om de serviciu.

Comitetul școlar al liceului de băieți „Petru-Rareș”
din Piatra-Neamț

CONT DE GESTIUNE
Încheiat pentru timpul dela 1 Aprilie 1939 la 31 Martie 1940

Lămurire suplimentară

pentru veniturile efective ale comitetului pe 1939/40.

1.737,873 lei	dela Minister pentru salariile profesorilor.
26,048	„ „ „ bursele elevilor.
1.313,525	„ „ „ bursele elevilor.
846,797	„ „ „ taxe școlare.
116,097	„ „ „ internat (întreținerea).
138,790	„ „ „ particulari, exam. de admitere, religie mozaică etc.
	„ „ „ venituri neprevăzute (chirii, procente, repetenți, conțg. certificate, cote pentru M. Ed. N. și C. Șc. etc.)
4.179,130	„ Total.
350,044	„ sold la 1. IV. 1939.
4.529,174	lei, totalul încasărilor.

VENITURI		Nr pag. C. M.	DENUMIREA CONTULUI	Incasări efective
19	Ventul Fundației „Dedu”		616000	18480
19	Fundația „Dedu”		119549	—
16	Fondul de rezervă		358643	—
17	Excedent		1000000	—
18	Fundația „Lalu”		—	4274
18	Ventul Fundației „Lalu”		—	2000
54	Contribuții pentru ajutoare		163320	—
20	Garanția antepensionilor		—	451100
63	Taxe de construcție		—	380000
21	Taxe de frecvență		—	293700
24	Cotațiile membrilor adunării generale		—	42200
27	Taxe anuar, bibliotecii, carne		—	21990
33	„ repet. corig. certificate		—	36050
69	Imprumut dela Casa Depuneri		630'01	—
36	Cheltuieli de construcție		200000	146525
42	Taxe personal special		—	3400
42	Taxe diplome bacalaureat		—	5450
42	Taxe certificate stat		—	11700
40	„ inscriere elevi partic.		239094	—
17	% din excedent		—	82407
41	Taxe examen particular		—	1737873
43	Salarii dela Stat		—	37781
44	Venituri neprevăzute		—	10000
39	Chiria sălii, festivități etc.		—	763377
72	Solvă internat		—	17800
63	Spital școlară		—	83420
76	Taxe instalare		—	—
78	Magazia de alimente		457720	—
77	Burse dela Stat		—	28048
16	Fond rezervă comitet, efecte		123660	—
16	Sold la 1 Aprilie 1939		—	350044
20	Ventul fondului de rezervă		—	3555
20	Garanția casierului		6480	—
20	Garanția economului		1225	—
Total general:				4.529,174

CHELTUELI

Nr. ord.	DENUMIREA CONTULUI	Cheltuii electiv	
19	Bursa „Dediu”	18480	
18	Efecte publice ale Fundațiilor	—	
18	Bursa „Lăiu”	4274	
16	Efecte publice fond rezervă	123600	
20	Garaniți la minist. Ed. Nat.	171225	
38	Taxe exam. admitt. I, V comisiei	21990	
33	„ corig. repet. certific. Minist.	18025	
17	Excedent	358543	
69	Plata imprumutului la Casa Depuneri	200000	
36	Plata personal special	113580	
47	Plata pers. ad-tiv. liceu	94433	
45	Plata onoror. suplim.	20799	
40	„ inscriere elevi partic.	1815	
42	Taxe dip. de bacal. (3400) Taxe certifi. stat (5450)	8850	
41	Plata comis. exam. partic.	81717	
43	„ salariilor Stat	1737873	
46	„ personal comitet	72000	
50	Lumină apă — liceu	63793	
49	Lemne de foc — liceu	48095	
51	Repar. întreț. loc. mob. liceu	115235	
48	Medicamente, desinfecante	7780	
53	Cheltuieli de excursie	7500	
54	Premii și ajutoare	11034	
54	Burse de a comitet	5000	
17	2/8 din Excedent	200000	
58	Completarea inventarului	45139	
62	Cota 20/100 spital școală	14956	
49	Aptare Pasivă	4712	
77	Subv. minist. burse	26048	
82	Plata nutrimetului în bani	20846	
62	Cota 20/100 Inspectoratului școlar Iași	14855	
62	Cota 20/100 Straja Tării	14956	
57	Cheltuieli cancelarie, laborator, radio, telefon	33829	
57	Carnete de școlariate	7000	
57	Imprimarea anuarului	6212	
44	Cheltuieli neprevăzute	16956	
61	Fond rez. Casa Școalelor	7853	
39	Chiria săliilor — Cota ministerului	2500	
61	Fondul Asig. Casa Șc.	7478	
76	Cheltuieli instalare internat	61220	
63	Spital școală dela elevi	17800	
86	Spalat. baie, tuns	4435	
90	Plata personal internat	98700	
87	Reparații local și mob. internat	61668	
85	Lumină, apă, internat	29991	
84	Lemne internat	89210	
83	Alimentația	—	
78	Magazia de alimente	457720	
65	Construcția internatului	474214	
	Magazia internatului	600000	
	Total general :	4.186.153	

Comitetul școlar al liceului de băieți „Petru-Rareș” din Piatra-N.

B I L A N Ţ

ACTIV Incheiat la 31 Martie 1940 PASIV

Denumirea Conturilor	Suma	Denumirea Conturilor	Suma
Casa publica — proprie-tatea liceului	343021	Fundația „Dediu” — efecte	616000
Garaniți diverse la Ministerul Educ. Nat.	123600	Fundația „Lăiu” — efecte	100000
Efecte publice ale „Fundațiilor” cu destinație specială	171225	Fondul de rezervă în efecte	123600
Construcția internatului	716000	Diversei depunători de garanții	171225
Magazia de alimente	400000	Imprumutul datorit Casei Depuneri	400000
	16494	Excedent	357765
Total general :	1770340	Total general :	1770340

Președinte, A. ROTUNDU

Contabil, Const. Turcu

Cenzori { M. Botez
G. Tancu

Văzut, insp. general control
(ss) E. D. HOGEA

Văzut și aprobat de noi
In condițiile ord. nr. 7210/1941
Administrator, (ss) N. Vliocca

MINISTERUL INSTRUCTIUNII
Administrația Casei Școalelor

DAREA DE SEAMĂ DELA FINELE ANULUI ȘCOLAR făcută la 23 Iunie 1940, de A. A. Rotundu, directorul liceului.

Onorată asistență și iubii școlari,

Incheiem astăzi al 70-lea an din viața liceului nostru, an sbrucimnat de neliniști, plin de îngrijorări, bogat în lipsuri, dar îndeajuns de rodnic pentru ca bilanțul pe care-l închinidem acum să ne aducă mulțumirea sufletească a datoriei împlinite.

Început în vremuri tulburi, în toamna trecută, odată cu plecarea către hotare a trupelor noastre gata de apărare — anul școlar pe care-l terminăm azi s'a născut sub zodia războiului, care aprinsese continentul european și care bătea așa de aproape de granițele noastre.

Dumnezeu însă a avut grija de noi și am putut străbate anul de școală fără a-l stropi cu sânge. A mers greu, cu multe lipsuri, mai ales de profesori, dar, cu munca îndoiită din partea celor rămași la catedră, școala și-a putut îndeplini misiunea și în anul acesta.

Pentru a vă da socoteală mai lesne de greutatele anului, ce s'a săfârșit, e destul să arăt că am avut foarte mulți profesori concentrați. Astfel au lipsit dela școală :

1. A. A. *Rotundu*, profesor de istorie și director, concentrat dela 5 Sept. 1939 până la 18 Martie 1940, când a fost desconcentrat pentru a putea încheia lucrările de săfârșit de ar.

2. C. *Dănciloșu*, profesor de l. latină, concentrat aproape tot timpul anului, neîntorcându-se la catedră nici până în prezent.

Concentrați pe un timp mai scurt au fost d-nii Mihai Botez profesor de matematici, Victor Savin profesor de l. română, V. Chirișescu — filosofie, — V. Niculescu — desen și calligrafie, Gh. Gheorghiu — educ.-fizică.

Cu toate aceste numeroase lipsuri de profesori, datorită colegilor rămași în localitate, dela liceul nostru și dela școlalele celelalte din oraș, cursurile s'au ținut regulat, activitatea pedagogică a școlii funcționând fără întrerupere.

Aduc, cu acest prilej, călduroase mulțumiri tuturor acestor profesori care au înțeles chemarea vremii și au sărit în sprijinul școlii noastre, dându-i puțința să lucreze pentru binele copiilor pe care părinții, cu atâtă dragoste și cu atâtă sacrificiu, i-au trimis la învățătură.

În ceea ce privește administrația școlii, ea s'a făcut în

conformitate cu legiunile și dispozițiile în vigoare. Totul a mers bine, mulțumită mai cu seamă *părintelui V. Vasiliu*, și și d-lui *L. D. Roșic*, profesori ai școlalei, care mi-au ținut locul la conducerea școlii în îndelungatul timp cât îndatoririle ostășești m'au chemat în altă parte. Fără munca, conștiinciozitatea și dragostea domniilor-lor, liceul ar fi cunoscut vitegia vremii sub o formă mult mai ascuțită și, desigur, rezultatele bune școlare ar fi fost mai greu de obținut.

În să mai scot la iveală, în fața domniilor voastre, și deosebitele calități pe care le-au vădit secretarii școlii, d-nii C. *Tureu* și Gh. *Dăndescu*. Ambii au fost concentrați multă vreme, dar fiind în localitate, n'au încetat să lucreze, pe apurate, ziua și mai ales noaptea, pentru școală, în așa fel ca nici o lucrare să nu întârzie.

Totodată țin să mulțumesc și comitetului școlar, d-nilor col. C. Nistor, avocat V. Sorocceanu, C. Teodorescu, Ioan Popovici, V. Ghișescu, pr. V. Vasiliu, care cu părintească grija au făcut față tuturor cerințelor materiale ale școlii. Mai cu deosebire ne-am preocupat de continuarea lucrărilor la clădirea internatului cel nou. Am isbutit, să terminăm etajul, în care deocamdată să punem dormitoare și meditația, pentru a scoate pe copii din vechea clădire, insalubră și gata să se prăbușească pe ici pe colo. Lipsa de fonduri însă, și mai cu seamă lipsa vreunui sprijin al autorităților superioare — altate și ele în sărăcie de bani — face să întârzie terminarea cu totul a acestei lucrări. Țin însă să amintesc suma de 170.000 lei, acordată de d. prof. *Traian Ionașcu*, rezidentul regal al ținutului Prut, sumă cu care, în parte, s'au terminat lucrările etajului dat acum în folosință. Și cred că sunt în asentimentul d-voastră că, și pe această cale, din acest loc, să-i trimit d-lui rezident regal un gând de recunoștință.

Când vom vedea terminată cu totul această clădire, vom putea spune că evoluția vieții materiale a liceului nostru și-a atins felul în ceea ce privește strictul necesar unei bune dezvoltări.

Până atunci, însă, ne trebuie toată osârdia și bunăvoința, spre a realiza ceea ce, cu puținele mijloace proprii, putem îndeplini.

Doamnelor și domnilor,

Trecând la a doua parte a acestei dări de seamă, vă voi arăta situația școlariității elevilor în acest an, așa cum reiese din următoarea socoteală statistică.

Lață o situație numerică :

	I	II	III	IV	V	VI	VII Lth.	VII Șt.	VIII Lth.	VIII Șt.	Total
Inscrisi	49	52	51	49	40	40	17	20	19	16	353
Decedați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Retrași	1	1	1	2	—	—	—	2	2	3	12
Examtriculari	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Amanați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eliminați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Repetenți direct	2	6	—	4	3	—	—	1	—	—	16
Repetenți exam.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Corigenți	16	17	15	13	17	5	4	6	3	2	98
Promovați	30	28	35	30	20	35	13	10	14	11	226
Transferați	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Socotind proporțiile numerice dintre promovați, corigenți și repetenți, rezultatul este îmbucurător și dovedește cu prisosință munca rodnică ce s'a depus.

Ca și în anii trecuți, comitetul școlar și profesorii au socotit să răsplătească și în alt chip decât prin mulțumirea suflitească, pe elevii silitori și cuminți. De aceea să-mi îngăduiți a distribui aceste răsplățiri, premii, precum urmează:

CLASA I. Premiul :

I	Rotundu A. Emil	media	9,35
II	Vulovici Const.	"	9,31
III	Ungureanu Ion	"	8,98

Mențiuni :

1.	Georgescu Mircea	"	8,52
2.	Baldan Emil	"	8,50
3.	Juncu Vasile	"	7,98
4.	Herșcu Aurel	"	7,95
5.	Dima Vasile	"	7,89
6.	Glasman Arie	"	7,84
7.	Arteni Eugen	"	7,77
8.	Miron S. Orest	"	7,75

Se mai menționează pentru frecventare foarte regulată, fără nicio absență în tot timpul anului : Covrig Ștefan, Gavriluț Emil, Miron S. Orest și Rotundu A. Emil.

CLASA II. Premiul :

I	Băzrescu Alex.	media	8,91
II	Chirbău Victor	"	8,85
III	Vaintrauch Raul	"	8,47

Mențiuni :

1.	Marck Armand	"	8,04
----	--------------	---	------

CLASA III. Premiul :

I	Vasiliu Eugen	media	9,72
II	Popovici Const.	"	9,39
III	Țițescu Gheorghe	"	8,96

Mențiuni :

1.	Rințler Rosin	"	8,35
2.	Popa Ilie	"	8,24
3.	Marcu Marcel	"	8,04
4.	Timoțe Cicerone	"	8,00
5.	Țițescu Gheorghe	"	7,98
6.	Feibel Arie	"	7,93
7.	Măzăreanu M.	"	7,92
8.	Popovici D. Marcel	"	7,90
9.	Duiculescu Petru	"	7,88
10.	Stătescu D-tru	"	7,85
11.	Bordeianu Virgil	"	7,79
12.	Simionescu Dragoș	"	7,76
13.	Veber Martin	"	7,56
14.	Butnaru Petru	"	7,55
15.	Sava Neulai	"	7,53

Menționați pentru frecventare foarte regulată, fără nicio absență: Lazăr Nicușor, Popa Ilie, Rotundu C., Țițescu Gh.

CLASA IV. Premiul :

I	Osoiantu C-tin	media	8,97
II	Butnaru Corneliu	"	8,07
III	Țițescu Bogdan	"	7,92

Mențiuni :

1.	Mănescu Gheorghe	"	7,74
1.	Scricocaru Marcel	"	7,74
2.	Horoviș Solomon	"	7,60
3.	Iconaru Mircea	"	7,57

CLASA V. Premiul :

I	Nistor Mircea	media	9,60
II	Teodorescu S.	"	9,04
III	Brichman David	"	8,38

Mențiuni :

1.	Horovitz Marcu	"	8,25
2.	Mihaliescu Corneliu	"	8,13
3.	Dobrescu Eugen	"	8,06

CLASA VI. Premiul :

I	Roic L. Mircea	media	9,75
II	Vasiliu Paul	"	8,68
III	Rotenberg Rahmil	"	8,57

Mențiuni :

1.	Veintraub Arist.	"	8,16
2.	Vainștein Paul	"	7,91
3.	Măcărescu Gh.	"	7,73
4.	Duiculescu Mihai	"	7,68

"	4. Moraru Ioan	"	7,68
"	5. Sava Mihai	"	7,66
"	6. Lubieniechi Gh.	"	7,59
"	7. Butnaru Mircea	"	7,55

Se menționează la frecvențare Negrescu Voinea fără absențe în cursul anului.

CLASA VII Premiul : I Purice Simion

"	II Bombiger Teofil	"	9,29
"	III Romașcanu Filip	"	9,03

Mențiuni : 1. Gheorghiu D-tru

"	2. Schapira Salo	"	8,19
"		"	8,16
"		"	8,00

CLASA VIII Premiul I Soroceanu D-tru

"	II Constantinescu Em.	media	9,31
"	III Lubieniechi Const.	"	9,25
"		"	8,20

Mențiuni : 1. Popescu Florin

"	2. Poli Mihai	media	7,97
"	3. Sulciner Aurel	"	7,82
"	4. Stocker Petru	"	7,75
"	5. Vaisman Bernh.	"	7,74
"	6. Soceanu Eugen	"	7,72
"		"	7,61

Menționat pentru frecvență foarte regulată Lubieniechi C. fără absențe în cursul anului.

Tuturor acestor elevi le mulțumesc. Le mulțumesc pentru că prin silința lor și buna purtare mi-au dat prilejul să simt emoția chipel de fată, când, în fața colegilor și a părinților, au putut primi din mâna noastră semnul distincției lor ca școlari.

Doamnelor și Domnilor,

Cu aceasta aș fi terminat darea mea de seamă, dacă n'aș mai avea o datorie : aceea de a scruta puțin viitorul. Am început anul școlar sub auspicii sumbre. Crugul vremii se pare a nu se fi îndreptat ; dimpotrivă, sunt nori amenințatori din toate părțile ; nu se știe ce ne aduce ziua de mâine : pacea sau războiul. Firește, noi dorim din toată inima pacea. Câci numai în timp de pace putem propăși, pe toate tărâmurile, pe câtă vreme războiul ne aduce jalea, suferința și lipsurile. Pacea promovează, pe când războiul ne dă înapoi. Dar asta nu înseamnă că vrem pacea cu orice chip. O vrem cu condiția de a fi lăsați să ne ducem destinul nostru, granițele noastre, așa cum le-au făurit generațiile din trecut. In așteptarea păcii, stăm pe picior de războiu. Această situație, crează însă o anumită stare de spirit, o îngrijorare, o

nervozitate, care, mai ales la copii, se manifestă printr'o simțită pășnire a ordinii, a disciplinei, atât în școală, cât și în afara. Este așa zisa nevroză a războiului, alimentată și susținută de vremea tulbură prin care trecem. Pe deoparte lipsa profesoriilor, pe de alta plecarea unora dintre părinți la chemarea unităților militare, dau naștere unei slăbiri a supravegherii tineretului.

Aici trebuie să fim atenți, nu numai noi cei în vârstă, ci și voi, copii. Nu vă lăsați ademenți de o falsă libertate, căci vă trage către întuneric, și întunericul duce la pierire. Fiți mereu pe lângă părinții voștri, precum și ei trebuie să fie mereu lângă voi. Formați împreună — părinți și copii, blocul familiei voastre, care să vă apere de imbioțoarea dar primejdioasa atmosferă a liberalităților pe care, în mod firesc o naște lipsa unei continuități și serioase controlări a purtării.

Bucurați-vă de vacanță, dar faceți din ea un răgaz de odihnă, de întărire, de muncă. Lipsesc de acasă atâtia părinți, atâtăa brațe de lucru ; înlocuiți-le, după puterile voastre. Cu oricât de puțin veți face, contribuiți la întărirea țării. Faceți un front înăuntru, așa cum părinți, frați, prieteni de-ai voștri, fac un front de apărare la hotarul Patriei. Ochii întregii lumi privesc la neamul nostru care este la o răscruce de drumuri. Să fim toți strânși într'un puternic bloc, de granitică solidaritate națională, căci numai așa vom putea trece prin grelele încercări care ne așteaptă.

Cu aceste gânduri, vă urez la toți sănătate deplină, spor de simțiminte înalte și de fapte bune, spre slava școlii și țării Patriei.

A. A. Rotundu

SITUAȚIA ȘCOLARĂ A ELEVILOR LICEULUI
LA FINELE ANULUI ȘCOLAR 1939/40
(cu completările făcute după examenele din Septembrie 1940)

Clasa I-a. Prof. diriginte Calin Gh.

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
1	Anton M. Gheorghie	corig. română, mat.	promovat
2	Aron H. Marcel	promovat	
3	Arteni S. Eugen	"	
4	Baldan B. Emil	"	
5	Bălănescu C. Const.	corig. română, mat.	promovat
6	Bărliba D. Const.	promovat	
7	Blass R. Wilfried-Richard	"	
8	Bocăneț P. Gheorghie	corig. română, mat.	repetent
9	Böckonyi Al. Tibor	"	repetent
10	Burculeț I. Ioan	promovat	
11	Ciașu D. Mircea-Const.	corig. română	promovat
12	Chiurariu I. Trălan	corig. rom., mat.	"
13	Chirică Al. Constantin	promovat	
14	Covrig Ș. Ștefan	"	
15	Crețu Gh. Ioan	corig. română, mat.	promovat
16	Cuperman A. Sami	promovat	
17	David Gh. Petru	corig. matematică	promovat
18	Danielescu D. Mihai	corig. română	"
19	Dăscălescu V. Ioan	corig. română, mat.	"
20	Dima Al. Vasile	promovat	
21	Dobrescu Gh. Const.	corig. română, mat.	promovat
22	Filipescu I. Cristea	corig. română	"
23	Gavriluț N. Emil	promovat	
24	Georgescu T. Mircea	"	
25	Glasman B. Art	"	
26	Greco I. Ioan	repetent	
27	Herscu I. Aurel	promovat	
28	Iliescu S. Ricu	"	
29	Iuncu I. Vasile	corig. română, mat.	promovat
30	Iuncu V. Ioan	"	
31	Kriegler I. Bercu	promovat	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
32	Mareș Gh. Virgil	transferat	
33	Miron I. Sorin-Orest	promovat	
34	Naht A. Nelu	"	
35	Oancea Gh. Neculai	"	
36	Olteanu C. Constantin	"	
37	Orghidan R. Ioan	corig. română	promovat
38	Pascu Gh. Gheorghie	promovat	
39	Popovici D. Mircea	corig. rom., geografie	promovat
40	Rață V. Ernest	promovat	
41	Rotundu A. Emil	"	
42	Savinescu Gh. Corneliu	"	
43	Segal I. Haim-Mendel	"	
44	Serpe I. Constantin	corig. română, mat.	promovat
45	Ungureanu I. Ioan	promovat	
46	Vasilin C. Ioan	"	
47	Vasilin M. Ioan	"	
48	Văideanu C. Coriolan	repetent	
49	Valovici C. Camil-Const.	promovat	
Refugiați			
50	Vicol Oscar	corig. geografie, mat.	promovat
51	Berea Gh. Virgil	corig. franceză	"
52	Berea P. Gheorghie	"	"
Clasa II-a. Prof. diriginte Marinoin Gr.			
1	Adochiței C. Andrei	repetent	
2	Atanasiu I. Crisan	corig. română, mat.	repetent
3	Avram A. Leon	promovat	
4	Balan P. Mircea	corig. geografie, mat.	promovat
5	Baciu A. Sorin	corig. rom., istorie	"
6	Bălăuță I. Neculai	promovat	
7	Baratz C. Hugo	corig. rom. geografie	promovat
8	Bărzescu C. Alex.	promovat	
9	Bere C. Ion	corig. matematică	promovat
10	Bium S. Izu	promovat	
11	Bordei G. Valter-Vasile	corig. geografie	promovat
12	Butuc G. Aurelian	"	
13	Chiribău C. Victor	promovat	
14	Chirileanu S. Cătălin	repetent	
15	Chirileanu V. Gh.	promovat	

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
16	Chirileanu P. Radu	promovat	
17	Chintu C. Neculai	repetent	
18	Cortu I. Ioan	promovat	
19	Cosma C. Const.	"	
20	David D. Gabriel	"	
21	Doneanu H. Friderich	"	
22	Gheorghiu G. Gh.	orig. română	promovat
23	Ianovici N. Marcel	repetent studii și frecvent.	
24	Iftimia C. Ștefan	promovat	
25	Ionescu V. Neculai	"	
26	Cați B. Lazăr	orig. română	repetent
27	Korn S. Hari	promovat	
28	Mark N. Armand	"	
29	Matei I. Eugen	orig. geografie	promovat
30	Nastasă V. Neculai	promovat	
31	Nicolau C. Adrian	"	
32	Niță M. Mihai	orig. geografie, mat.	promovat
33	Paratie G. Const.	retas	
34	Petrescu C. Alex.	orig. geografie, istorie	promovat
35	Popa N. Neculai	orig. istorie, geografie	"
36	Popescu I. Eugen	promovat	
37	Purice G. Ioan	"	
38	Savinescu I. Traian	"	
39	Săndulescu V. Emilian	"	
40	Stăcescu I. Petru	"	
41	Stoica C. Ioan	orig. română, mat.	promovat
42	Strumlingher S. Dinu	orig. română	repetent
43	Tomescu I. Titus-Liviu	orig. franceză	promovat
44	Turică G. Neculai	promovat	
45	Ungureanu P. Alex.	"	
46	Urmu S. Valentin	repetent	
47	Văsăi C. Ioan	promovat	
48	Veinberg A. Norbert	orig. matematică	promovat
49	Veinrauch I. L. Raul	repetent	
50	Velcov S. Simion-Eugen	promovat	
51	Caramatescu A. Adrian	"	
52	Popa C. Vasile	"	
Refugiați			
53	Axinia Gheorghe	orig. naturale	promovat
54	Stefanin Oct.	"	promovat

Clasa III-a. Prof. diriginte Mihallescua Virgil

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
1	A Ilincăi Gh. Traian	promovat	
2	A Petrei C. Constantin	"	
3	A Sandei Emil	orig. istorie, geografie	promovat
4	Averescu P. Alexandru	orig. geografie	"
5	Boancă Gh. Ioan	orig. istorie	"
6	Bordelanu M. Virgil	promovat	
7	Burculeț I. Costică	"	
8	Butnaru P. Petru	"	
9	Calmanovici I. Sergiu	"	
10	Catană Aurel	orig. geografie	promovat
11	Clobanș-Baroi C. Nicu	orig. română	"
12	Costescu M. D-tru	promovat	
13	Curpăn T. C-tin	orig. matematică	promovat
14	Dabița V. Benedict	orig. română, istorie	"
15	David Gh. Gheorghe	promovat	
16	Dulculescu F. Petre	"	
17	Felbel D. Arie	orig. română, istorie	promovat
18	Gervescu V. Ioan	promovat	
19	Gheorghiu Dumitru	"	
20	Ghitescu Gheorghe	"	
21	Haret Gh. Gh.-Ferdinand	"	
22	Ionescu Gh. Eduard	orig. geografie	promovat
23	Isăceanu I. Octavian	promovat	
24	Kaufman B. Jean	"	
25	Lazăr D. Nicușor	orig. română	promovat
26	Mareș M. Tibertiu	promovat	
27	Măzăreanu S. Mircea	orig. geografie	promovat
28	Mendel H. Mannu	orig. geografie	promovat
29	Mereuță Gh. Victor	orig. istorie	promovat
30	Nemișor Gh. Dumitru	promovat	
31	Nicolau Em. Teodor	"	
32	Onu C. Constantin	"	
33	Popa C. Ilie	"	
34	Popovici C. C-tin	"	
35	Popovici D. Marcel	"	
36	Posmoșanu D. Paul	"	
37	Rințler P. Rosin	"	
38	Rotundu O. Const.	"	

Nr. crt.	Situatia in	
	Iunie	Septembrie
E L E V I I		
39	Sava N. Nicolae	promovat
40	Scutaru Gh. Petru	corrig. română
41	Simionescu D. Dragoș	promovat
42	Stăcescu Al. Dumitru	"
43	Stoinescu I. Alexandru	corrig. română
44	Timofte I. Cleone	promovat
45	Turcu D. Virgil	"
46	Tompea I. Trifan	corrig. română
47	Țițescu Gh. R. Gheorghe	promovat
48	Vasilii V. Eugen	"
49	Veber M. Martin	"
50	Marcu Marcel	"
51	Suciu B. Gheorghe	retras
Refugiați		
52	Bablăchi B. Alex.	corrig. franceză, istorie
Clasa IV-a. Prof. diriginte DănciuIoan C.		
1	Abramovici B. Zisu	corrig. geografie
2	Balan C. Mircea	corrig. geografie, mat.
3	Brașoveanu P. Petru	retras
4	Blaj C. Costică	repetent
5	Brușteanu E. Dan-Petru	promovat
6	Butaru P. Corneliu	"
7	Cohn H. Simon	"
8	Constantinescu G. Const.	"
9	Crețu I. Dumitru	corrig. geografie
10	Diaconescu C. Petre	promovat
11	Dumitriu M. Ștefan	corrig. geografie, nat.
12	Froin B. A.-Fromescu	promovat
13	Gavrilăscu M. Ionel	"
14	Gogos V. Constantin	"
15	Grescenko Vl. Neculai	repetent
16	Grigoriu M. Mihai	promovat
17	Grinștein H. Beno	"
18	Gutman I. Lupu	corrig. rom., franceză
19	Henscovici A. Iacob	promovat
20	Horoviț I. Solomon	"

Nr. crt.	Situatia in	
	Iunie	Septembrie
E L E V I I		
21	Iconaru Gh. Mircea	promovat
22	Ifimia C. Neculai	repetent
23	Ionescu Gh. Mihai	corrig. română
24	Ionescu Il. Neculai	corrig. geografie
25	Ivașcu Gh. Petru	corrig. rom., geografie
26	Lasarache E. Petru	promovat
27	Livezeanu C. Adrian	"
28	Mănescu Gh. Gheorghe	"
29	Mănescu C. Octav	"
30	Modoranu C. Vasile	"
31	Munteanu V. Gheorghe	"
32	Nalboe Th. Tiberiu	corrig. matematică
33	Oleanu C. Octavian	corrig. rom., franceză
34	Osoianu P. Constantin	promovat
35	Revent C. Vasile	"
36	Scripcaru V. Sever-Marcel	"
37	Stoian O. Vasile	"
38	Șapșe T. Alfred	"
39	Schwartz I. Viorel	"
40	Teoănescu Gh. Neculai	"
41	Toader V. Gheorghe	"
42	Țăranu V. Dumitru	corrig. matematică
43	Țenea Il. Gabriel	promovat
44	Țerner B. Levi	"
45	Țițescu Gh. Bogdan	corrig. geografie, mat.
46	Ușeroviți I. Moritz	repetent
47	Vasilii T. Vlad	promovat
48	Zenembisis Gh. Ioan	retras
49	Suciu B. Petre	"
Clasa V-a. Prof. diriginte Botez M.		
1	Alexandrescu A. Const	promovat
2	Balan P. Oliviu	repetent studii și frecvent.
3	Bahad S. Jean	promovat
4	Blaha Gh. Raul-Fr.	"
5	Bordeianu V. Gheorghe	corrig. matematică
6	Bricman I. David	promovat
7	Ciobanu V. Constantin	"
8	Cojoc H. Constantin	corrig. germană, matem.
9	Constantinescu I. Marin	corrig. matematică

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
10	Copelovici Iuliu-Vili	promovat	
11	Costăchescu I. Traian	corig. matematică	promovat
12	Covrig C. Neculai	corig. istorie, matem.	"
13	David Gh. Stefan	repetent	"
14	Debitu D. Ioan	promovat	
15	Dobrescu V. Eugen	corig. germană, mat.	promovat
16	Gabor Gh. Gheorghe	corig. germană	"
17	Galan G. Constantin	promovat	
18	Hauschild H. Remi	"	
19	Herescu M. Constantin	"	
20	Horovitz B. Marcu	"	
21	Iosifescu I. Cicerone	"	
22	Lieb St. Otto	corig. română	promovat
23	Macarie V. Vasile	corig. istorie, matem.	"
24	Mancas N. Nicolae	promovat	
25	Mihaliescu C. Corneliu	corig. matematică	promovat
26	Mucenicu P. Petru	promovat	
27	Munteanu Gh. Gheoghe	repetent	
28	Nădejde D. Scarlat	promovat	
29	Nistor C. Mircea	corig. germană	promovat
30	Nufu H. Eugen-Const.	promovat	
31	Poli M. Eugen-Const.	corig. română	promovat
32	Popovici D. D-itu-Mihai	corig. matematică	"
33	Răncu Gh. Dumitru	promovat	
34	Segal L. Norbert	corig. română	promovat
35	Strulovici L. Salo	"	
36	Teodorescu C. Cezar-Savel	corig. matematică	promovat
37	Vicol I. Aurel	corig. germană, mat.	promovat
38	Vecsler C. Horatiu	corig. franceză, mat.	promovat
39	Zgherea Gh. Victor		
40	Bandrabur Gh. Dumitru		
41	Pipa Mircea		

Clasa VI-a. Prof. diriginte Roic Leon

1	Alcaz Gh. Teofil	promovat	
2	Beral H. Marcel	"	
3	Bercu It. Haim	"	
4	Butnaru P. Mircea	corig. română	promovat
5	Chirileanu St. Niculae		
6	Cojocariu C. Mihai		

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	S e p t e m b r i e
7	Costescu M. Gheorghe	promovat	
8	Crețu N. Constantin	"	
9	Duiculescu F. Mihai	corig. română	promovat
10	Găină Th. Florin	promovat	
11	Gervescu N. Neculai	"	
12	Haiden Gh. Gheorghe	corig. română	promovat
13	Horodniceanu N. Niculae	corig. rom., germană	"
14	Iftimoaie N. Niculae	promovat	
15	Ivașcu Gh. Ioan	promovat	
16	Lebovici L. Maier	"	
17	Leventis D. Trășivulo	"	
18	Lubienitchi Gh.-Julius	"	
19	Luca I. Mircea-Ioan	"	
20	Marcovici M. Martin	"	
21	Măcărescu Gh. Gheorghe	"	
22	Munteanu V. Ioan	"	
23	Moraru N. Ioan	"	
24	Negrea V. Mihai	"	
25	Negrescu D. Voinea	"	
26	Nicuță V. Mihai	"	
27	Podhorodețchi L. Emil-M.	"	
28	Popovici I. Lucian	"	
29	Roic L. Mircea	"	
30	Rotenberg I. Rachmil	"	
31	Sava C. Mihai	"	
32	Smilovici A. Nisel	"	
33	Stoian Gh. Neculai	"	
34	Vaintraub L. Aristide	"	
35	Vasițiu V. Paul	"	
36	Văcăi V. Vasile	corig. germană	promovat
37	Vicol D. Alexandru	promovat	
38	Veinștein I. Sorin-Paul	"	
39	Zalman L. Aron	"	
40	Zvarici I. Constantin	"	

Refugiați

41	Capitlin Pavel	corig. matematică	promovat
----	----------------	-------------------	----------

Clasa VII-a. Prof. diriginte Ghîtescu V.

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
a) Literară			
1	A Ilincăi T. Ioan	promovat	
2	Alexandrescu V. Nicolae	"	
3	Catz L. Hari	"	
4	Calhnescu V. Gheorghe	"	
5	Cligher M. Israel	"	
6	Dărnănescu V. Jean-Paul	corig. matematică	promovat
7	Dorneanu St. Ștefan	promovat	
8	Făinaru I. Silviu	"	
9	Ifrodi I. Gheorghe	"	
10	Istrate I. Gheorghe	"	
11	Lazarovici S. Dan	"	
12	Moraru D. Ștefan	"	
13	Mihăilă P. Aurel	corig. germană, nat.	promovat
14	Petrescu C. Benoni	promovat	
15	Roman D. Ignat	corig. română,	
16	Ștefanovici P. Mihai	corig. română, mat.	promovat
17	Veintraub I. Leon	promovat	
b) Științifică			
1	Bombiger I. Teofil	promovat	
2	Colbeci S. Georgel	"	
3	David Gh. Ionel	"	
4	Dumbăveanu V. Gh.	corig. matematică	promovat
5	Georgescu I. Gh.-Mircea	"	
6	Gheorghiu P. Dumitru	promovat	
7	Glasberg B. Louis	"	
8	Grigoroșanu Gr. Augustin	repetent	
9	Hanganu Gr. Constantin	retras	
10	Lăzărescu Ș. Alexandru	corig. matematică	promovat
11	Marcovici M. Avram	promovat	
12	Munteanu Gh. Ioan	corig. matematică	promovat
13	Negru T. Gheorghe	retras	
14	Panaitescu Gh. Traian	corig. matematică	promovat
15	Petroșanu C. Virgil	exmatriculat p. frecvent.	
16	Purice S. Simion	promovat	
17	Romașcanu D. Filip	"	
18	Schapița H. Salo	"	
19	Tancu Gh. Leonida	corig. matematică	promovat
20	Velea I. Neculai	promovat	

Clasa VIII-a. Prof. diriginte Chirțescu V.

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a ț i a i n	
		I u n i e	Septembrie
a) Literară			
1	Catana S. Mihaela	promovat	
2	Ceausescu Gh. Gheorghe	"	
3	Corneti N. Iancu	"	
4	Dușu Gh. Gheorghe	"	
5	Fraier I. Benard	"	
6	Haiden Gh. Virgil	"	
7	Lubieniechi Gh. A. Const.	"	
8	Mihalache C. Constantin	"	
9	Papa-Sotir Gh. C-tin	"	
10	Poi S. Mihai	"	
11	Sulciner I. Aurel	"	
12	Veisman N. Bernhard	"	
13	Vrâncanu C. Gheorghe	"	
14	Herțanu Eug. D-tru	corig. română	promovat
15	Hușanu Gh. Virgil	retras	
16	Udrescu-Doicescu N. D-tru	corig. rom., germană	decedat
17	Taranu V. Gheorghe	corig. rom., germană	promovat
18	Beral H. Abraham	promovat	
19	Crăciun V. Constantin	retras	
b) Științifică			
1	Butuc Gh. Mihai	promovat	
2	Constantinescu V. Emil	promovat	
3	Constantinescu I. Dragoș	corig. română	promovat
4	Heigis Rudolf	promovat	
5	Imbru C. Octavian	"	
6	Manoliu N. Dan-Camil	retras	
7	Popa C. Victor	"	
8	Popescu I. Florin	promovat	
9	Patriche Gheorghe	retras	
10	Soceanu A. Eugen	promovat	
11	Soroceanu V. Dimitrie	promovat	
12	Stoicher V. Petru-Victor	"	
13	Tausinger S. Jean	promovat	
14	Toma P. Dumitru	"	
15	Zgherea Gh. Anatolie	promovat	
16	Balica I. Dumitru	corig. rom., geografie	promovat

SITUAȚIA GENERALĂ NUMERICĂ
a elevilor liceului, după examenele din Septembrie 1940

Elevii	I I I I V VI VII VIII							Total	
	I	II	III	IV	V	VI	VII		
Inscriși	49	52	51	49	40	40	37	35	353
Retrași	—	1	—	—	—	—	2	5	11
Eliminați	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Transferați	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Morți	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Promovați direct	30	28	35	30	20	35	23	25	226
" prin corig.	14	14	15	13	16	5	10	4	91
Repetenți	4	9	—	4	4	—	1	1	23
Piatra-Neamț									195
Județul Neamț									112
Alte județe									46
Români									275
Evrei									74
Alte naționalități									4
Proprietari									3
Agricultori									41
Industriași									10
Meseriași									25
Comercianți									77
Funcționari publici									75
Prof., preoți, învăț.									60
Militari									21
Avocați, medici									20
Alte ocupații									8
Ortani									3

Refugiați prezentați la examenul de corigență

cl. I-a	3	promovați prin corigență
cl. II-a	2	"
cl. III-a	1	"
cl. VI-a	1	"

Rezultatul examenului de admitere în clasa I-a,
sesiunea Iunie 1940

Agapescu Mircea-Nec. 7.00, Balan Vasile 6.66, Beigman Mirrell 8.33, Boico F. Leib 5.00, Bostan Ioan 8.66, Brânză Șt. Emil 9.00, Calmanovici Filip 8.66, Coșău G. Petru 7.00, Damascanu M. Corneliu 9.00, Dragomir Adrian 9.33—admiși; Drumea G. Const. 4.33—respins; Gănjuța Dumitru 6.66, Gavrilescu G. Mihai 6.00, Gheorghies G. Constantin 9.00, Ghitman Israel 8.33, Grămescu Valeriu 5.00, Hrușcă C. Const. 6.33, Iancovici Dorel 8.66, Iliescu D. Ovidiu 7.00, Katz L. Nathan 6.66, Mates Armand 6.66, Marica M. Vasile 9.00—admiși; Oancea Const. 4.66,— respins; Popa P. Paul 9.66, Petrescu C. Petru-Virgil 7.33, Popescu P. Mihai-Stelian 9.66—admiși; Ravar Ștefan 4.33—respins; Resmeriță V. Mircea 6.66, Korlich Mircea 9.00, Roșu N. Neuculai 7.00, Soicher Mauriciu 5.33, Soroceanu Dumitru 7.00—admiși; Spiridon Ioan 4.33—respins; Stroie C. Vasile 5.00, Scripcaru V. Vasile 7.66, Smarac Mircea 9.66, Ștefan Ioan 6.00, Cârsteanu I. Traian 9.66, Tulbure Eduard 8.66, Ușerovici Mircea 9.00, Blăgescu D. Vasile 8.66—admiși; Chiriac C. Gh. 4.66—respins; Sârghie Gh. 5.00, Purice G. Vasile 6.00, Toc Constantin 6.00, Rusu M. 7.66—admiși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa I-a,
sesiunea Septembrie 1940

Ailincei Decebal 6.00, A Mariei C. Ioan 7.00, Antistescu G. Const. 7.66, Avram Ioan 6.33, Balan Vasile 7.00, Bădiță N. Ioan 8.00, Bogza G. Const. 7.00, Boico Leib 6.00—admiși; Borș I. Const. 4.00, Cenuță Grigore 4.33—respins; Chiriac C. Gh. 7.33, Cloată Ovidiu 7.33, Crișu Const. 5.00, Dimon Vasile 6.00, Drăgoi Gh. 8.33, Drumea Const. 7.33, Dupu Marcel 8.00, Gavrilescu M. 7.66, Grămescu Val. 5.33, Grigoriu Const. 9.00, Hanter Ștefan 5.00—admiși; Hrib Corneliu 3.00—respins; Lauci Eug. 8.00, Matei Gh. 5.00, Mareș Ioan 5.33, Măzăreanu Petru 6.66, Negrus N. Mihai 6.33, Nemeșanu Petru 5.00, Oancea Constantin 6.66, Panait Gh. 7.33, Papuc Dan 8.00, Popescu Ioan 8.33, Popovici Const. 5.66, Răileanu Dorin 9.00, Roșca Const. 5.66, Savin Iosif 6.66, Stroie Vasile 8.33—admiși; Toader Vasile 4.33—respins; Toc Const. 5.00, Vartic Mihai 5.00, Văideanu Ovidiu 6.33, Lupu Toader 7.33, Răsmeriță Mircea 8.33—admiși; Lungu Constantin 4.00—respins.

Situația g-lă numerică a examenului de admitere în cl. I-a.

SESIUNEA	Clasa	Prezențați	Reușiți	Respingși
Iunie 1940	I	46	41	5
Septembrie 1940	I	44	40	4

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în sesiunea Mai 1940

Abeles A. Sergiu 5.35, Iftode I. Nec. 4.35—respingși; Irimescu Gh. Ștefan 6.00,—admis; Juncu G. Gh. 4.55—respingși; Preotu S. Virgiliu 5.30—respingși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în sesiunea Iunie 1940

Averescu Const. 3.70—respingși; Brustureanu Dan 6.10, Butnanu P. Corneliu 7.45, Cohn H. Simon 6.85—admiși; Cojoclea I. Gh. 5.00—respingși; Constantinescu Const. 6.45—admis; Covrig Cristea 4.95—respingși; Diaconescu Petre 7.90, Froim A. F. 6.65, Gavrilescu Ionel 6.10, Gorgos V. Const. 6.50, Grigoriu Mihai 6.25, Grunștein Beno 7.55, Herscovici Iacob 6.00, Horovitz Solomon 7.55, Iconaru Mircea 7.75, Lascarache Petru 6.60, Livizeanu Adrian 6.25—admiși; Manceaș I. Ștefan 4.65—respingși; Mănescu C. Octav 6.30, Mănescu Gh. 8.25, Marcovici Mauriciu 6.35, Marinescu Ioan 6.05—admiși; Margulius Isaac 5.55—respingși; Mocanu Gh. Eug. 6.40, Modoranu Vasile 6.85, Munteanu Gh. 8.00, Revent Const. Vasile 7.40—admiși; Roman D. Const. 5.20—respingși; Săpse Alfred 6.20—admis; Schwartz I. V. 4.70—respingși; Ștărl Viorel 6.30, Scripcaru V. Sever-Marcel 8.80—admiși; Stolan O. Vasile 4.90—respingși; Solomon S. 6.60, Teoănescu Nec. 6.40, Toader V. Gh. 6.50, Ternar Levi 6.70, Țifescu G. Bogdan 8.45, Zenembisis Ioan 6.90, Osolianu F. C. 8.85—admis; Nistor M. Aurel 5.40—respingși; Popovici S. Romică 6.00—admis; Ursu V. Vasile 5.15, Șentea I. Const. 4.50, Dumitru I. Ștefan 5.00—respingși.

Rezultatul examenului de admitere în clasa V-a, ținut în sesiunea Septembrie 1940

Abeles Sergiu 6.05—admis; Abramovici Zisu 5.45, A Irinei N. Const. 5.05—respingși; Averescu Const. 6.05—admis; Avram Nec. 4.55—respingși; Balan C. Mircea 8.00 admis; Balnuș I. Aurel 4.20—respingși; Brașoveanu P. Petru 6.05—admis; Chitic I.

Const. 4.65—respingși; Covrig V. Cristea 7.10, Covrig V. Ioan 6.85, Crețu I. Dumitru 6.55, Diaconescu I. Ioan 6.55—admiși; Dorofte D. 4.80—respingși; Dumitriu M. Ștefan 6.10, Dumitru I. Ștefan 6.00—admiși; Feller Ilie 4.55—respingși; Geangu Const. 6.05, Grbincea Nic. 8.35, Gutman I. Lupu 6.00—admiși; Hrib Dumitru 4.95—respingși; Iftode Neculai 4.80—respingși; Ionescu Mihai 6.00, Ionescu Neculai 6.15, Ivașcu G. Petru 6.75—admiși; Juncu G. Gh. 5.00—respingși; Manceaș I. Ștefan 6.10, Margulius I. 6.45, Miron D. Gh. 6.45—admiși; Niculescu Const. 5.00—respingși; Nistor Aurel—absent; Olteanu C. Octav 4.90—respingși; Preotu S. Virgil 6.20—admis; Stoian O. Vasile 5.15, Suc. Victor 3.00—respingși; Ștărl I. V. 6.25—admis; Șentea I. Const. 4.70—respingși; Thiele Eug. 6.05, Țaranu V. Dumitru 7.55, Țenea I. Gab. 6.70, Ungureanu Vasile 6.05, Ușerovici Morif 6.50, Voican Ioan 6.55, Nalboac Tib. 6.45—admiși.

Situația g-lă numerică a examenului de admitere în cl. V-a.

SESIUNEA	Clasa	Prezențați	Reușiți	Respingși
Mai 1940	V	5	1	4
Iunie 1940	V	46	34	12
Septembrie 1940	V	44	28	16

SITUATIA EXAMENELOR PARTICULARE PE ANUL 1939-40

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	Septembrie
Clasa I-a			
1	Cantemir D. Constantin	neprezentat	neprezent.
2	Gheorghes Gh. Gh.-Const.	"	"
3	Olariu C. Toader	"	"
4	Panaide V. Constantin	promovat	"
5	Bugoi M. Petre-Vladimir	promovat	"
Clasa II-a			
1	Carp D. Nicador	corig. română	promovat
2	Hogea T. Ion	corig. rom., naturale	repetent
3	Jinga S. Gheorghe	"	neprezent.
4	Ionescu I. Ioan	corig. geografie,	promovat
5	Zelinger M. Natrule	corig. matematică	"
Clasa III-a			
1	Gheorghiu C. Neculai	repetent	promovat
2	Mares V. Gheorghe	"	"
3	Georgescu Adrian	"	repetent
Clasa IV-a			
1	Cojocea I. Gheorghe	promovat	promovat
2	Covrig V. Cristea	"	"
3	Ghelber Sm. Avr.-Ilic	corig. rom., geografie	repetent
4	Niculescu C. Constantin	corig. geografie	promovat
5	Ungureanu N. Vasile	promovat	promovat
6	Brasoveanu P. Petru	corig. geografie	neprezent.
7	Horga Teodor	"	"
Clasa V-a			
1	Friedman I. Israel-Sulem	promovat	promovat
2	Gatleanu A. Ioan	corig. rom., germană	"
3	Solomon Gh. Gheorghe	corig. rom., istorie	"
4	Strumlingher M.-Iosub	promovat	"

Nr. crt.	E L E V I I	S i t u a t i a i n	
		I u n i e	Septembrie
5	Romanescu A. Gheorghe	corig. germană	promovat
6	Tomescu R. Emil	"	repetent
Clasa VI-a			
1	Covrig C. Constantin	corig. română, mat.	promovat
2	Faibel J. VIII	"	neprezent.
3	Hogea T. Neculai	corig. română	promovat
4	Idelshon R. Avram	corig. română, mat.	"
5	Munteanu V. Vasile	corig. germană, mat.	"
6	Nacht D. Iosef	promovat	promovat
7	Nicoale I. Gheorghe	"	"
8	Rabinovici I. Benjamin	promovat	promovat
9	Văideanu Gh. Gheorghe	"	neprezent.
10	Trihan I. Ioan	"	"
Clasa VII-a			
1	Bogdan Gh. Aurel	promovat	promovat
2	Carpen I. Vasile	corig. filosofie, nat.	"
3	Covrig V. Gheorghe	corig. germană	"
4	Negru T. Gheorghe	promovat	promovat
5	Nica O. Octav	"	"
6	Chindea A. Dumitru	promovat	promovat
7	Călin Gh. Ioan	"	"
Clasa VIII-a			
1	Constantiniu N. Const.	promovat	promovat
2	Hanganu V. Gheorghe	corig. rom., geografie	promovat
3	Ghimicescu I. Eugen	promovat	promovat
4	Manoliu N. Dan-Camil	"	promovat
5	Sălceanu I. Ion	"	promovat
6	Popa C. Victor	promovat	promovat

Situația generală numerică a elevilor particulari din
sesiunea Mai, Iunie și Septembrie 1940.

E L E V I I	C l a s e								Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Inscriși	5	5	3	7	6	10	7	6	49
Promovați direct	1	—	1	3	2	4	5	5	21
" prin corigență	—	3	—	2	3	4	2	1	15
Repetenți	—	1	—	1	1	—	—	—	5
Retrași, neprezențați	4	1	—	—	—	2	—	—	8

Total promovați 36, din care 29 Români, 7 Evrei.

REZULTATUL EXAMENULUI DE BACALAUREAT
Sesiunea Iunie 1940 (Piatra-N.)

Nr. crt.	Candidații admiși la examenul de bacalaureat	N o t a
1	Beral H. Abraham	6,00
2	Catana S. Miron	6,50
3	Corneti N. Iancu	6,50
4	Dușu G. Gheorghie	7,00
5	Freier I. Bernhard	6,60
6	Haiden G. Virgil	7,10
7	Lubienieche Alfr. Const.	7,00
8	Mihalache C. Const.	6,80
9	Poli S. Mihai	7,70
10	Sulchner I. Aurel	7,30
11	Butuc G. Mihai	6,30
12	Heigis C. Rudolf	8,00
13	Stocher V. Petru-Victor	8,00
14	Soroceanu V. Dumitru	9,10
15	Sococeanu A. Eug.	7,20
16	Vranceanu C. Gh.	6,40
17	Toma P. Dumitru	6,30
18	Constantinescu V. Emil	8,70
19	Popescu I. Florin	7,50
20	Coadă V. Mihai	6,00
21	Weisman N. Bernhard	6,60
22	Zgherea G. Anatolie	6,50

Sesiunea Octombrie 1940 (Iasi)

Nr. crt.	Candidații admiși la examenul de bacalaureat	N o t a
1	Balica I. Dimitrie	6,90
2	Ceaulescu G. Gh.	6,00
3	Constantiniu N. Const.	6,20
4	Constantinescu I. Petre	6,50
5	Hanganu V. Gh.	6,30
6	Hertanu E. Dumitru	6,40
7	Manoliu N. Dan-Camil	6,30
8	Miron C. Ioan	6,00
9	Moga V. Dumitru	6,20
10	Munteanu G. Vasile	7,60
11	Papasotir G. Const.	6,50
12	Popa C. Victor	6,00
13	Sarău T. Anatolie	6,40
14	Săloceanu I. Ioan	6,40
15	Tausinger Jean	6,50
16	Taranu V. Gh.	6,00
17	Vieru V. Ioan	7,50
18	Vlasie I. Stelian	6,00
19	Papagheorghiu A. Gh.	7,00
20	Grănescu I. Clement	7,10

Reușiți total 42; Români 35, Germani 1, Evrei 6.

C U P R I N S U L

PARTEA I-a

Pag.

Anuarul școlar în slujba cunoașterii regiunii	III-V
G. T. Kirileanu : Despre biserica lui Ștefan cel Mare din Piatra-Neamț	IX-16
St. Gr. Berechet : Documente vechi din Piatra	17-18
C. A. Stoide : Documente din ținutul Neamț, secolele XVI-XVIII	19-31
Victor Andrei : Moldova bistrițeană și ținutul Neamț în cartografia străină a veacului XVIII	32-46
Victor Țăranu : Plutărul pe Bistrița	47-55
D. Furtună-preot : Un vechiu obicei nemțean : Dajdia Culbecilor	56-65
A. A. Rotundu : Județul Neamț centru de viață german prin județul Neamț acum un veac	66-82
C. Bobulescu : Sihăstriile nemțene Secu și Sihla	83-107 108-120

PARTEA II-a

Cronica anului școlar 1936-37	.	.	.	123-165
Cronica anului școlar 1937-38	.	.	.	166-204
Cronica anului școlar 1838-39	.	.	.	205-239
Cronica anului școlar 1939-40	.	.	.	240-273

Profesori pensionați :

Profesorul I. Gh. Vasilco	.	.	.	145-148
Profesorul Alberto Cirillo	.	.	.	201-202
Profesorul Neculai Borș	.	.	.	203-204

- M. COJOCARU : Perspectivele arheologiei preistorice în județul Neamț
- GH. UNGUREANU : Mănăstirea Pionul sau Schitul Hanguș și ruinele palatului cneșilor Cantacuzini (cu două vederi actuale)
- C. A. STOIDE : Mănăstirea Runcu
- CONSTANTIN TURCU : Biblioteca liceului din Piatra-Neamț (cu un istoric al bibliotecilor mai vechi).

Anuarul pe 1934-35

(In memoria profesorului Ion Negre)

- CONSTANTIN TURCU : În memoria profesorului Ion Negre (1844—1906); publicarea unui fragment autobiografic (cu o fotografie)
- RADU VULPE : Cercetări arheologice recente în ținutul Neamț (Horodiștea) cu 4 planșe
- C. A. STOIDE : Știri nouă despre mănăstirea Runcu
- VICTOR ANDREI : Evoluția teritorială a vechinului ținut Neamț (cu 3 hărți : două vechi și una nouă)
- HAR. MIHAILESCU : Cuvinte și expresii care se nasc și mor
- D. HOGEA : I. L. Caragiale la Piatra-Neamț
- AL. GRIGOROVICI : Ținutul Neamț cu 100 ani în urmă
- P. GHEORGHEASA : O vizită domnească la Piatra-Neamț în 1866
- V. GHITESCU : Hramurile în cultivarea și păstrarea unițății credinței și a neamului
- C. A. STOIDE și CONSTANTIN TURCU : Contribuție nouă la istoricul lloc. „Petru-Rareș” Iul al XVII-lea).

Anuarul pe 1935-36

(In memoria profesorului M. Stamatin)

- I. SIMIONESCU : M. Stamatin
- I. V. LUCA : Pe vremea lui M. Stamatin la Universitatea din Iași
- V. CIUREA : Profesorul M. Stamatin
- V. GHITESCU : M. Stamatin — directorul
- I. TĂZLĂUANU : M. Stamatin — omul de știință
- RADU VULPE : Descoperirile arheologice dela Izvoare
- I. D. ȘTEFĂNESCU : Comora de artă dela Văleni (Neamț)
- G. GALINESCU : Cântecul muniților noștri
- Preot C. MATASA : Sate, Biserici și Boteri la 1428 în județul Neamț
- VICTOR ANDREI : Climatologia Moldovei Subcarpatice
- HAR. MIHAILESCU : Note in legătură cu opera lui Creangă
- CONSTANTIN TURCU : Curtea domnească din târgul Pietrii
- GH. UNGUREANU : Din trecutul județului Neamț
- VICTOR FARANU : Carticica monahului Ioanichie
- C. A. STOIDE : Documente și regeste nemțene dela Dabija Vodă.